

RAE VALD

**Rae valla tervise- ja
heaoluprofiil**

2023

Sisukord

Sissejuhatus	4
1. Demograafiline olukord ja rahvastiku tervis	6
1.1 Demograafiline olukord	6
1.1.1 Rahvaarv	6
1.1.2 Rahvastiku soo- ja vanusjaotus	7
1.1.3 Laste arv ja osakaal rahvastikust	7
1.1.4 Demograafiline tööturusurveindeks	9
1.1.5 Sünnimus	10
1.1.6 Suremus	11
1.1.7 Loomulik iive	12
1.1.8 Ülalpeetavate määr	13
1.1.9 Ränne	14
1.1.10 Haridustase	15
1.1.11 Laste arv alus- ja põhihariduses	16
1.1.12 Laste arv üldkeskhariduses ja kutsehariduses	17
1.1 Demograafiline olukord. Kokkuvõte	18
1.2 Rahvastiku tervise seisund	20
1.2.1 Suremus vereringeelundite haigustesse	20
1.2.2 Suremus pahaloomulistes kasvajatesses	21
1.2.3 Suremus välispõhjustesse	22
1.2.4 Maakonna elanike alkoholist põhjustatud suremus	23
1.2.5 Maakonna elanike varajane suremus	24
1.2.6 Maakonna elanike oodatav eluiga	25
1.2.7 Maakonna elanike tervena elatud aastad	26
1.2.8 Maakonna elanike hinnang oma tervisele	27
1.2 Rahvastiku tervise seisund. Kokkuvõte	28
1.3 Haavatavad sihtrühmad	30
1.3.1 Vähenenud töövoimega inimesed	30
1.3.2 Puudega inimesed	31
1.3.3 Vanemliku hoolitsuseta ja abivajavad lapsed	33
1.3 Haavatavad sihtrühmad. Kokkuvõte	34
1.4 Tööturg	36
1.4.1 Registreeritud töötus	36
1.4.2 Palgatöötajate keskmine brutotulu	37
1.4.3 Sooline palgalõhe	38
1.4.4 Majanduslik aktiivsus	39
1.4 Tööturg. Kokkuvõte	39
2. Tervist toetav ja turvaline elukeskkond ning osalusvõimalused	41
2.1 Turvaline elukeskkond	41
2.1.1 Nõuetele vastava joogiveega varustatus	41
2.1.2 Suplusvee kvaliteet	41
2.1.3 Uppunud ja veeohutusala ennetustöö	41
2.1.4 Tulekahjud	42
2.1.5 Tuleohutuse alane ennetustöö	43
2.1.6 Väärteod KOV'is	44
2.1.7 Varavastased süüteod	44
2.1.8 Süütegude ennetamine ja kahjude vähendamine	45
2.1.9 Perevägivald/lähisuhtevägivald käigus toime pandud kuriteojuhtumid	46
2.1.10 Perevägivald/lähisuhtevägivald ennetamine	47
2.1.11 Inimkannatanutega liiklusõnnetused	48
2.1.12 Tabatud joobes sõidukijuhid	48
2.1.13 Liiklusohutuse alane ennetustöö	48
2.1 Turvaline elukeskkond. Kokkuvõte	50
2.2 Elukeskkond ja planeeringud	52
2.2.1 Ühistranspordi korraldus	52
2.2.2 Koolitranspordi korraldus	53
2.2.3 Avaliku ruumi ligipääsetavus ja heakord	54
2.2.4 Alkoholi ja tubakatarvitamist mõjutavad tegurid	56

Rae valla tervise- ja heaoluprofil 2023

2.2.5 Toitumist ja liikuvat eluviisi mõjutavad tegurid	57
2.2 Elukeskkond ja planeeringud. Kokkuvõte	61
2.3 Osalusvõimalused	64
2.3.1 Aktiivne kogukond ja kaasamine	64
2.3.2 Kohalik kultuurielu	65
2.3.3 Võimalused noorsootöös osalemiseks ning osalus- ja kuuluvuskogemuse saamiseks	68
2.3 Osalusvõimalused. Kokkuvõte	72
3. Universaalsete teenuste kättesaadavus ja kvaliteet	74
3.1 Tervishoiuga seotud universaalsed teenused	74
3.1.1 Esmatasandi tervishoiuteenuse kättesaadavus	74
3.1.3 Koolilaste tervise ülevaatused	75
3.1.4 Nõustamisteenuste kättesaadavus	78
3.1 Tervishoiuga seotud universaalsed teenused. Kokkuvõte	82
3.2 Haridusega seotud teenused	85
3.2.1 Alushariduse ja lastehoiu kättesaadavus	85
3.2.2 Keskskooli ja kutsehariduse omandamise toetamine	88
3.2.3 Koolikohustuse täitmine	90
3.2.4 Koolikohustust mittetäitvate lastega tegelemine	90
3.2.5 Hariduslikud tugiteenused	92
3.2.6 Koolivägivalla ja koolikiusamise ennetamine	96
3.2 Haridusega seotud teenused. Kokkuvõte	99
4. Haavatavate (riskis) sihtrühmadega tegelemine	101
4.1 Sotsiaalteenused ja -toetused	101
4.1.1 KOV osutatavad sotsiaalteenused	101
4.1.2 Toimetulekutoetuse saajad	110
4.1.3 KOV eelarvest makstavad sotsiaaltoetused	111
4.1 Sotsiaalteenused ja -toetused. Kokkuvõte	112
4.2 Abivajavate lastega tegelemine	114
4.2.1 Abivajava/ hädaohus oleva lapse toetamine	114
4.2.2 Teenused ja toetused lastele ja peredele	114
4.2.3 Kaasava hariduskorralduse rakendamine	119
4.2.4 Lapsed hariduslike erivajadustega õpilaste koolides	121
4.2 Abivajavate lastega tegelemine. Kokkuvõte	121
4.3 Perede toetamine	123
4.3.1 Lastega leibkondade elamistingimused	123
4.3.2 Toidupuuduses olevad lapsed	123
4.3.3 Vanemluse toetamine	124
4.3 Perede toetamine. Kokkuvõte	126
5. Kohaliku omavalitsuse toimimine ja ressursid	128
5.1 Kohaliku omavalitsuse toimimine	128
5.1.1 Füüsilise isiku tulumaksu laekumine KOV eelarvesse	128
5.1.2 Kohaliku omavalitsuse eelarvetulud	129
5.1.3 Sotsiaalse kaitse kulud KOV eelarves	129
5.1 Kohaliku omavalitsuse toimimine. Kokkuvõte	130
5.2 Kvalifitseeritud spetsialistid ja koostöö heaolu edendamiseks	132
5.2.1 KOV-i juhitud võrgustikud ennetuse, tervise ja heaolu edendamiseks	132
5.2.2 Juhtumitöö võrgustikud	133
5.2.3 Rahvatervise tegevuste korraldus kohalikus omavalitsuses	134
5.2.4 Spetsialistid heaolu edendamiseks ja nende kvalifikatsioon	136
5.2 Kvalifitseeritud spetsialistid ja koostöö heaolu edendamiseks. Kokkuvõte	140
Koondhinnang olukorrale	142
1. Demograafiline olukord ja rahvastiku tervis. Kokkuvõte	142
2. Tervist toetav ja turvaline elukeskkond ning osalusvõimalused. Kokkuvõte	144
3. Universaalsete teenuste kättesaadavus ja kvaliteet. Kokkuvõte	149
4. Haavatavate (riskis) sihtrühmadega tegelemine. Kokkuvõte	152
5. Kohaliku omavalitsuse toimimine ja ressursid. Kokkuvõte	155
Kasutatud allikad	157

Kasutatud lühendid

CEPTED - Crime Prevention Through Environmental Design
EHIS - Eesti Hariduse Infosüsteem
EL - Euroopa Liit
EKTIS - e-koolitervishoiu infosüsteem
HEV - hariduslik erivajadus
HEVKO - haridusliku erivajadusega õpilaste õppe koordineerija
KiVa - kiusamisvastane programm
KMI - kehamassiindeks
KOV - kohalik omavalitsus
KOP - kohaliku omaalgatuse programm
KULKKA - Eesti Kultuurkapital
LEADER - prantsuse keeles Liaison entre Actions de Developpement de l'Economie Rurale. LEADER-sekkumine on üks edukamaid Euroopa Komisjoni algatusi
MoNo - mobiilne noorsootõtaja
MTÜ - mittetulundusühing
NEET-noore mõiste tähistab kokkuleppeliselt 15–29-aastast noort, kes ei õpi, tööta ega osale ka koolitusel
OTT - otse tootjalt tarbijale
OV - omavalitsus
PERH - Põhja-Eesti Regionaalhaigla
PPA - Politsei- ja Piirivalveamet
PRIA - Põllumajanduse Registrate ja Informatsiooni Amet
RVAKS - Rae Valla Alevike- ja Külavanemate Selts
RÕK - riiklik õppekava
STAR - Sotsiaalteenuste ja -toetuste andmeregister
TEHIK - Tervise infosüsteem
TORE - tugiõpilaspõhine programm on noorte kaasamise süsteem, mille eesmärk on võimestada noorte enda valmisolekut (julgeus, vastutus, oskused) õppida erinevates suhtlusoludes ise toime tulema ja ka eakaaslasi märkama.
VEPA - käitumisoskuste mäng (programm)

Sissejuhatus

Tervise- ja heaoluprofiil on hea võimalus saada ülevaade kohaliku omavalitsuse inimeste tervise seisundist ja seda mõjutavatest teguritest. Materjal annab teavet ja suuniseid suurendamiseks elanikkonna heaolu ja tõstmaks inimeste elukvaliteeti läbi parema tervise saavutamise. Analüüs aitab paremini näha seoseid erinevates valdkondades tehtavate otsuste ja nende tervisemõjude vahel. Arusaam sellest, mis on hästi ja mis halvasti, võimaldab tulevikus tehtavaid otsuseid ja tegevusi suunata õigesse suunda ning panustada ressursse läbimõeldult ja tulemuslikult.

Terviseprofiil on suunatud kohalikele poliitikakujundajatele, otsusetegijatele ja spetsialistidele. Samuti kõigile valla elanikele terviseteadlikkuse tõstmiseks ja tervisemõjurite paremaks mõistmiseks ning seda kõike parema tervise ning heaolu nimel. Heaoluprofiil hõlmab aastaid 2017-2022, andes ülevaate Rae valla demograafilisest olukorrast ja rahvastiku tervisest, tervist toetava ja turvalise elukeskkonna seisundist ning osalusvõimalustest, universaalsete teenuste kättesaadavusest ja kvaliteedist, haavatavate sihtrühmadega tegelemisest ning kohaliku omavalitsuse toimimisest ja ressursidest.

Profiilile tuginedes töötatakse välja tegevuskava vallaelanike heaolu suurendamiseks.

Rae Vallavalitsus tänab kõiki, kes andsid oma panuse käesoleva tervise- ja heaolu profiili valmimisse.

PROFIILI EESMÄRGID

Peeesmärgiks on valla elanike tervena elatud eluea pikenemine enneaegse suremuse ja haigestumise vähendamise kaudu.

Profiil võimaldab:

1. välja selgitada terviseprobleemid ja -vajadused;
2. välja selgitada elanike heaolu ja tervist mõjutavad tegurid;
3. välja selgitada heaolu parendamist võimaldavad tegevused;
4. tagajärgedega tegelemise asemel jõuda ennetuseni, et vältida keerulisemaid tagajärgi;
5. edendada ja suurendada erinevate valdkondadevahelist koostööd;
6. anda poliitikutele, valdkondade spetsialistidele, otsusetegijatele ning avalikkusele arusaadaval viisil teavet erinevates tervisemõjuritest;
7. muuta inimese tervis ja heaolu ning sellega seotud temaatika nähtavamaks.

Koostajad

Heoluprofiili koostamisele aitasid kaasa Rae Vallavalitsuse osakondade juhid, ametnikud ja spetsialistid, Rae valla koolid, lasteaiad, Rae Noortekeskus, Rae valla Spordikeskus, Rae Sotsiaalkeskus, Rae Kultuurikeskus ning kooliõed, erinevate ametkondade spetsialistid väljastpoolt vallavalitsust, kodanikeühendused, vallaelanikud ja Tallinna Tervishoiu Kõrgkooli tudengid.

Rae Vallavalitsus tänab kõiki, kes andsid oma panuse käesoleva tervise- ja heaolu profiili valmimisse.

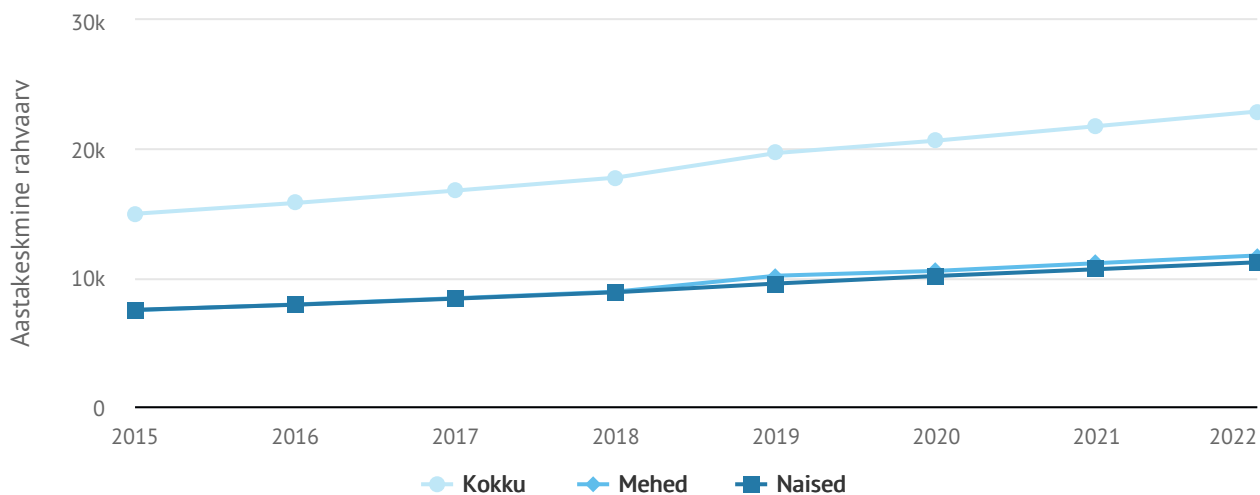
Koostamine

Analüüs on kinnitatud 19.06.2025.

1. Demograafiline olukord ja rahvastiku tervis

1.1 Demograafiline olukord

1.1.1 Rahvaarv

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Kokku	14955	15794	16758	17766	19677	20641	21765	22901
Mehed	7465	7907	8396	8907	10143	10518	11117	11716
Naised	7490	7887	8362	8859	9534	10123	10648	11185

Joonis 1.1.1.a Aastakeskmine rahvaarv

Allikad: [Statistikaameti andmebaas, tabel RV0282U](#)

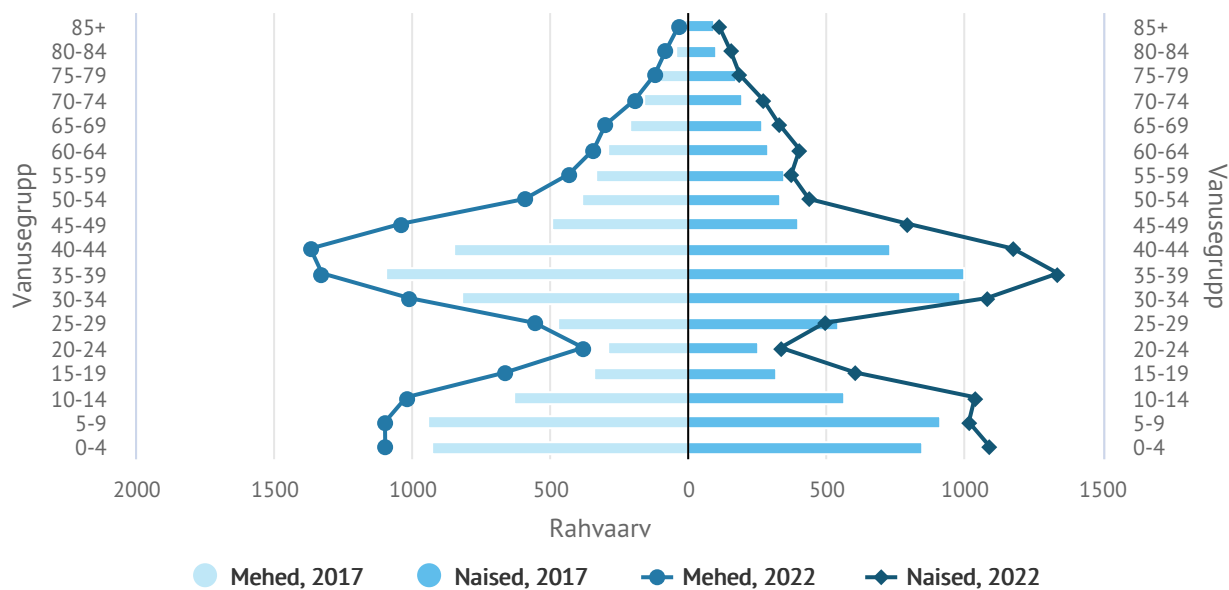
Analüüs

Rae vallas elas Statistikaameti andmetel 2015. aasta alguse seisuga 14955 elanikku. Seitsme aasta jooksul on elanike arv suurenenud ligikaudu tuhande inimese võrra aastas, tõustes 2022. aastaks 22901 inimeseni ehk kokku ca 53%.

Valla elanike juurdekasv on tulnud eelkõige tööealiste inimeste arvelt, kelle koguarv on seitsme aasta jooksul tõusnud samuti ca 53%. Seega on tööealiste inimeste osakaal elanike koguarvust jäänud aastate jooksul peaaegu samaks, olles näiteks 2015. aastal ca 65% ja 2022. aastal ca 64%.

Kuni 2018. aastani oli meeste ja naiste osakaal rahvastikust väga sarnane (s.o absoluutarvudes vahe alla 100 inimese). 2019. aastal suurenes aga hüppeliselt meeste osakaal. 2022. aastal elas Rae vallas 531 meest rohkem kui naisi.

1.1.2 Rahvastiku soo- ja vanusjaotus

Joonis 1.1.2.a Rahvastikupüramiid

Allikad: [Statistikaameti andmebaas, tabel RV0282U](#)

Analüüs

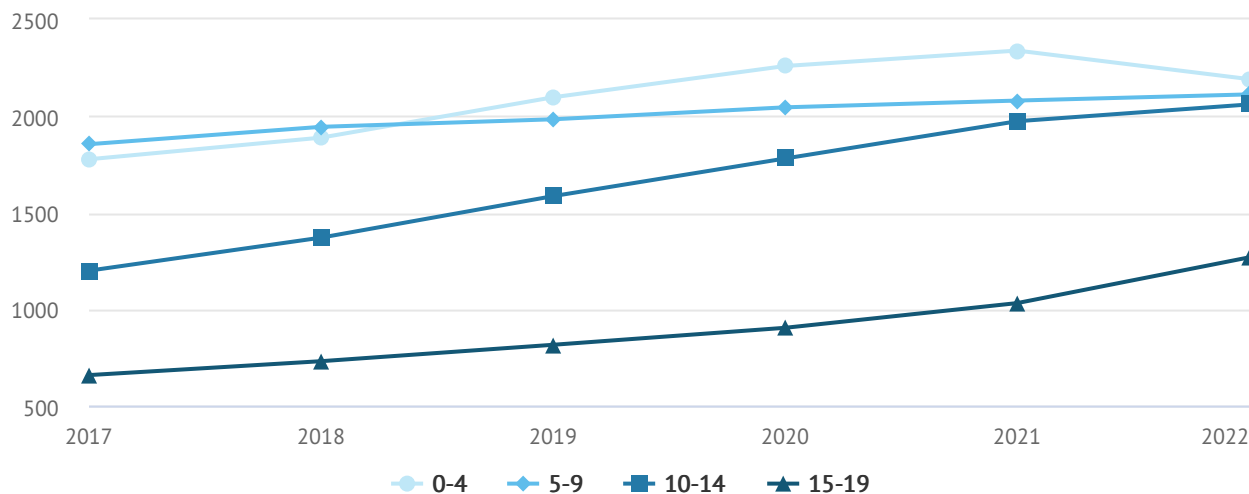
Rae valla elanikkond on suhteliselt noor. 2022. aastal moodustasid 0-14-aastased lapsed ja noored elanikest ca 28%. Sealjuures on nende osakaal rahvastikust püsinud stabiilsena, nt 2017. aastal oli see ligikaudu 29%.

Ühetaolisena on püsinud ka 65-aastaste ja vanemate inimeste osakaal, mis oli nii 2017. kui ka 2022. aastal ca 8%.

Kõrgeima osakaalu poolest eristuvateks vanuserühmadeks on 2022. aasta andmete põhjal 30-44-aastased naised (ca 16% elanikest) ja 35-49-aastased mehed (samuti ca 16% elanikest).

Kõige vähem elab vallas 80-aastaseid ja vanemaid inimesi (s.o vaid 1,7% elanikest).

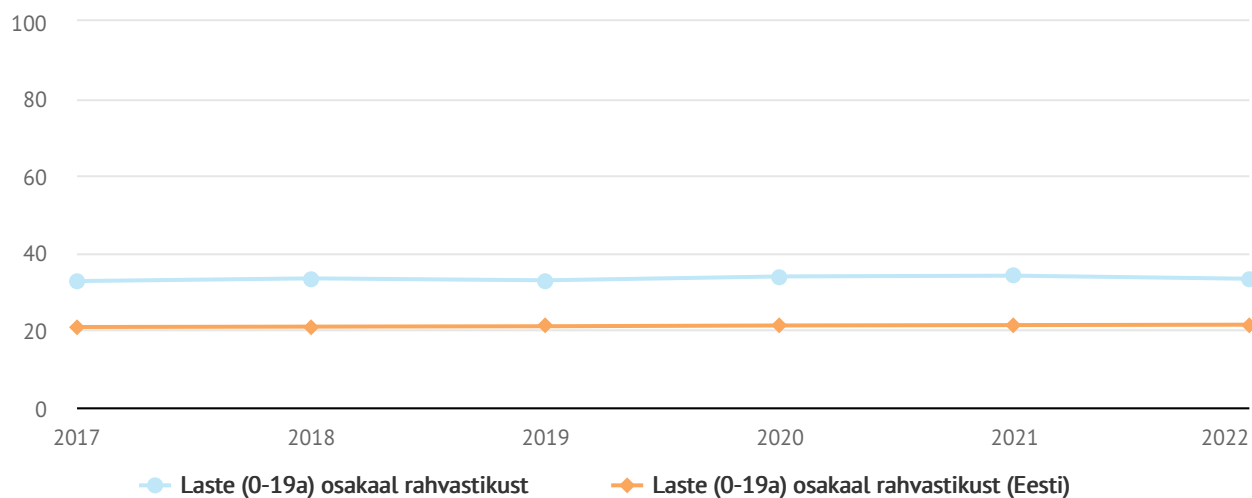
1.1.3 Laste arv ja osakaal rahvastikust

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
0-4	1776	1888	2097	2259	2339	2191
5-9	1854	1944	1983	2045	2080	2112
10-14	1199	1370	1585	1780	1973	2060
15-19	658	730	815	903	1031	1268

Joonis 1.1.3.a Laste arv. Vanuserühmade 0-4, 5-9, 10-14 ja 15-19 ja aastate lõikes

Allikad: [Statistikaameti andmebaas, tabel RV0282U](#), [Statistikaameti andmebaas, tabel RV0240](#) (Vanuserühmad 0-6, 0-17 ning 7-26)

Joonis 1.1.3.b Laste osakaal (%) rahvastikust. Võrreldes Eesti keskmisega

Allikad: [Statistikaameti andmebaas, tabel RV0282U](#), [Statistikaameti andmebaas, tabel RV0240](#) (Vanuserühmad 0-6, 0-17 ning 7-26)

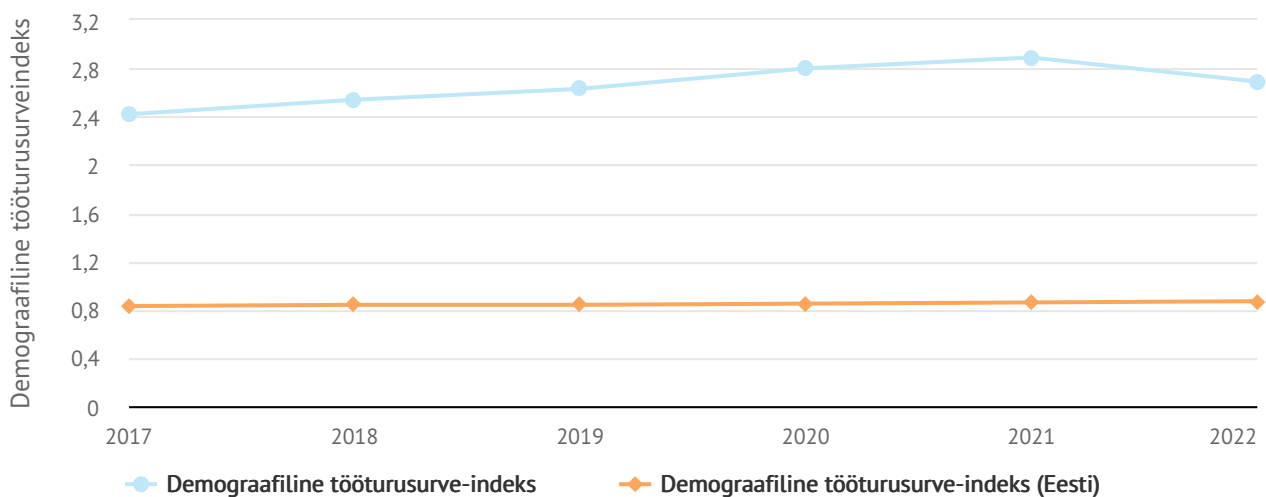
Analüüs

Võrreldes paljude teiste omavalitsustega on Rae valla elanikkond noor. Kuni 19-aastaste keskmine osakaal Eesti rahvastikust on 21,4%, kuid Rae vallas on vastav näitaja 33,3%. Vastava vanuserühma osakaal on viimastel aastatel püsinud stabiilne, näiteks on 2022. aasta indikaatori erinevus võrreldes 2017. aastaga kõigest 0,6 protsendipunkti.

0-4-aastaste vanuserühma juurdekasv aeglustus alates 2020. aastast. Aastal 2022 toimus vanuserühma suurusel esimest korda viimasel kuuel aastal langus (148 lapse võrra). Ka koolieelikute arv tervikuna on 2022. aastast languses.

Vanemad vanuserühmad on aga eelnenud aastate suure sissetuleku ja kõrge sündimuse tõttu endiselt suurenemas, näiteks 15-19-aastaseid lisandus 2022. aastal eelnenud aastaga võrreldes ligi 23% ehk 237 noort.

1.1.4 Demograafiline tööturusurveindeks

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Demograafiline tööturusurveindeks	2,420	2,540	2,630	2,800	2,890	2,690
Demograafiline tööturusurveindeks (Eesti)	0,830	0,840	0,840	0,850	0,860	0,870

Joonis 1.1.4.a Demograafiline tööturusurveindeks. Tööturule sisenejate suhe tööturult väljujatesse

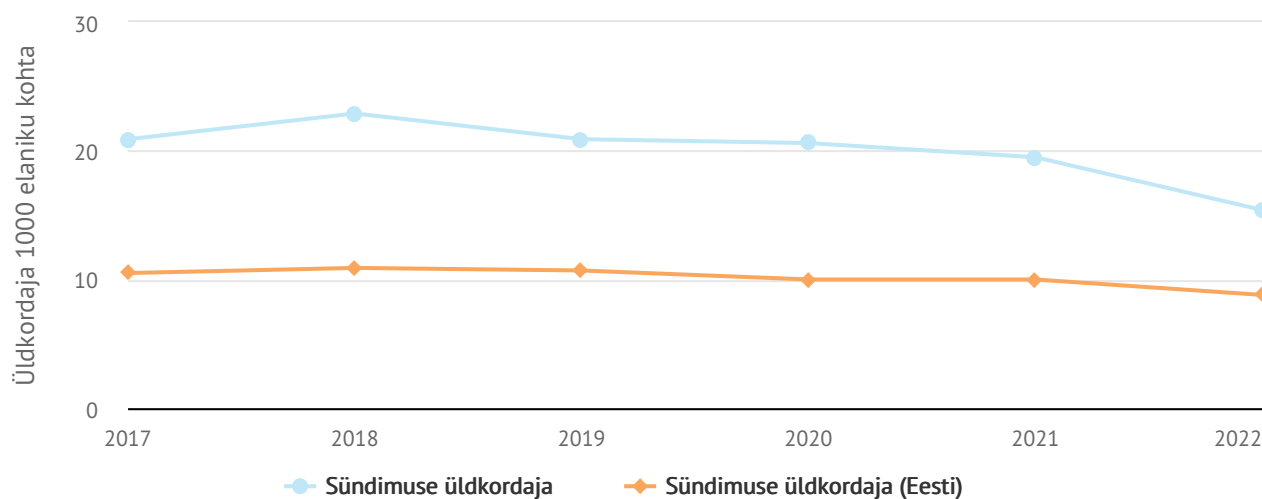
Allikad: [Statistikaameti andmebaas, tabel RV06U](#)

Analüüs

Rae valla tööturusurveindeks oli 2022. aasta seisuga 2,69. See tähendab, et järgmisel kümnendil siseneb tööturule oluliselt rohkem inimesi kui sealt vanaduse tõttu potentsiaalselt välja langeb. Näitaja positiivne väärtus tuleneb laste ja noorte suurest osakaalust valla rahvastikus.

Harju maakonna kõige positiivsem tööturusurveindeksi näitaja ongi just Rae vallas. Kogu Eesti vastav keskmine näitaja oli 2022. aastal mitu korda madalam ehk 0,87.

1.1.5 Sündimus

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Sündimuse üldkordaja	20,9	22,9	20,9	20,6	19,5	15,4
Sündimuse üldkordaja (Eesti)	10,5	10,9	10,7	10,0	10,0	8,8

Joonis 1.1.5.a Sündimus. Sündimuse üldkordaja

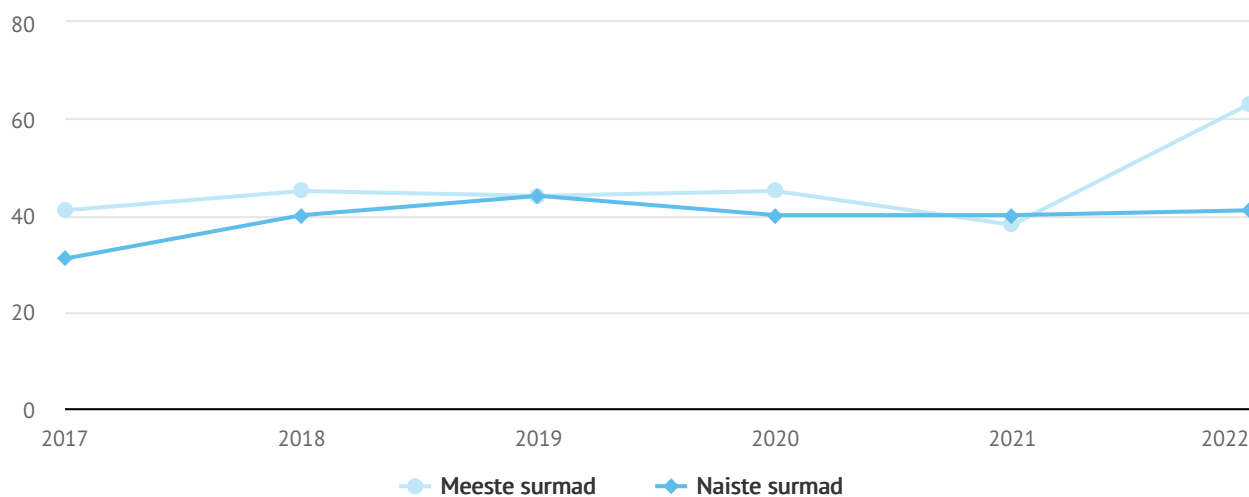
Allikad: [Statistikaameti andmebaas, tabel RV112U](#)

Analüüs

Rae valla sündimuse üldkordaja on aastatel 2017-2022 olnud märkimisväärselt kõrgem kogu kogu Eesti vastavast näitajast, ületades näiteks aastatel 2018 ja 2020 seda lausa üle kahe korra. Mõnel viimasel aastal on poisse sündinud veidi rohkem kui tüdrukuid.

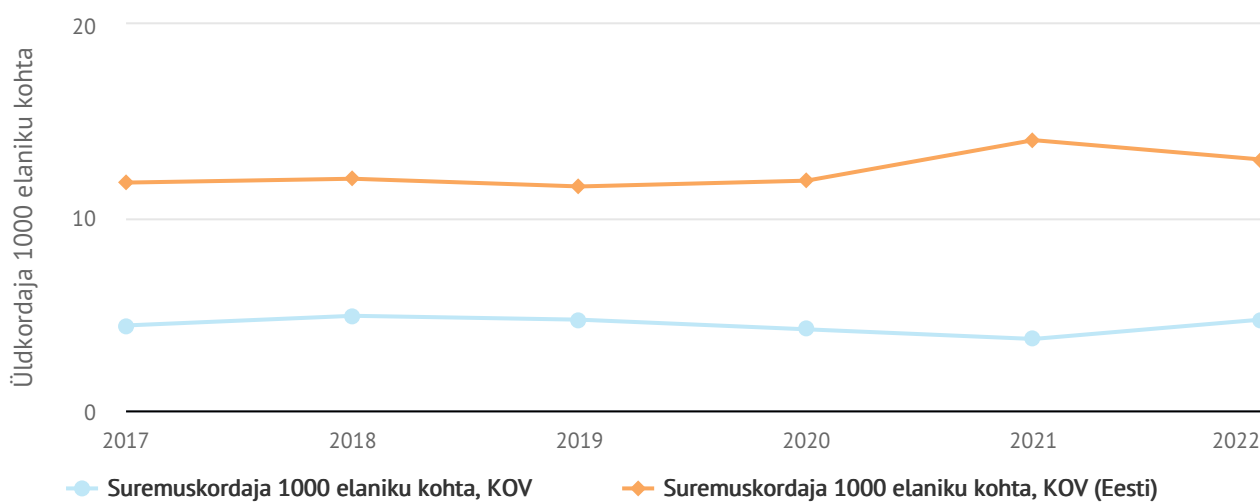
Samas on sündimus Rae vallas muutunud üleriigilise trendiga täpselt samas rütmis: peale ühekordset kasvuaastat 2018 on sündimus igal aastal vähenenud. Sealjuures on Rae valla sündimus vähenenud kiiremas tempos kui Eestis tervikuna. Kui veel 2020. aastal oli valla sündimuskordaja Eesti keskmisest kõrgem 2,06 korda, siis 2021. aastal kahanes vahe 1,95 kordseks ja 2022. aastal 1,75 kordseks.

1.1.6 Suremus

Joonis 1.1.6.a Surmade arv

Allikad: [Statistikaameti andmebaas, tabel RV49U](#)

Joonis 1.1.6.b Suremuse üldkordaja. 1000 elaniku kohta

Allikad: [Statistikaameti andmebaas, tabel RV49U](#)

Analüüs

Rae valla suremuse üldkordaja on aastatel 2017-2022 olnud Eesti keskmisest stabiilselt üle kahe korra madalam, näiteks 2017. aastal oli erinevus 2,68 kordne ja 2022. aastal 2,77 kordne. Kui koroonaepeidemia kõrgaastatel 2020 ja 2021 suremuse üldkordaja Eestis tervikuna mõlemal aastal suurenes, siis Rae vallas vastavalt hoopis

väheneb. Taolise asjaolu tõenäoliseks põhjuseks on 65-aastaste ja vanemate isikute väga madal osakaal omavalitsuse rahvastikust.

2017. aastast 2021. aastani oli meeste ja naiste surmajuhtude arv peaaegu võrdne. 2022. aastal suri Rae vallas mehi aga rohkem kui naisi, sealjuures moodustasid mehed 60% kõigist surmadest.

(Pikema perioodi vaatlemisel ja üksikuid anomaalseid aastaid arvestamata) jagunevad teadaolevad suremuspõhjused sugude lõikes üsna võrdselt, välja arvatud välispõhjuste puhul.

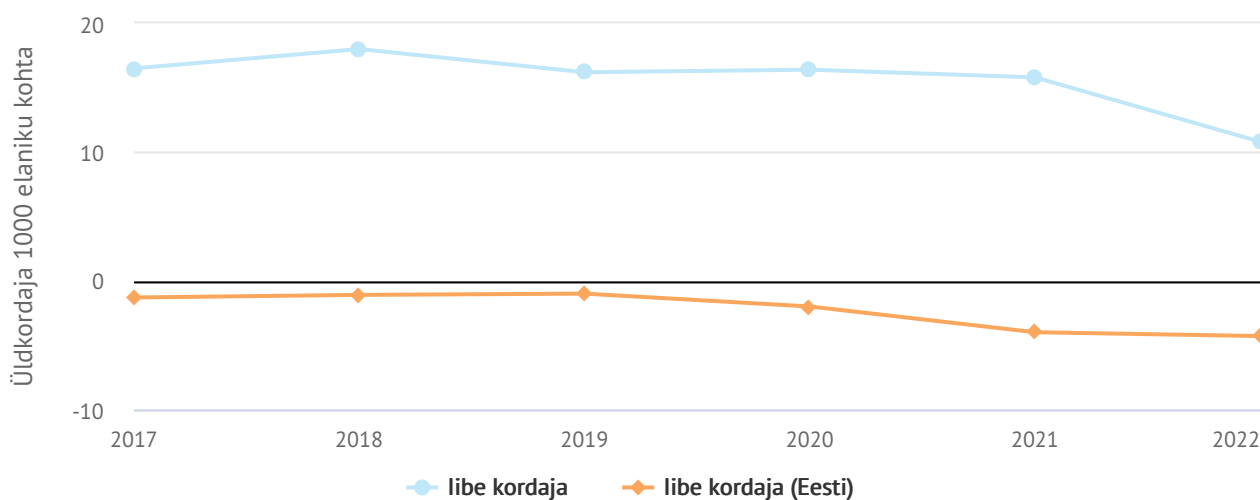
- Perioodil 2019-2021 suri igal aastal pahaloomuliste kasvajate tõttu 2-4 naist rohkem võrreldes meestega, 2022. aastal suri pahaloomulistesse kasvajatesse aga 20 meest ja 6 naist.
- Vereringeelundite haigustesse on enamusel aastatel surnud 2-5 naist enam võrreldes meestega.
- Vaadeldaval perioodil on Rae vallas surmaga lõppenud õnnetusjuhtumeid, mürgistusi ja traumasid olnud iga-aastaselt 3-6 ning 72% hukkunutest on olnud mehed.

1.1.7 Loomulik iive

Tabel 1.1.7.1 Loomulik iive

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
live	268	311	304	331	335	241

Allikad: [Statistikaameti andmebaas, tabel RV112U](#), [Statistikaameti andmebaas, tabel RV49U](#)

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
libe kordaja	16,5	18,0	16,2	16,4	15,8	10,8
libe kordaja (Eesti)	-1,3	-1,1	-1,0	-2,0	-4,0	-4,3

Joonis 1.1.7.a Loomulik iive. Loomuliku iive üldkordaja

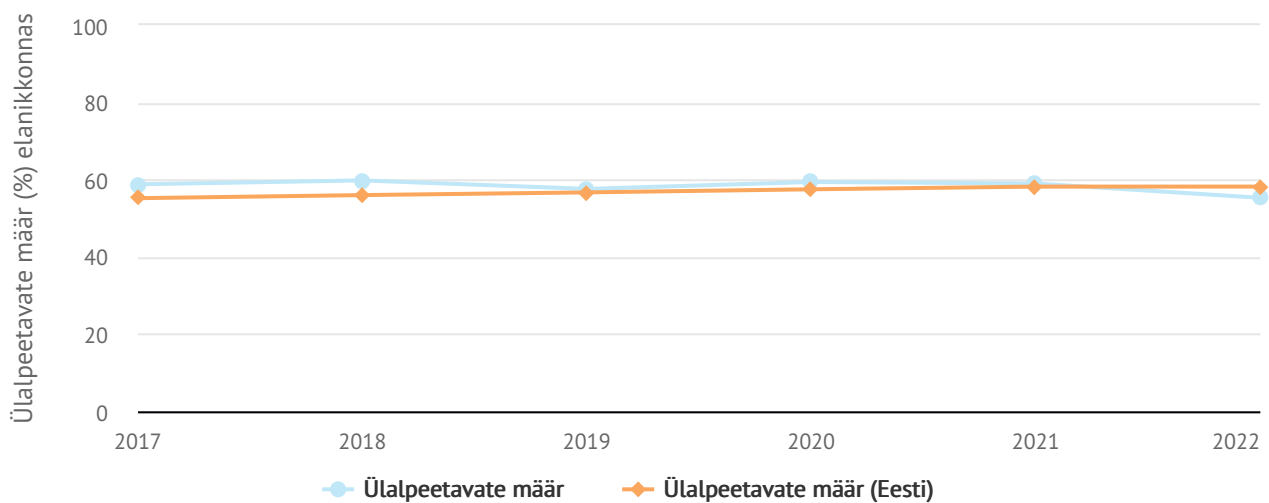
Allikad: [Statistikaameti andmebaas, tabel RV112U](#), [Statistikaameti andmebaas, tabel RV49U](#)

Analüüs

Eestis on viimastel aastatel loomulik iive negatiivne ehk sünde on vähem kui surmajuhtumeid. Kui 2017-2019 oli Eestis loomuliku iibe üldkordaja -1 juures, siis alates 2020. aastast on vastav näitaja langenud alla -2 ja jõudnud 2022. aasta seisuga -4,3 juurde. Kui aga vaadata eraldi Harjumaad, siis seal ületab sündide arv surmade arvu ja iive on positiivne.[4]

Kuna Rae vallas elab palju reproduktiivses eas inimesi ning vähe 65-aastaseid ja vanemaid inimesi[3], siis on loomuliku iibe üldkordaja 1000 elaniku kohta positiivne. Vastav näitaja on sealjuures väga kõrge, olles 2017-2021. aastatel olnud vahemikus 15,8-18 vahel ning langedes 2022. aastal 10,8 peale. Vaatamata viimase aasta langusele on loomulik iive vallas endiselt Eesti keskmisest kordades kõrgem ja positiivne.

1.1.8 Ülalpeetavate määr

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Ülalpeetavate määr	58,8	59,8	57,6	59,4	59,0	55,3
Ülalpeetavate määr (Eesti)	55,2	56,0	56,7	57,5	58,2	58,2

Joonis 1.1.8.a Ülalpeetavate määr

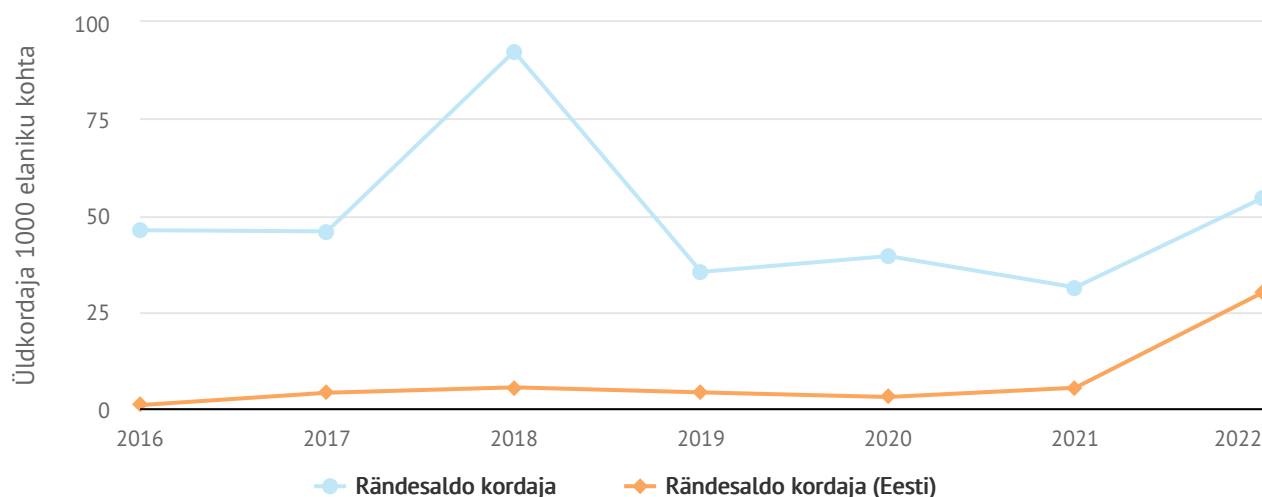
Allikad: [Statistikaameti andmebaas, tabel RV063U](#)

Analüüs

Rae valla ülalpeetavate määr on püsinud vaadeldaval perioodil väga stabiilsena, kõikides 2017-2021. aastal 57.6 ja 59.8 vahel, olles vaid veidi kõrgem Eesti keskmisest. Enamuse Rae valla ülalpeetavatest moodustavad 0-14-aastased lapsed ja noored.

Aastal 2022 langes valla ülalpeetavate määr 55.3-ni, jäädes seega esmakordselt veidi alla Eesti keskmise. Põhjuseks on 0-14-aastaste vallaelanike arvu langus, mida ei tasandanud 65-aastaste ja vanemate isikute arvu väiksemas mahus tõus.

1.1.9 Ränne

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Rändesaldo kordaja	46,1	45,8	92,4	35,3	39,4	31,3	54,4
Rändesaldo kordaja (Eesti)	0,8	4,0	5,4	4,1	2,9	5,3	29,9

Joonis 1.1.9.a Rändesaldo üldkordaja. 1000 elaniku kohta

Allikad: [Statistikaameti andmebaas, tabel RVR02](#)

Tabel 1.1.9.1 Elukohta vahetanud inimeste arv

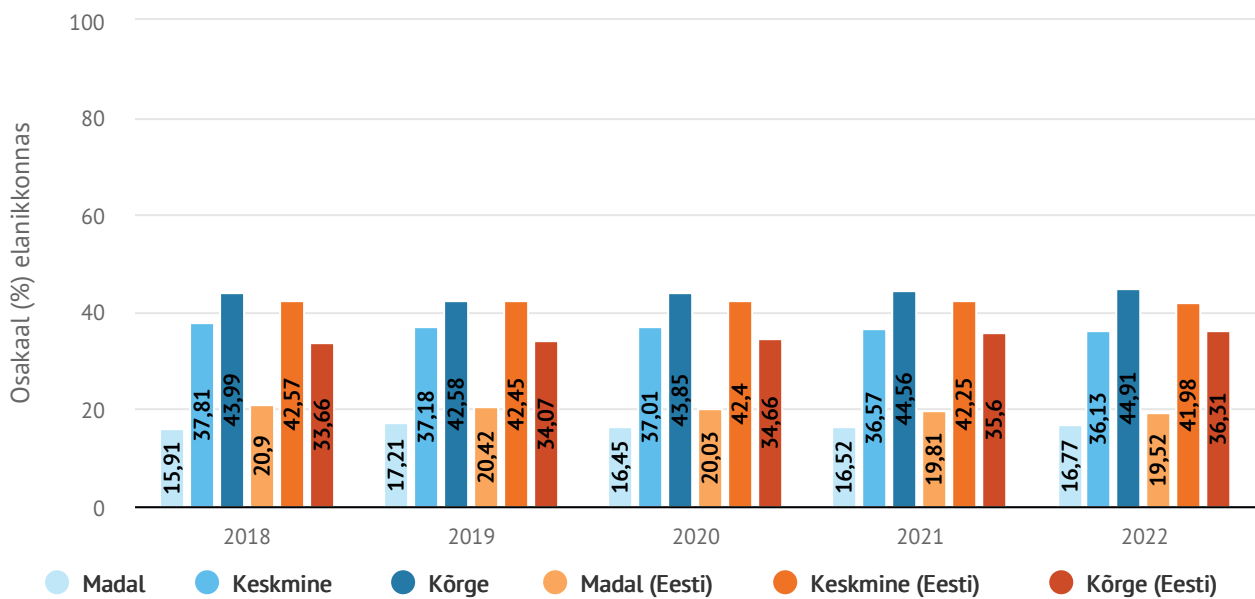
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Sisseränne	1385	1381	2352	1889	1904	1493	2591
Väljaränne	677	635	757	1228	1110	830	1377
Rändesaldo	708	746	1595	661	794	663	1214

Allikad: [Statistikaameti andmebaas, tabel RVR02](#)

Analüüs

Rae valla rändesaldo üldkordaja on viimastel aastatel küll kõikunud, kuid püsinud kogu aeg kõrgena (s.o minimaalselt 31,3), sealjuures enamasti kordades kõrgemana Eesti keskmisest. See tähendab, et Rae valda kirjutab end stabiilselt rohkem inimesi sisse kui välja. Kui Eestis keskmiselt tõusis rändesaldo kordaja 2022. aastal hüppeliselt eeldatavalt Ukraina sõjapõgenike tõttu, siis Rae vallas on viimase aasta kasv seotud uuselamute arendustega.

1.1.10 Haridustase

	2018	2019	2020	2021	2022
Madal	15,91	17,21	16,45	16,52	16,77
Keskmine	37,81	37,18	37,01	36,57	36,13
Kõrge	43,99	42,58	43,85	44,56	44,91
Madal (Eesti)	20,90	20,42	20,03	19,81	19,52
Keskmine (Eesti)	42,57	42,45	42,40	42,25	41,98
Kõrge (Eesti)	33,66	34,07	34,66	35,60	36,31

Joonis 1.1.10.a Haridustase. Haridustase elanikkonnas (%)

Allikad: [Statistikaameti andmebaas, tabel RV0232U](#)

Analüüs

Võrreldes Eesti keskmisega elab Rae vallas rohkem kõrge haridustasemega elanikke. Nende osakaal valla elanikest on viimasel viiel aastal varieerunud vahemikus ca 43-45%, samas kui Eesti keskmine oli samal perioodil ca 34-36%.

Keskmise haridustasemega inimeste osakaal elanikkonnast on olnud madalam Eesti keskmisest (varieerumine ca 42-43%), jäädes Rae vallas vahemikku 36-38%.

Samuti on Eesti keskmisest (s.o varieerumine ca 20-21%) olnud madalam madala haridustasemega inimeste osakaal, mis on Rae vallas jäänud vahemikku ca 16-17% valla rahvastikust.

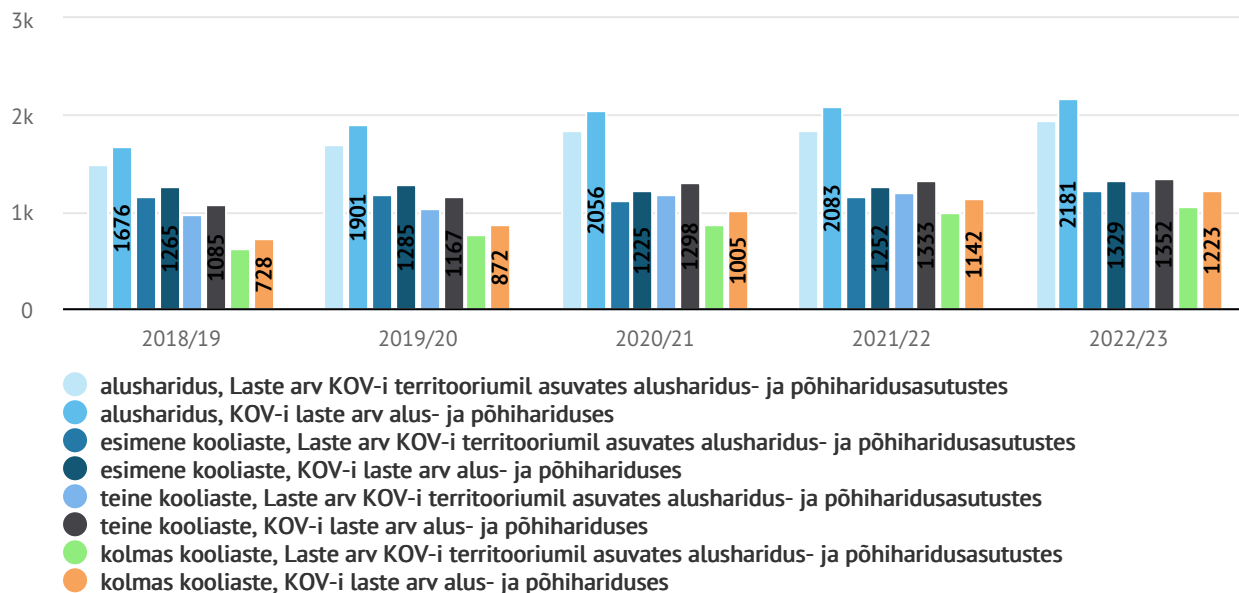
Rae vallas tegutseb 6 üldhariduskooli, mis pakuvad põhi- või üldkeskharidust. Nendeks koolideks on Vaida Põhikool, Peetri Lasteaed-Põhikool, Lagedi Kool, Jüri Gümnaasium, Kindluse Kool ja Järveküla kool.[7]

Lasteaedu on hetkel 13, asukohtadega Peetris, Vaidas, Lagedis ja Jüris[8]

Viimastel aastatel on sündimuse üldkordaja olnud langustrendis ning see leevendab survet lasteaia- ja pikemas plaanis ka koolikohtadele.[4]

Kõrgharidust pakkuvaid asutusi Rae Vallas ei tegutse, kuid Tallinnas on kõrghariduse omandamiseks väga head võimalused.

1.1.11 Laste arv alus- ja põhihariduses

	2018/ 19	2019/ 20	2020/ 21	2021/ 22	2022/ 23
alusharidus, Laste arv KOV-i territooriumil asuvates alusharidus- ja põhiharidusasutustes	1494	1703	1839	1837	1939
alusharidus, KOV-i laste arv alus- ja põhihariduses	1676	1901	2056	2083	2181
esimene kooliaste, Laste arv KOV-i territooriumil asuvates alusharidus- ja põhiharidusasutustes	1162	1177	1120	1152	1213
esimene kooliaste, KOV-i laste arv alus- ja põhihariduses	1265	1285	1225	1252	1329
teine kooliaste, Laste arv KOV-i territooriumil asuvates alusharidus- ja põhiharidusasutustes	979	1042	1179	1209	1222
teine kooliaste, KOV-i laste arv alus- ja põhihariduses	1085	1167	1298	1333	1352
kolmas kooliaste, Laste arv KOV-i territooriumil asuvates alusharidus- ja põhiharidusasutustes	622	756	874	987	1054
kolmas kooliaste, KOV-i laste arv alus- ja põhihariduses	728	872	1005	1142	1223

Joonis 1.1.11.a Laste arv haridusasutustes ja lastehoius. Haridustasemete (alusharidus (sh lastehoid) esimene, teine ja kolmas kooliaste) ja aastate lõikes

Allikad: [Haridussilm](#); KOV enda kogutud info lastehoidude kohta

Analüüs

Õppijate arv KOV-i territooriumil asuvates alusharidus- ja põhiharidusasutustes on viimasel viiel õppeaastal tuntuvalt suurenenud, sh :

- alushariduses kokku ca 32%, sh viimasel õppeaastal ca 5%;
- I kooliastmes kokku ca 6%, sh viimasel õppeaastal ca 6%;
- II kooliastmes kokku ca 25%, sh viimasel õppeaastal ca 2%;
- III kooliastmes kokku ca 69%, sh viimasel õppeaastal 7%.

Lühemas plaanis on surve koolikohtadele endiselt suurenenemas üldhariduse kõigis astmetes ja kõige enam esmalt I kooliastmele. Sündimuskordaja vähenemise tõttu muutub lähiaastatel vaid surve lasteaiakohtadele väiksemaks.

1.1.12 Laste arv üldkeskhariduses ja kutsehariduses

Tabel 1.1.12.1 Laste arv üldkeskhariduses ja kutsehariduses

	2018/ 19	2019/ 20	2020/ 21	2021/ 22	2022/ 23
Kutseharidust omandavate õpilaste arv	0	0	0	0	0
Üldkeskharidust omandavate õpilaste arv (gümnaasiumis käivate laste arv)	176	191	223	245	249

Allikad: HaridusSilm

Analüüs

Üldkeskharidust omandavate kuni 19-aastaste noorte arv on alates 2017. aastast Rae vallas tõusnud. Kui 2017. aastal oli Rae vallas 164 gümnaasiumis käivat õpilast, siis 2022. aastaks oli vastav arv tõusnud 249-ni. Oluline on siinkohal märkida, et Rae valla territooriumil on ainult üks üldkeskharidust pakkuv asutus. Õppijate arvu suurenemine on tingitud Rae valla elanike arvu kasvust.

Kohaliku omavalitsuse territooriumil kutseharidust pakkuvaid haridusasutusi ei ole.

1.1 Demograafiline olukord. Kokkuvõte

HINNANG				TREND		
4	3	2	1			
				4.0	↗ 3.0	1.1.1 Rahvaarv
				4.0	○ 2.0	1.1.2 Rahvastiku soo- ja vanusjaotus
				4.0	○ 2.0	1.1.3 Laste arv ja osakaal rahvastikust
				4.0	○ 2.0	1.1.4 Demograafiline tööturusurveindeks
				4.0	↘ 1.0	1.1.5 Sündimus
				4.0	○ 2.0	1.1.6 Suremus
				4.0	↘ 1.0	1.1.7 Loomulik iive
				3.0	○ 2.0	1.1.8 Ülalpeetavate määr
				4.0	○ 2.0	1.1.9 Ränne
				4.0	○ 2.0	1.1.10 Haridustase
				4.0	↗ 3.0	1.1.11 Laste arv alus- ja põhihariduses
				4.0	↗ 3.0	1.1.12 Laste arv üldkeskhariduses ja kutsehariduses

Kokkuvõte:

Seitsme aasta jooksul on Rae valla elanike arv suurenenud ligikaudu tuhande inimese võrra aastas, tõustes 14955 elanikult (2015) 22901 elanikuni (2022) ehk ca 53%. Valla elanike juurdekasv on tulnud eelkõige tööealiste inimeste arvelt. Rändesaldo on positiivne: viimasel seitsmel aastal on end Rae valda iga-aastaselt sisse kirjutanud 660-1200 inimest rohkem võrreldes lahkujatega.

Valla elanikkond on suhteliselt noor. 2022. aastal moodustasid 0-14-aastased lapsed ja noored elanikest ca 28%. a 65-aastaste ja vanemate inimeste osakaal on püsinud stabiilselt vaid 8% ringis. Järgmisel kümnendil siseneb valla elanike hulgast tööturule rohkem inimesi kui sealt vanaduse tõttu potentsiaalselt välja langeb.

0-4-aastaste vanuserühma kasvutempo on alates 2020. aastast olnud langustrendis. Sealjuures on Rae valla sündimus vähenenud kiiremas tempos kui Eestis tervikuna. Eelmiste aastate suure sisserände ja varasema kõrge sündimuse tõttu on vanemad vanuserühmad siiski endiselt suurenenud, näiteks 15-19-aastaseid lisandus 2022. aastal eelnenud aastaga võrreldes ligi 23% ehk 237 noort.

Õppijate arv KOV-i territooriumil asuvates alusharidus- ja põhiharidusasutustes on viimasel viiel õppeaastal tuntavalt suurenenud. Lühemas plaanis on surve koolikohtadele endiselt suurenenud üldhariduse kõigis astmetes ja kõige enam esmalt I kooliastmele. Sündimuskordaja vähenemise tõttu muutub lähiaastatel vaid surve lasteaiakohtadele väiksemaks.

TUGEVUSED

- Valla elanikkond suureneb ja seda eelkõige tööealiste elanike arvelt. Sealjuures elab Rae vallas Eesti keskmisega võrreldes rohkem kõrge haridustasemega ja vähem keskmise ning madala haridustasemega inimesi. Vastavad osakaalud rahvastikust on aastate lõikes püsinud stabiilsed.
- Valla elanikkond on suhteliselt noor. Järgmisel

NÕRKUSED

- Lähiaastatel jätkub tugev surve valla võimekusele võimaldada kodulähedasi lasteaiakohti ja luua uusi õppekohti üldhariduses.
- Sündimuse vähenemise tempo on vallas kõrgem kui Eestis keskmiselt, mis muudab keerukaks alus- ja üldhariduse pakkumise praegu kujundatavate lahenduste pikaajalise jätkusuutlikkuse.

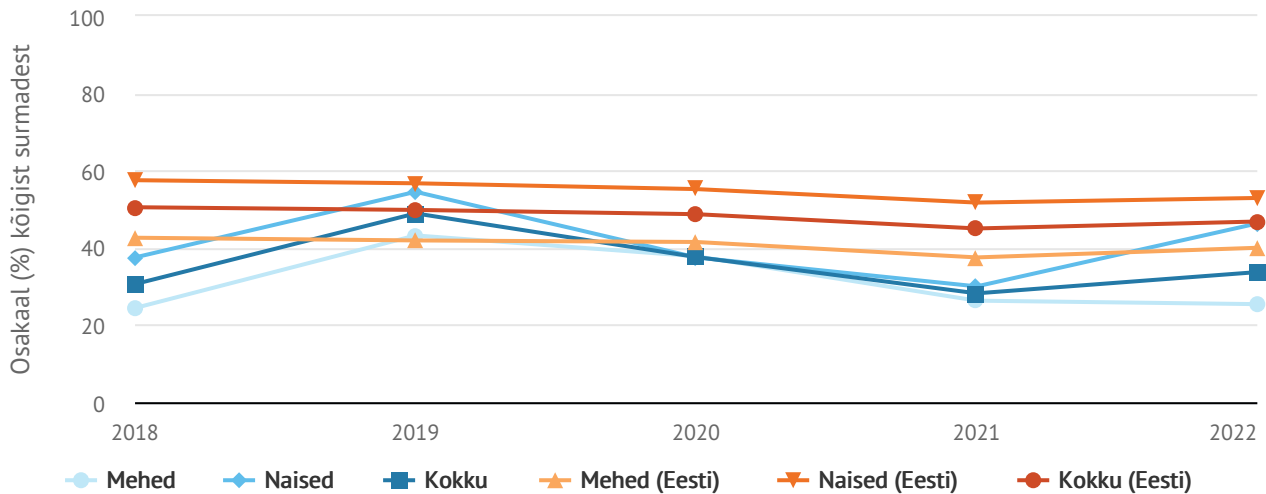
kümnendil siseneb valla elanike hulgast tööturule rohkem inimesi kui sealt vanaduse tõttu potentsiaalselt välja langeb.

- Ehkki sarnaselt Eestile tervikuna on sündimus ka Rae vallas vähenemas, on omavalitsuse sündimuse ja iibega seotud näitajad võrreldes Eesti keskmisega kordades paremad.

- Rae valla mehed on võrreldes naistega oluliselt suuremas riskis seoses surmaga lõppenud õnnetusjuhtumite, mürgistuste ja traumadega. (Samas on vastavate surmajuhtumite absoluutarv madal, igaaastaselt 3-6).

1.2 Rahvastiku tervise seisund

1.2.1 Suremus vereringeelundite haigustesse

Joonis 1.2.1.a Suremus vereringeelundite haigustesse. Vereringeelundite haigustest tingitud surmade osakaal (%)

Allikad: [Tervise Arengu Instituudi Tervisestatistika andmebaas, tabel SD29](#)

Analüüs

Rae valla suremuse näitajate analüüsil tuleb arvestada, et surmade absoluutarv igas surmapõhjuste kategoorias on suhteliselt väike, s.o maksimaalselt mõnikümmend inimest. Sellest võivad tuleneda ka Eesti keskmisest suuremad kõikumised vereringeelundite haigustesse suremuses vaadeldaval perioodil nii meeste kui naiste lõikes.

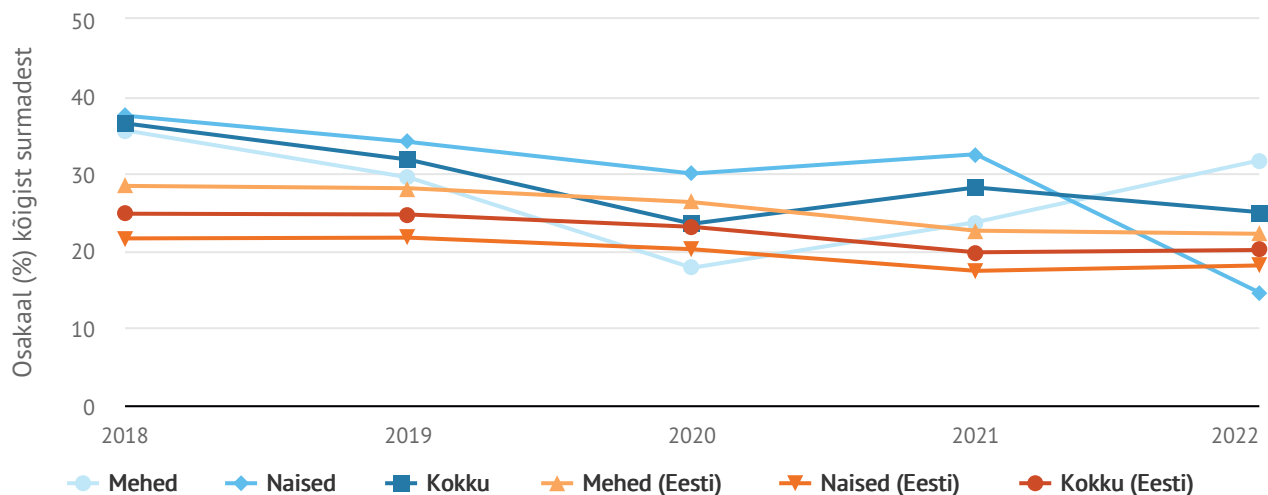
Rae vallas sureb Eesti keskmisega võrreldes vereringeelundite haigustesse vähem inimesi. Näiteks 2018. aastal oli vahe 19,9 protsendipunkti ja 2022. aastal 13,1 protsendipunkti. Vaadeldaval perioodil on vaid ühel aastal (s.o 2019) olnud vereringeelundite haigustesse surnud inimeste osakaal olnud vallas ja Eestis keskmiselt peaaegu võrdsed.

Nii Rae vallas kui Eestis keskmiselt on selgeks seaduspäraks naiste suurem suremus vereringeelundite haigustesse võrreldes meestega, ehkki erinevus protsendipunktides on aastate lõikes oluliselt kõikunud ning 2020. aastal meeste suremus isegi ületas naiste oma (küll vaid 0,3 protsendipunkti võrra).

Rae valla jaoks oligi 2019. aasta anomaalne, sest nii meeste kui naiste hulgas tõusis vereringeelundite haigustest tingitud surmade osakaal hüppeliselt. See tõus jäi aga ühekordseks. Ülejäänud aastatel on vastav osakaal kõikunud

1/3 ümber.

1.2.2 Suremus pahaloomulistesse kasvajatesse

Joonis 1.2.2.a Suremus pahaloomulistesse kasvajatesse. Pahaloomulistest kasvajatetest tingitud surmade osakaal (%)

Allikad: [Tervise Arengu Instituudi Tervisestatistika andmebaas, tabel SD29](#)

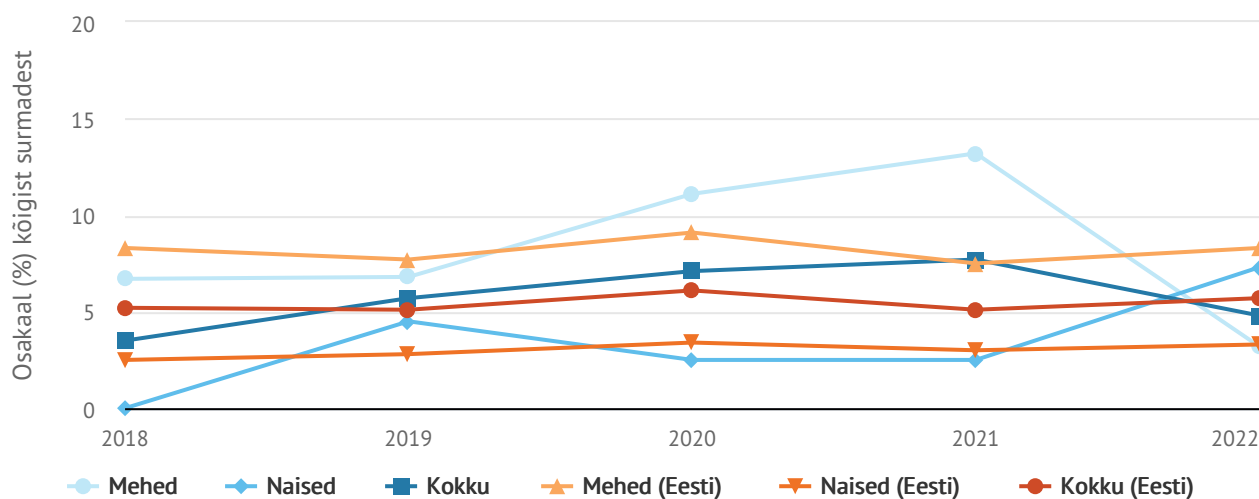
Analüüs

Rae valla suremuse näitajate analüüsil tuleb arvestada, et surmade absoluutarv igas surmapõhjuste kategoorias on suhteliselt väike, s.o maksimaalselt mõnikümmend inimest. Sellest võivad tuleneda ka üksikud anomaalsed tulemused: näiteks moodustas naiste hulgas 2022. aastal pahaloomulistesse kasvajatesse suremus vaid 14,6%, ehkki ülejäänud vaadeldava perioodi aastatel on vastav näitaja jäänud vahemikku 30-37,5%.

Kui suremus vereringeelundite haigustesse on Rae vallas alla Eesti keskmise, siis pahaloomulistest kasvajatetest tingitud surmade osakaal on vallas võrreldes Eesti keskmisega suurem. Näiteks 2018. aastal oli vahe 11,7 protsendipunkti ja 2022. aastal 4,9 protsendipunkti.

Rae vallas on pahaloomulistest kasvajatetest tingitud surmade osakaal naiste hulgas oluliselt kõrgem Eesti keskmisest (s.o vaadeldaval perioodil enamusel aastatel üle 10 protsendipunkti), meeste osas on vahe väiksem.

1.2.3 Suremus välispõhjustesse

	2018	2019	2020	2021	2022
Mehed	6,7	6,8	11,1	13,2	3,2
Naised	0,0	4,5	2,5	2,5	7,3
Kokku	3,5	5,7	7,1	7,7	4,8
Mehed (Eesti)	8,3	7,7	9,1	7,5	8,3
Naised (Eesti)	2,5	2,8	3,4	3,0	3,3
Kokku (Eesti)	5,2	5,1	6,1	5,1	5,7

Joonis 1.2.3.a Osakaal - Suremus välispõhjustesse. Välispõhjustest tingitud surmade osakaal (%) kõigist surmadest

Allikad: [Tervise Arengu Instituudi Tervisestatistika andmebaas, tabel SD29](#)

Analüüs

Aastatel 2018-2022 suri Rae vallas välispõhjuste tõttu kokku 25 inimest. Vaadeldaval perioodil on välispõhjustest tingitud surmade osakaal vallas olnud kolmel aastal olnud võrreldes Eesti keskmisega veidi madalam ja kahel aastal kõrgem.

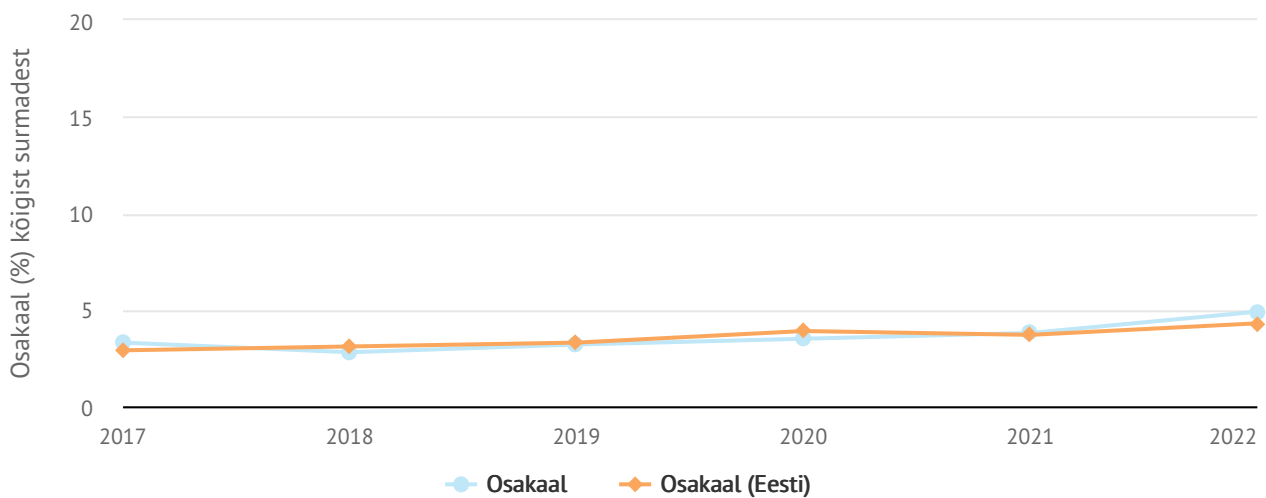
72% surnutest on olnud mehed. Eestis üldiselt sureb välispõhjustesse keskmiselt kordades rohkem mehi kui naisi.

1.2.4 Maakonna elanike alkoholist põhjustatud suremus

Tabel 1.2.4.1 Maakonna elanike alkoholist põhjustatud surmade arv

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Surmade arv maakonnas kokku	5737	5843	5649	5947	7040	6532
Alkoholist põhjustatud surmade arv kokku	191	166	182	210	264	320
Alkoholist põhjustatud surmade %	3,3	2,8	3,2	3,5	3,8	4,9

Allikad: Tervise Arengu Instituudi Tervisestatistika andmebaas, tabel SD40

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Osakaal	3,3	2,8	3,2	3,5	3,8	4,9
Osakaal (Eesti)	2,9	3,1	3,3	3,9	3,7	4,3

Joonis 1.2.4.b Maakonna elanike alkoholist põhjustatud suremus. Alkoholi tarvitamisest tingitud surmade osakaal (%) kõigist surmadest

Allikad: Tervise Arengu Instituudi Tervisestatistika andmebaas, tabel SD40

Analüüs

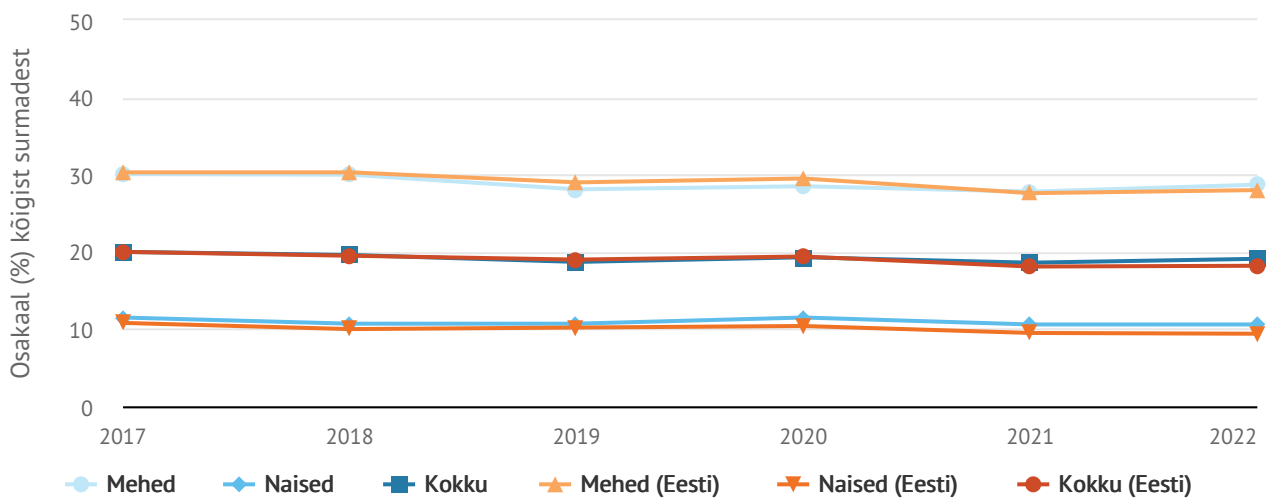
Nii Eestis keskmiselt kui Harju maakonnas on tõusmas alkoholist põhjustatud surmade arv nii meeste kui naiste lõikes ja ka alkoholist põhjustatud surmade osakaal kõigist surmajuhtumitest. Aastatel 2017-2022 tõusis vastavate surmade arv nii Eestis kui ka Harju maakonnas 67%. Sealjuures on alkoholi tarvitamisest tingitud surmade osakaal kõigist surmadest Harju maakonnas veidi suurem kui Eestis keskmiselt.

Rae valla kohta hinnangu andmiseks tuleb koguda täpsemaid või täiendavaid (nt alkoholiga seotud õigusrikkumisi kajastavaid) andmeid, sest omavalitsuse elanikkond erineb mitmete näitajate poolest Eesti keskmisest (nt laste, noorte ja tööealiste kõrgem osakaal, kõrgem haridustase ja sissetulek).

1.2.5 Maakonna elanike varajane suremus

Tabel 1.2.5.1 Maakonna elanike varajane suremus. Varajaste (< 65 eluaastat) surmade arv

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Kokku	1150	1143	1056	1147	1309	1247
Mehed	792	804	730	778	910	878
Naised	358	339	326	369	399	369

Allikad: [Statistikaameti andmebaas, tabel RV59U](#)

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Mehed	30,1	30,0	28,1	28,5	27,8	28,7
Naised	11,5	10,7	10,7	11,5	10,6	10,6
Kokku	20,0	19,6	18,7	19,3	18,6	19,1
Mehed (Eesti)	30,3	30,3	29,0	29,5	27,6	28,0
Naised (Eesti)	10,8	10,0	10,2	10,4	9,5	9,4
Kokku (Eesti)	20,0	19,5	19,0	19,4	18,1	18,2

Joonis 1.2.5.b Maakonna elanike varajane suremus. Varajaste (< 65 eluaastat) surmade osakaal (%)

Allikad: [Statistikaameti andmebaas, tabel RV59U](#)

Analüüs

Varajane suremus tähendab alla 65-aastaste surmade osakaalu (%) kõigist surmadest soo lõikes. Varajane suremus on oluline indikaator, sest alla 65-aastased elanikud on kohalikule omavalitsusele elujõulised ja produktiivsed elanikud.

Rae valla kohta andmed puuduvad, kuid Harjumaal on sarnaselt kogu Eestile viimastel aastatel varajase suremuse

tase püsinud stabiilne.

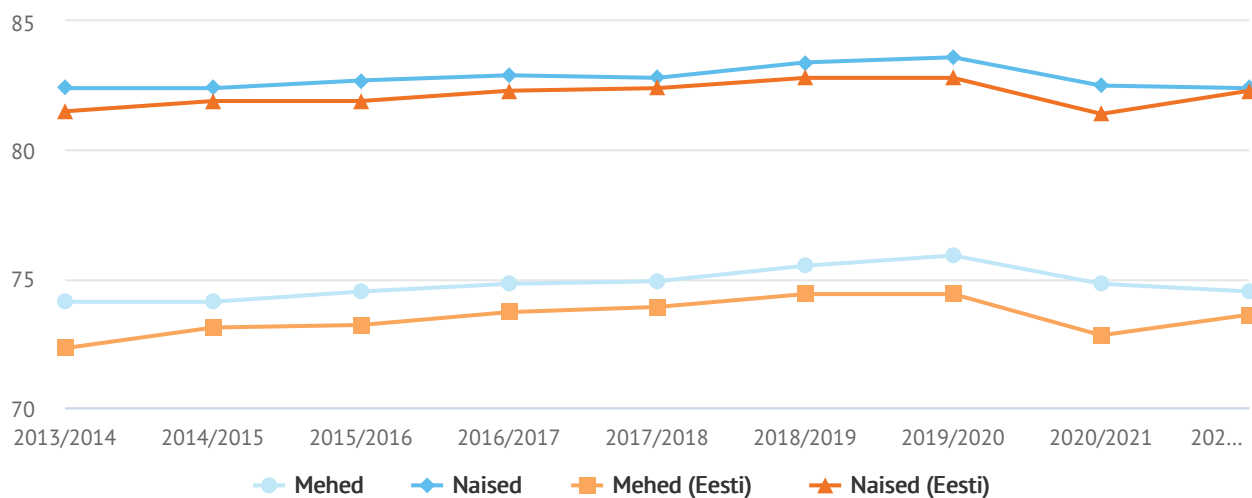
Harjumaal oli 2017. aastal varajase suremuse protsent kõikidest surmadest naistel 11,5% ja meestel 30,1%. Kogu Eesti näitajad samal aastal olid sarnased, vastavalt 10,8% ja 30,3%.

2022. aastaks osakaalud veidi langesid, olles Harjumaal naiste seas 10,6% ning meeste protsent langenud 28,7%-le. Kogu Eesti näitajad 2022. aastal vastavalt 9,4% ja 28% ehk toimunud on sarnane langus paar protsendipunkti ulatuses.

Meeste ja naiste varajase suremuse erinevus on tingitud soolisest riskikäitumisest.

Rae valla kohta hinnangu andmiseks tuleb koguda täpsemaid andmeid, sest omavalitsuse elanikkond erineb mitmete näitajate poolest Eesti keskmisest (nt laste, noorte ja tööealiste kõrgem osakaal, kõrgem haridustase ja sissetulek).

1.2.6 Maakonna elanike oodatav eluiga

	2013/ 2014	2014/ 2015	2015/ 2016	2016/ 2017	2017/ 2018	2018/ 2019	2019/ 2020	2020/ 2021	2021/ 2022
Mehed	74,1	74,1	74,5	74,8	74,9	75,5	75,9	74,8	74,5
Naised	82,4	82,4	82,7	82,9	82,8	83,4	83,6	82,5	82,4
Mehed (Eesti)	72,3	73,1	73,2	73,7	73,9	74,4	74,4	72,8	73,6
Naised (Eesti)	81,5	81,9	81,9	82,3	82,4	82,8	82,8	81,4	82,3

Joonis 1.2.6.a Maakonna elanike oodatav eluiga. Elanike oodatav eluiga

Allikad: [Tervise Arengu Instituudi Tervisestatistika andmebaas, tabel OE0452](#)

Analüüs

Oodatavat eluiga on sünnimomendil elada jäänud aastate arv kui suremuse dünaamika ei muutu. Oodatav eluiga sõltub mitmest tegurist: meid ümbritsevast keskkonnast, tööhutusest, inimeste elatustasemest tervishoiuteenuste

kättesaadavusest, terviseteadlikkusest jne.

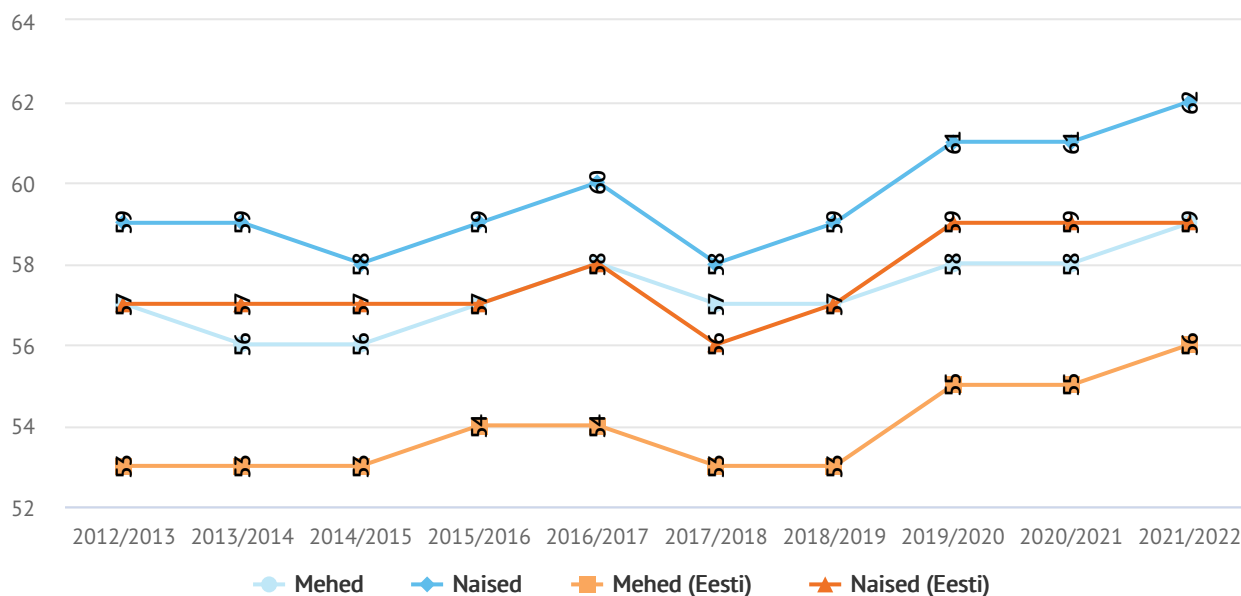
Nii Eestis tervikuna kui Harju maakonnas oli elanike oodatav eluiga enne 2020/21 aastat tõusuteel. Oodatav eluiga Harju maakonnas oli sealjuures veidi kõrgem. Senises haripunktis 2019/2020 aastal oli oodatav eluiga maakonnas meestel 75,9 (vahe Eesti keskmisega 1,5 aastat) ja naistel 83,6 eluaastat (vahe 0,8 aastat). See on tingitud Harjumaa parematest sotsiaal-majanduslikest tingimustest.

Nagu kogu Eestis, siis ka Harjumaal 2020/2021 seoses Covid-19 kriisiga oodatav eluiga langes (nii meestel kui naistel 1,1 aasta võrra).

Erinevalt Eestis keskmisest Harjumaa näitaja 2021/2022 aastaks veel tõusuteele tagasi ei pööranud jõudnud ja langes veidi veelgi, jäädes siiski eriti meeste osas kõrgemaks Eesti keskmisest.

Rae valla kohta hinnangu andmiseks tuleb koguda täpsemaid andmeid, sest omavalitsuse elanikkond erineb mitmete näitajate poolest Eesti keskmisest (nt laste, noorte ja tööealiste kõrgem osakaal, kõrgem haridustase ja sissetulek).

1.2.7 Maakonna elanike tervena elatud aastad

	2012/ 2013	2013/ 2014	2014/ 2015	2015/ 2016	2016/ 2017	2017/ 2018	2018/ 2019	2019/ 2020	2020/ 2021	2021/ 2022
Mehed	57	56	56	57	58	57	57	58	58	59
Naised	59	59	58	59	60	58	59	61	61	62
Mehed (Eesti)	53	53	53	54	54	53	53	55	55	56
Naised (Eesti)	57	57	57	57	58	56	57	59	59	59

Joonis 1.2.7.a Maakonna elanike tervena elatav eluiga

Allikad: [Tervise Arengu Instituudi Tervisestatistika andmebaas, tabel TE753](#)

Analüüs

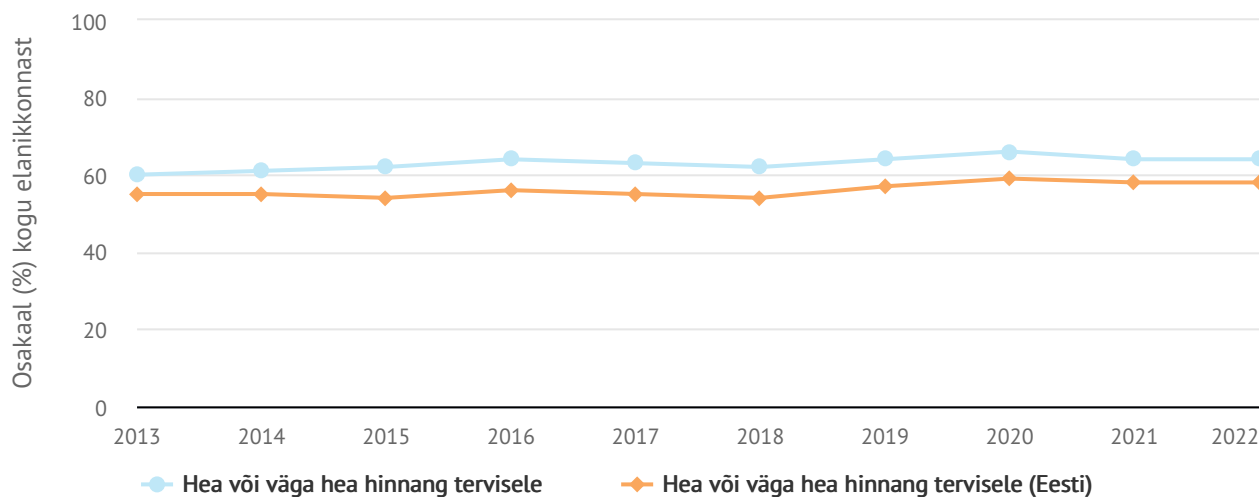
Näitaja tervena elada jäänud aastad näitab keskmist aastate arvu, mil inimene elab igapäevategevuste piiranguteta, suremuse ja rahvastiku tervisenäitajate samaks jäämise korral. Näitaja on subjektiivne, sest näitaja arutamisel kasutatakse küsitlusest saadud infot.

Kui 2012/2013 aastal elasid Eesti naised igapäevategevuste piiranguteta 57 ja mehed 53 eluaastat, siis 2021/2022. aastaks on need numbrid tõusnud Eesti naistel 59 ja Eesti meestel 56 aastani. Väike tagasilangus oli 2017/2018 aastal, kuid seda nii kogu Eesti kui Harjumaa osas.

Harjumaa elanikud elavad tervena kauem kui Eestis keskmiselt. 2021/2022 aastal elasid Harjumaal naistest igapäevategevuste piiranguteta 62 ja mehed 59 eluaastat. Alates 2012/2013. aastast on näitaja Harjumaal tõusnud naistel 3 ja meestel 2 aastat ehk võrreldavas tempos Eesti keskmisega.

On leidnud kinnitust, et inimeste haridustase on tihedalt seotud inimese tervena elatud eluaega. 2022. aastal elasid esimese taseme hariduse või madalama haridusega inimesed Eestis (mehed, naised kokku) tervena 48 eluaastat, teise taseme hariduse saanud 58,5 eluaastat ja kolmanda taseme haridusega 63,5 eluaastat ehk üle 15 aasta kauem tervena kui madala haridustasemega inimesed. [5]

1.2.8 Maakonna elanike hinnang oma tervisele

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Hea või väga hea hinnang tervisele	60	61	62	64	63	62	64	66	64	64
Hea või väga hea hinnang tervisele (Eesti)	55	55	54	56	55	54	57	59	58	58

Joonis 1.2.8.a Maakonna elanike hinnang oma tervisele. Oma tervist heaks või väga heaks hinnanud elanike osakaal(%) elanikkonnast

Allikad: [Statistikaameti andmebaas, tabel TH88](#)

Analüüs

Tervise enesehinnang on üldist tervise olukorda kajastav näitaja, peegeldades inimese subjektiivset kui objektiivset tervist. Väljendab inimese rahulolu oma eluga. Otsusetegijatele annab võimaluse edasise

Tervisega seotud näitajad, mille osas on ainult Harju maakonna info

Järgnevates aspektides Rae valla kohta hinnangute andmiseks tuleb koguda täpsemaid või täiendavaid andmeid, sest omavalitsuse elanikkond erineb mitmete näitajate poolest Eesti keskmisest (nt laste, noorte ja tööealiste kõrgem osakaal, kõrgem haridustase ja sissetulek).

Nii Eestis keskmiselt kui Harju maakonnas on tõusmas **alkoholist põhjustatud surmade** arv nii meeste kui naiste lõikes ja ka alkoholist põhjustatud surmade osakaal kõigist surmajuhtumitest. Aastatel 2017-2022 tõusis vastavate surmade arv nii Eestis kui ka Harju maakonnas 67%. Sealjuures on alkoholi tarvitamisest tingitud surmade osakaal kõigist surmadest Harju maakonnas veidi suurem kui Eestis keskmiselt.

Harjumaal oli 2017. aastal **varajase** (ehk alla 65-aastaste) **suremuse protsent** kõikidest surmadest naistel 11,5% ja meestel 30,1%. Kogu Eesti näitajad samal aastal olid sarnased, vastavalt 10,8% ja 30,3%. Meeste ja naiste varajase suremuse erinevus on tingitud soolisest riskikäitumisest.

Nii Eestis tervikuna kui Harju maakonnas oli **elanike oodatav eluiga** enne 2020/21 aastat tõusuteel. Nagu kogu Eestis, siis ka Harjumaal 2020/2021 seoses Covid-19 kriisiga oodatav eluiga langes. Erinevalt Eestis keskmisest Harjumaa näitaja 2021/2022 aastaks veel tõusuteele tagasi ei pööranud jõudnud ja langes veidi veelgi, jäädes siiski eriti meeste osas kõrgemaks Eesti keskmisest.

Harjumaa elanikud **elavad tervena kauem** kui Eestis keskmiselt. 2021/2022 aastal elasid Harjumaal naistest igapäevategevuste piiranguteta 62 ja mehed 59 eluaastat. Alates 2012/2013. aastast on näitaja Harjumaal tõusnud naistel 3 ja meestel 2 aastat ehk võrreldavas tempos Eesti keskmisega.

Aastate 2012-2022 jooksul on **oma tervisele positiivse hinnangu** andvate inimeste osakaal kasvanud nii Eestis tervikuna kui Harjumaal. Sealjuures on maakonna näitaja on kasvanud Eesti keskmisega võrreldes samas tempos, kuid püsinud sellest stabiilselt kõrgemana. Võrreldes 2020. aastaga on hinnang nii meeste kui naiste lõikes 1-2% halvenenud, ent sealjuures stabiliseerunud.

TUGEVUSED

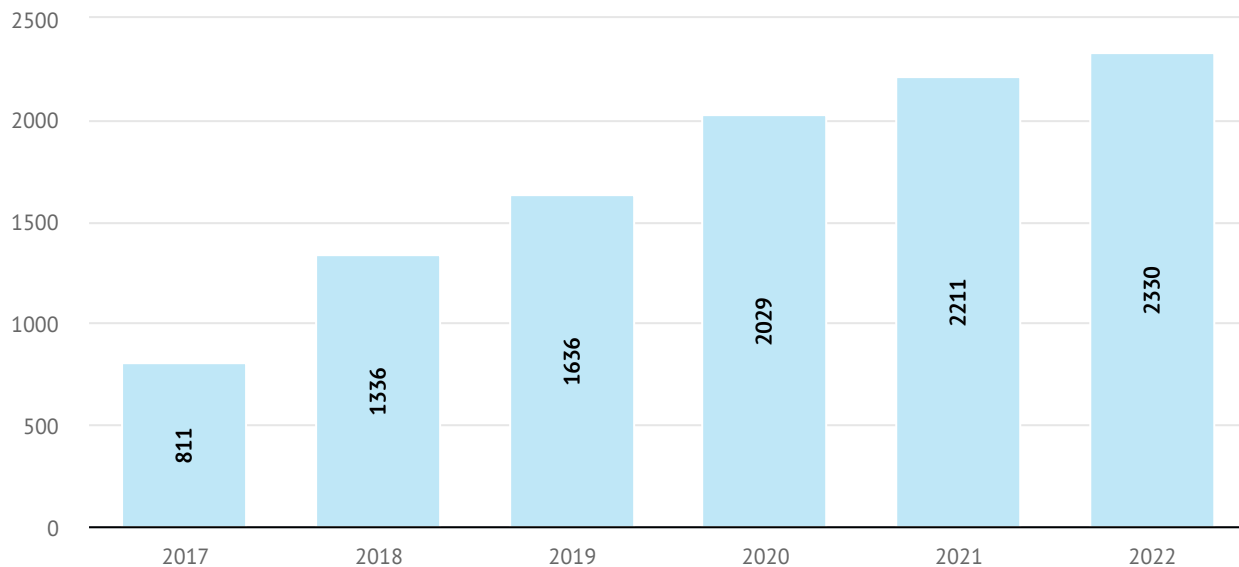
- 64% Harjumaa elanikest hindab oma tervist heaks või väga heaks. Tegemist on Eesti keskmisest parema näitajaga. See kehtib väga suure tõenäosusega ka Rae vallas.
- Harjumaa elanikud elavad tervena kauem kui Eestis keskmiselt. 2021/2022 aastal elasid Harjumaal naistest igapäevategevuste piiranguteta 62 ja mehed 59 eluaastat. See kehtib väga suure tõenäosusega ka Rae vallas.
- Elanike oodatav eluiga on Harjumaal kõrgem Eesti keskmisest. Rae vallas sureb vereringeelundite haigustesse vähem inimesi võrreldes Eesti keskmisega, suremus välispõhjustesse on stabiilne.

NÕRKUSED

- Peale Covid-19 kriisi on Harjumaal elanike oodatav eluiga 2022. aasta seisuga endiselt languses, olles siiski jätkuvalt kõrgem Eesti keskmisest.
- Nii Eestis keskmiselt kui Harju maakonnas on tõusmas alkoholist põhjustatud surmade arv nii meeste kui naiste lõikes ja ka alkoholist põhjustatud surmade osakaal kõigist surmajuhtumitest. Sealjuures on alkoholi tarvitamisest tingitud surmade osakaal kõigist surmadest Harju maakonnas veidi suurem kui Eestis keskmiselt.
- Pahaloomulistest kasvajatest tingitud surmade osakaal on Rae vallas võrreldes Eesti keskmisega suurem, sealjuures on märkimisväärselt kõrgem naiste suremus. Välispõhjuste puhul on Rae vallas aga 72% surnutest olnud mehed.

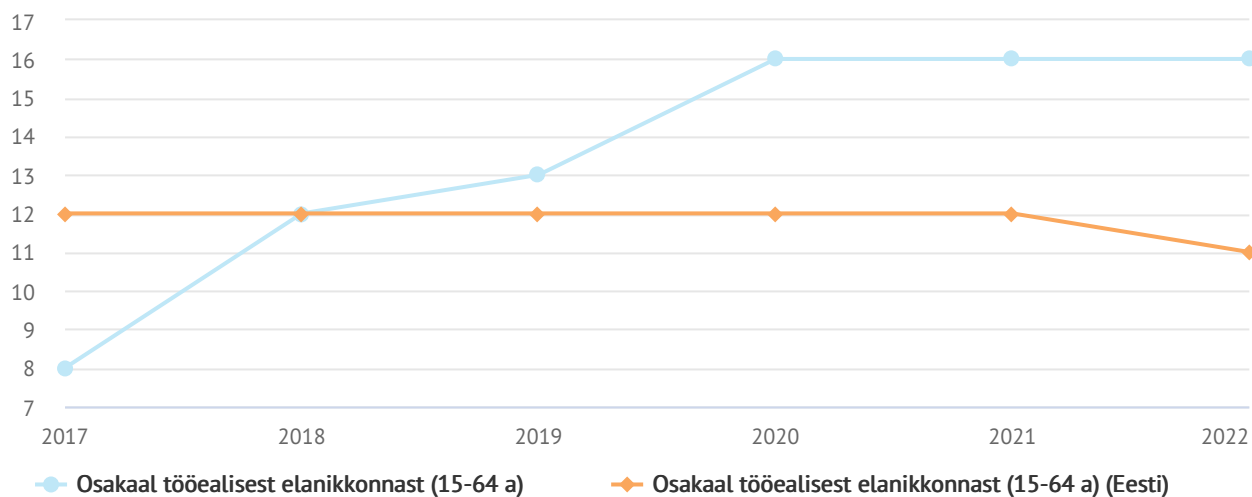
1.3 Haavatavad sihtrühmad

1.3.1 Vähenenud tövõimega inimesed

Joonis 1.3.1.a Töövõimetoetuse saajad ning tövõimetuse tõttu pensioni saajad

Allikad: Töötukassa andmed: <https://www.tootukassa.ee/et/statistika-ja-uuringud/peamised-statistilised-naitajad/toovõimetoetus>, Sotsiaalkindlustusamet: tövõimetuse tõttu pensioni saajad (andmepäring)

Joonis 1.3.1.b Osakaal (%) võrreldes Eesti keskmisega

Allikad: Töötukassa andmed: <https://www.tootukassa.ee/et/statistika-ja-uuringud/peamised-statistilised-naitajad/toovõimetoetus>, Sotsiaalkindlustusamet: tövõimetuse tõttu pensioni saajad (andmepäring)

Analüüs

Võrreldes Eesti keskmisega on Rae vallas elavate vähenenud tövõimega isikute osakaal tövõimetoetuse saajadest suurem. Viimasel kolmel aastal on erinevus olnud 4-5%.

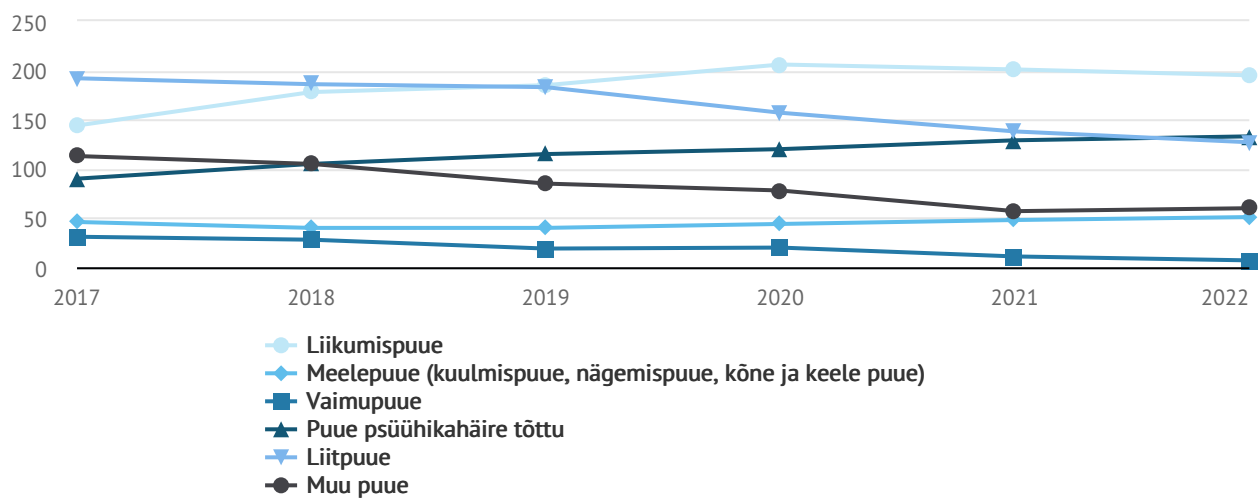
Ehkki vähenenud tövõimega isikute osakaal Rae valla tövõimetoetuse saajadest on kolmel viimasel aastal olnud

stabiilselt 16%, tasub esile tõsta asjaolu, et vähenenud töövõimega isikute absoluutarv on järjepidevalt suurenenud. Perioodil 2019-2022 suurenes nende arv ca 42%.

Ääremärkus: 2018. aastast on töövõimetuse tõttu töövõimetuspensionini saajate arv vähenenud, sest Sotsiaalkindlustusameti töövõimekaotuse hindamine on asendunud Eesti Töötukassa töövõimehindamisega. See seletab, miks 2017.-2022. aastal suurenes töövõimetoetuse saajate arv ja vähenes töövõimetuspensionini saajate arv.

1.3.2 Puudega inimesed

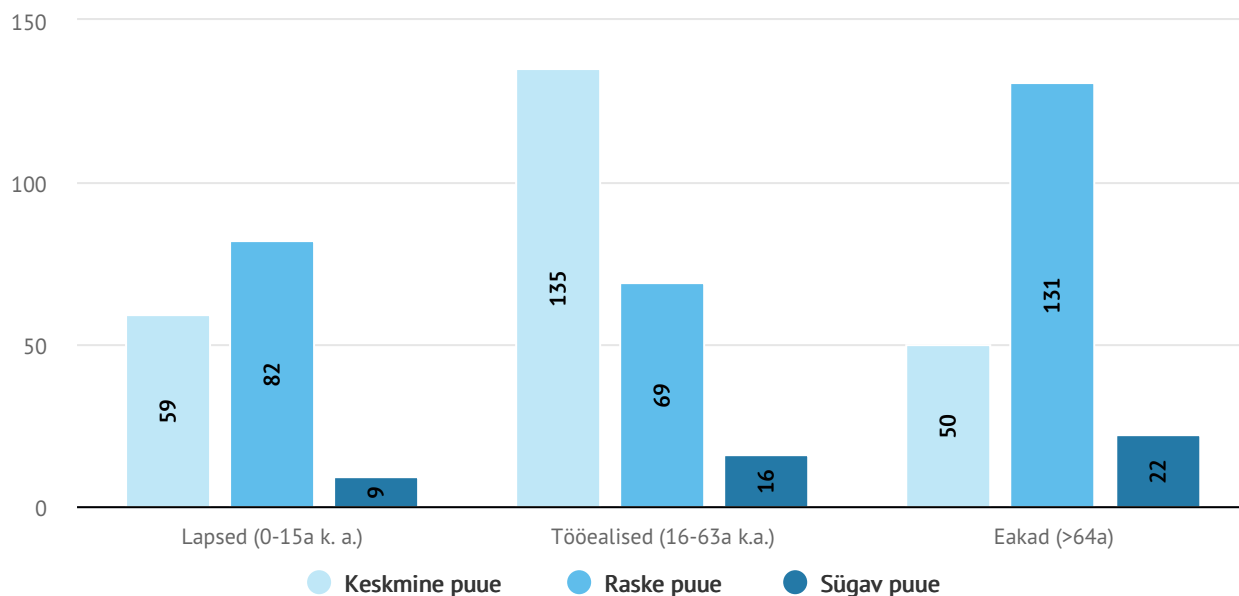
Puudega inimesed domineeriva puude liigi järgi

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Liikumispuue	144	178	185	206	201	195
Meelepuue (kuulmispuue, nägemispuue, kõne ja keele puue)	46	40	40	44	48	51
Vaimupuue	31	28	19	20	11	7
Puue psüühikahäire tõttu	90	105	115	120	129	133
Liitpuue	192	186	183	157	138	127
Muu puue	113	105	85	78	57	60

Joonis 1.3.2.a Puudega inimesed domineeriva puude liigi järgi

Puudega inimesed puude raskusastme ja vanuserühma järgi aasta lõpu seisuga

	Lapsed (0-15a k. a.)	Tööealised (16-63a k.a.)	Eakad (>64a)
Keskmine puue	59	135	50
Raske puue	82	69	131
Sügav puue	9	16	22

Joonis 1.3.2.b Puudega inimesed puude raskusastme ja vanuserühma järgi aasta lõpu seisuga

Analüüs

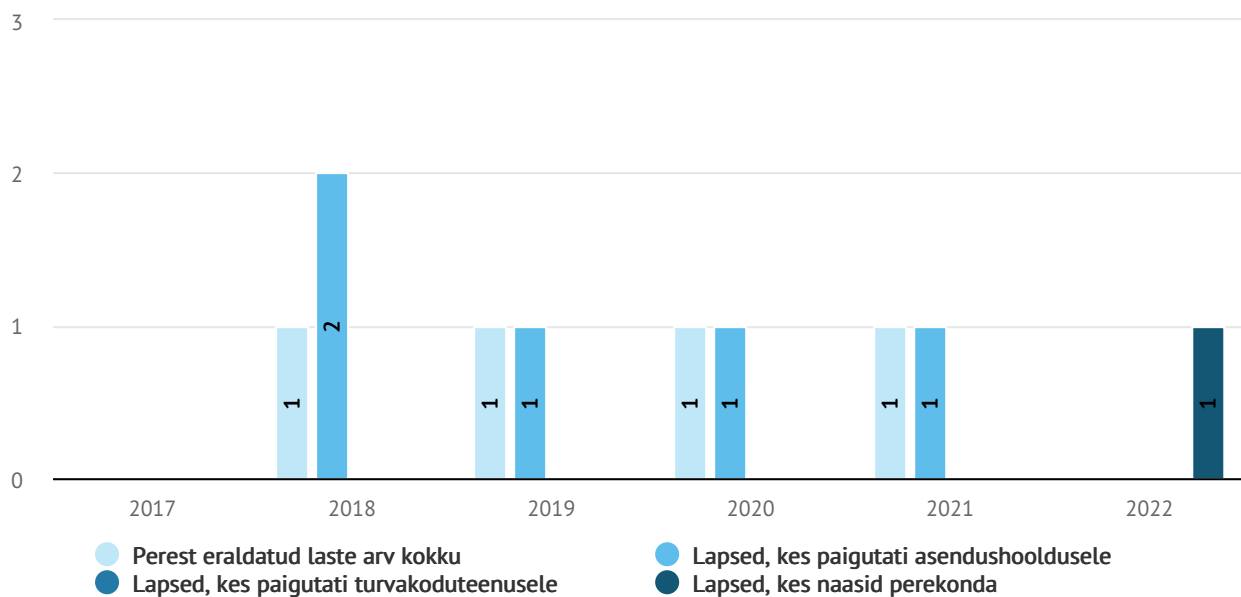
Vaadeldaval perioodil ehk alates 2017. aastast oli puuetega inimeste arv Rae vallas kasvutrendis aastani 2019 ja seejärel hakkas nende hulk vähenema. Vaadeldaval perioodil tervikuna vähenes puuetega inimeste arv 7% ehk 45 inimese võrra. Sealhulgas vähenes enim liitpuudega, muu puudega ja liikumispuudega inimeste arv. Tervise Arengu Instituudi poolt profiili koostajatele suuliselt antud hinnangus võib olla sellel mitu põhjust, sh riiklike nõuete karmistumine, aga ka esmakordsete taotlejate väiksem arv Covid-19 perioodi tõttu.

Arvuliselt enim elab Rae vallas liikumispuudega inimesi, kes moodustasid 2022. aastal 34% kõigist puuetega inimestest. Psüühikahäire tõttu määratud puudega inimeste osakaal oli 23% ja liitpuudega inimestel 22%.

Kõige kiiremas kasvutrendis on inimeste arv, kellele on puue määratud psüühikahäire tõttu. Vaadeldaval perioodil kasvas nende arv 47%. Kasvutrendil võib olla mitu põhjust: korrelatsioon üldpopulatsiooni kasvuga, kooskõla tööealiste psüühikahäirete kasvuga kogu Eestis, ja teenuse ebapiisavus psüühikahäiretega inimestele (s.o riik võimaldab tugiisikut neli tundi kuus).

Alates 2020. aastast on kerges kasvutrendis ka meelepuudega inimeste arv.

1.3.3 Vanemliku hoolitsuseta ja abivajavad lapsed

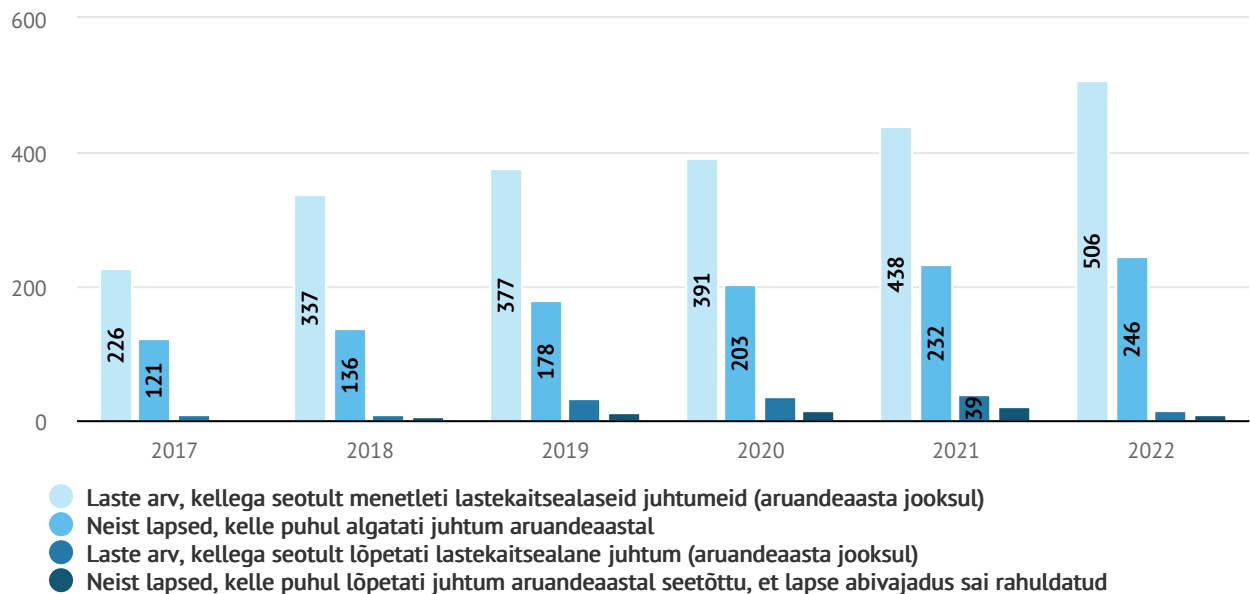
Joonis 1.3.3.a Lapsed, kes eraldati perest (aasta jooksul)

Allikad: SoM (S-veeb); STAR andmebaas, KOV

Joonis 1.3.3.b Asendus- ja järelhooldusteenuse osutamine (aasta jooksul)

Allikad: SoM (S-veeb); STAR andmebaas, KOV

Joonis 1.3.3.c Lastekaitsealased juhtumid

Allikad: SoM (S-veeb); STAR andmebaas, KOV

Analüüs

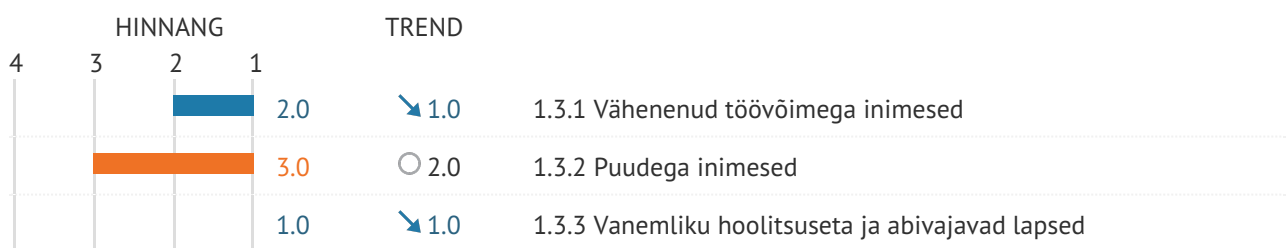
Algatatud ja jooksvalt menetletavate lastekaitsejuhtumitega seotud laste arv on olnud aastatel 2017-2022 kindlas kasvutrendis. Vaadeldaval perioodil kasvas aruandeaastal algatud juhtumitega seotud laste arv 103% ja aasta jooksul menetletavate juhtumitega seotud laste arv kokku ca 124%.

Kuni 2021. aastani (kaasa arvatud) oli kasvavas trendis laste arv, kellega seotult on aruandeaastal lastekaitsejuhtum lõpetatud (sh abivajaduse rahuldamise tõttu). 2022. aastal toimus selle näitaja osas aga tagasilangus.

Lõpetatud lastekaitsejuhtumite osakaal juhtumite koguarvust on väga madal. Näiteks 2021. aastal, kui lõpetamiste absoluutarv oli vaadeldava perioodi suurim, lõpetati kalendriaasta jooksul menetletud lastekaitsejuhtumitest ca 9%. Samal aastal moodustas lapse abivajaduse rahuldamise tõttu lõpetatud juhtumite osakaal menetletud juhtumite koguarvust vaid ca 5%. Kõigist lõpetatud juhtumitest on vaadeldaval perioodil lapse abivajaduse rahuldamise tõttu lõpetatud juhtumite osakaal tugevalt varieerunud, seda vahemikus 25-60%. Kui juhtumit pole lõpetatud seoses lapse abivajaduse rahuldamisega, on lõpetamise põhjuseks olnud enamasti pere kolimine teise omavalitsusse, millele järgnevalt on Rae vald andnud juhtumi üle uuele elukohajärgsele omavalitsusele.

Laste eraldamine peredest on püsinud madalal tasemel, maksimaalselt 1 laps aasta jooksul, kuid näiteks aastal 2022 ei eraldatud peredest ühtegi last. Alates 2017. aastast kuni 2022. aastani naases tagasi pere juurde 1 laps (aastal 2022).

1.3 Haavatavad sihtrühmad. Kokkuvõte

Kokkuvõte:

Võrreldes Eesti keskmisega on Rae vallas elavate **vähenenud töövõimega isikute** osakaal tööealisest elanikkonnast veidi suurem. Sealjuures on nende absoluutarv on järjepidevalt suurenenud. Perioodil 2019-2022 suurenes vähenenud töövõimega isikute arv ca 42%.

Puuetega inimeste koguarv Rae vallas on aastate lõikes vähenenud. Arvuliselt enim elab Rae vallas liikumispuudega inimesi, kes moodustasid 2022. aastal 34% kõigist puuetega inimestest. Psüühikahäire tõttu määratud puudega inimeste osakaal oli 23% ja liitpuudega inimestel 22%. Kõige kiiremas kasvutrendis on inimeste arv, kellele on puue määratud psüühikahäire tõttu. Vaadeldaval perioodil kasvas nende arv 47%.

Algatatud ja jooksvalt menetletavate **lastekaitsejuhtumitega seotud laste arv** on olnud aastatel 2017-2022 kindlas kasvutrendis. Vaadeldaval perioodil kasvas aruandeaastal algatud juhtumitega seotud laste arv 103% ja aasta jooksul menetletavate juhtumitega seotud laste arv kokku ca 124%. Lõpetatud lastekaitsejuhtumite osakaal juhtumite koguarvust on väga madal, s.o alla 10%. Kõigist lõpetatud juhtumitest on vaadeldaval perioodil lapse abivajaduse rahuldamise tõttu lõpetatud juhtumite osakaal tugevalt varieerunud, seda vahemikus 25-60%. Laste eraldamine peredest on püsinud madalal tasemel, maksimaalselt 1 laps aasta jooksul, kuid näiteks aastal 2022 ei eraldatud peredest ühtegi last.

TUGEVUSED

- Laste eraldamine peredest on püsinud madalal tasemel, maksimaalselt 1 laps aasta jooksul.
- Puuetega inimeste koguarv Rae vallas on aastate lõikes vähenenud.
- Vähenenud töövõimega isikute osakaal Rae valla tööealisest elanikkonnast on kolmel viimasel aastal olnud stabiilne.

NÕRKUSED

- Lastekaitsejuhtumitega seotud laste arv on kindlas kasvutrendis, samas lastekaitsejuhtumeid lõpetatakse lapse abivajaduse rahuldamise tõttu väga vähe.
- Vähenenud töövõimega isikute absoluutarv on Rae vallas järjepidevalt suurenenud.
- Stabiilses kasvutrendis on inimeste arv, kellele on puue määratud psüühikahäire tõttu.

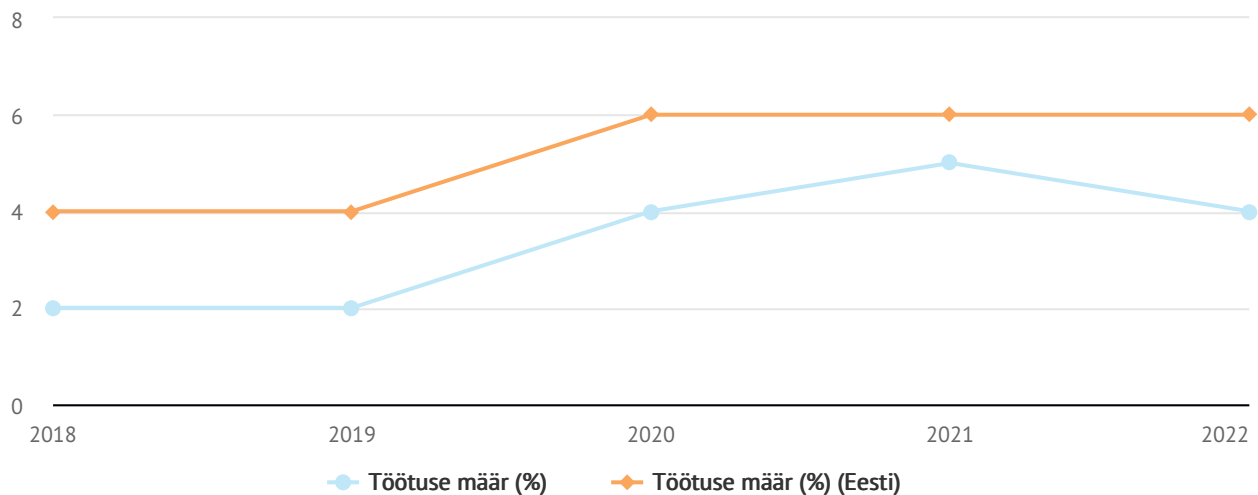
1.4 Tööturg

1.4.1 Registreeritud töötus

Tabel 1.4.1.1 Registreeritud töötus. Registreeritud töötute arv aastate lõikes

	2018	2019	2020	2021	2022
Töötute arv	265	287	548	630	568

Allikad: [Statistikaameti andmebaas, tabel TT064](#)

	2018	2019	2020	2021	2022
Töötuse määr (%)	2	2	4	5	4
Töötuse määr (%) (Eesti)	4	4	6	6	6

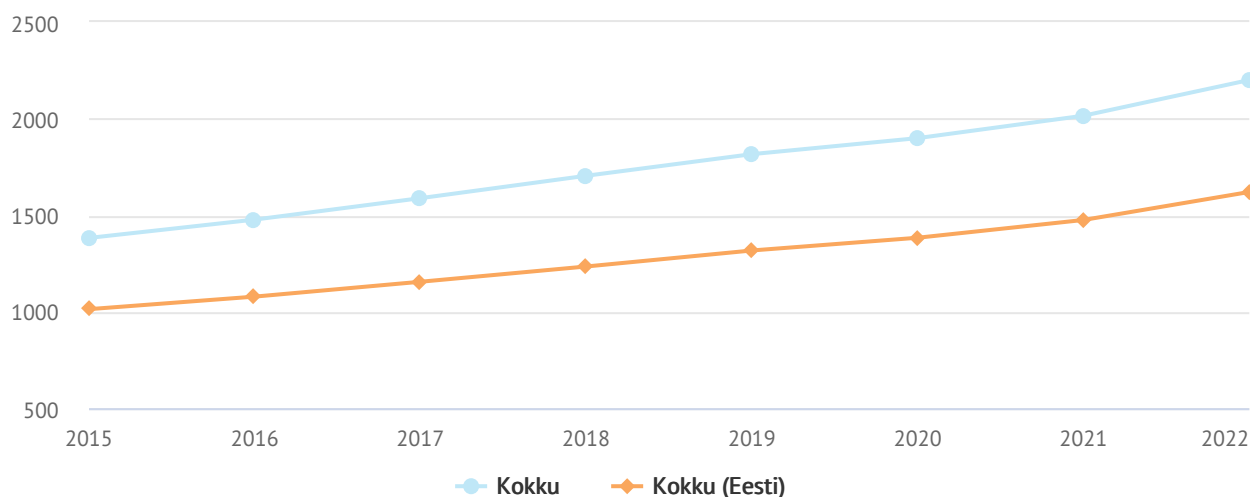
Joonis 1.4.1.a Registreeritud töötus. Registreeritud töötuse määr aastate lõikes

Allikad: [Statistikaameti andmebaas, tabel TT064](#)

Analüüs

Aastatel 2018-2022 on töötuse määr Rae vallas olnud Eesti keskmisest stabiilselt 1-2 protsenti madalam. Töötuse määr vallas tõusis aastatel 2020 ja 2021 seoses üleriigilise epidemioloogilise kriisiolukorraga, mis tõi kaasa erinevad ettevõtlust ja tööhõivet mõjutanud piiranguid. Piirangute leevenemisega 2022. aastal langesid taas nii töötute arv kui nende osakaal tööealisest elanikkonnast. Samas on oluline märkida, et võrreldes 2019. aastaga on töötute absoluutarv vallas suurem ca 98%.

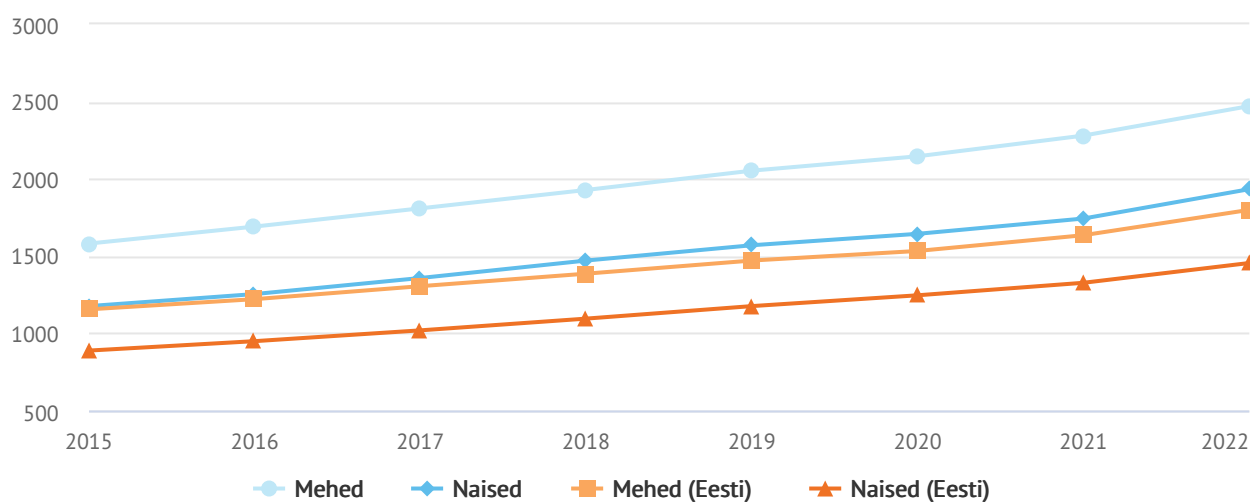
1.4.2 Palgatöötajate keskmine brutotulu

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Kokku	1382	1477	1588	1704	1816	1899	2015	2200
Kokku (Eesti)	1013	1078	1155	1234	1317	1383	1475	1620

Joonis 1.4.2.a Palgatöötajate keskmine brutotulu (eurodes). Palgatöötajate keskmine brutotulu "kokku" aastate lõikes

Allikad: [Statistikaameti andmebaas, tabel ST004](#)

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Mehed	1581	1691	1809	1928	2053	2146	2280	2471
Naised	1176	1254	1358	1471	1570	1644	1743	1933
Mehed (Eesti)	1155	1221	1305	1386	1471	1533	1635	1799
Naised (Eesti)	888	949	1019	1095	1176	1246	1327	1455

Joonis 1.4.2.b Palgatöötajate keskmine brutotulu võrreldes Eesti keskmisega. Palgatöötajate keskmine brutotulu mehed/naised aastate lõikes

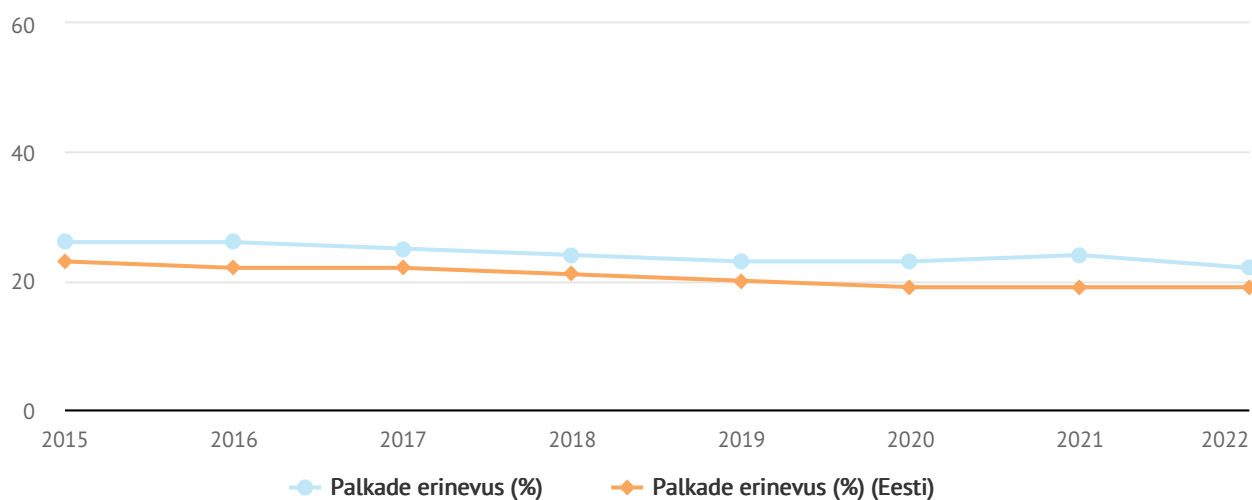
Allikad: [Statistikaameti andmebaas, tabel ST004](#)

Analüüs

Palgatöötajate keskmine brutotulu Rae vallas on aastatel 2015-2022 kasvanud nii meestel kui naistel. Vaadeldava perioodi kasv meestel on olnud ca 56%, naistel ca 64% ja palgatöötajatel kokku ca 59%.

Võrreldes Eesti keskmisega on Rae vallas palgatöötajate keskmine brutotulu neljandiku võrra kõrgem. Näiteks 2022. aastal moodustas naiste Eesti keskmine brutotulu Rae valla naispalgatöötajate brutotulust ca 75% ja meeste puhul ca 73%.

1.4.3 Sooline palgalõhe

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Palkade erinevus (%)	26	26	25	24	23	23	24	22
Palkade erinevus (%) (Eesti)	23	22	22	21	20	19	19	19

Joonis 1.4.3.a Sooline palgalõhe. Meeste ja naiste kuukeskmise brutotulu erinevuse protsent aastate lõikes

Allikad: [Statistikaameti andmebaas, tabel ST004](#)

Analüüs

Võrreldes Eesti keskmisega on meeste ja naiste palkade erinevus Rae vallas kõrgem. Aastatel 2015-2022 on see kõikunud 3-5 protsendipunkti. Samas on sarnaselt Eestiga tervikuna ka Rae vallas sooline palgalõhe vaadeldaval perioodil aeglaselt vähenenud. Kui 2016. aastal oli vallas palkade erinevus 26%, siis 2022. aastaks oli see vähenenud 22%-ni.

Rae valla ettevõtlusvaldkonna suund on äri- ja tootmisüksustele suunatud, kus töötavate naiste arv on madal ning see on statistilise palgalõhe peamine põhjus.

1.4.4 Majanduslik aktiivsus

Tabel 1.4.4.1 Majanduslik aktiivsus. Aastate ja ettevõtte suuruse (mikro, väike, kesk, suur) lõikes

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Mikroettevõte (0-9 töötajat)	1929	2096	2204	2403	2633	2721
Väikeettevõte (10-49 töötajat)	146	158	182	191	197	205
Keskettevõte (50-249 töötajat)	48	50	58	50	59	51
Suurettevõte (üle 250 töötaja)	8	8	7	7	7	11

Allikad: [Statistikaameti andmebaas, tabel ER032](#)

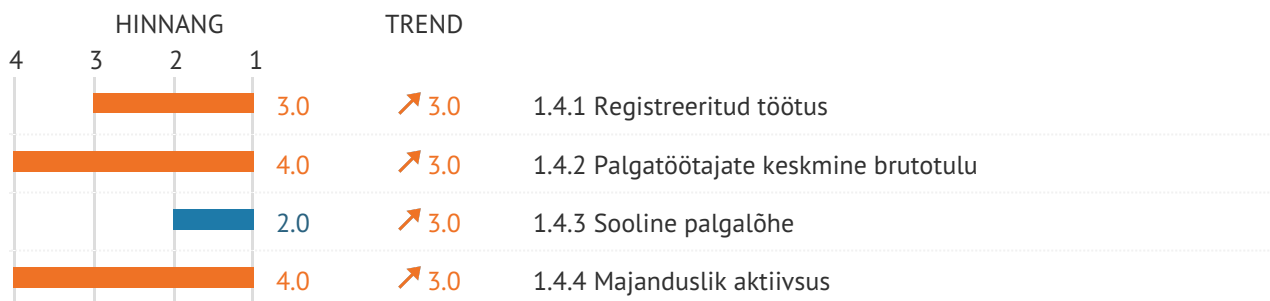
Analüüs

Aastatel 2017-2021 on Rae vallas suurenenud registreeritud ettevõtete arv kõigis töötajate arvu järgi määratletud kategooriates (mikro, väike, kesk, suur).

Kokku on vaadeldaval perioodil ettevõtete arv suurenenud ca 40%, millest suurima osa on andnud mikroettevõtted (kasv ca 41%) ja väikeettevõtted (kasv ca 40%).

2020. aastal vähenes keskettevõtete arv 2018. aasta tasemele, eeldatavateks põhjusteks olid Covid-19 pandeemia ja riiklikud piirangud.

1.4 Tööturg. Kokkuvõte

Kokkuvõte:

Aastatel 2018-2022 on **töötuse määr** Rae vallas olnud Eesti keskmisest stabiilselt 1-2 protsenti madalam. Töötuse määr vallas tõusis aastatel 2020 ja 2021 seoses üleriigilise epidemioloogilise kriisilukorraga, mis tõi kaasa erinevad ettevõtlust ja tööhõivet mõjutanud piirangud. Piirangute leevenemisega 2022. aastal langesid taas nii töötute arv kui nende osakaal tööealisest elanikkonnast. Samas on oluline märkida, et võrreldes 2019. aastaga on

töötute absoluutarv vallas suurem ca 98%.

Palgatöötajate keskmine brutotulu Rae vallas on aastatel 2015-2022 kasvanud nii meestel kui naistel. Võrreldes Eesti keskmisega on Rae vallas palgatöötajate keskmine brutotulu neljandiku võrra kõrgem. Näiteks 2022. aastal moodustas Eesti naiste keskmine brutotulu Rae valla naispalgatöötajate brutotulust ca 75% ja meeste puhul ca 73%.

Võrreldes Eesti keskmisega on **meeste ja naiste palkade erinevus** Rae vallas kõrgem. Samas on sarnaselt Eestiga tervikuna ka Rae vallas sooline palgalõhe vaadeldaval perioodil aeglaselt vähenenud. Kui 2016. aastal oli vallas palkade erinevus 26%, siis 2022. aastaks oli see vähenenud 22%-ni. Rae valla ettevõtlusvaldkonna suund on äri- ja tootmisüksustele suunatud, kus töötavate naiste arv on madal ning see on statistilise palgalõhe peamine põhjus.

Aastatel 2017-2021 on Rae vallas **suurenenud ettevõtete arv** kõigis töötajate arvu järgi määratletud kategooriates (mikro, väike, kesk, suur). Vaadeldaval perioodil on registreeritud ettevõtete arv suurenenud kokku ca 40%, millest suurima osa on andnud mikroettevõtted (kasv ca 41%) ja väikeettevõtted (kasv ca 40%).

TUGEVUSED

- Töötuse määr on Rae vallas olnud Eesti keskmisest stabiilselt 1-2 protsenti madalam.
- Meeste ja naiste keskmine brutotulu on iga aasta kasvanud ning olnud neljandiku võrra kõrgem Eesti keskmisest. Sooline palgalõhe on aeglaselt vähenemas.
- Mikro- ja väikeettevõtete arv on Rae vallas pidevalt kasvanud. 2022. aastal lisandusid mitmed ettevõtted majanduslikult kõige kaalukamasse ehk suurettevõtete kategooriasse.

NÕRKUSED

- Võrreldes 2019. aastaga on töötute absoluutarv vallas suurem ca 98%, ehkki seoses tööealise elanikkonna lisandumisega pole töötute osakaal tööealisest elanikkonnast kasvanud.
- Võrreldes Eesti keskmisega on meeste ja naiste palkade erinevus Rae valla elanike seas kõrgem.
- Puudub selge kasvutrend keskmise suurusega ettevõtete seas.

2. Tervist toetav ja turvaline elukeskkond ning osalusvõimalused

2.1 Turvaline elukeskkond

2.1.1 Nõuetele vastava joogiveega varustatus

Analüüs

Vastavalt Terviseameti tabelis toodud 2022. aasta andmetele saavad umbes 52% Rae valla elanikest kvaliteedi nõuetele vastavat joogivett avalikust veevõrgust. Välja võib tuua Rae küla, Patika, Vaskjala küla ja Soodevahe küla, kus vastavalt andmetele elanikele pakutud joogivee kvaliteet ei ole vastanud mõnedel aastatel (2017-2022) nõuetele mikrobioloogiliste näitajate osas ja lisaks on Jüri aleviku EMV piirkonna veevõrgu joogivees ületatud radioloogilised näitajad. Käesolevas tabelis puuduvad andmed elanike kohta, kes saavad joogivett isiklikust puurkaevust. Aastal 2023 seisuga ei vasta joogivesi nõuetele Vaskjala külas Rohtla/Lootsi piirkonnas ja Jüri alevikus EMV piirkonnas.

https://vtiav.sm.ee/index.php/?active_tab_id=JV

Kasutuslubade menetluse käigus tuleb esitada isiklikest kaevudest veeproovid. Esitada tuleb mikrobioloogiline joogivee analüüs: coli-laadsed bakterid, Escherichia coli, soole enterokokid, kolooniate arv 22°C juures.

Näitajad on üldiselt korras, näitaja "kolooniate arv 22°C" on sagedasti 0-st kõrgem, kuid eriliste iseärasusteta.

2.1.2 Suplusvee kvaliteet

Analüüs

Alates 2021. aastast kättesaadavatele andmetele tuginedes on Vaskjala veehoidla suplusvee kvaliteet stabiilselt vastanud ohutuse nõuetele. Erandiks oli 2022. aastal juulikuu veeproovis ületatud soole enterokokide näitaja. Vaskjala veehoidla on ainuke ametlik ujumiskoht Rae vallas.

2.1.3 Uppunud ja veeohutusalane ennetustöö

Uppunud

Veeohutusalane ennetustöö

Hinnangud

Veekogude ohutus

Ametlike ujumiskohtade juures on infotahvlid ja poid. Kogukonnas on sagedaseks probleemiks ujumiskohtade ohutusinventari varastamine. Ujumiskohad on populaarsed ka kogukonnavälistele inimestele. Rae vallas on Päästeameti poolt 5 veeohutuse stendi: 1. Potuka ujumiskoht, Pirita jõgi (Lagedi alevik, stendi staatus: korras); 2. Lagedi raamatukogu ujumiskoht, Pirita jõgi (Lagedi alevik, stendi staatus: puudustega); 3. Pirita jõgi, Patika (Patika küla, stendi staatus: korras); 4. Uuesalu Liivajärve (Uuesalu küla, stendi staatus: korras); 5. Jüri ujumiskoht (Vaskjala küla, stendi staatus: korras).

Toetavad tegevused

Päästeamet tegeleb pideva õnnetusjuhtumite analüüsiga ning iganädalaselt arutatakse eelneva nädala juhtumeid.

Üksikute avalike ja mitte-avalike suplemiseks kasutatavate veekogude puhul on läbi mõeldud valvega seotud aspektid ning tagatakse regulaarset veekogude (sh nende ümbruse) heakorda ja hooldus. Toetavad tegevused on ühekordsed.

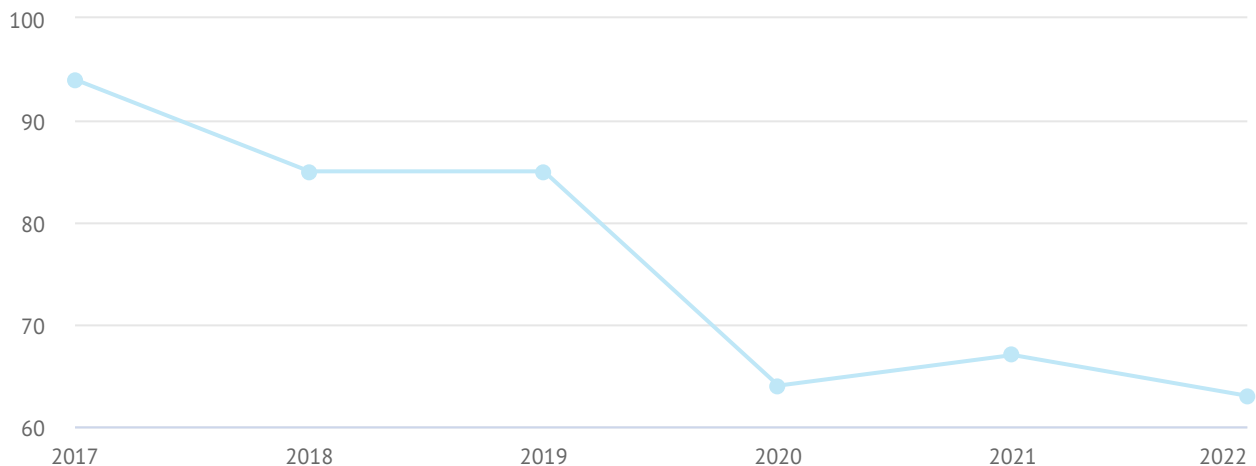
○ ○ ● ○
Väga halb **Pigem halb** **Pigem hea** **Väga hea**

Avalike ja mitte-avalike suplemiseks kasutatavate veekogude puhul on läbi mõeldud valvega seotud aspektid ning tagatakse regulaarselt veekogude (sh nende ümbruse) heakord ja hooldus. Toetavad tegevused on läbimõeldud ja järjepidevad.

Analüüs

Päästeamet tegeleb pideva õnnetusjuhtumite analüüsiga. Asutustevaheline suhtlus ning koostöö on juba teine küsimus. Koostöö suurendamisega on võimalik parandada erinevate probleemide lahendamist, teisalt tuleb arvestada, et see nõuab omakorda lisaressurssi inimeste näol. Suurem koostöö on vajalik, kuna lahendused probleemidele on sageli erinevates kohtades. Päästeamet võib reageerida erinevatele olukordadele, kuid alati ei ole olukordade ennetus Päästeameti võimuses.

2.1.4 Tulekahjud

Joonis 2.1.4.a Tulekahjude koondarv

Allikad: [Tervise Arengu Instituudi Tervisestatistika andmebaas, tabel TUL04](#) [Päästeameti statistika](#) (tulekahjus hukkunute info)

Tabel 2.1.4.1 Hoonetulekahjude koondarv ja tulekahjudes hukkunute arv.

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Tulekahjud kokku	94	85	85	64	67	63
Eluhoonetulekahjud	11	8	8	10	10	11
Tulekahjudes hukkunud	1	0	0	0	2	0

Allikad: [Tervise Arengu Instituudi Tervisestatistika andmebaas, tabel TUL04](#) [Päästeameti statistika](#) (tulekahjus hukkunute info)

Analüüs

Üldjoontes on aastate lõikes tulekahjude arv langenud ja näitaja on Eesti keskmisest vaid natuke halvem. Eriti suur langus toimus pärast 2019. aastat ning alates aastast 2020 püsis olukord stabiilsena madalamal tasemel. Suuremat tähelepanu tuleb pöörata eluhoonetulekahjudele, kuna nende arv on jõudnud 2017. aasta tasemele tagasi. Mitteeeluhoonetulekahjustest on kõige enam grillimisest, lõkke tegemisest ning prügi põletamisest tekkinud tulekahjusid. Tulekahjudes hukkunute arv on Rae vallas madal.

2.1.5 Tuleohutuse alane ennetustöö

Tuleohutusala ennetustöö aspektid

Hinnangud

Tuleohutuse seire riskirühmade kodudes

Päästeamet teeb palju kodunõustamisi, samuti teeb Päästeamet koostööd teiste asutustega. Rae vallas on tehtud kodunõustamiste statistika järgmine: 2018: 192 kodunõustamist, millest nn punased kodud 19 tk; 2019: 169 kodunõustamist, millest nn punased kodud 44 tk; 2020: 269 kodunõustamist, millest nn punased kodud 1 tk; 2021: 309 kodunõustamist, millest nn punased kodud 13tk; 2022: 222 kodunõustamist, millest nn punased kodud 1 tk.

Kasutuseta hoonete järelevalve

Päästeameti poolt on vallale pandud kohustuseks oma piirkonnas teostada kasutuseta hoonete järelevalve, kuid kasutuseta hoonete osas Rae vallas järelevalvet ei teostata, sest puudub vajalik ressurss.

Toetavad tegevused

Päästeamet viib läbi erinevatele sihtgruppidele mitmesuguseid koolitusi. Samuti tehakse koostööd erinevate organisatsioonidega (KOV, ettevõtted, haridusasutused, MTÜ-d jne). Päästeamet on sageli ka nähtav erinevatel üritustel. Päästeamet tõstab palju teadlikkust ka meedia vahendusel, kajastades seal erinevaid teemasid: näiteks kukkumiste temaatika jne.

Tuleohutuse seire ametnike koduviitide ajal ei ole süsteemne ning koostöö Päästeametiga vähene. Süsteemne kasutuseta hoonete järelevalve ei toimi. Toetavad tegevused on ühekordsed.

○ ○ ● ○
Väga halb Pigem halb Pigem hea Väga hea

Toimub süsteemne tuleohutuse seire ametnike koduviite ajal ja tihe koostöö Päästeametiga. Toimib süsteemne kasutuseta hoonete järelevalve. Toetavad tegevused on läbimõeldud ja järjepidevad.

Analüüs

Nn. punased kodud on muutumises olev number. Ehkki teatud probleemkohad on lihtsasti lahendatavad (suitsuandur), on riskirühmade kodude puhul ka probleemid, mille lahendus asub väljaspool Päästeameti võimekust. Paljud tuleohutuse probleemid on seotud ka inimeste üldlase toimetulekuga, mistõttu on suurem tuleohutus seotud justkui mitte tuleohutuse teemadega (nagu näiteks alkoholi tarbimine). Probleemsetes majapidamistes on probleem tihti selles, et Päästeamet võib paigaldada suitsuanduri, aga kui elanik selle regulaarselt eemaldab, siis on lahendus poolik ja näiline ning tuleoht võib jätkuvalt püsida. Seega on tuleohutus või tuleoht mõnikord ka sotsiaalne probleem.

2.1.6 Väärteod KOV'is

Tabel 2.1.6.1 Väärteod KOV's

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Avaliku korra rikkumised (KarS § 262)	5	3	1	2	6	2
Alkoholiseaduse rikkumised	15	5	4	5	3	0
Alaealiste uimastite tarvitamisega seotud väärteod (sh alkoholiseaduse rikkumised, narkoväärteod (NPALS) ja tubakaseaduse rikkumised)	25	8	4	4	3	0
Joobes juhtimised (liiklusseadus § 224)	36	77	47	41	40	30

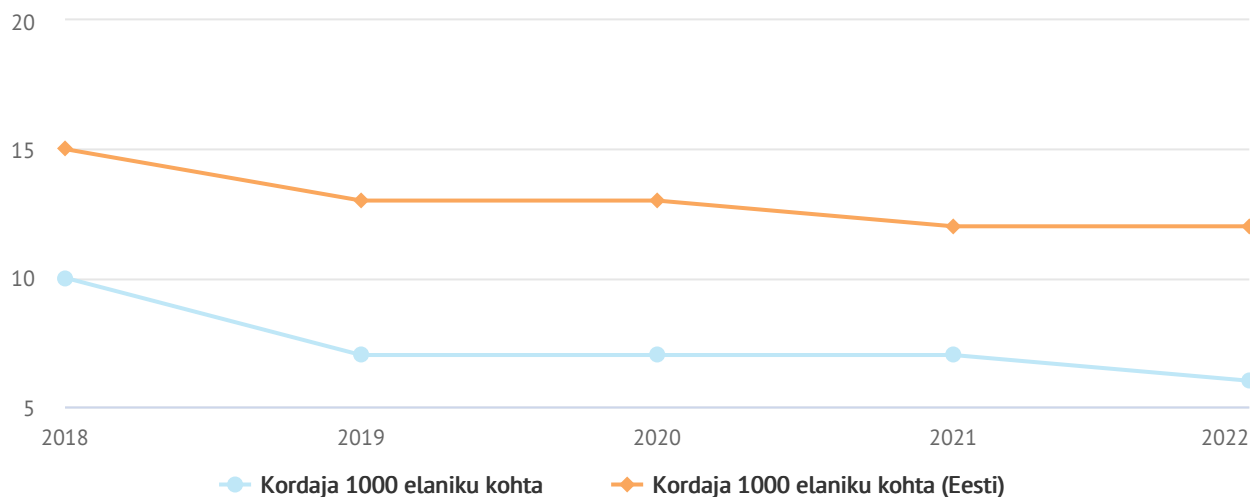
Allikad: KOV

Analüüs

Registreeritud väärtegede arv on viimase viie aasta jooksul oluliselt vähenenud. Sealjuures ei registreeritud 2022. aastal ühtegi alkoholiseaduse rikkumist ega alaealiste uimastite tarvitamisega seotud väärtegu ning juba enne seda olid nimetatud näitajad kindlas langustrendis. Ka avaliku korra registreeritud rikkumisi esineb vallas üksikuid.

Vaid joobes juhtimise juhtumite arv püsib kõrge ning on aastate lõikes kõikum, ehkki 2022. aasta näitaja oli samuti vaadeldava perioodi madalaim.

2.1.7 Varavastased süüteod

	2018	2019	2020	2021	2022
Kordaja 1000 elaniku kohta	10	7	7	7	6
Kordaja 1000 elaniku kohta (Eesti)	15	13	13	12	12

Joonis 2.1.7.a Varavastased süüteod. Süütegude kordaja ("kokku") aastate lõikes

Allikad: [Politsei- ja Piirivalveamet](#)

Analüüs

Varavastaste süütegude kordaja on Rae vallas olnud võrreldes Eesti keskmisega kaks korda väiksem, seega on olukord olnud väga hea, ehkki süütegude absoluutarv võib tunduda suur. Allpool on hinnang on märgitud "pigem heaks" ja trend "stabiilseks" aga seetõttu, et Politsei- ja Piirivalveameti poolt profiili koostamisel suuliselt antud info põhjal suurenes 2023. aastal varguste arv hüppeliselt.

Vaadeldaval perioodil oli kõige rohkem varavastaseid süütegusid 2018. aastal, üldjoontes on olukord olnud aga pigem paranemise trendis. Varavastaseid süütegusid soodustab vara mittepiisav turvamine ehk inimesed on tundnud end võrdlemisi turvaliselt ning jätnud oma vara valveta, mis on muutnud ka varastamise lihtsamaks (nt esemed terrassidel, grillid, jalgrattad jne). Pigem vähem problemaatilisteks saab hinnata jalgrataste varguseid.

Suuremat tähelepanu vajav valdkond on aasta-aastalt olnud vargused. Palju on vargusi ka ehitusobjektidel. Rae vallas on rohkem ehitusarendust võrreldes mõne teise piirkonnaga Eestis, mis suurendab ka selliste varguste arve. Teiste sõnadega - ehitusarenduste tõttu on Rae vallas ka nii-öelda võimalusi varastada rohkem.

Kelmuste puhul saab täheldada siiski kasvutrendi, seda ka digikelmuste osas. Koroonajärgselt on suurenenud ka varavastaste süütegude osatähtsus.

2.1.8 Süütegude ennetamine ja kahjude vähendamine

Kirjeldada, kas ja kuidas viiakse KOV-is ellu järgmisi tegevusi:

Hinnang

Turvaline avalik ruum

PPA jälgib turvalist ruumiloomet (CEPTED) ehk kui PPA näeb avalikus ruumis turvalisust mõjutavaid tegureid, mida annab keskkonnas muuta, annab sellest teada KOV-ile või objekti omanikule (krundi omanik jne). TÄNAVAVALGUSTUS - Valdav osa on kaetud (95%), pigem puudutab jalakäijate ohutust. TURVAKAAMERAD - osaliselt külasetside aktiivsus (kaamerate paigaldamine), Peetri pargis kaamerad, Turvaline Harjumaa projekti raames 5 kaamerat valla peale (juhul, kui kaamera ei tööta, siis tuleb see välja siis, kui on vajadust midagi vaadata, mõistlik oleks regulaarselt kontrollida), allasutustel kaamerad ning lisaks aktiivne naabrivalve (20 sektorit), kuid viimase kolme aasta jooksul ei ole naabrivalve sektoreid juurde lisandanud. Hoiatussiltide olemasolu on kaetud vastavalt vajadusele.

Teenused

Rehabilitatsiooniteenuse pakkumine õigusrikkumise toime pannud alaealistele - Rae vallas ei ole olnud sellist olukorda, kuid ühe võimalusena oleks kindlasti erinevad sotsiaalprogrammid. Kinnise lasteasutuse teenuselt koju naasnud laste toetamine - Rae vallas ei ole ühtegi last naasnud, teenust on seni pikendatud ning ühele noorukile on määratud kriminaalhooldus. Tugiisikuteenuse olemasolu vanglast vabanenule - täiskasvanud isikule osutab tugiisiku teenust Rae

Sotsiaalkeskus, vajadusel saaksime määrata tugiisikuteenuse, kuid käesolev ajani ei ole esinenud ühtegi olukorda, mil oleks olnud vajalik määrata.

Toetavad ennetustegevused

Korra aastas (aasta alguses) tutvustab PPA valla volikogule eelmise aasta kuritegude statistikat. PPA jagab informatsiooni ka erinevatele valla allasutustele, kel on võimalus turvalisust suurendada, kui on nt mingisugune päevakajaline teema või probleem. Näiteks koduhooldustöötajate koolitamine kelmuste teemal, et nad saaksid edasi harida oma kliente ehk siis suurendada klientide teadlikkust ja turvalisust jne. Jaanuaris 2024 loodi Rae valla noorte valdkonna ennetusgrupp, mille eesmärk on noorte riskikäitumise ennetamine. Covidi perioodil olid tänavatel mobiilsed noorsootöötajad, kes jälgisid/kaardistasid noorte tegevust tänavatel.

Avaliku ruumi turvalisuse analüüsimine ei ole järjepidev. Toetavate teenuste tagamine ei ole läbi mõeldud ega korraldatud. Toetavad tegevused on ühekordsed.

Toimub järjepidev avaliku ruumi turvalisuse analüüsimine ja vajadusel reageerimine. Läbi on mõeldud toetavate teenuste korraldus ja vajadusel tagatakse teenus. Toetavad tegevused on läbimõeldud ja järjepidevad.

Analüüs

Rae vallas ei olnud kuni aastani 2024 eraldi korrakaitsekomisjoni, liikluskomisjoni ega järelevalveosakonda. Alates aastast 2024 loodi järelevalveosakond, mis siis hakkas tegelema ehitus-, reklaami- ja parkimise järelevalvega ja keskkonnavalaste väärtegade menetluse ja keskkonnavalase riikliku järelevalve teostamisega. See peaks olema tulevikus kasvav valdkond, sest järelevalvet on kindlasti vajalik teostada lisaks mitmetes teistes valdkondades. Väga paljudes KOV-ides on need üksused olemas juba aastaid ning kindlasti tuleb selle osakonna loomine Rae vallas kasuks, sest see suurendab valla siseselt ohutust, turvalisust jne. Lisaks on aastal 2024 plaan luua lisaks liikuvuskomisjon, mis hakkab tegelema eraldi liikluse turvalisuse küsimustega.

2.1.9 Perevägivalda/lähisuhtevägivalda käigus toime pandud kuriteojuhtumid

Tabel 2.1.9.1 Perevägivalda/lähisuhtevägivalda käigus toime pandud kuriteojuhtumid. Registreeritud KarS § 121 lg 2 p 2 kuritegude arvud

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Lähisuhtevägivalda käigus toime pandud kuriteojuhtumid	30	102	43	67	37	65

Allikad: Politsei- ja Piirivalveamet (andmepäring)

Analüüs

Lähisuhtevägivalda nähakse kogukonnas probleemina ning see on avalikult ja selgelt välja öeldud. Ühtlasi kirjeldab see ka kindlasti üle-eestilist probleemi

Ehkki lähisuhtevägivalda käigus toime pandud registreeritud kuriteojuhtumite arv on suures kõikumises, on siiski näha kasvutrendi kuriteojuhtumite arvus.

Lähisuhtevägivald on tohutult keeruline probleem, mida ühiskonnas lahendada, ent arvestades lähisuhtevägivalda

väga negatiivset mõju sellest mõjutatud inimeste elule, on oluline probleemi teadvustada ning sellega süstemaatiliselt ja järjepidevalt tegeleda.

2.1.10 Perevägivalda/lähisuhtevägivalda ennetamine

Palun kirjelda järgmisi aspekte

Hinnangud

Ennetavad teenused

KOV käib koos PPA-ga ka kodus. Põhjuste väljaselgitamine. Võrgustikuga tegelemine. ennetus keeruline. Lastekaitse vaates jõuavad paljud lood KOV-i ja PPA-sse. Politsei avaldusest ja menetluse alustamise järel liigub juhtum KOV-i (STAR keskkond). Paariteraapiasse suunab lastekaitse, paarilepitusse. Just lapse heaolu ja turvalisuse tagamise huvides saadetakse teraapiasse. Kui laekub ka KOV-i teave, et nt naaber kuuleb probleeme, siis võib KOV PPA-ga kodu külastada.

Tugi abivajajatele

Turvakoduteenus. Rae vallas ei ole turvakodusid, need on Tallinnas. Kogemusi palju ei ole selles vallas. Nt on ema koos lapsega liikunud varjupaika/vägivaldsest kodust eemale. Selle teemaga on keeruline tegeleda. Mõnikord on lapse sõnad ja käitumine indikaatoriks, mis viitab peresisesele vägivaldale. Nt laps räägib, et isa lööb kodus ema. Sõltuvussuhtes (vaimne vägivald) olevatele inimestele pakutakse nõustamist, et oleks näiteks lapse huvides mõistlik lahku minna. Oluline ka sekkuda, kui laps väärkohtleb lapsevanemat (nt eakat) ning KOV saab eaka vanema ohtlikust keskkonnast eemaldada.

Toetavad tegevused

Koduleht ja Rae sõnumid kajastavad ka vastavaid sõnumeid ja teemasid. PPA ennetustöö ning PPA-poolne kommunikeerimine. Eelkõige tulevad juhtumid välja läbi lastekaitse, kus siis, kas laps näeb vanemate omavahelist vägivalda või veelgi halvemal juhul kogeb seda ise. Ka kogukonnas, kui esineb ka vaimse vägivalda ilminguid, mille puhul on kartus, et see võib minna üle füüsiliseks, on KOV ja PPA valmis sekkuma ning on seda ka teinud. See võib tähendada teine kord ka probleemse isiku eemaldamist. Vanemlike oskuste koolitused. Kohtulahenditega saadetakse ka sageli inimesi nõustamisele, aga need koolitused võivad tihti siiski pooleli jääda, kui inimesel puudub soov olukorda parandada ning vägivaldaprobleemi iseendas teadvustada ja muuta. Pigem tegeletakse selles küsimuses rohkem tagajärgedega ning ennetus on rohkem KOV-i sõnutsi PPA käes.

Ennetavaid teenuseid ei ole piisavalt. Tugi abivajajatele ei ole piisav. Toetavad tegevused on ühekordsed.

○ ○ ○ ○
Väga halb **Pigem halb** **Pigem hea** **Väga hea**

Ennetavad teenuseid on piisavalt ja vastavad vajadustele. Tugi abivajajatele on kättesaadav ja vastab vajadustele. Toetavad tegevused on läbimõeldud ja järjepidevad.

Analüüs

Rae vallas tegeldakse pere- ja lähisuhtevägivalda ennetamisega mitmetasandiliselt, keskendudes ennetavatele teenustele, võrgustikutööle ja abivajajate toetamisele. KOV teeb koostööd Politsei- ja Piirivalveametiga (PPA), külastades vajadusel kodusid vägivalda põhjuste väljaselgitamiseks. Lastekaitse on oluline lüli, suunates peresid paariteraapiasse ja paarilepitusse, et tagada lapse heaolu ja turvalisus.

Rae vallas puuduvad turvakodud, mistõttu abivajajad suunatakse Tallinna turvakodudesse. Vaimse vägivalda all kannatavatele pakutakse nõustamist ning tähelepanu pööratakse ka olukordadele, kus laps väärkohtleb eakat vanemat.

Ennetustööd toetab teavitustöö kaudu Rae valla koduleht ja väljaanne Rae Sõnumid, samuti PPA ennetustöö ja kommunikatsioon. Oluline on ka kogukonna sekkumine vaimse vägivalda juhtumitel, et vältida selle üleminekut füüsiliseks vägivaldaks. Lisaks korraldatakse vanemlike oskuste koolitusi, kuigi nende tõhusus on piiratud, kui inimesed ei soovi oma käitumist muuta.

Kokkuvõttes on Rae vallas perevägivalda ennetamise fookus pigem tagajärgede lahendamisel, kuigi ennetustegevus on samuti prioriteet, eriti lastekaitse ja PPA koostöös. Asutuste vahel koostöö toimub, kuid probleemi keerukus võib vajada lisameetmeid, mis ei pruugi kõik olla kohaliku tasandi küsimused.

2.1.11 Inimkannatanutega liiklusõnnetused

Analüüs

Täheldada saab õnnetuste kasvu, kus üheks osaliseks on kergliikurijuht. Kui eelnevatel aastatel oli selliste õnnetuste arv 0, siis aastal 2021 oli neid 3 ning aasta hiljem juba 6. Antud olukord kirjeldab ka üleriigilist probleemi kergliikuritega.

Teiste õnnetuste osas on näha teatud stabiilsust, mille puhul on täheldatav inimkannatanutega õnnetuste kõikumine aastate lõikes, aga ei saa välja tuua selget trendi.

Liikluskindlustuse statistika järgi on Jüri ring alates 2021. aastast üks sagedasemate liiklusõnnetustega ristmikke. Aastal 2021 oli Jüri ringil 77 liiklusõnnetust, 2022 90 liiklusõnnetust ning 2022 4. kvartal kuni 2023 3. kvartal on liiklusõnnetuste juhtumite arv 105.

Õnnetusjuhtumite analüüsi viib vajadusel läbi politsei, kuid KOV otseselt ei tee seda. Oleneb ka sellest, kas liiklusõnnetus toimub riigiteedel.

95% kergliiklusteedest on kaetud tänavavalgustusega ning tingimused on väga head. Kohtades, kus ei ole valgustust on reguleeritud liikluskorraldust vastavalt vajadusele. Kuid kindlasti on oluline jooksvalt reguleerida lisaks vastavalt olukorrale (liikluskannatanutega statistikale tuginedes).

KOV-i ennetustegevus on väga minimaalne, kaasama peaks enam valla elanikke, tegema tegevusi rohkem koolides/lasteaedades ning seda kõike regulaarselt, sest Rae vald on pidevalt kasvav. Ennetustegevuse käigus tuleb jõuda ka lapsevanemani, sest ennetus tegevus on kõikide valdkondade ülene. Kaasama peaks koolid, lasteaiad, noortekeskused, lapsevanemad, KOV, PPA (koostöö). Antud andmete osas andmeid ei ole analüüsitud, kuid tulevikus peaks seda kindlasti regulaarselt tegema.

2.1.12 Tabatud joores sõidukijuhid

Analüüs

Tabatud joores sõidukijuhtide arv on aastate vältel kõikunud. Kui vaadata tabatud joores sõidukijuhtide kordajat 100 000 elaniku kohta, on Rae vald Eesti keskmisega võrreldes madalama kordajaga. Vaid 2018. aasta on siin erandiks, kus Rae valla tabatud joores sõidukijuhtide arv on suurem, kui tabatud joores sõidukijuhtide kordaja kogu Eesti peale. Kuna indikaator on aastate jooksul olnud pidevas üles-alla kõikumises, on keeruline väita, kas viimase kahe aasta langus on trend või on tegu tavapärase kõikumisega.

2.1.13 Liiklusohutuse alane ennetustöö

Liiklusohutuse alane ennetustöö

Hinnangud

Liiklusohutus lasteasutuste ümbruses 1 september koolide juures alati politseipatrullid. Rae vallas on paar asukohta, kus võiksid olla ülekäigurajad vastavalt tegelikele vajadustele. Elanikud k.a lapsed ületavad teed antud kohtades sellegipoolest. Rae vald ise sooviks nendesse punktidesse ülekäigurajad luua, kuid ei ole suudetud saavutada kokkulepet Transpordiametiga. Tänavavalgustuse osas on kaetud vähemalt 95% ulatuses, mõned üksikud kohad Rae vallas on valgustuse poolest katmata. Jalgrattalubade koolitusi viiakse läbi Rae valla koolides iga aastastelt. Juhul, kui laps ei ole saanud koolitusel osaleda, siis on lapsevanemal võimalus seda teha iseseisvalt, kuid selles osas võiks olla rohkem teavitustööd. Lisaks koolis pakutavale võimalusele on seda võimalik teha, sest kõik vastavad materjalid on leitavad Transpordiameti kodulehel. KOV ja Transpordiameti vaheline liiklusohutuse alane kommunikatsioon puudub.

Toetavad ennetustegevused Igal aastale enne õppeaasta algust PPA kontrollib teekatte märgistuse ja liiklusmärkide nähtavust ning olemasolu. Alates 2021. aastast on toimunud iga aastastelt helkuri kandmise kampaania (KOV, PPA ja kohalike ettevõtete koostööl) ning osaliselt pistelised kontrollid pimedal ajal. Lisaks teevad valla allasutused ja asulad oma kampaaniad (nt helkuripuud). KOV-i ja Transpordiameti vaheline otsene liiklusohutusala sõnumite kommunikatsioon puudub, kuid kindlasti oleks see väga oluline ennetustegevuse seisukohalt.

Lasteasutuste liiklusohutuse analüüsimine ja vajadusel reageerimine (ülekäigurajad, sõidukiirus, valgustus) ei ole regulaarne. Toetavad tegevused on ühekordsed.

○ ○ ○ ○
Väga halb Pigem halb Pigem hea Väga hea

Toimub regulaarne lasteasutuste liiklusohutuse analüüsimine (ülekäigurajad, sõidukiirus, valgustus) ning vastavalt vajadusele reageeritakse. Toetavad tegevused on läbimõeldud ja järjepidevad.

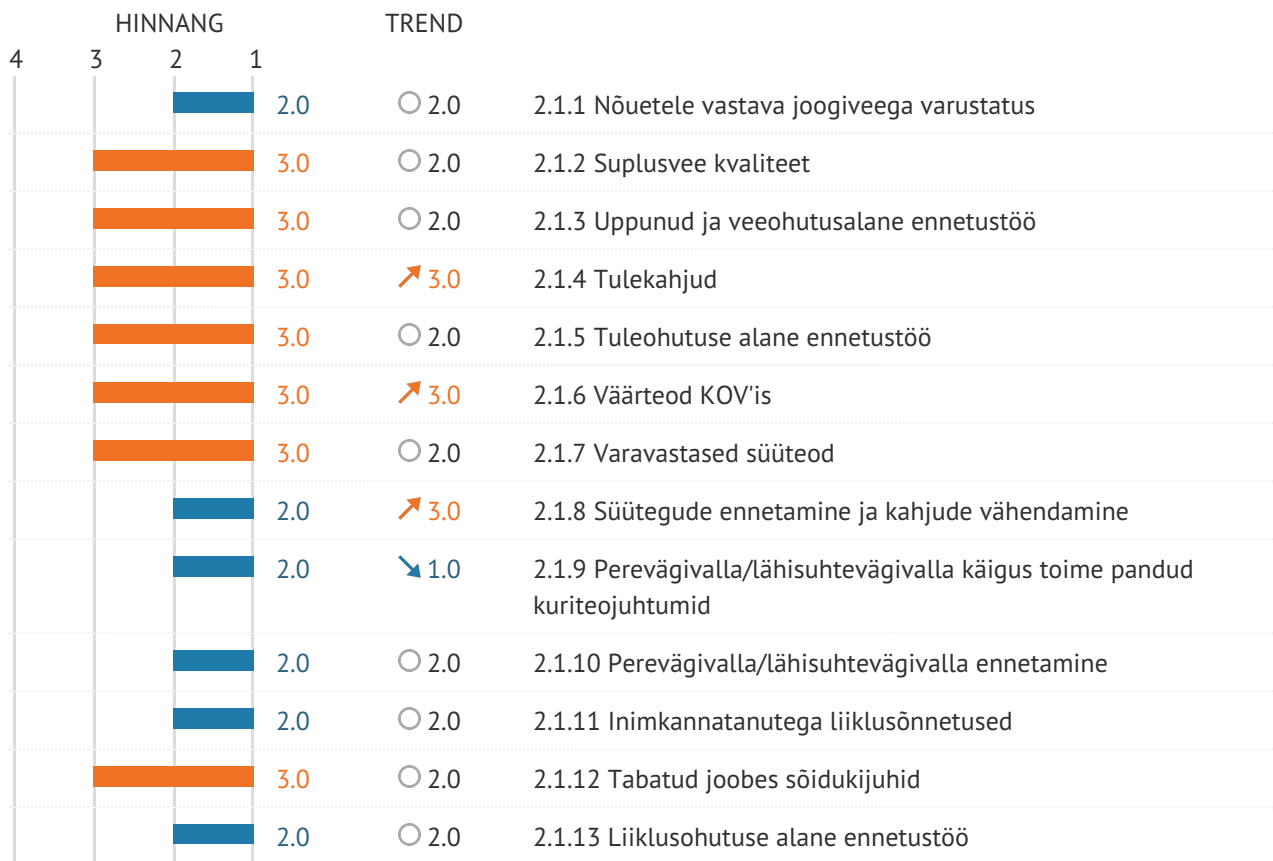
Analüüs

Rae vallas on liiklusohutuse alane ennetustöö suunatud eelkõige lasteasutuste ümbruse turvalisuse tagamisele, ülekäiguradade loomisele kriitilistes kohtades ning valgustuse parandamisele. 1. septembril tagatakse koolide ümbruses politseipatrullide kohalolek, et suurendada turvalisust. Kuigi vald on tuvastanud mitu kohta, kus ülekäigurajad on hädavajalikud, on kokkulepete saavutamine Transpordiametiga olnud keeruline. Tänavavalgustuse osas on Rae vald saavutanud 95% katvuse, kuid mõned alad jäävad siiski pimedaks.

Haridusasutustes viiakse läbi jalgrattalubade koolitusi, et tõsta laste liiklusteadlikkust, ja kuigi need on kättesaadavad ka iseseisvalt Transpordiameti kodulehelt, vajab teavitustöö tugevdamist. Ennetustegevust toetavad ka iga-aastased PPA tegevused, nagu teekatte märgistuse ja liiklusmärkide kontroll enne kooliaasta algust, ning helkuri kandmise kampaaniad, mis viiakse läbi koostöös KOV, PPA ja kohalike ettevõtetega.

Kuigi Rae valla ja Transpordiameti vahel puudub otsene liiklusohutusala kommunikatsioon, on selline koostöö oluline ennetustöö efektiivsuse tõstmiseks, et tagada kõigi liiklejate, eriti laste turvalisus. Seega on oluline on algatada KOV ja Transpordiameti vaheline liiklusohutuse alane suhtlus, sh olukorra analüüsi, ennetustegevuste, vajalike muudatuste (nt ülekäiguradade lisamise) jne osas.

2.1 Turvaline elukeskkond. Kokkuvõte

Kokkuvõte:

Umbes 52% Rae valla elanikest kvaliteedi nõuetele vastavat joogivett avalikust veevõrgust. Näiteks Rae külas, Jüri aleviku EMV piirkonna veevõrgus ja Patika elurajooni joogivee kvaliteet ei vasta nõuetele.

Vaskjala veehoidla kui Rae valla ainsa ametliku ujumiskoha suplusvee kvaliteet on ohutuse nõuetele vastanud stabiilselt. Populaarsete ujumiskohtade juures on infotahvlid ja poid. Kasu oleks valla suuremast koostööst Päästeameti ja teiste asutustega veeohutusega seotud erinevate probleemide lahendamisel.

Üldjoontes on aastate lõikes tulekahjude arv langenud ja tulesurmad on Rae vallas harvad. Suuremat tähelepanu tuleb pöörata eluhoonetulekahjudele, kuna nende arv on jõudnud 2017. aasta tasemele tagasi. Paljud tuleohutuse probleemid on seotud inimeste üldise toimetulekuga, seetõttu on tarvilik valla sotsiaalvaldkonna ja Päästeameti senisest tihedam koostöö. Mitteiluhoonetulekahjustest on kõige enam grillimise, lõkke tegemise ning prügi põletamisest tekkinud tulekahjusid, milles osas on samuti tarvis ennetusele tähelepanu pöörata. Kasutuseta hoonete osas Rae vallas järelevalvet ei teostata, sest selle jaoks pole eraldatud vajalikku ressursi.

Registreeritud väärtegude arv on viimase viie aasta jooksul oluliselt vähenenud. Vaid joobes juhtimise juhtumite arv püsib kõrge ning on aastate lõikes kõikum, ehkki 2022. aasta näitaja oli samuti vaadeldava perioodi madalaim. Varavastaste süütegude kordaja on Rae vallas võrreldes Eesti keskmisega kaks korda väiksem ja sealjuures on trend positiivne. Kelmuste puhul saab täheldada siiski kasvutrendi, seda ka digikelmuste osas.

Avalik ruum on Rae vallas suhteliselt turvaline. Senisega võrreldes tuleb regulaarseks muuta paigaldatud kaamerate töötamise kontrollimise.

Rae vallal ei olnud kuni 2023. aasta lõpuni eraldi korrakaitsekomisjoni, liikluskomisjoni ega järelvalveosakonda, ehkki valla rahvaarv on pidevalt kasvanud. 2024. aastal loodi järelevalveosakond. Plaanis on luua liikuvuskomisjon. Jaanuaris 2024 loodi ka Rae valla noorte valdkonna ennetusgrupp, mille eesmärk on noorte riskikäitumise ennetamine.

Pere- ja lähisuhtevägivalla käigus toime pandud kuriteojuhtumite arv on viimastel aastatel tugevalt kõikunud, kuid jäänud keskmiselt 60 ringi aastas. Arvestades lähisuhtevägivalla väga negatiivset mõju sellest mõjutatud inimeste elu, on oluline probleemi teadvustada ning sellega süstemaatiliselt ja järjepidevalt tegeleda. Ennetavaid teenuseid KOV ei paku, ent juhtumite järgselt sekkub tüüpiliselt lastekaitse ja suunab lapsevanemad paariteraapiasse ning paarilepitusse. Rae vallas turvakodu pole, ent teenust on võimalik kasutada Tallinnas. Kohtulahenditega saadetakse ka sageli inimesi nõustamisele, aga need koolitused võivad tihti siiski pooleli jääda, kui inimesel puudub soov olukorda parandada ning vägivallaprobleemi iseendas teadvustada ja muuta.

Inimkannatanutega liiklusõnnetuste arv on stabiilne, ainult kergliikuri osalusel toimunud õnnetuste arv on suurenenud. Liikluskindlustuse statistika järgi on Jüri ring alates 2021. aastast üks sagedasemate liiklusõnnetustega ristikke. Tänavavalgustuse osas on kaetud vähemalt 95% ulatuses, mõned üksikud kohad Rae vallas on valgustuse poolest katmata. Jalgrattalubade koolitusi viiakse läbi Rae valla koolides iga-aastaselt. KOV-i ennetustegevus on siiski ebapiisav, kaasama peaks enam valla elanikke, tegema tegevusi rohkem koolides/lasteaedades ning seda kõike regulaarselt, sest Rae vald on pidevalt kasvav. Oluline on algatada KOV ja Transpordiameti vaheline liiklusohutuse alane suhtlus, sh olukorra analüüsi, ennetustegevuste, vajalike muudatuste (nt ülekäiguradade lisamise) jne osas.

Tabatud joores sõidukijuhtide arv on aastate vältel kõikunud. Enamikul aastatel on joores sõidukijuhtide kordaja 100 000 elaniku kohta Rae vallas väiksem kui Eestis keskmiselt.

TUGEVUSED

- Uppumise ja tulekahjude tagajärjel hukkab Rae vallas inimesi väga harva.
- Avalik ruum on Rae vallas suhteliselt turvaline. Inimkannatanutega liiklusõnnetuste arv on stabiilne. 2024. aastal loodi järelevalveosakond. Plaanis on luua liikuvuskomisjon.
- Registreeritud väärtegade arv on viimastel aastatel langenud. Samas 2023. aastal varavastaste süütegude arv taas kasvas. 2024. aastal loodi noorte valdkonna ennetusgrupp.

NÕRKUSED

- Omavalitsuse mitmete piirkondade elanike joogivee kvaliteet ei vasta nõuetele.
- Rae vallas ei olnud kuni 2023. aasta lõpuni eraldi korrakaitsekomisjoni, liikluskomisjoni ega järelevalveosakonda. Paigaldatud kaameraid kontrollitakse ebaregulaarselt. Koostöö ennetuse planeerimisel ja läbiviimisel erinevate osapooltega nagu Päästeamet ja Transpordiamet on ebapiisav. Kasutuseta hoonete osas Rae vallas järelevalvet ei teostata.
- Pere- ja lähisuhtevägivalla käigus toime pandud kuriteojuhtumite arv on kõrge (keskmiselt ca 60 aastas). Vastavad ennetavad teenused puuduvad. Juhtumite järgne sekkumine ei pruugi olla piisav positiivse tulemuse saavutamiseks.

2.2 Elukeskkond ja planeeringud

2.2.1 Ühistranspordi korraldus

Ühistranspordi korraldus

Hinnangud

Nõudlus ja pakkumine

Maakonna avalike liinide haldamine toimub MTÜ Põhja-Eesti Ühistranspordikeskuse poolt, kellele on Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi (REM, endine Transpordiamet) poolt vastavad tegevused üle antud halduslepinguga. Riigieelarvest sihtotstarbeliselt eraldatava toetuse arvelt tellitava teenuse analüüs ja planeerimine toimub keskuskes ning maakonna erinevate tömbekeskuste vahelised ühendused tagatakse maakonna avalike liinidega. Keskuse poolt toimub analüüs järjepidevalt ning selle baasilt kas muudetakse olemasolevat teenust või esitatakse täiendava töömahu tellimiseks vajalike vahendite taotlus REMile. Keskuse poolt viiakse läbi maakonna avalike bussiliinide teenuse osutamise riigihanked, mis kooskõlastatakse REMiga. Rae vallas koostatud vallaelanike rahulolu-uuringuga 2022 tuleb välja, et kui üldiselt ollakse eluga Rae vallas rahul, siis valla sisene ühistransport on see, millega rahul ei olda. Kõige vähem on vallaelanikud rahul ühistranspordiühendustega naaberomavalitsustega (v.a Tallinn) ja vallasisesega ühistranspordiga (2,41) <https://www.rae.ee/documents/823250/3926706/Rae+vallaelanike+rahulolu-uuring+2022.pdf/0bd328ab-68f6-438f-8c5f-b0fcd028a585>.

Rahastusmudel

Maakonna avalike bussiliinide rahastamise toimub läbi riigieelarvest eraldatava sihtotstarbelise toetuse ja laekuva piletitulu. Omavalitsustel on võimalus tellida täiendavat veomahtu oma valla tömbekeskuste vaheliste ühenduste tagamiseks, mis siis tuleb rahastada valla eelarvest.

Inimkeskus

Maakonna avalike bussiliinide teenuse osutamiseks korraldavates riigihangetes on arvestatud transpordivahendite sobivusega erivajadusega sõitjatele (madal sisenemine, signaalid, teavitused jm). Peatuste seisukorra osas vastutav riigimaanteedel paiknevate peatuste eest Transpordiamet ning kohalikel teedel paiknevate peatuste eest kohalikud omavalitsused. Ühistransporditeenust tellimisel arvestatakse ka taristu vastavust ehk kas on võimalik teenindada piirkonda või ei. Transpordiameti poolt viiakse läbi regulaarselt liikuvusteamalisi uuringuid ja küsitlusi, mille üheks osaks on ka ühistranspordi teema.

Teenuse nõudlust ja vajadustele vastavust ei analüüsita regulaarselt. Rahastusmudel ei ole jätkusuutlik ega arvesta kasutaja maksevõimet. Teenuse osutamisel ei ole piisavalt arvestatud inimkeskse.

○ ○ ● ○
Väga halb **Pigem halb** **Pigem hea** **Väga hea**

Teenuse nõudlust ja vastavust vajadustega analüüsitakse regulaarselt ning vajadusel reageeritakse. Rahastusmudel on jätkusuutlik ja arvestab kasutaja maksevõimet. Teenuse osutamisel on arvestatud inimkeskse lähenemise aspektidega.

Analüüs

Arvestades majanduskeskkonda ja ka koroonamõju on maakonna avalike liinidega tagatud stabiilne teenus, mis on oluline igapäevaselt ühistransporditeenuse kasutajatele.

Paranemas: on saadud REMilt eelnevatel aastatel täiendavaid vahendeid, et lisada töömahtu piirkonda teenindavatele liinidele. Täiendava töömahu mõju selgub ca aasta jooksul, kuid sõitjatel on tekkinud kindlus teenuse stabiilsuses.

Ühistranspordi arenguvajadus Rae vallas on kasvavas trendis, oodatakse rohkem uusi liine, et ei peaks läbi kesklinna sõitma kas siis Mustamäe või Lasnamäe/Pirita poole.

Lisaks on hajaasustuse piirkonna ootused kasvanud tihedamale ühistranspordi liikuvusele. Oodatud on ka ainult Rae valla sisesed liinid, sest tihti on keeruline ilma autot omamata saada liikuma valla ühest otsast teise ning ennekõike on probleemiks saada ühistranspordiga küladest ja alevikest valla keskusesse – Jürisse.

2.2.2 Koolitranspordi korraldus

Koolitranspordi kasutavate õpilaste arv

Tabel 2.2.2.1 Koolitranspordi kasutavate õpilaste arv

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Koolitranspordi kasutavate õpilaste arv	0	0	0	0	0	0	52674	77311

Koolitranspordi korraldus

Hinnangud

Nõudlus ja pakkumine

Teenuse osutamine toimub valla avalike siseliinidega, mitte eriotstarbeliste liinidega. 2022. aastal oli registreeritud sisenemiste arv kokku 77 311. Teenuse planeerimise aluseks on EHISe andmetest tulenevalt õpilaste elukohtadest ja kodu-kool/kool-kodu ühenduste vajadusest. Teenusevajadust ja vajadustele vastavuse korraldust hinnatakse regulaarselt (õppeveerandi ja õppeaasta põhisel).

Rahastusmudel

Rahastatakse KOV eelarvest. Siseliinide haldamine üle antud halduslepinguga MTÜ-le Põhja-Eesti Ühistranspordikeskus. Keskusele eraldatakse sihtotstarbelist toetust siseliinide korraldamisega seotud tegevuste elluviimiseks. Sõlmitakse iga-aastane tegevuskava. Teenusele kulunud vahendid (viimase nelja aasta keskmine): 2019 – 208 968 eurot (kinnitatud tegevuskava) (kõik kuluartiklid kokku); 2020 – 266 400,424 eurot (kõik kuluartiklid kokku); 2021 – 394 405,59 eurot (kõik kuluartiklid kokku); 2022 – 454 205,31 eurot (kõik kuluartiklid kokku). Siseliinide haldamine on üle antud halduslepinguga MTÜ-le Põhja-Eesti Ühistranspordikeskus. Keskusele eraldatakse sihtotstarbelist toetust siseliinide korraldamisega seotud tegevuste elluviimiseks. Sõlmitakse iga-aastane tegevuskava. Dotatsiooni summad sõltuvad läbi riigihanke sõlmitud avaliku teenindamise lepingu hindadest ning tugiteenuste hindade muutusest (piletimüügisüsteem, keskuse halduskulu)

Inimkeskus

Kõik siseliine teenindavad bussid võimaldavad liikuda ka erivajadustega inimestel. Siseliinide bussides on ajas toimunud muudatused ning on toimunud madala sisenemisega sõidukite kasutuselevõtt. Sõidukites on olemas koht erivahendite abiga liikujatele. Peatuse seisukord varieerub olenevalt asukohast ja tee ning peatuse omandivormist. KOV poolt on

järjepidevalt oma haldusalas olevate peatuste seisukorda parandatud. Rae vallas on enamik bussipeatusi riigiteede ääres ja seega vastutab nende heakorra ja seisukorra eest Transpordiamet. Siseliinide osaks on regulaarselt tagasiside andjateks koolid ja lapsevanemad. Selle baasilt toimub analüüs ning põhjendatud olukordade puhul muudatuste tegemine. Lisaks pakume HEV lastele, kes oma eripärade tõttu ei saa kasutada ühistransporti, liinivedu taksodega. Sama teenust pakume ka siis, kui õpilane elab piirkonnas, kus ühistransport ei käi või on teekond ühistranspordi peatusse liiga pikk ja lapsele ebaturvaline. Õpilased, kes käivad naaberomavalitsuses gümnaasiumis, saavad ka näiteks rongisõidu puhul sõidukompensatsiooni.

Teenuse nõudlust ja vajadustele vastavust ei analüüsita regulaarselt. Rahastusmudel ei ole jätkusuutlik. Teenuse osutamisel ei ole piisavalt arvestatud inimkeskse lähenemise aspektidega.

○ ○ ● ○
Väga halb Pigem halb Pigem hea Väga hea

Teenuse nõudlust ja vastavust vajadustega analüüsitakse regulaarselt ning vajadusel reageeritakse. Rahastusmudel on jätkusuutlik. Teenuse osutamisel on arvestatud inimkeskse lähenemise aspektidega.

Analüüs

Uute koolide avamine Rae vallas toob kaasa ka uute sise- ja maakonnaliinide vajaduse.

Siseliinid on Rae vallas mõeldud kõigile, aga nende graafikud on koostatud koolide tunniplaane silmas pidades. Huvihariduse osas on arenemisruumi, aga see eeldaks palju paremaid rahalisi võimalusi, mida lähiaastatel ette näha ei ole.

Samas panustab omavalitsus oluliselt, et oleks tagatud oma valla õpilastele ühistransporditeenus kodu-kool/kool-kodu. Alates 2023. aasta septembrist uus riigihanke alusel kehtiv avaliku teenindamise leping, kus on oluline teenuse kvaliteedi tõus (sõidukid, teavitused, tandembussid jm). Arenguvajadusteks on kooliteekondade jätkuv lühendamise ja busside enamate väljumiste lisamine.

Oluline on siseliinide ja maakonnaliinide ühine korraldus, mis tagab sõitjatele parema ühistransporditeenuse kättesaadavuse piirkondade vahel.

NB! Koolitransporti kasutavate õpilaste arv 2015-2020 on tabelis märgitud 0, sest andmeid ei kogutud. Bussidesse tulid piletimüügisüsteemid, mille abil saavad sõitjad ennast registreerida, alles 2021. aastast. Registreeritud sisenemiste arv suurenes 2022. aastal võrreldes eelnenud aastaga ca 47%.

Märge: kuna Rae siseliinid on kasutamiseks nii täiskasvanutele kui koolides sõitvatele õpilastele, siis kas praegu on õpilased eristatud?

2.2.3 Avaliku ruumi ligipääsetavus ja heakord

Avalike ruumide ligipääsetavuse erinevad aspektid

Hinnangud

Tark planeerimine

Ühisalad/rohealad planeeritakse vastavalt inimeste vajadustele ning eelarvelistele võimalustele. Viiakse läbi rahulolu-uuringuid, et kaasata elanikkonda planeerimisel. Lisaks uuringutele on viidud läbi kohtumisi elanikega, et leida parimad lahendused avaliku ruumi paremaks

muutmisel. Rae valla 2022 aasta rahulolu-uuringu põhjal olid elanikud kõige enam rahul prügiveo ja jäätmekäitlusega, üldise korra ja turvalisusega, spordirajatistega, kergliiklusteede seisukorraga, keskkonnakaitsega ning avalike mänguväljakutega. Kuid kergliiklusteede osas vajab kindlasti tähelepanu valla lõunapoolne osa, sest seal ei ole teedega kaetus nii hea kui võiks olla ning samas on need vajalikud ja olulised inimese igapäevase tervise liikumise tegemiseks. Rahulolu jäi alla 75% taseme näiteks lemmikloomadele mõeldud spetsiaalsete alade/parkide osas. Kui võrrelda uuringut, mis tehti aastal 2018, siis samas oli kõige enam paranenud hinnang lemmikloomade jalutuskohtade, avalike mänguväljakute, haljasalade ja parkide piisavuse ning prügiveo ja jäätmekäitluse kohta. Hinnang on halvenenud eelkõige teede ja tänavate talvise hoolduse osas. Võrreldes 2020. aastal läbi viidud küsitlusega on kõige enam paranenud hinnang avalike mänguväljakute, haljasalade ja parkide piisavuse, lemmikloomade jalutuskohtade ühistranspordiühenduse naaberomavalitsustega (v.a Tallinn) ning keskkonnakaitse kohta. Hinnang on halvenenud märkimisväärselt ainult teede ja tänavate talvise hoolduse ja pisut üldise korra ja turvalisuse kohta. Muud regulaarset avaliku ruumi ligipääsetavuse seiret Rae vallas ei korraldata. Lisan spordiregistri andmed + muud. Rae valla territooriumil asuvad järgmised spordiobjektid (Eesti Spordiregistri andmetel), kus Rae valla elanikel on võimalus oma aktiivset ja sportlikku vaba aega veeta: Jüri kirikumõisa korvpalliplats; Jüri kirikumõisa rulluisurada; Jüri Laste tn skatepark; Jüri petangiväljak; Jüri terviserajad; Kurna discgolfi park; Lagedi terviserada; Peetri pargi rulapark; Peetri pargi spordipark; Rae küla korvpalliväljak; Rae küla tenniseväljak; Vaida Põhikooli skatepark. Lisaks on Rae valla territooriumil kokku 36 mänguväljakut, mis on siis suunatud erinevatele vanuserühmadele ning kõikidele elanikele ligipääsetavad.

Turvalisus ja heakord

95% on avalikus ruumis olevatest aladest valgustatud, kuid kindlasti tuleks üle vaadata just vanemad, sest seal osaliselt valgustus puudub. Kaamerad on senini paigaldatud vastavalt vajadustele (paigaldatud sinna, kus toimub näiteks järjepidev vandaalitsemine). Koostöös PPA-ga võiks selle vajaduse üle vaadata, kuid kaamerate paigaldamisele seab piiranguid samuti eelarve. Toimub regulaarne avalike ruumide hooldus, kuid mõnes piirkonnas võivad tekitada tanklate ja suuremate kaupluste olemasolu probleemi jäätmete tekkimise näol. Olenevalt nende alade hooldusest võib prügi tuulesuuna abil oluliselt oma asukohta muuta. Avalikud ruumid osaliselt kaetud tualettidega suurematel ühisaladel, lisaks võimalused kohalikes poodides, tanklates. Turvalisuse pärast ei ole pinke väga palju paigaldatud, sest selles kohas tekivad tavaliselt näiteks noorte kogunemised jne. Väljakutel kontrollitakse ohutust pidevalt. Kui saabub teavitust katkise/vigase objektist, siis reageeritakse 24 h jooksul. Kuid likvideerimine sõltub siis probleemi keerukusest, kui vajalikud vahendid on koheselt olemas, siis kiiresti. Probleemidest teavitavad ka elanikud, millele reageeritakse samuti mitte hiljem kui 24 h jooksul. Tehnilise hoolduse sagedus on kaks korda aastas (kevad ja sügisel), see tähendab et kontrollitakse üle kõikide objektide/mänguväljakute turvalisus.

Inimkeskus

Rae valla teede ja taristu planeerimisel arvestatakse vajalike laiustega, madaldatud äärekividega tee ületusvõimalustega, teeületuskohtadesse projekteeritakse braikividega lahendusi jne. Viiakse läbi rahuloluküsitlused iga paari aasta tagant, viimane aastal 2022 ning olenevalt tulemustest ja eelarvelistest võimalustest üritatakse elanike arvamusega arvestada. Rae valla avalikel mänguväljakutel leidub üldjuhul tegevusi erinevatele

vanusegruppidele, s.t nii väikelastele (vanuses 0-4 aastat) kui ka 5-12-aastastele. Sealjuures on mänguväljakuid, kus puuduvad väikelastele sobivad elemendid ja vastupidi. Avalikus ruumis puudub puhta joogivee võtmise võimalus hetkel, kuid kindlasti võiks see olla tulevikus näiteks suuremates parkides/ühisaladel.

Avaliku ruumi ligipääsetavuse hindamine ei ole regulaarne ega süsteemne. Planeerimisel ei ole läbivalt arvestatud erivajadustega. Turvalisuse ja heakorra tagamisega esineb sageli probleeme.

○ ○ ● ○
Väga halb Pigem halb Pigem hea Väga hea

Avaliku ruumi ligipääsetavuse hindamine on regulaarne ja süsteemne. Läbivalt on arvesse võetud erinevaid vajadusi (nt lapsevanker, ratastool, nägemispuudega inimesed jne), mis arvestavad muuhulgas elanike arvamusega. Turvalisus ja heakord on tagatud.

Analüüs

Avaliku ruumi ligipääsetavuse ja heakorra olukord Rae vallas on üldiselt hea ning mitmed aspektid on viimastel aastatel paranenud, mida näitavad ka elanike rahuloluküsitluste tulemused. Näiteks on paranenud hinnangud lemmikloomade jalutuskohtade, avalike mänguväljakute, haljasalade ja parkide piisavuse ning prügiveo ja jäätmekäitluse kohta. Endiselt vajab tähelepanu lemmikloomadele mõeldud spetsiaalsete alade/parkide rajamine. Hinnang on halvenenud eelkõige teede ja tänavate talvise hoolduse osas. 95% on avalikus ruumis olevatest aladest valgustatud, kuid üle vaadata just kõige varasemalt paigaldatud valgustusega alad, sest seal osaliselt valgustus puudub.

2.2.4 Alkoholi ja tubakatarvitamist mõjutavad tegurid

Alkoholi ja tubakatarvitamist mõjutavate tegurite hindamine

Hinnangud

Tark planeerimine

Meil puuduvad andmed ning konkreetset kaardistust me sotsiaalameti poolt ei korralda. Samuti ei tee testoste.

Ravi- ja nõustamisteenused

Me ei suuna alkoholismi vastasele ravile, pigem jõuavad isikud meie vaatevälja, kui alkoholi liigtarbimine on juurprobleem ja inimene vajab nõustamist/suunamist, et igapäeva eluks vajalike toimingutega hakkama saada.

Toetavad tegevused

Inimeste suunamine üldhooldusteenusele (hooldekodu) tõsiste alkoholiprobleemide korral, kui KOV näeb, et inimene ise olukorraga toime ei tule, aga selle jaoks on vajalik inimese enda nõusolek (avaldus) ja vaid valla eestkostel olevaid isikuid saab vald ise üldhooldusteenusele saata. KOV hindab sageli ka, kas inimene vajab sekkumist, mille puhul on võimalik klient saata kinnisesse asutusse, kui on näha, et kliendi puhul on oht, et ilma selleta on tagajärjed kliendile tõsisemad (surnukskülmumine jne). Olukorra muudab raskemaks ka alkoholiravi vähene kättesaadavus, mistõttu jäävad sõltuvuse küüsis inimesed sageli oma probleemiga pikas plaanis üksinda, mis muudab sõltuvuse probleemi lahendamise keeruliseks. Vaja oleks süsteemsemat ja pikemaajalisemat ravi- ja nõustamist. Probleem Eestis üldine, mis kajastub selgelt ka Rae vallas.

Alkoholi- ja tubakatarvitamise ennetamise ja vähendamise tegevused ei tegeleta järjepidevalt. Ei viida ellu testostlemisi. Ravi- ja nõustamisteenuste korraldus ja kättesaadavus ei ole läbi mõeldud. Toetavad tegevused on ühekordsed.

○ ○ ○ ○
Väga halb Pigem halb Pigem hea Väga hea

Alkoholi- ja tubakatarvitamise ennetamise ja vähendamise tegevused tegeletakse läbimõeldult ja järjepidevalt. Viiakse ellu regulaarseid testostlemisi. Läbi on mõeldud ravi- ja nõustamisteenuste korraldus ja tagatud vajadusel kättesaadavus. Toetavad tegevused on järjepidevad ja süsteemsed.

Analüüs

Pigem ei ole alkoholi tarvitamist ennetavad ja vähendavad tegurid KOV-is paranenud. Alkohol on kättesaadav ja alkoholi tarvitamise häire ravivõimalused KOV-is puuduvad, samuti on puudu muudest vajalikest teenustest. Tegeletakse keerulisemate juhtumitega, kus inimesel on juba probleemid süvenenumad ning toimetulek puudulik.

Rae valla noortekeskustes ja koolides siiski viiakse läbi erinevaid tegevusi alkoholi ja narkootikumide ennetamiseks. Samas pole taoliste tegevuste näol tegemist tõendatult mõjusate praktikatega.

Haridusasutused integreerivad alkoholi ja teiste sõltuvusainete ennetamise teemasid õppekavasse. Lisaks on nad tihti liitunud programmidega nagu Taimne tervis, Liikuma Kutsuv Kool ja/või moodustanud haridusasutuses tervisenõukogu.

Noortekeskused üleriigilistes kampaaniates, näiteks koostöös Peaasjadega, ja korraldavad individuaalseid vestlusi noortega. Eelmise aasta suvel liitusid noortekeskused ka MoNo programmiga, et tõhustada ennetustööd.

Vajalik on siiski oluliselt suurem ja mõjusam rõhk ennetusele ka KOV-i koordineerimisel, kuna alkoholi- jt sõltuvusainete tarbimisega on seotud ja nende tagajärele avaldub ka palju muid probleeme.

2.2.5 Toitumist ja liikuvat eluviisi mõjutavad tegurid

Toitumist mõjutavad tegurid

Hinnangud

Tark planeerimine

Rae valla territooriumil asuvad toidukauplused on rikkaliku valikuga ning soosivad tervislikku ja mitmekülgset toitumist. Kuid suuremad toidukauplused paiknevad Rae vallas siiski alevikes ning mõnes külas on nendest puudus. Lisaks paikneb Rae vald Tallinna külje all ning seegi annab suurema valiku võimaluse elanikkonnale. Vallas toimib kohalik taluturg "Rae valla OTT (otse tootjalt tarbijale)". Soojemal ajal tegutseb Rae valla OTT välitingimustest, kuid on loodud samuti sotsiaalmeedia keskkond Facebookis, et kohalik tootja saaks oma tooteid müüa kohalikele tarbijale aastaringelt. Taluturg tagab hea võimaluse värske kodumaise toidu tarbimiseks. Järjest enam levib koduaedades oma saaduste kasvatamine ning sellega seoses loodetavasti ka kodumaise puhta toidu tarbimine, mis kindlasti mõjutab inimese tervist positiivses suunas. Aastal 2022 tegi üliõpilane diplomitöö seoses oma õpingutega Tallinna Ülikooli Haapsalu Kolledžis, mille pealkiri oli "Rae valla täisealiste elanike tervisekäitumine". Suures osas keskenduti uurimustöös ka toitumisele.

Küsimustele vastas kokku 410 inimest, neist osaliselt 36 ja täisvastuseid tuli 374 inimeselt. Rae valla täiskasvanud elanike keskmine kehamassiindeks(KMI) oli 24,4 (norm on 19-24,9 täiskasvanu puhul)-seega toetudes teooriale, on keskmine Rae valla täiskasvanud elanik normaalkaalus. Kuid uurimusest tuli välja see, et Rae valla elanike põhilised tervisekäitumise probleemid vastanute põhjal on liigselt tarbitud magusaportsjonid (keskmiselt söödi 5,7 magusaportsjonit, norm kuni 4), vähene marjade, puu- ja köögiviljade söömine. Rae valla haridusasutused osalevad mitmetes eri programmides, mis on suunatud tervislikule ja tasakaalustatud toitumisele (nt. Tervist edendavad lasteaiad, Mahetoit ja Taimne Teisipäev, Tervistedendav lasteae, PRIA (piim, puu- ja köögivili) ja õppekäigud) TOITLUSTAMINE HARIDUSASUTUSTES? - KÜSIDA TAGASISIDET. - Üliõpilane uurib seda osa 14.12 programmid koolides, mida tehakse, kas on planeeritud teha toitumisalaseid uuringuid haridusasutustes.

Nõustamisteenused

Puudust kannatavatele peredel jagatakse vajadus põhiselt toiduabi pakke ja samuti on kasutusel RIMI toidukaardid, kuhu kantakse kord kvartalis 30 eurot, kui eelneval kvartalil on inimene taotlenud toetusi kohalikus omavalitsusest. Pakke jagatakse 2 korda kuus ja saajaid 20 inimest igal korral.

Toetavad tegevused

Kohaliku omavalitsuse tasandil saab elanike tervist edendavaid tegevusi juhtida valla tervisedenduse spetsialist ja/või rahvatervise spetsialist. Oluline on, et tervisedendus oleks tähtis osa sotsiaalmajanduslikust tegevusest - tuleks jälgida ning analüüsida rahva tervises seisundit ja seda mõjutavaid erinevaid tegureid, lisaks sellele tuleks planeerida ja rakendada erinevaid tegevusi rahva tervise toetamiseks. Tervisliku toitumise propageerimise alane koostöö soodustamine ning toitumisalane elanike nõustamine võiks saada ka strateegilise lähenemise ning antud valdkonnaga võiks rohkem tegeleda.

Allasutustes ei tegeleta järjepidevalt toitlustuse kvaliteediga.

Nõustamisteenuse korraldus ei ole läbi mõeldud ega tagatud. Toetavad tegevused on ühekordsed.

Väga halb
 Halb
 Pigem hea
 Väga hea

Allasutustes tegeletakse järjepidevalt toitlustuse kvaliteediga.

Nõustamisteenuse korraldus on läbi mõeldud ja vajaduselt tagatakse. Toetavad tegevused on järjepidevad ja läbimõeldud.

Liikumist mõjutavad tegurid

Hinnangud

Tark planeerimine

Kehalist aktiivsust mõjutavad tegurid Raevallas on järjest enam tähelepanu pööratud kergliiklusteede ehitusele ning võrgustiku loomisele. Kindlasti on veel kohti, kus on probleeme valgustuse ja kõnniteedega, kuid Rae valla arengukavas 2021-2030 on kirjas, et selle perioodi lõppedes on Rae vald on kaetud turvalise kergliiklusteede võrgustikuga, mis ühendab valla piirkondlikke keskusi ja tihedamalt asustatud alasid omavahel ning valda pealinna ja teiste naaberomavalitsustega. Üldiselt on keskkond vallas jalgrattaga ja jalgsi liikumiseks sobiv, kuid kindlasti saab seda veel paremaks ja turvalisemaks muuta. Aastal 2022 tegi üliõpilane diplomitöö seoses oma õpingutega Tallinna Ülikooli Haapsalu Kolledžis,

mille pealkiri oli "Rae valla täisealiste elanike tervisekäitumine". Suures osas keskenduti uurimustöös ka kehalisele aktiivsusele. Kokku saadi vastused 407 uuritavalt. Kokku täitsid kehalise aktiivsuse tingimuse vaid 93 (23%) vastanut. Eraldi liikumisharrastuse nõustamisteenus Rae vallas puudub, kuigi võttes arvesse Eestis suurenevat ülekaalulisuse ja rasvumise probleemi, siis see oleks teretulnud. Praegu tegelevad sellekohase tegevusega liikumisentusiastid ja spordiklubid, kes pakuvad harrastajatele sportimiseks palju võimalusi. Kehaliselt aktiivsete grupiviisiliste tegevuste harrastamise võimalused on samuti spordiklubide poolt kaetud, kuid kindlasti võiks selleks olla ka lisavõimalusi. Rae vallas tegutsev erasektori spordiklubi on 24/7, kuid seda on piirkonnas hetkeseisuga ainult üks. Lisaks sellele tegutseb edukalt Rae valla Spordikeskus, mis hõlmab kuut koolidega samas majas asuvat spordihoonet. Erinevates Rae vallale kuuluvates spordihoonetes on võimalik harrastada väga palju erinevaid tegevusi, hoonetest võib leida pallihalli, pallimängusaal, rühmatreeningute saal, jõusaal, kergejõustikusaal, budosaal, stuudio, jalgpallistaadion, kergejõustikustaadion, liivaväljak, rannavolle, asfaltkattega tenniseväljak, ujulakompleks, aeroobikasaal, välikorvpalliväljak, pneumohall jne. Kõike seda ei ole küll võimalik hetkel igas spordihoones harrastada, kuid valiku võimalus erinevate spordihoonete vahel on piisavalt suur. Rae Valla Spordikeskus korraldab samuti võistlussarja „Rae valla mängud“. Rae valla mängud on tore kogukondlik võistlussari, mis soovib koondada valla sportlikuma osa rahvastikust ning alati on oodatud samuti kõik elanikud, kes soovivad ennast mõne põneva ja uue aktiivse tegevusega proovile panna. Põhieesmärk on teha koos sporti, proovida uusi ja põnevaid alasid ning omavahel ka meeskondlikult mõõtu võtta. Nagu allpool olevatest numbrilistest näitajatest näha, siis osalejate arv on igal aastal jõudsalt kasvanud. Aasta Osalejate arv 2016/17 340 inimest 2017/18 483 inimest 2018/29 631 inimest 2019/20 546 inimest (koroona, osad alad jäid ära) 2020/21 660 inimest (koroona, osad alad jäid ära) 2021/22 718 inimest 2022/23 1067 inimest Igal aastal korraldab Eestimaa Spordiliit Jõud omavalitsustele suve- ja talimänge. Kus Rae vald on alati olnud esindatud ning seda väga edukalt. Omavalitsuste talimängud Rae valla elanike osalemine: 2017 70 inimest 2018 38 inimest 2019 52 inimest 2020 46 inimest 2021 69 inimest 2022 103 inimest 2023 85 inimest Omavalitsuste suvemängud Rae valla elanike osalemine: 2017 88 inimest 2018 122 inimest 2019 116 inimest 2020 125 inimest 2021 143 inimest 2022 147 inimest 2023 160 inimest Rahastusmudel Vallavolikogu võtab vastu Rae valla eelarve, mille koosseisus on Spordikeskuse tulude ja investeeringute eelarve. Eelarve tuludes kajastuvad Spordikeskuse omatulud, millest osa moodustab Spordikeskuse põhitegevusega seotud tasuliste teenuste osutamisest saadav tulus pordikeskuse teenindus prioriteetid: 1. Kool 2. Huvalakooli spordiosakond 3. Kommertssektor (nt eraõiguslikud ettevõtted, MTÜ-d, spordiklubid, erasikud) Inimkesksus - Rae valla Spordikeskus teenindab sisuliselt kõiki vanusegruppe – imikutest eakateni välja. Spordihooned katavad sisuliselt kogu Rae valla territooriumi. Spordihoonetes ja -rajatistel saab tegeleda mitmekesise treeningvalikuga – pallimängudest võitluskunstide, rühma- ja jõusaalitreeningutest ujumistrennideni. Igas spordihoones on loodud võimalused samuti erivajadustega külastajatele. Kõikide spordihoonete juures on loodud head parkimistingimused nii mootorsõidukiga kui ka rattaga saabunud külastajatele. Spordihooned on sportimiseks avatud peaaegu aastaringelt. Rae valla ühistransporditeenus on kättesaadav

kõigile. Lisaks hakati aastal 2023 korraldama Rae valla põhikoolide vahel spordipäevaid, mille nimeks sai "Rae koolide mäng". Eesmärk on tutvustada õpilastele erinevaid ja huvitavaid spordialasid, et motiveerida ja kaasata lapsi ja noori liikuma

Turvalisus ja heakord

Rae valla 2022 aastal koostatud vallaelanike rahulolu-uuringus küsiti elanikelt nende üldist hinnangut selle osas, kas Rae vallas on hea elada. 93% vastanutest hindab Rae valda väga heaks (28%) või heaks elukohaks (65%). Võrreldes 2020. aasta küsitlusega on rahulolu jäänud täpselt samale tasemele. Elukeskkonna teema all paluti vastajatel hinnata 4-palli skaalal oma rahulolu järgnevate valdkondadega: üldine kord ja turvalisus; müügi- ja teenindusettevõtete olemasolu; haljasalad ja pargid; lemmikloomade jalutamiskohad; avalikud mänguväljakud; spordirajatised; kergliiklusteed (piisavus ja seisukord); ühistransport (sh vallasisene, Tallinnaga ning teiste naaberomavalitsustega); teed ja tänavad (üldine seisukord ja talvine hooldus); tänavavalgustus; prügivedu ja jäätmekäitlus; keskkonnakaitse; elamuarendus. Kõige enam on vallaelanikud rahul prügiveo ja jäätmekäitlusega (keskmine hinnang 3,28), üldise korra ja turvalisusega (3,22), spordirajatistega (3,18), kergliiklusteede seisukorraga (3,15), keskkonnakaitsega (3,10) ning avalike mänguväljakutega (3,05). Kõige vähem on vallaelanikud rahul ühistranspordiühendustega naaberomavalitsustega (v.a Tallinn) (2,34), vallasisese ühistranspordiga (2,41), teede ja tänavate talvise hooldusega (2,57) ning ühistranspordiühendusega Tallinnaga (2,76). Kõige enam on vallaelanikud rahul prügiveo ja jäätmekäitlusega (keskmine hinnang 3,28), üldise korra ja turvalisusega (3,22), spordirajatistega (3,18), kergliiklusteede seisukorraga (3,15), keskkonnakaitsega (3,10) ning avalike mänguväljakutega (3,05). Kõige vähem on vallaelanikud rahul ühistranspordiühendustega naaberomavalitsustega (v.a Tallinn) (2,34), vallasisese ühistranspordiga (2,41), teede ja tänavate talvise hooldusega (2,57) ning ühistranspordiühendusega Tallinnaga (2,76). Võrreldes 2018. aastal läbi viidud küsitlusega on kõige enam paranenud hinnang lemmikloomade jalutuskohtade, avalike mänguväljakute, haljasalade ja parkide piisavuse ning prügiveo ja jäätmekäitluse kohta. Hinnang on halvenenud eelkõige teede ja tänavate talvise hoolduse osas. Võrreldes 2020. aastal läbi viidud küsitlusega on kõige enam paranenud hinnang avalike mänguväljakute, haljasalade ja parkide piisavuse, lemmikloomade jalutuskohtade, ühistranspordiühenduse naaberomavalitsustega (v.a Tallinn) ning keskkonnakaitse kohta. Hinnang on halvenenud märkimisväärselt ainult teede ja tänavate talvise hoolduse ja pisut üldise korra ja turvalisuse kohta. Tagasiside RVAKS-i poolt seoses kergliiklusteede võrgustiku ning nende valgustusega Vaida kandi poolt on kirjas järgmine informatsioon - Vaida – Urge mnt- l pole kergliiklusteed - autota liikumine keskusesse ei ole turvaline. Lisaks tervisesport nii Aruvalla külas kui Vaida alevikus (valgustatud kergliiklustee puudumine), kogukonna ühendamine läbi ühise õhtuse jalutamise, eriti pimedal ajal olematu. Aruvalla küla, kus on 168 elanikku, on teinud Transpordiametile ettepaneku, et antud lõigul võiks olla väiksem piirkirrus, et oleks turvalisem liigelda, kuid antud ettepanekuga Transpordiamet ei nõustunud.

Toetavad tegevused

Iga kahe aasta tagant korraldatakse Rae vallaelanike rahulolu-uuring on oluline, sest sellest tulenevalt saab head tagasisidet ning sisendit elukeskkonna paremaks muutmise osas.

Avaliku ruumi planeerimisel ei arvestata muudatuste mõju igapäevasele liikumisele. Turvalisus ja heakord liikumist toetaval taristul ei ole piisav. Toetavad tegevused on ühekordsed.

○ ○ ● ○
Väga halb **Pigem halb** **Pigem hea** **Väga hea**

Avaliku ruumi planeerimisel arvestatakse muudatuste mõju igapäevasele liikumisele. Liikumist toetava taristu turvalisus ja heakord on tagatud. Toetavad tegevused on läbimõeldud ja järjepidevad.

Analüüs

Rae vallas, mis asub Tallinna külje all, on elanikele kättesaadavad rikkaliku valikuga toidukauplused, mis soosivad tervislikku ja mitmekülgset toitumist. Enamik suuremaid toidupoode asub alevikes, kuid mõnes külas on kaupluste puudus tuntav. Rae valla elanikel on samuti võimalus osaleda kohalikul taluturul "Rae valla OTT", mis toimub soojemal ajal välitingimustes ja pakub võimalust osta tooteid otse tootjalt tarbijale. Taluturg ja koduaias saaduste kasvatamine toetavad värsket ja kodumaise toidu tarbimist, mis omakorda mõjutab positiivselt inimeste tervist.

Üliõpilase 2022. aastal tehtud diplomitöö "Rae valla täisealiste elanike tervisekäitumine" näitas, et kuigi keskmine kehamassiindeks (KMI) on normi piires, on probleemideks liigne magusatarbimine ja vähene marjade ning puu- ja köögiviljade söömine. Rae valla haridusasutused osalevad mitmesugustes programmides, mis propageerivad tervislikku toitumist ja kohalikul tasandil jagatakse toiduabi vajaduspõhiselt.

Lisaks tervislikule toitumisele pööratakse Rae vallas tähelepanu ka kehalisele aktiivsusele, millele viitab järjest laienev kergliiklusteede võrgustik, mis ühendab valla erinevaid osi turvaliste teedega. Spordi- ja liikumisharrastus on vallas hästi toetatud, sealhulgas mitmekesiste spordiklubide ja -rajatistega, mis pakuvad võimalusi erinevateks tegevusteks. Rae Valla Spordikeskus ning mitmesugused spordiüritused, nagu "Rae valla mängud" ja Eestimaa Spordiliit Jõud korraldatavad omavalitsuste suve- ja talimängud, toetavad kogukonna sportlikku aktiivsust.

Rae valla elanikud on üldiselt rahul oma elukeskkonnaga, mida kinnitab rahulolu-uuring. Siiski on teatud valdkondades, nagu ühistranspordiühendused ja teede talvine hooldus, ruumi parendusteks. Rae valla arengu keskmes on tervislik eluviis, kus tervislik toitumine, aktiivne liikumine ja kogukonna heaolu on olulisel kohal.

2.2 Elukeskkond ja planeeringud. Kokkuvõte

HINNANG		TREND	
4	3	2	1
	3.0	○ 2.0	2.2.1 Ühistranspordi korraldus
	3.0	↗ 3.0	2.2.2 Koolitranspordi korraldus
	3.0	○ 2.0	2.2.3 Avaliku ruumi ligipääsetavus ja heakord
	2.0	○ 2.0	2.2.4 Alkoholi ja tubakatarvitamist mõjutavad tegurid
	3.0	○ 2.0	2.2.5 Toitumist ja liikuvat eluviisi mõjutavad tegurid

Kokkuvõte:

Ühistranspordi korraldus

Rae valla 2022. aasta elanike rahulolu-uuringust selgus, et kuigi üldine rahulolu eluga vallas on kõrge, valmistab valla sisene ühistransport elanikele muret, eriti ühendused naaberomavalitsustega ja vallasisene transport. Rahastamine toimub riigieelarvest eraldatava sihtotstarbelise toetuse ja piletitulu arvelt, kusjuures omavalitsustel on võimalus tellida täiendavaid veomahte, mis rahastatakse valla eelarvest.

Arvestades transpordivahendite kohandamist erivajadustega sõitjatele, vastutavad peatuste seisukorra eest nii Transpordiamet kui ka kohalikud omavalitsused, olenevalt peatuste asukohast. Vaatamata majanduskeskkonna ja

koroonamõjudele on avalike liinide teenus püsinud stabiilne, tänu REMilt saadud lisavahenditele on võimalik teenuse mahtu suurendada, mis peaks parandama teenuse kvaliteeti ja stabiilsust.

Rae valla ühistranspordi arenguvajadused on kasvavad, eriti soovitakse uusi liine, mis vähendaksid vajadust sõita läbi kesklinna. Hajaasustusega piirkondades oodatakse tihedamat ühistranspordi teenust ning Rae valla sisesed liinid, mis aitaksid liikuda valla eri osades ilma autota.

Koolitransport Rae vallas korraldatakse avalike siseliinidega, mille haldamine on antud üle PEÜTK-le. Siseliinide teenuse planeerimine põhineb õpilaste elukohtadel ja kooli-kodu ühenduste vajadusel. Rahastamine toimub KOV eelarvest ja siseliinide korraldamisega seotud tegevusteks eraldatakse sihtotstarbelist toetust. Sõidukite kohandamine ja peatuste seisukorra parandamine on olulised, et tagada teenuse kättesaadavus kõigile, sealhulgas erivajadustega inimestele.

Rae vallas on erilist tähelepanu pööratud koolide ja lapsevanemate tagasisidele, et teenust vastavalt vajadustele kohendada. Lisaks on erilahendused HEV-lastele ja neile, kes elavad ühistranspordi peatustest kaugel või kellele ühistranspordi kasutamine on ebaturvaline. Uute koolide avamine toob kaasa vajaduse uute sise- ja maakonnaliinide järele, mis on kavandatud arvestades koolide tunniplaane ja õpilaste vajadusi. Samas ei näe vald võimalusi siseliinide sidumist huvihariduse graafikutega, sest see vajaks täiendavaid rahalisi ressursse. Arenguvajadusteks on ka kooliteekondade jätkuv lühendamise ja busside enamate väljumiste lisamine.

Avaliku ruumi ligipääsetavus ja heakord

Rae vallas pööratakse suurt tähelepanu avaliku ruumi, sealhulgas ühisalade ja rohealade, planeerimisele, lähtudes elanike vajadustest ja eelarvelistest võimalustest. Elanike kaasamiseks korraldatakse rahulolu-uuringuid ning kohtumisi, et leida parimad lahendused avaliku ruumi kvaliteedi tõstmiseks. 2022. aasta rahulolu-uuring näitas, et elanikud on üldiselt rahul prügiveo, jäätmekäitluse, üldise korra, turvalisuse, spordirajatiste, kergliiklusteede ja avalike mänguväljakutega. Kõige vähem rahulolu põhjustasid lemmikloomade jalutusalad ja talvise hoolduse kvaliteet tänavatel.

Võrreldes varasemate aastatega on märgata paranemist lemmikloomade jalutuskohtade, mänguväljakute, haljasalade ja prügiveo valdkonnas, samal ajal kui teede ja tänavate talvine hooldus on halvenenud. Avaliku ruumi ligipääsetavuse ja heakorra osas ei toimu Rae vallas regulaarset seiret, kuid spordiregistri andmed näitavad, et vallas on mitmeid spordiobjekte ja 36 mänguväljakut, mis on kõigile elanikele ligipääsetavad.

Avaliku ruumi valgustatus on hea, kuid vanemate alade valgustus vajab ülevaatamist. Kaamerate paigaldamine on toimunud vastavalt vajadusele, kuid eelarve seab piiranguid. Avalikud alad hoitakse korras, kuid mõnedes piirkondades võivad suured kaubanduskeskused ja tanklad prügi teket soodustada. Avalike tualettide ja istepinkide paigutus on piiratud, kuid lisaks on võimalused kohalikes poodides ja tanklates. Turvalisuse pärast ei ole väga palju pinke paigaldatud, sest sellistes kohtades tekivad tavaliselt noorte kogunemised jne. Väljakute ohutust kontrollitakse pidevalt, ja probleemidele reageeritakse kiiresti.

Teede ja taristu planeerimisel arvestatakse ligipääsetavusega, sh madaldatud äärekivid ja braikividega lahendused. Avalikud mänguväljakud on mõeldud erinevatele vanusegruppidele, kuid mõnedes kohtades võib puududa sobiv varustus teatud vanuserühmadele. Avalikus ruumis puuduvad hetkel joogivee kohad, kuid see võiks olla arengusuund tulevikus, eriti suuremates parkides ja ühisaladel.

Tervisekäitumine

Alkohol on vabalt kättesaadav ning KOVi territooriumil pole võimalik saada sõltuvushäirete ravi, samuti on puudu muudest vajalikest teenustest. Tegeletakse keerulisemate juhtumitega, kus inimesel on juba probleemid süvenenumad ning kus toimetulek puudulik.

Rae valla koolides toimuvad alkoholi ja narkootikumide ennetustegevused nagu loengud ja kogemuslugude jagamised koolides, kuid need tegevused pole tõendatult mõjusad. Haridusasutuste õppekavades sõltuvusainete teemad kajastuvad, samuti osalenad asutused osalevad erinevates programmides, nagu Taimne tervis ja Liikuma Kutsuv Kool. Noortekeskused osalevad üleriigilistes kampaaniates ja viivad noortega läbi individuaalseid vestluseid. Rae vallas KOV-i poolset haridus- ja noorsootöösutuste tegevuste koordineerimist pole toimunud,

mistõttu ei ole välja kujunenud strateegilist lähenemist ega sünergiat ennetustöös.

Rae vallas, mis asub Tallinna külje all, on elanikele kättesaadavad rikkaliku valikuga toidukauplused, mis soosivad tervislikku ja mitmekülgset toitumist. Enamik suuremaid toidupoode asub alevikes, kuid mõnes külas on kaupluste puudus tuntav. Rae valla elanikel on samuti võimalus osaleda kohalikul taluturul "Rae valla OTT", mis toimub soojemal ajal välitingimustes ja pakub võimalust osta tooteid otse tootjalt tarbijale. Taluturg ja koduaias saaduste kasvatamine toetavad värsket ja kodumaise toidu tarbimist, mis omakorda mõjutab positiivselt inimeste tervist.

Üliõpilase 2022. aastal tehtud diplomitöö "Rae valla täisealiste elanike tervisekäitumine" näitas, et kuigi keskmine kehamassiindeks (KMI) on normi piires, on probleemideks liigne magusatarbimine ja vähene marjade ning puu- ja köögiviljade söömine. Rae valla haridusasutused osalevad mitmesugustes programmides, mis propageerivad tervislikku toitumist ja kohalikul tasandil jagatakse toiduabi vajaduspõhiselt.

Lisaks tervislikule toitumisele pööratakse Rae vallas tähelepanu ka kehalisele aktiivsusele, millele viitab järjest laienev kergliiklusteede võrgustik, mis ühendab valla erinevaid osi turvaliste teedega. Spordi- ja liikumisharrastus on vallas hästi toetatud, sealhulgas mitmekesiste spordiklubide ja -rajatistega, mis pakuvad võimalusi erinevateks tegevusteks. Rae Valla Spordikeskus ning mitmesugused spordiüritused, nagu "Rae valla mängud" ja Eestimaa Spordiliit Jõud korraldatavad omavalitsuste suve- ja talimängud, toetavad kogukonna sportlikku aktiivsust.

Rae valla elanikud on üldiselt rahul oma elukeskkonnaga, mida kinnitab rahulolu-uuring. Siiski on teatud valdkondades, nagu ühistranspordiühendused ja teede talvine hooldus, ruumi parendusteks. Rae valla arengu keskmes on tervislik eluviis, kus tervislik toitumine, aktiivne liikumine ja kogukonna heaolu on olulisel kohal.

TUGEVUSED

- Elanike kaasamine ja rahulolu: Rae valla elanikud on üldiselt rahul oma elukeskkonnaga, mis kajastub 2022. aasta rahulolu-uuringus. Elanike kaasamine otsustusprotsessidesse, nagu ühisalade ja rohealade planeerimine, ning nende vajaduste arvestamine näitab valla pühendumust kogukonna heaolule.
- Avaliku ruumi ja spordirajatiste kvaliteet: vallas on mitmeid spordiobjekte ja mänguväljakuid, mis on kõigile elanikele ligipääsetavad. Avaliku ruumi, sealhulgas kergliiklusteede, spordirajatiste ja mänguväljakute hea seisukord ning nende pidev arendamine ja hooldus on valla strateegiline tugevus.
- Tervisliku eluviisi toetamine: Rae vallas on rikkaliku valikuga toidukauplused, mis soosivad tervislikku toitumist. Kohalik taluturg "Rae valla OTT" ja koduaias saaduste kasvatamine toetavad värsket ja kodumaise toidu tarbimist. Lisaks pööratakse tähelepanu kehalisele aktiivsusele, mida toetavad spordiüritused ja laienev kergliiklusteede võrgustik.

NÕRKUSED

- Ühistranspordi korraldus: vallasisene ühistransport ja ühendused naaberomavalitsustega on elanikele murekohaks. Arenguvajadused on kasvavad, eriti soovitakse uusi liine, et parandada ligipääsetavust ja vähendada vajadust sõita läbi kesklinna. Lahendamata on nii huvihariduse kättesaadavusega kui mõningad kooliteekonna ajalise lühendamisega seotud transpordiküsimused.
- Alkoholi- jt sõltuvusainete ennetustegevusi vald pole seni koordineerinud. Haridusasutused ja Rae Noortekeskus korraldavad küll omal algatusel tegevusi ja osalevad kampaaniates ning programmides, kuid osa tegevustest pole tõenduspõhised (loengud, kogemuslood).
- Talvise hoolduse kvaliteet: teede ja tänavate talvine hooldus on elanike hinnangul halvenenud. See valdkond vajab tähelepanu, et tagada aastaringne ligipääsetavus ja turvalisus avalikus ruumis. Avaliku ruumi valgustuse ja turvalisuse parandamise vajadus: kuigi avaliku ruumi valgustatus on üldiselt hea, vajavad vanemad alad valgustuse ülevaatamist. Kaamerate paigaldamine ja turvalisuse tagamine avalikus ruumis on piiratud eelarve tõttu väljakutseks.

2.3 Osalusvõimalused

2.3.1 Aktiivne kogukond ja kaasamine

Kodanikeühenduste arv

Tabel 2.3.1.1 Kodanikeühenduste arv

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
KOVis tegutsevate kodanikeühenduste arv	218	232	252	267	283	299

Kodanikuaktiivsuse toetamine

Hinnangud

Tark planeerimine

KOVis tegutsevate kodanikuühenduste arv on järjepidevalt kasvanud. Perioodil 2017-2022 suurenes ühenduste arv ca 37% ehk 299 organisatsioonini. Vallas tegutseb hulgaliselt kogukondi, sealhulgas külaseltsid ja alevikuseltsid, kes on omakorda koondunud Rae Valla Alevike- ja Külavanemate Seltsi (RVAKS) katuse alla. Küla- ja alevikuseltsid korraldavad ühistegevusi oma piirkonnas. RVAKS on Rae vallavalitsuse strateegiline partner ning saab valla eelarvest toetust kodanikuaktiivsuse hoidmise ja kasvatamise tegevusteks. Vallas tegutsevatel MTÜdel ja ka aktiivsetel eraisikutel on võimalik taotleda toetust Rae valla eelarvest mittetulundustegevuse sihtotstarbelise toetamise voorudest 4 korda aastas, sh kultuuri, spordi ja noorsootööga seotud tegevusteks. Samuti on MTÜdel võimalik taotleda valla eelarvest toetust mittetulundustegevusega seotud investeeringuteks. Seega on näiteks külakogukondadel võimalik kodanikuaktiivsuse edendamiseks saada rahalist toetust: (a) RVAKSilt külarahana (baasraha+pearaha); (b) RVAKSilt muude rahastusprogrammide omafinantseeringu katmiseks; (c) RVAKSilt toetus Rae valla külade päeva korraldamiseks; (d) valla mittetulundustoetust (hindab komisjon); (e) valla investeeringutoetust (hindab komisjon); (f) taotleda muudest rahastusprogrammidest (KOP, KULKA, LEADER jne). RVAKS on ühenduslülilik külakogukondade ja valla vahel, edastades kodanikelt saadud ettepanekuid vallale, nt seoses vajalike investeeringute jm valdkondades valla eelarve koostamise protsessis. Valitud külavanemad-alevikuvanemad kehtestatakse vallavalitsuse käskkirjaga. Külakogukonnad korraldavad kodanikele vaba aja veetmise sündmusi, toetades niimoodi valla üldisi eesmärke. Avalikke teenuseid ei ole delegeeritud kogukonnale ja kodanikeühendustele, kuid nendega tehakse koostööd teavitamise või vajaduste väljaselgitamisel. Näiteks tehakse sotsiaalvaldkonnas koostööd vanemaaliste nõukoguga, kellele jagatakse infot sotsiaalvaldkonna uudistest (nt planeeritavad tegevused, muudatused toetuste-teenuste tingimustes). Sotsiaalvaldkonnas on kõige suurem puudus eraalgatuslikest teenustest ja organisatsioonidest seoses sõltlaste ja keerulise taustaga lastega. Kaasamine algab lasteaiast: osades lasteaedades toimivad mudilasnõukogud, kõigis koolides õpilasmavalitsused. Rae valla noortevolikogu tegutseb aktiivselt juba üle 5 aasta, näiteks korraldab valla noortele osaluskohtvikuid. Vallavalitsus kaasab noortevolikogu seadusloome juures. Iga koosseisu mandaat on kaheks

aastaks. Ka noortekeskused kaasavad noori aktiivselt oma tegevuste läbiviimisse: näiteks nii Rae noortefestivali korraldamisse kui programmi koostamiseks sisendi küsimisse. 2024. aastast käib koos Rae valla vaimse tervise ja heaolu võrgustik, et viia seda teemat kõigi vallakodanikeni. Vallas on prioriteediks ettevõtlikkuse edendamine. Sh Rae valla noorte omaalgatusprojektide toetamise kord: mõeldud 7-26-aastastele, lihtne taotlusvorm, kuni 500 eurot toetuseks, korraga toetatakse kuni 10 projekti toetatakse.

Toetavad tegevused

Kodanikuaktiivsuse tunnustamiseks antakse välja vallavalitsuse ja volikogu tänukirju vastavalt esitatud ettepanekutele, samuti antakse välja valla aukodaniku teeneteplaati. Vallavalitsuse poolt korraldatakse igal aastal konkursi "Kaunis kodu" ning fotokonkursi. Lisaks toimuvad tänuüritused erinevate valdkondade eestvedajatele, sh kultuur, sport, noorsootöö, haridus.

Kogukonna ja kodanikeühenduste kaasamine kohaliku elu korraldamisesse ja strateegilisse planeerimisse ei ole järjepidev ega tulemuslik. Toetus ja koostöö on vähene. Toetavad tegevused on ühekordsed.

○ ○ ○ ●
Väga halb Pigem halb Pigem hea Väga hea

Kogukonda ja kodanikeühendusi kaasatakse järjepidevalt ja tulemuslikult nii kohaliku elu korraldamisesse kui strateegilisse planeerimisse. Tagatud on pidev tugi ja toimub tihe koostöö. Toetavad tegevused on järjepidevad ja läbimõeldud.

Analüüs

Rae vallas toetatakse kodanikuaktiivsust, mida näitab ka kodanikeühenduste arvu järjepidev kasv – 2017-2022 suurenes see ligikaudu 37%, jõudes 299 organisatsioonini. Küla- ja alevikuseltsid, mis on koondunud Rae Valla Alevike- ja Külavanemate Seltsi (RVAKS) alla, korraldavad erinevaid ühistegevusi, toetades kogukondlikku aktiivsust. RVAKS, olles vallavalitsuse strateegiline partner, saab toetust kodanikuaktiivsuse edendamiseks ja pakub omakorda rahalist toetust kogukondadele läbi mitmesuguste rahastusvõimaluste. Vallavalitsus lisaks kogukondadele ja mittetulundusühingutele ka noorte omaalgatusprojekte, pakkudes lihtsat taotlusvormi ja kuni 500 euro suurust toetust.

Osades lasteaedades toimivad mudilasnõukogud, kõigis koolides õpilasmavalitsused. Rae valla noortevolikogu tegutseb aktiivselt juba üle 5 aasta, näiteks korraldades valla noortele osaluskohtvikuid. Vallavalitsus kaasab noortevolikogu seadusloome juures. Ka noortekeskused kaasavad noori aktiivselt oma tegevuste läbiviimisse: näiteks nii Rae noortefestivali korraldamisse kui programmi koostamiseks sisendi küsimisse.

Lisaks korraldatakse igal aastal mitmeid konkursse ja tänuüritusi, et tunnustada ja innustada kodanikuaktiivsust erinevates valdkondades, nagu kultuur, sport ja haridus. Alates 2024. aastast toimib Rae valla vaimse tervise ja heaolu võrgustik, eesmärgiga tõsta teadlikkust ja edendada heaolu kõigi vallakodanike seas.

2.3.2 Kohalik kultuurielu

Kohaliku kultuurielu erinevad aspektid

Hinnangud

Nõudlus ja pakkumine

Rae valla elanikele pakutakse koduvallas võimalust saada osa järgmistest kultuuriväljunditest: kino, teater, kontserdid, festivalid, laadad, raamatukogud, Eesti Vabadusvõitluse Muuseum Lagedil. Suures osas on kultuuriväljundite pakujaks Rae Kultuurikeskus, vt allpool. Lisaks

kultuurikeskusele pakuvad kultuuriüritusi koolid ja huvikoolid (kontserdid, festivalid), küla- ja alevikuseltsid (kontserdid, kino, laadad) ning muud MTÜd. Kuna Rae vald asub Tallinna linna kõrval, on valla kultuurielu tugevalt tõmbekeskuse lähedusest mõjutatud. Kõik kultuuriväljundid on pealinnas mugavalt kättesaadavad ja seoses töörande või muude eelistustega on paljude elanike nõudlus kohaliku kultuurielu järele kahjuks leige. Võib öelda, et suuresti ületab pakkumine nõudlust. RAE KULTUURIKESKUS ÜLDINE Rae valla kultuurielu koordineerivaks asutuseks on Rae Kultuurikeskus. Kultuurikeskuse põhiülesandeks on ürituste korraldamine, kultuurisündmuste vahendamine ja rahvakultuuri säilimise tagamine. Kultuurikeskuse eestvedamisel ja korraldamisel pakume ettevõtmisi erinevate huvidega inimestele – kinoõhtud, teatrietendused, klassikalised peoõhtud, rahvakultuuriüritused, kunstinäitused, kontsert-aktused. Kultuurikeskuse fuajees asuvas Rae Kunsti Platsil esitletakse erinevaid kunstivorme (maali-, graafika-, plakati-, foto- ja videokunst). Kultuurikeskuse hallatavas hoones Rae koolimajas toimib koostöös Vaskjala külaaktiiviga aktiivne seltsielu - koolimajas viiakse läbi rahvakultuuriüritusi, erinevaid töötubasid. Rae koolimaja teisel korrusel tegutseb loomeresidentuur, kus külaliskunstnikud välismaalt tegelevad loominguga ning panustavad erinevate koolituste ja näituste näol kogukonnaellu. Koolimaja välisterritooriumil täieneb maakunstikeskkond. Rae Kultuurikeskusel on suur roll kultuuripärandi hoidmisel: kultuurikeskuse ringijuhitide juhendamisel tegutsevad 3 rahvatantsurühma, 3 koori, 1 ansambel ning puhkpilli –ja multimeediaring. Lisaks finantseeritakse memme-taadi klubi tegevust ja eakate võimlemist. Ruume renditakse samuti teistele kultuuriühendustele, MTÜ-le, asutustele jne. Kultuurikeskus korraldab üritusi (kontserdid ja kinoõhtud) kogu vallas ning on kaasanud paikkondade aktiivseid elanikke või seltse. Rae Kultuurikeskuse korraldatud suuremad ettevõtmised on Jüri Klunker ja Rae valla jaanituli. Oluliseks peame ka Rae Kultuurikeskus kirjastuse Rae Raamat koostööd Eesti Kultuurkapitaliga mille raames anti nt 2022. a välja Marek Tihhonovi „Õhtujutud“ ja kohalike autorite kogumiku „Rae valla kirjanduse antoloogia“. Harjumaa Ansambli Päeva raames sai võitja ansambel endale peaaühinnaks muusikavideo. Lisaks võib esile tõsta Jüripäeva Harjumaa motohooaja avamist ja valla kooride plaatide väljaandmise toetamist. Endiselt on hea koostöö Eesti Muusika- ja Teatriakadeemiaga, Eesti Kunstiakadeemiaga ja MUBA-ga. Oleme alustanud ka koos Eesti Elektroonilise Muusika Seltsiga sündmusi Vaskjalas ja korraldasime augustis „EES: Sirakas“, millest soovime kujundada kahepäevaseks rahvusvaheliseks muusikafestivaliks.

HUVITEGEVUS JA SÜNDMUSTE KÜLASTATAVUS Rae Kultuurikeskuses tegutsevad 23 isetegevusringi, milles osalevad ligemale 700 inimest. Tabel 1 annab ülevaate Rae Kultuurikeskuse ruumide ja väliürituste kasutamisest inimeste ja tundide lõikes. Tabelis sisalduvad nii rentnike, vallavalitsuse koosolekute, kultuurikeskuse ürituste ja ringitegevuses osalejate külastusi. Tabel 1. Rae Kultuurikeskuse ruumide ja sündmuste külastamine (lisaks väljaspool Rae Kultuurikeskust). AASTA 2017 2018 2019 2020 2021 2022 Inimeste arv 30 468 38 437 53 482 23 772 22 357 53 634 Tunnid 2 587 2 568 2 958 2 197 2 088 3 665

Tabel 2. Rae Kultuurikeskuses korraldatud sündmuste ja neis osalenud inimeste arv. Sündmuse liik 2021 kordi külastajad 2022 kordi külastajad Teatrid 5 626 5 420 Kontserdid 22 2 369 13 1 061 Koolitused 32 564 199 1 896 Valla vastuvõetud 6 328 8 952 Jõulupidu 3 355 2 430 Laste/noorte üritused 14 551 17 1213 Muud sündmused 29 3 123 59 4 329 Laadad 5 460 7 1 190

Rahvakultuuri üritused 5 286 10 17 865 Kino 13 166 27 289 Näitused 15 304 14 1 426 KOKKU 149 9 082 361 31 071 Kultuurikeskuse sündmusi kajastati üleriigilises meedias 38 korda. Kultuurikeskus korraldas ja vahendas ligemale 140 sündmust. Olulisemaks peame järgmisi sündmusi: Rae Kultuurikeskuse sünnipäev, Harjumaa Ansamblite Päev, Vabariigi aastapäev, Rae Kultuurikeskuse kirjastus Rae Raamat ja Jüri Klunker; Rae valla jaanipäev, Jüri kohvikute päev, Vaskjala ööfilmide festival, Ühtelaulmine Lehmja Tammikus, Tankerfest, Tanker Õlu & Vinüülid, Harjumaa motohooaja avamine, Jõululaat, Esimese Adventi tähistamine, Rae vallarahva aastalõpupidu, Vaskjala Loomeresidentuuri avatud uste päevad, Rae Kunsti Platsi tegevus, Tantsuõhtud TTÜ puhkpilliorkestriga, Vaskjala Loomeresidentuuri rahvusvaheline festival „Sirakas“ koostöös Eesti Elektroonilise Muusika Seltsiga, ja koostöös Rae valla alevike ja küladega sündmused Lagedil, Vaidas, Rae Külas ja Kurna pargis, samuti koostöös Pille Lille Muusikute Fondiga sündmused.

Rahastusmudel

RAE KULTUURIKESKUS Rae Kultuurikeskuse rahastusmudel tugineb mitmele allikale, et tagada teenuse jätkusuutlikkus ja mitmekülgus. Rahastusmudel on aastane (eelarve aasta) ning on ajas muutunud vastavalt vajadustele ja võimalustele. Teenuse rahastusmudeli keskmes on Rae valla poolt eraldatavad vahendid. Need vahendid moodustavad peamise osa kultuurikeskuse eelarvest ja tagavad põhitegevuse toimimise. Lisaks on ka teisi olulisi rahastusallikaid: 1. Eesti Kultuurkapital. Need vahendid on suunatud kultuurilistele projektidele või tegevustele ning aitavad mitmekesistada kultuurikeskuse tegevust. 2. Kultuuriministeerium toetab kultuurikeskust harrastuskollektiivide tegevustoetuste kaudu. 3. Rae Kultuurikeskus otsib aktiivselt erakapitali toetust erasektorist. See hõlmab sponsorlust ja koostööprojekte ettevõtetega, kes soovivad toetada kultuurialaseid ettevõtmisi ja sündmusi (Tanker, Atla jne.). 4. Rahvusvahelised programmid nagu Erasmus ja Vaskjala loomeresidentuur. Rahastusmudeli muutused ajas võivad sõltuda erinevatest teguritest, sealhulgas kohaliku omavalitsuse eelarve olukorrast, riiklikest ja rahvusvahelistest toetusprogrammidest ning erasektori huvist kultuurialase koostöö vastu. Rahastusmudeli kohandamine vastavalt muutuvatele tingimustele ja vajadustele võib olla oluline, et tagada kultuurikeskuse jätkusuutlikkus ja mitmekülgus teenuste pakkumisel kogukonnale. Samuti von oluline tulemuste jälgimine ja aruandlus rahastusallikatele vastavalt nende nõuetele.

Inimkeskus

1. Rae valla ühistransporditeenus on kättesaadav kõigile. Oluline on tagada, et kõik reisijad saaksid kasutada neid teenuseid ilma diskrimineerimiseta, olenemata nende võimetest või erivajadustest. 2. Erivajadustega inimesed saavad ühistransporditeenust kasutada. 3. Erakorraliste sündmuste, nagu Jüri Klunker, jaanipäev, Vaskjalas toimuvate sündmuste puhul, pakume täiendavat transporditeenust. Ühistransporditeenuse kättesaadavus Rae valla territooriumil on erinevate piirkondade elanike jaoks väga erinev. Transpordiühendused on head suuremate alevike ja Tallinna vahel ja suuremate maanteed ääres. Koolibussiliiklus toimib ja on abiks. Probleemaatiline on vallasisene liikumine alevite vahel ja ühistranspordigaafik valla kaugemates piirkondades. Paratamatult on eelis isikliku transpordiga elanikud.

Teenuse nõudlust ja vajadustele vastavust ei analüüsita regulaarselt. Rahastusmudel ei ole jätkusuutlik. Teenuse osutamisel ei ole piisavalt arvestatud inimkeskse lähenemise aspektidega.

Väga halb Pigem halb Pigem hea Väga hea

Teenuse nõudlust ja vastavust vajadustega analüüsitakse regulaarselt ning vajadusel reageeritakse. Rahastusmudel on jätkusuutlik. Teenuse osutamisel on arvestatud inimkeskse lähenemise aspektidega.

Analüüs

Rae valla kultuurielu pakub elanikele mitmekesiseid kultuuriväljundeid nagu kino, teater, kontserdid, festivalid ja laadad, toetudes oluliselt Rae Kultuurikeskuse tegevusele. Rae Kultuurikeskuse ruumide ja sündmuste küllastamine on vaadeldaval perioodil jõudsalt kasvanud ehk ca 76%, kui jätta arvestamata epideemiaaegsetest piirangutest mõjutatud aastad 2020 ja 2021.

Keskus koordineerib kultuurielu, korraldades üritusi ja toetades rahvakultuuri, ning on oluline koht kogukonnakultuuri edendamisel, pakkudes ruume ja toetust erinevatele kultuuriühendustele. Rae Kultuurikeskuse suurimad ettevõtmised hõlmavad Jüri Klunkerit, Rae valla jaanituld ja koostööd Eesti Kultuurkapitaliga, mille raames antakse välja kohalike autorite teoseid.

Keskusel on tihe koostöö mitmete haridus- ja kultuuriinstitutsioonidega ning korraldatakse rahvusvahelisi sündmusi, nagu "EES: Sirakas". Keskuse rahastusmudel on mitmekesine, toetudes valla, riiklike ja rahvusvaheliste fondide ning erakapitali panusele, tagades teenuste jätkusuutlikkuse ja mitmekülguse.

Lisaks kultuurikeskusele panustavad kultuurielusse koolid, huvikoolid, küla- ja alevikuseltsid ning muud MTÜd.

Kultuurielu mõjutab tugevalt Tallinna lähedus, mis vähendab oluliselt kohalike elanike nõudlust kohalike kultuuritegevuste järele.

2.3.3 Võimalused noorsootöös osalemiseks ning osalus- ja kuuluvuskogemuse saamiseks

Noorsootöö ja huvihariduse kättesaadavus KOV-is

Noorsootöö erinevad aspektid

Hinnangud

Tark planeerimine

Keskset huviharidust andvaks asutuseks Rae vallas on munitsipaalhuvikool Rae Huvialakool. Tegevus toimub Jüri Gümnaasiumi (eraldi oma ruumid), Vaida Keskusehoone (eraldi oma ruumid), Lagedi Kooli ja Keskusehoone (eraldi oma ruumid), Peetri Lasteaed-Põhikooli, Järveküla Kooli (eraldi filiaal) ja Kindluse Kooli ruumides. Huvikoolis on muusikaosakond, kunstiosakond, üldkultuuriosakond, tehnoloogiaosakond (seda ei ole käivitatud) ja spordiosakond. Huvialakooli õpilaste arv 1. oktoobri 2023 seisuga oli 1110 ja töötajaid oli kokku 92. 2022. aastal laiendas tegevust kunstiosakond, avades põhiõppe I kursuse Järvekülas ja kaks kunsti eelõpperühma Lagedil. 22.03.2022 kinnitas Rae Vallavolikogu määruse nr 5 „Rae valla huvihariduse ja huvitegevuse toetuse andmise kord“. Määrus kehtestati kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse § 22 lg 1 punkti 5, noorsootöö seaduse § 15¹ ja § 152 ning riigieelarve seaduses kohaliku omavalitsuse üksustele määratud toetusfondi vahendite jaotamise ja kasutamise tingimused ja kord alusel. Samuti on vallas on olemas laste ja noorte spordi- ja huvitegevuse kuluhüvitis, seotud määrus:

<https://www.riigiteataja.ee/akt/429082018108?leiaKehtiv>. Toetust antakse sihtotstarbeliselt toetuse eesmärgi täitmiseks vajalike vahendite (sh tehnoloogiliste vahendite, litsentsitasude jms) soetamiseks, mille abil luuakse võimalusi erivajadustega ja/või riskikäitumisega laste osalemiseks huvitegevuses ja -hariduses; suurendatakse huvitegevuse ja -hariduse kättesaadavust; pakutakse huvitegevust ja -haridust rohkemale arvule noortele. Rae Noortekeskus on Rae Vallavalitsuse poolt hallatav organisatsioon, mis pakub noorsootööteenust Rae vallas. Noortekeskuses töötavad kvalifitseeritud noorsootöötajad (meeskonnas kokku 12 inimest, sh juhataja, infospetsialist, projektijuht, 2 mobiilset noorsootöötajat ning 7 noorsootöötajat). Rae Noortekeskuse alla kuulub viis noortekeskust: Lagedi, Jüri, Järveküla, Vaida ja Peetri. Kõik 5 noortekeskust on avatud sama arv tunde- Vaida, Jüri, Lagedi, Peetri ja Järveküla on avatud 30h nädalas ja 6h päevas. Kõikidel noortekeskustel on olemas nõuetekohane invaparkimiskoht ja nõuetekohane liikumistee siseruumis, neljas viiest noortekeskusest on olemas takistusteta ligipääs hoonesse, Igapäevaselt toimub noortekeskustes mitmeid erinevaid arendavaid tegevusi nagu näiteks: töötoad, ekskursioonid, võistlused, mängud, teemapäevad, huviringid ning üritused. Tegevused on üldjuhul eelregistreerimisega ning need on kättesaadavad kõigile noortele tasuta. Lisaks sellele, on Rae Noortekeskusel kujunenud aja jooksul iga-aastased suursündmused: Nutiorienteerumine, Rae Noortekonverents, lastekaitsepäev, Rae Õpilasmalev, Viie Päeva Kämp, Rae Noortefestival, ettevõtlikkuse laager, draama- ja loovuslaager ja lauamängulaager. Lisaks igapäevastele tegevustele viib Rae Noortekeskus ellu mitmeid suurüritusi üle valla, sh suvisel koolivaheajal toimub ka traditsiooniks kujunenud projekt „Rae Õpilasmalev“. 2023. aastal oli kohti 240le noorele, osales 188 noort ning toimus 3 vahetust, sh ka ööbimisega vahetus Viljandimaal. Rae vallas toimiv noortevolikogu, millel on 11 liiget, põhimääruse järgi saab maksimaalselt olla 21 liiget. Liikmed esindavad Lagedi, Jüri, Vaida ja Järveküla piirkonda. Noortevolikogu koosolekud toimuvad regulaarselt vähemalt üks kord kuus. Rae vald on planeerinud noortevolikogu jaoks eelarvelised vahendid ning Rae Vallavalitsuse noorsootöö spetsialist on määratud noortevolikogu mentoriks, mis tagab jätkusuutlikkuse. Noortevolikogu teeb koostööd Rae Noortekeskuse, Rae Kultuurikeskuse ja ka Rae valla küladega. Samuti tehakse koostööd ka teiste noortevolikogudega (nt Kuusalu). Noorte toetamiseks on olemas: noorte omaalgatusprojektide toetamise kord, „Välisõppe stipendiumi määramise ja maksimise kord Rae valla õpilastele“, Rae valla noortele juhiloa saamisel tehtud koolituskulude osalise kompenseerimise kord, lastelaagri kuluhüvitis, noorte spordi- ja huvitegevuse toetus ning MTÜ-d, sihtasutused ja eraisikud saavad Rae valla eelarvest mittetulundusliku tegevuse sihtotstarbelise toetamise korra alusel taodelda nn MTÜde toetust ka noorsootöö projektidele. Rae Vallavalitsuses on tööl noorsootöö spetsialist, kes korraldab ja koordineerib valla noorsootööd, on NEET-noorte juhtumikorraldaja ja noortevolikogu mentor. Menetleb noorte omaalgatusprojektide, välisõppe stipendiumi ning noortele suunatud mittetulundusliku tegevuse toetuse taotlusi. Tegeleb huvihariduse ja huvitegevuse toetusega ning noorte ettevõtlikkuse arendamisega. Noorsootöö spetsialist on ühtlasi ka Rae valla Noortevolikogu mentor. Noortevolikogu koosolekud toimuvad üks kord kuus. Noortevolikogus on 11 liiget. Noortevolikogu on valla noorte esinduskogu, mis tegeleb kohalike noorte seisukohtade esitamisega noorsootöö spetsialistile, vallavolikogule ja/või vallavalitsusele. Samuti

saavad noored korraldada küsitlusi, kaasata oma tegevusse valdkonna asjatundjaid ja algatada heategevuslikke üritusi, millest saadav tulu läheb noorte olukorra parandamiseks vallas. Noortevolikogu on loodud selleks, et Rae valla noored oleksid senisest rohkem kaasatud valda puudutavatesse küsimustesse. Igal noorel on õigus oma arvamust avalikult avaldada ja seisukohti kaitsta. Rae vald on liitunud Noortegarantii Tugisüsteemiga ning riskikäitumisega noortega tegeleb avaliku konkursi võitjana juba aastaid MTÜ Spin ning 2022. aastal liitus ka uus partner, Rohelen OÜ, kes viib läbi noorte suhtlus- ja tugigruppi. Alates 2023. aastast on Rae Noortekeskus hakanud pakkuma mobiilset noorsootöö (MoNo) teenust. Teenuse käivitamise algfaasis viidi läbi esmane kaardistus, koguti andmeid noortekohtumiste kohta ja sõnastati MoNo eesmärgid. Samuti valmistati ette tööriided, rinnamärgid ja kleepsud MoNo identiteedi loomiseks. Selle perioodi jooksul saavutati kontakt 338 noorega tänavatöö raames, viidi läbi 5 individuaaltööd NEET-staatusega noortega, korraldati 4 grupitööd, mille käigus külastati klasse ja kaasati 69 noort. Lisaks toimusid 2 suurüritust, kus saavutati kontakt 150 noorega, ja peeti 12 koostöövõrgustiku kohtumist. MoNo meeskond osales ka mitmel koolitusel ja seminaril, sealhulgas digipädevuste arendamise ja vaimse tervise teemalistel koolitustel, ning kohtus kolleegidega Saaremaalt, Pärnust ja Tallinnast. Samuti osaleti ESF projekti kirjutamise koolitustel ja koostati sotsiaalruumi analüüs ning Rae valla huvihariduse kaardistus. Regulaarsed tegevused hõlmavad iganädalast kontoripäeva, vähemalt kaks korda kuus toimuvaid meeskonna koosolekuid ja kord kuus juhatajaga peetavat MoNo koosolekut. Lisaks tegeletakse aktiivselt sisuloomega Instagramis ja Facebookis, et kasvatada jälgijaskonda ja tõsta noorte teadlikkust MoNo tegevustest. Talvisel perioodil külastatakse noortekeskusi ja pakutakse asendusteenust. Detsembris korraldati Uuesalu ja Patika noortele metsas hakkama saamise kursus, kus osales 24 noort. Võimalikud arengukohad: 15+ noorte kaasamine noorsootöösse, rahvusvaheline noorsootöö, noortekeskuste rajamine ka teistesse piirkondadesse (nt Rae küla, Assaku jne), noorsootöötajate juurde palkamine (hetkel mitmes noortekeskuses tööl vaid 1 noorsootöötaja, ehk, kui noorsootöötaja on koolitusel, või haige, on noortekeskus (osaliselt) suletud, ligipääsetavuse parendamine noortekeskustes (nt noortekeskustes on puudu: juhttee sissepääsuni, piktogramm, silmusvõimendid, KOVi ja noortekeskuste kodulehtedel informatsioon ligipääsetavuse kohta).

Rahastusmudel

Suures osas rahastab noorsootöö valdkonda Rae vald ise. Mitmed valla allasutused kirjutavad lisarahastuse ja/või -vahendite saamiseks ka projekte, näiteks projekti konkursile "Noorte heaks".

Inimkeskus

Noorsootöö teenustega rahulolu 4-palli süsteemis on 3,12 (aluseks võetud Rae vallaelanike seas 2022. aastal läbi viidud rahulolu-uuring; 2018. aastal oli rahulolu 2,91 ehk noorsootöö teenustega rahulolu on tõusnud). 2022. aastal viis Rae Vallavalitsuse noorsootöö spetsialist noorte seas läbi huvihariduse ja huvitegevuse teemalise küsitluse, kust selgus, et 83% vastanutest noortest osaleb huvitegevuses ning keskmine hinnang 10-palli süsteemis oma kodukohas huvihariduse omandamise võimaluste osas oli 7,80. Küsitluses osales 418 noort. 12.-16. juuni 2023 viis Rae Vallavalitsus läbi 5-päevase linnalaagri nimega "Mittelaager", mis oli mõeldud nii tava- kui ka erivajadustega noortele.

Noorsootöö olukorda ei analüüsita regulaarselt ning ei ole loodud piisavalt võimalusi kohaliku elu korraldamisse panustamiseks. Rahastusmudel ei ole jätkusuutlik ega taskukohane osalejale. Tegevuste pakkumisel ei ole arvestatud kõigi vanuserühmade vajaduste ja huvidega (sh erivajadused)

Väga halb Pigem halb Pigem hea Väga hea

Noorsootöö olukorda analüüsitakse regulaarselt ning noortele on loodud võimalused kohaliku elu korraldamisse panustada. Rahastusmudel on jätkusuutlik ja osalejale taskukohane. Tegevuste pakkumisel on arvestatud erinevate vanuserühmade vajaduste ja huvidega (sh erivajadused).

Analüüs

Rae vallas on huvihariduse keskseks asutuseks Rae Huvialakool, mis pakub laia valikut erialasid ja tegutseb mitmes piirkonnas.

Rae Vallavolikogu on kehtestanud toetuste andmise korra huvihariduse ja huvitegevuse edendamiseks, sealhulgas erivajadustega ja riskikäitumisega lastele. Lisaks on loodud noortevolikogu, et kaasata noori otsustusprotsessidesse, ning toetatakse noorte omaalgatusprojekte.

Rae Noortekeskus, hallates viit noortekeskust, pakub mitmekesiseid arendavaid tegevusi ja korraldab aastaringelt suursündmusi. Noortekeskus on käivitanud ka mobiilse noorsootöö teenuse, mis on suurendanud kontakti noortega ning pakkunud individuaal- ja grupitöid. Arenguruumi on aga näiteks 15+ vanuses noorte kaasamisel, rahvusvahelises noorsootöös ning noortekeskuste rajamisel uutesse piirkondadesse.

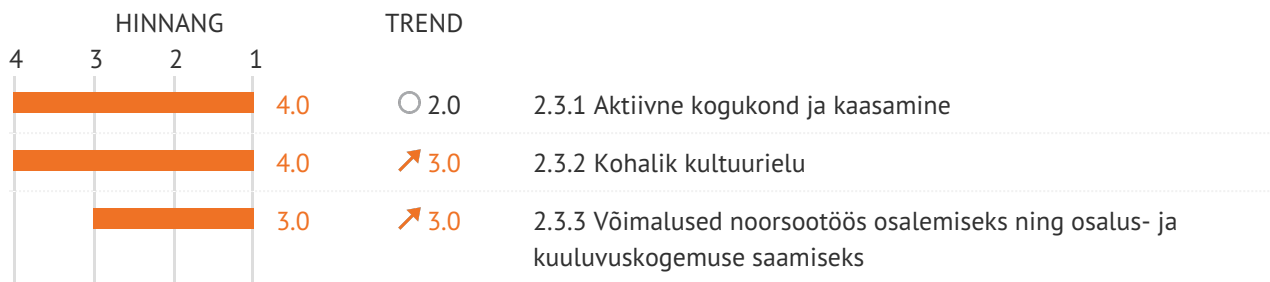
Noorsootöö valdkonna rahastamine toimub peamiselt valla enda eelarvest, kuid otsitakse ka lisavahendeid projektikonkurssidelt. Noorsootöö teenustega rahulolu on tõusnud, nagu näitab Rae vallaelanike seas läbi viidud uuring.

Nii huvikoolis kui noortekeskuses osalevate noorte arv on vaadeldaval perioodil kasvanud, vastavalt 27% ja ca 45%. Noorsootöös oli epideemiast tulenevate piirangute tõttu erandlikuks aastaks 2020/21, kui osales tavapäraselt oluliselt vähem noori. Tulenevalt Rae valla demograafilisest omapärasest ehk noorte vanuserühma järsust suurenemisest huviharidusest ja noorsootööst osa saavate noorte osakaal on siiski vähenemas.

Märkused seoses tabeliga "Noorsootöö ja huvihariduse kättesaadavus KOV-is":

- Arvesse on võetud ainult munitsipaalhuvialakoolid. Erahuvikoole pole arvestatud.
- Noorsootöösse kaasatud noorte osakaalu arvutamisel on arvestatud ainult noortekeskuses osalevate noorte arvuga. Sealjuures pole arvestatud suursündmuseid külastanud või MoNo poolt kaasatud noortega. Seega peaks indikaatori nimetus olema "Noortekeskuse tegevuses osalevate noorte osakaal". Kuna noortekeskuse tegevustes osalemist mõõdetakse õppeaasta põhisel (nt õppeaasta 2017/18), siis 7–26-aastaste vallaelanike arvu leidmiseks on igal korral võetud vastava kahe kalendriaasta keskmine (nt kalendriaastad 2017/18).

2.3 Osalusvõimalused. Kokkuvõte

Kokkuvõte:

Aktiivne kogukond ja kaasamine

Rae vallas toetatakse kodanikuaktiivsust, mida näitab ka kodanikuühenduste arvu järjepidev kasv – 2017-2022 suurenes see ligikaudu 37%, jõudes 299 organisatsioonini. Küla- ja alevikuseltsid, mis on koondunud Rae Valla Alevike- ja Külavanemate Seltsi (RVAKS) alla, korraldavad erinevaid ühistegevusi, toetades kogukondlikku aktiivsust. RVAKS, olles vallavalitsuse strateegiline partner, saab toetust kodanikuaktiivsuse edendamiseks ja pakub omakorda rahalist toetust kogukondadele läbi mitmesuguste rahastusvõimaluste. Vallavalitsus lisaks kogukondadele ja mittetulundusühingutele ka noorte omaalgatusprojekte, pakkudes lihtsat taotlusvormi ja kuni 500 euro suurust toetust.

Osades lasteaedades toimivad mudilasnõukogud, kõigis koolides õpilasmavalitsused. Rae valla noortevolikogu tegutseb aktiivselt juba üle 5 aasta, näiteks korraldades valla noortele osaluskohtvikuid. Vallavalitsus kaasab noortevolikogu seadusloome juures. Ka noortekeskused kaasavad noori aktiivselt oma tegevuste läbiviimisse: näiteks nii Rae noortefestivali korraldamisse kui programmi koostamiseks sisendi küsimisse.

Lisaks korraldatakse igal aastal mitmeid konkursse ja tänuüritusi, et tunnustada ja innustada kodanikuaktiivsust erinevates valdkondades, nagu kultuur, sport ja haridus. Alates 2024. aastast toimib Rae valla vaimse tervise ja heaolu võrgustik, eesmärgiga tõsta teadlikkust ja edendada heaolu kõigi vallakodanike seas.

Kohalik kultuurielu

Rae valla kultuurielu pakub elanikele mitmekesiseid kultuuriväljundeid nagu kino, teater, kontserdid, festivalid ja laadad, toetudes oluliselt Rae Kultuurikeskuse tegevusele. Rae Kultuurikeskuse ruumide ja sündmuste külastamine on vaadeldaval perioodil jõudsalt kasvanud ehk ca 76%, kui jätta arvestamata epideemiaaegsetest piirangutest mõjutatud aastad 2020 ja 2021.

Keskus koordineerib kultuurielu, korraldades üritusi ja toetades rahvakultuuri, ning on oluline koht kogukonnakultuuri edendamisel, pakkudes ruume ja toetust erinevatele kultuuriühendustele. Rae Kultuurikeskuse suurimad ettevõtmised hõlmavad Jüri Klunkerit, Rae valla jaanituld ja koostööd Eesti Kultuurkapitaliga, mille raames antakse välja kohalike autorite teoseid.

Keskusel on tihe koostöö mitmete haridus- ja kultuuriinstitutsioonidega ning korraldatakse rahvusvahelisi sündmusi, nagu "EES: Sirakas". Keskuse rahastusmudel on mitmekesine, toetudes valla, riiklike ja rahvusvaheliste fondide ning erakapitali panusele, tagades teenuste jätkusuutlikkuse ja mitmekülguse.

Lisaks kultuurikeskusele panustavad kultuurielusse koolid, huvikoolid, küla- ja alevikuseltsid ning muud MTÜd.

Kultuurielu mõjutab tugevalt Tallinna lähedus, mis vähendab oluliselt kohalike elanike nõudlust kohalike kultuuritegevuste järele.

Võimalused noorsootöös osalemiseks ning osalus- ja kuuluvuskogemuse saamiseks

Rae vallas on huvihariduse keskseks asutuseks Rae Huvialakool, mis pakub laia valikut erialasid ja tegutseb mitmes piirkonnas.

Rae Vallavolikogu on kehtestanud toetuste andmise korra huvihariduse ja huvitegevuse edendamiseks, sealhulgas erivajadustega ja riskikäitumisega lastele. Lisaks on loodud noortevolikogu, et kaasata noori otsustusprotsessidesse, ning toetatakse noorte omaalgatusprojekte.

Rae Noortekeskus, hallates viit noortekeskust, pakub mitmekesiseid arendavaid tegevusi ja korraldab aastaringset suursündmusi. Noortekeskus on käivitanud ka mobiilse noorsootöö teenuse, mis on suurendanud kontakti noortega ning pakkunud individuaal- ja grupitöid. Arenguruumi on aga näiteks 15+ vanuses noorte kaasamisel, rahvusvahelises noorsootöös ning noortekeskuste rajamisel uutesse piirkondadesse.

Noorsootöö valdkonna rahastamine toimub peamiselt valla enda eelarvest, kuid otsitakse ka lisavahendeid projektikonkurssidelt. Noorsootöö teenustega rahulolu on tõusnud, nagu näitab Rae vallaelanike seas läbi viidud uuring.

Nii huvikoolis kui noortekeskuses osalevate noorte arv on vaadeldaval perioodil kasvanud, vastavalt 27% ja ca 45%. Noorsootöös oli epideemiast tulenevate piirangute tõttu erandlikuks aastaks 2020/21, kui osales tavapäraselt oluliselt vähem noori. Tulenevalt Rae valla demograafilisest omapärasest ehk noorte vanuserühma järsust suurenemisest huviharidusest ja noorsootööst osa saavate noorte osakaal on siiski vähenemas.

TUGEVUSED

- Vallas tegutsevad aktiivsed kodanikuühendused, sh küla- ja alevikuseltsid, kellele on loodud mitmekülgset toetus- ja kaasatusvõimalused.
- Rae valla kultuurielu on rikkalik, pakkudes nii valla poolt korraldatud kui eraalgatuslikke võimalusi. Sealjuures on küllastajate arv kasvutrendis.
- Noorte kaasatuseks ja osaluseks on vallas mitmekülgset võimalusi, mida toetavad välja kujunenud kaasamisformaadid, noortekeskuse struktuur ja valla rahastusvõimalused. Noorsootöö teenustega rahulolu on tõusnud.

NÕRKUSED

- Kui välja arvata Rae Valla Alevike- ja Külavanemate Selts, napib kodanikuühenduste seas strateegilisi partnereid vallale, seda eriti sotsiaalvaldkonnas.
- Hoolimata suurenevast küllastajate arvust ületab kultuuriliste võimaluste pakkumine nõudlust (Tallinna läheduse tõttu).
- Noorte vanusegrupi kiire kasvu tõttu on huviharidusest ja noorsootööst osa saavate noorte osakaal vähenemas.

3. Universaalsete teenuste kättesaadavus ja kvaliteet

3.1 Tervishoiuga seotud universaalsed teenused

3.1.1 Esmatasandi tervishoiuteenus kättesaadavus

Esmatasandi tervishoiuteenus

Kirjeldused ja hinnangud

Nõudlus ja pakkumine

Rae vallas on 2023. aasta detsembrikuu seisuga seitse apteeki, neist kolm asuvad Jüris alevikus, kaks Peetri alevikus ja viimane kõige uuem Kurnas. Sellest nähtub, et apteegid on koondunud põhiliselt kahte piirkonda, kuid kõige uuem Kurna pargis on kindlasti oluline keskustest väljas elavatele elanikele. Rae vallas tegutsevad apteegid kuuluvad suurematesse apteegikettidesse. Rae vallas on elanikel võimalik saada hambaravi Jüris asuvas Tervisekeskuses või siis Haldja Hambaravis, mis asub Peetri keskuses. Lisaks on Tallinn väga lähedal, kus on selles osas suur valikuvõimalus. Perearstikeskustes Peetri ja Jüris on olemas samuti füsioterapeudi vastuvõtt. Rae valla elanike rahulolu-uuringu 2022 põhjal, kus küsitleti avalike teenuste osas samuti tervishoiuteenuste kättesaadavust, siis kõikidest küsitletud valdkondadest oli just see üks valdkondadest, millega ollakse kõige vähem rahul (kus rahulolu on allpool 75% piiri). Tervishoiuteenuste kättesaadavust ja kvaliteeti peavad probleemseks ennekõike just Lagedi ja Vaida kandi elanikud. Tingitud on see sellest, et nendes piirkondades puudub perearsti vastuvõtt ning valla sisene hea ühistranspordi ühendus. Perearst, kes osutas Lagedil ja Vaidas teenust, läks pensionile ning perearst, kes nimistu üle võttis, kolis 100% Jüri tervisekeskusesse (2020. aastal). Tegemist ei olnud Rae valla poolse otsusega. Viimases rahulolu-uuringust tuli samuti välja see, et just vallasisene ühistransport on üks aspektidest, millega elanikud on vähim rahul.

Rahastusmudel

Jüri perearstikeskuse tarbeks ehitas Rae Vallavalitsus uue hoone, et oleksid paremad ning kaasaegsemad tingimused. Lisaks on Rae Vallavalitsuse poolt vastuvõetud "Perearstide toetamise kord" <https://www.riigiteataja.ee/akt/428102020048?leiaKehtiv>, mille alusel makstakse toetust perearsti teenust osutav äriühingule, kes vastab tervishoiuteenus korraldamise seaduses kehtestatud nõuetele ning kelle tegevuskohaks on Peetri alevik või Vaida ja Lagedi alevik. Vallavalitsus toetab perearsti, kelle nimistus on kindlustatud isikuid kuni 1200. Toetust makstakse esimesest kuust. Alates teisest kuust makstakse toetust põhimõttel 1200 inimest miinus tegelikult kindlustatute arv, kuid iga järgnev kuu väheneb toetus minimaalselt Peetris 100 kindlustatud isiku pearaha võrra; Vaidas ja Lagedil 0-nimistu puhul 50 kindlustatud isiku pearaha võrra. Toetust makstakse elanikkonna vanuselisest kaalutud keskmisest pearahast lähtudes, mis on korra kehtestamise hetkel 4,20 eurot kindlustatud isiku kohta. Teise tegevuskoha puhul antakse tasuta kasutusse Rae valla omandis olevates Vaida ja Lagedi keskushoonetes perearsti ruumid ja tasutakse kommunaalkulud ning sisustatakse ruumid vastavalt Sotsiaalministri 29.11.2001 määruse nr 116 „Nõuded perearsti tegevuskoha ruumidele, sisseseadele ja aparatuurile“ § 2 sätestatud tingimustele. Sisseseade jääb Rae valla omandisse.

Inimkeskus

Omavalitsuse poolt korraldatakse elanikele iga kahe aasta tagant rahulolu-uuring. Viimasest uuringust tuli välja see, et tervishoiuteenuste kättesaadavust ja kvaliteeti peavad probleemseks ennekõike just Lagedi ja Vaida kandi elanikud. See tuleneb sellest, et seal puudub perearsti vastuvõtt ning lähim vastuvõtt on mitme kilomeetri kaugusel, kas siis Peetris või Jüris. Rahulolu uuringust tuli välja ka see, et probleemiks on vallasisene ühistransport või pigem siis selle puudumine, sest juhul kui ei ole võimalust kasutada oma sõiduautot, siis ühistranspordiga näiteks Vaidast või Lagedist suurematesse keskustesse jõudmine võtab palju aega ning lisaks ei ole seda võimalik kasutada endale sobival ajahetkel. Rae Valla Alevike- ja Külavanemate Seltsi liikme Aruvalla küla poolt samuti üks nende piirkonna (Vaida piirkond) suurimad probleeme on just ühistranspordiühendus Jüriga, sest teenused kolivad keskusesse (perearst) ning jäävad elanikele kättesaamatuks või siis raskesti kättesaadavaks.

Teenuse nõudlust ja vajadustele vastavust ei analüüsita regulaarselt. Rahastusmudel ei ole jätkusuutlik ega arvesta kasutaja maksevõimet. Teenuse osutamisel ei ole piisavalt arvestatud inimkeskse lähenemise aspektidega.

Väga halb **Pigem halb** **Pigem hea** **Väga hea**

Teenuse nõudlust ja vastavust vajadustega analüüsitakse regulaarselt ning vajadusel reageeritakse. Rahastusmudel on jätkusuutlik ja arvestab kasutaja maksevõimet. Teenuse osutamisel on arvestatud inimkeskse lähenemise aspektidega.

Analüüs

Üldjoontes on esmatasandi tervishoiuteenused vallas tagatud: perearsti vastuvõtt toimub kahes kohas (Jüris ja Peetris), vallas tegutseb seitse apteeki ja on võimalik saada hambaravi ning füsioterapeudi teenuseid. Elanike keskmine rahulolu tervishoiuteenustega on siiski madal, seda eelkõige perearsti- ja apteegiteenuste koondumise tõttu kahte keskusse ning valla sisese ühistranspordi piiratuse tõttu. Kõige keerulisem on perearsti juurde pääseda Lagedi ja Vaida piirkonnas elavatel inimestel, kel puudub isikliku auto kasutamise võimalus.

Rae Vallavalitsus on püüdnud olukorda parandada, ehitades uue perearstikeskuse Jürisse ja luues võimaluse Peetris, Vaidas ja Lagedis teenuseid osutavate perearstide toetamiseks. Samuti on vallas olemas toetusmehhanismid, mis hõlmavad tasuta ruumide ja kommunaalkulude pakkumist teise tegevuskoha perearstidele. Siiski on selge, et tervishoiuteenuste kättesaadavuse ja kvaliteedi parandamiseks on vajalik edasine töö, eriti arvestades elanike muret teenustele juurdepääsu mõjutavate ühistranspordiühenduste pärast.

3.1.3 Koolilaste tervise ülevaatused

Koolilaste tervise ülevaatused

Hinnangud

Ennetavad teenused

Rae Vallavalitsus on koolipidaja kuuele koolile ning kooliõe vastuvõtt on olemas igas Rae valla koolis. Koolitervishoid on tervist ennetava profiiliga teenus, kuid teenuse kättesaadavus koolides sõltub Tervisekassa rahastusmehhanismidest. Vaktsineerimisi teostatakse kõikides koolides vastavalt riiklikule immuniseerimiskavale ja ametijuhendile. Kooliõdede töö aluseks on see õigusakt: <https://www.riigiteataja.ee/akt/13349448?leiaKehtiv> Nende töö eest tasub Tervisekassa. Ka koolidel on leping teenusepakkujaga, kes inimesed värbab ja õdede tööd korraldab. Kool

koostab koostöölepingu teenusepakkujaga, mis on eelnevalt kooskõlastatud kooli pidajaga (vallavalitsusega). Terviseamet käis enne loa andmist üle vaatamas ruume, kus kooliõe kabinet olema hakkab (ruutmeetrid, sisustus, varustus). Tervisekontrolle teostatakse Järveküla koolis 1,2, ja 7nda klassi õpilastele. Jüri Gümnaasiumis 1, 3, 7 ja 10. klassis. Vaida koolis on vaateväljas lapsed 1, 3, 7 ja 9. klass Tervisekontroll hõlmab järgnevat: pikkus, kaal, kehamassiindeks (KMI), nägemisteravus, hammaste/ hambumuse seisukord, vererõhk, naha seisukord, rüht, kuulmine, kõne. Vastavalt tulemusele toimub ka nõustamine, näiteks kui nägemisteravus on alla normi, siis sisestame kohe ka selle, et pöörduda edasi kontrolli optometristile, kui hambumuses on probleem - ortodontile jne. Toimub ka riikliku kava põhjal vaksineerimine. Vaksineeritakse õpilasi 6., 7. ja 9. klassis. Selleks küsime alati lapsevanema kirjalikku nõusolekut, ilma selleta vaksineerimist ei toimu. See läheb kõik terviseportaali üles. Lisaks tervisekontrolli käigus on ka vaimse tervise küsitlus, mis sisaldab erinevaid küsimusi une, suhete, toitumise, treeningute, ekraaniaja, hirmude jne kohta. Järveküla kooliõe kabinet on igapäevaselt avatud ja õpilased pöörduvad igapäevaselt. Õpilastele on läbi aegade olnud erinevaid tervisealaseid loenguid. Iga õpilase pöördumise või tervisekaebuse kohta koostatakse Tervisekassale arve.

Suur osa tervise ülevaatuses võtab lapsega vestlus elustiili teemadel - söömine, liikumine, uni, hammaste tervis, nutiseadmetes olemine, vaba aeg jne. Tehakse sellest kokkuvõtte ning vajadusel pöörame tähelepanu kitsaskohtadele. Lähtuvalt vähestest tundide arvust oleme määratlenud prioriteetsed tegevused – peamiselt riikliku vaksineerimiskava järgimine ja laste tervisekontrollid. Need mõlemad tegevused on ka kvaliteedinäitajatena fikseeritud Tervisekassa poolt. Vaida koolis tegutseb kooliõde Tervisekassa tegevusjuhendite kohaselt. Lähtudes oma tegevusest nii erinevatest tervishoiuregulatsioonidest kui ka õe kutse-eetikast. Samuti lähtutakse oma tegevuses koolitervishoiu isikuandmete kaitsest, seda nii terviseandmete fookuses kui ka GDPR läbi. Tervisekontrollides pööratakse üha suuremat tähelepanu vaimsele tervisele, et võimalikult vara märgata abivajajat. Muus osas on tervisekontroll tavapärase, et saada ülevaade lapse arengust ja võimalikele kõrvalekalletele jaole saada esimesel märkamisel. Oluline tähelepanu on ka silmade tervisel ning rühil. Vaida kooliõde viis läbi laste silmakontrolli koostöös silmabussiga. Sellises koostöös on võimalik silmade tervist ja nägemisteravust põhjalikumalt kontrollida, kui tavapärase rutiinne kontroll kooliõe vastuvõtul seda ette näeb. Kõik Vaida kooliõde tegevused dokumenteeritakse – Flegados kasutame EKTIS (e-koolitervishoiu infosüsteem) programmi, mille kaudu jõuab terviseinfo ka TISi. EKTIS saab oma informatsiooni õpilaste arvu kohta (nii HEV kui ka tõhustatud) EHISest. Ehk siis meil kasutatav koolitervishoiu dokumenteerimise programm vahetab informatsiooni erinevate infosüsteemidega vastavalt teenuseprofiilile. Oluline info jõuab õpilase digilukku, kus vanem saab soovi korral põhjalikuma ülevaate. Vajadusel saab võtta ühendust ka kooliõdega ning konsulteerida muret tekitavate küsimuste osas. Kooliõde peamiseks partneriteks on lapsevanemad ja koolipere. Multidistsiplinaarne meeskonnatöö toimib ka tugispetsialistidega – psühholoog, eripedagoog, logopeed, sotsiaalpedagoog. Kõik lapse tervist puudutavad tegevused kooskõlastatakse lapsevanemaga. Immuniseerimine toimub vaid vanema nõusolekul, samuti ravimite andmine või soovitus edasisteks

tegevusteks. Kooliõde nõustab nii koolipere kui ka lapsevanemaid puhangupotentsiaalidega nakkushaiguste korral – hetkel aktuaalsed teemad – leetrid ja sarlakid. Samuti ei saa me mööda enteroviirustest – ka siin vajavad vanemad ja koolipere meeldetuletust, kuidas end piisavalt kaitsta, et vältida kõhuviirustesse haigestumist. Vaida kooli suureks plussiks on tema vähene laste arv klassides – tänapäeval, kus erivajadustega lapsed on integreeritud tavaklassidesse, on laste arv klassides kriitilise tähtsusega – et tagada turvalisim ja teadmiste omandamist toetav õpikeskkond. Vaida koolijuht on omalt poolt meeskonna juhina teinud väga suure töö, et keskkond oleks lapsesõbralik ja koolipere oleks hoitud. Vaida kooliõde sõnade kohaselt on sealsete laste vaimse tervise profiil parem, kui tema varasemas praktikas. Vaida kooliõde töötab nimelt ka Jüri perearstikeskuses pereõena, mistõttu on tal just eriti hea ja jätkusuutlik ülevaade lastest, kes käivad nii tema vastuvõtul PAKis kui ka kooliõena. Meie jaoks on oluline jätkusuutlik teenuseosutamine, lähtudes lapse ja lapsevanemate heaolust.

Tugi abivajajatele

Probleemide ja murede korral suunamine näiteks kooli psühholoogi või siis näiteks sotsiaaltöötaja vastuvõtule. Kui kooliõde vastuvõtul probleem lahendust ei leia ja vajavad sekkumist, siis kutsutakse vanemad järele, aeg-ajalt kiirabi, edasised soovitusel vanematele kuhu probleemi korral pöörduda võiks. Kui esineb kõrvalekaldeid nt nägemises, siis võetakse otse ühendust lapsevanemaga, et ta saaks probleemile kiiremini reageerida. Jüri Gümnaasiumis on tugev tugisüsteem ning nt vaimse probleemi märkamisel saame lapse suunata tugikeskusesse, kus siis temaga tegeleb kas psühholoog või sotsiaalpedagoog.

Toetavad tegevused

Jüri Gümnaasiumis annab kooliõde aegajalt loenguid erinevatel teemadel – murdeiga, esmaabiring, veipimine jne või siis kokkuleppel õpetajaga, mida ta vajalikuks peab. Pööratakse tähelepanu ka sellistele heaolu puudutavatele valdkondadele nagu -koolitoit, libedad teeb kooli ümbruses, ohutu pargid, helkurite kandmine jne. Kuna Harjumaa Omavalitsus Liidus on alates aastast 2024 tööl maakondlik tervisedendaja, kes hakkavad koolidega tegema tihedalt koostööd just tervisedenduse valdkonnas, siis kindlasti saab tulevikus olema koolides just tugisüsteem konkreetsem (kuhu milliste murede korral pöörduda, millised koolitused ning sekkumised oleksid vajalikud jne).

Ennetavaid teenuseid ei ole piisavalt. Tugi abivajajatele ei ole piisav. Toetavad tegevused on ühekordsed.

Väga halb
 Halb
 Pigem hea
 Väga hea

Ennetavad teenuseid on piisavalt ja vastavad vajadustele. Tugi abivajajatele on kättesaadav ja vastab vajadustele. Toetavad tegevused on läbimõeldud ja järjepidevad.

Analüüs

Rae vallas on igas koolis tagatud kooliõde vastuvõtt, pakkudes ennetava profiiliga tervishoiuteenuseid, mille rahastamine sõltub Tervisekassa mehhanismidest. Koolides toimuvad vaksineerimised vastavalt riiklikule immuniseerimiskavale. Tervisekontrollid, mis hõlmavad põhjalikku ülevaadet õpilaste füüsilisest ja vaimsest tervisest, viiakse läbi kindlates klassides, pöörates erilist tähelepanu vaimsele tervisele ja elustiili teemadele, nagu toitumine, liikumine ja digiseadmete kasutus. Kõik terviseandmed, sealhulgas vaksineerimised ja tervisekontrollide tulemused, dokumenteeritakse ja on kättesaadavad digitaalselt. Kooliõed teevad tihedat koostööd lapsevanemate ja kooliperega, kaasates vajadusel ka teisi spetsialiste. Tervisedenduse ja -kontrollide

keskmes on ennekõike riikliku vaktsineerimiskava järgimine ja laste tervisekontrollid.

Kuna kooliõdede töötundide arv on piiratud, napib aega ennetustegevustesse panustamiseks, ehkki seda võimaluste piires siiski tehakse (nt loengud Jüri Gümnaasiumis). Tulevikus on plaanis tervisedenduse valdkonnas koostöö maakondliku tervisedendajaga, et veelgi paremini toetada õpilaste tervist ja heaolu.

3.1.4 Nõustamisteenuste kättesaadavus

Psühholoogiline individuaalnõustamine

Kirjeldused ja hinnangud

Nõudlus ja pakkumine

Alates november 2023 alustasid Rae Sotsiaalkeskuses tööd kogukonna psühholoogid. Kogukonna psühholoogi poole on oodatud pöörduma kõik Rae valla elanikud, kes tunnevad, et vajavad abi ärevuse või stressiga toimetulekuks, suhteprobleemide või lapse muredega. Teenus on elanikule minimaalse tasu eest. Võimalik on pöörduda nii virtuaalselt kui ka tervisekeskuses kohapeal. Nõudlus teenusele on suur (sh taskukohase hinna tõttu) ja mõlemad psühholoogid on hõivatud. Näiteks 2024. aasta jaanuari lõpus oli vabasid aegu alates veebruari keskpaigast. Külastuskordade arvule piirangut pole, erinevalt teistest teraapiatest, kus tavapäraselt ette nähtud 5-10 külastuskorda ja enama kui 10 külastuskorra jaoks on tarvis taotleda erandit. Eelnevalt seda võimalust ei olnud elanikule, vaid oli lastekaitse juhtumikorralduse raames vallavalitsus korraldusega suunamine partnerite juurde (kuni 10 korraldust aastas), ülevaade on olemas vaid juhtumitest, mille kohta on korraldused.

Rahastusmudel

Rahastatakse vastavalt partnerite hinnakirjale. Rahastamine sõltub abivajadusest (kordade arv) ja pere võimalustest - kas osaline või täielik rahastamine (juhtumipõhine). 2023 aasta novembris alustasid Rae vallas tööd kaks kogukonna psühholoogi, kes on vallavalitsuse palgal. Rae valla elanikule on teenustasu minimaalse hinna eest (15 eurot kord).

Inimkeskus

Ligipääs psühholoogilisele nõustamisele on olemas kõigil inimestel. Tervisekeskusesse pääseb ligi ka erivajadustega inimene ning lisaks on võimalik nõustamisteenust saada virtuaalselt. Teenust pakutakse kolmes eri keeles (vene, eesti, inglise).

Teenuse nõudlust ja vajadustele vastavust ei analüüsita regulaarselt. Rahastusmudel ei ole jätkusuutlik ega arvesta kasutaja maksevõimet. Teenuse osutamisel ei ole piisavalt arvestatud inimkeskse lähenemise aspektidega.

○ ○ ● ○
Väga halb Pigem halb Pigem hea Väga hea

Teenuse nõudlust ja vastavust vajadustega analüüsitakse regulaarselt ning vajadusel reageeritakse. Rahastusmudel on jätkusuutlik ja arvestab kasutaja maksevõimet. Teenuse osutamisel on arvestatud inimkeskse lähenemise aspektidega.

Psühholoogiline perenõustamine

Hinnangud

Nõudlus ja pakkumine

Lepinguline teenus. Pered jõuavad teenusele laste ja pere heaolu spetsialisti suunamise kaudu vallavalitsuse korraldusega ja rahastus on valla poolt. Mõnikord pöörduvad ka pered ise, sel juhul on nad võimalusest kuulnud pereteraapiat pakkuvalt terapeutilt Rae sotsiaalkeskuses või pere pöördub lihtsalt valla sotsiaalmeti poole kirjaga ja küsib abivõimaluste kohta. Aasta jooksul toimub ca 300 seanssi. Keskmiselt kuni 60 peret, 5 seanssi pere kohta. Hetkel katab vajaduse, igal aastal suurendatakse seansside arvu, hindamine toimub koos teenusepakkujaga. Ei paikne Rae vallas.

Rahastusmudel

Rahastatakse lepingu alusel, kindel hinnakiri. Nelja aasta keskmine - 25 000 eurot aastas.

Inimkeskus

Ei paikne Rae vallas - osade pere jaoks on just see sobiv. Kaks keelt - inglise ja eesti, venekeelse pere puhul ostetakse teenust eraldi.

Teenuse nõudlust ja vajadustele vastavust ei analüüsita regulaarselt. Rahastusmudel ei ole jätkusuutlik ega arvesta kasutaja maksevõimet. Teenuse osutamisel ei ole piisavalt arvestatud inimkeskse lähenemise aspektidega.

Teenuse nõudlust ja vastavust vajadustega analüüsitakse regulaarselt ning vajadusel reageeritakse. Rahastusmudel on jätkusuutlik ja arvestab kasutaja maksevõimet. Teenuse osutamisel on arvestatud inimkeskse lähenemise aspektidega

Sõltuvusprobleemidega isikute ja pere psühholoogiline nõustamine

Hinnangud

Nõudlus ja pakkumine

Juhtumipõhine ja riiklike teenuste kasutamine (lastehaigla teenus, PERH psühhiaatria). Rae Sotsiaalkeskusest on alates 2024 jaanuarist saada paari- ja pereteraapia teenust.

Rahastusmudel

Rahastatakse vastavalt partnerite hinnakirjale. Rahastamine sõltub abivajadusest (kordade arv) ja pere võimalustest - kas osaline või täielik rahastamine (juhtumipõhine). Riiklik teenus on tasuta.

Inimkeskus

Riikliku teenuse järjekord on väga pikk, kättesaadavus on läbi selle väga piiratud.

Teenuse nõudlust ja vajadustele vastavust ei analüüsita regulaarselt. Rahastusmudel ei ole jätkusuutlik ega arvesta kasutaja maksevõimet. Teenuse osutamisel ei ole piisavalt arvestatud inimkeskse lähenemise aspektidega.

Teenuse nõudlust ja vastavust vajadustega analüüsitakse regulaarselt ning vajadusel reageeritakse. Rahastusmudel on jätkusuutlik ja arvestab kasutaja maksevõimet. Teenuse osutamisel on arvestatud inimkeskse lähenemise aspektidega.

Kriisinõustamine

Hinnangud

Nõudlus ja pakkumine

Lastekaitse poolt lepingut ei ole. Kindel partner on olemas (Mahena), kriisijuhtumid on lahendatud juhtumipõhiselt, teenus on olnud tagatud. Mingil määral korraldatud ka riiklikult (kriisiabi telefon, psühhosotsiaalne kriisiabi) - teevad ära esmase kriisinõustamise, misjärel tegeleb KOV edasi.

Rahastusmudel

Vastavalt partnerite hinnakirjale. Rahastamine sõltub abivajadusest (kordade arv) ja pere võimalustest - kas osaline või täielik rahastamine (juhtumipõhine).

Inimkesksus

Riiklikult on hästi korraldatud. Eesti, vene ja inglise keeles.

Teenuse nõudlust ja vajadustele vastavust ei analüüsita regulaarselt. Rahastusmudel ei ole jätkusuutlik ega arvesta kasutaja maksevõimet. Teenuse osutamisel ei ole piisavalt arvestatud inimkeskse lähenemise aspektidega.

Väga halb **Pigem halb** **Pigem hea** **Väga hea**

Teenuse nõudlust ja vastavust vajadustega analüüsitakse regulaarselt ning vajadusel reageeritakse. Rahastusmudel on jätkusuutlik ja arvestab kasutaja maksevõimet. Teenuse osutamisel on arvestatud inimkeskse lähenemise aspektidega.

Eneseabi grupid (grupinõustamine)

Hinnangud

Nõudlus ja pakkumine

Grupiteraapiaid täiskasvanutele Rae vallas seni korraldanud ei ole. On olnud erinevaid mõtteid ja ka üks katsetus. Teist aastat toimuvad ühe MTÜ Rohelen korraldamisel noortele suunatud grupid. Eelmisel talvel toimusid need sotsiaalkeskuses, seal aastal noortekeskuses.

Rahastusmudel

Rahastus on vajaduspõhine.

Inimkesksus

Rae Sotsiaalkeskuse arvates võiks antud teenus olla inimestele kodu lähedal kättesaadav.

Teenuse nõudlust ja vajadustele vastavust ei analüüsita regulaarselt. Rahastusmudel ei ole jätkusuutlik ega arvesta kasutaja maksevõimet. Teenuse osutamisel ei ole piisavalt arvestatud inimkeskse lähenemise aspektidega.

Väga halb **Pigem halb** **Pigem hea** **Väga hea**

Teenuse nõudlust ja vastavust vajadustega analüüsitakse regulaarselt ning vajadusel reageeritakse. Rahastusmudel on jätkusuutlik ja arvestab kasutaja maksevõimet. Teenuse osutamisel on arvestatud inimkeskse lähenemise aspektidega.

Raseduskriisi nõustamine

Hinnangud

Nõudlus ja pakkumine

Antud teenust Rae vallas ei pakuta, kuid see võiks olla kindlasti plaan

tulevikuks. Näiteks sotsiaalkeskuses (või seoses Perepesa visiooniga). Ka Jüri Tervisekeskuse ämmaemand suunab vajadusel väljaspoole teenusele.

Rahastusmudel

See on riiklikult toetatud teenus.

Inimkesksus

Info tagasiside ja rahulolu kohta puudub.

Teenuse nõudlust ja vajadustele vastavust ei analüüsita regulaarselt. Rahastusmudel ei ole jätkusuutlik ega arvesta kasutaja maksevõimet. Teenuse osutamisel ei ole piisavalt arvestatud inimkeskse lähenemise aspektidega.

Teenuse nõudlust ja vastavust vajadustega analüüsitakse regulaarselt ning vajadusel reageeritakse. Rahastusmudel on jätkusuutlik ja arvestab kasutaja maksevõimet. Teenuse osutamisel on arvestatud inimkeskse lähenemise aspektidega.

Noorte seksuaaltervise alane nõustamine

Hinnangud

Nõudlus ja pakkumine

Ei ole eraldi teenust. Lastekaitse teeb vajadusel juhtumikorralduse raames. Koolides terviseõpetus õppekava osa. Haakub raseduskriisi nõustamise teemaga: et oleks tervikpakett sotsiaalkeskuses. (Tallinnas müüdu erinevad teenused olemas.) Samas logistika on keeruline, seda eriti olukordades, kus näiteks abivajajateks ema ja väike beebi.

Rahastusmudel

Konkreetne mudel teenuse jaoks puudub, kuna ei ole eraldi teenust.

Inimkesksus

Teema on koolides õppekava osa, vajadusepõhiselt ka lastekaitse töö osa.

Teenuse nõudlust ja vajadustele vastavust ei analüüsita regulaarselt. Rahastusmudel ei ole jätkusuutlik ega arvesta kasutaja maksevõimet. Teenuse osutamisel ei ole piisavalt arvestatud inimkeskse lähenemise aspektidega.

Teenuse nõudlust ja vastavust vajadustega analüüsitakse regulaarselt ning vajadusel reageeritakse. Rahastusmudel on jätkusuutlik ja arvestab kasutaja maksevõimet. Teenuse osutamisel on arvestatud inimkeskse lähenemise aspektidega.

Pere- ja beebikool

Hinnangud

Nõudlus ja pakkumine

Erasektori "Pesapuu" teenus Rae vallas Peetri keskkuses.

Rahastusmudel

Inimesed ise tasuvad selle eest.

Inimkesksus

Rae vald on Tallinnale lähedal ning sellest tulenevalt on võimalik erinevaid teenuseid saada sealt. Kuid kindlasti oleks elanikele mugavam, kui midagi selle laadset tegutseks ka valla territooriumil. Eriti, kui mõelda emale väikelapsega, kes sooviks käia beebikoolis, siis Tallinnasse minna

oleks üsna suur ettevõtmine.

Teenuse nõudlust ja vajadustele vastavust ei analüüsita regulaarselt. Rahastusmudel ei ole jätkusuutlik ega arvesta kasutaja maksevõimet. Teenuse osutamisel ei ole piisavalt arvestatud inimkeskse lähenemise aspektidega.

○ ○ ○ ○
Väga halb **Pigem halb** **Pigem hea** **Väga hea**

Teenuse nõudlust ja vastavust vajadustega analüüsitakse regulaarselt ning vajadusel reageeritakse. Rahastusmudel on jätkusuutlik ja arvestab kasutaja maksevõimet. Teenuse osutamisel on arvestatud inimkeskse lähenemise aspektidega.

Analüüs

Alates novembrist 2023 pakub Rae Sotsiaalkeskus kogukonna psühholoogide teenuseid, kuhu on oodatud kõik Rae valla elanikud vajadusel ärevuse, stressi, suhteprobleemide või lapse murede korral. Teenus on kättesaadav väikese tasu eest nii virtuaalselt kui ka kohapeal. Nõudlus on suur, tihtipeale on psühholoogid juba ette broneeritud.

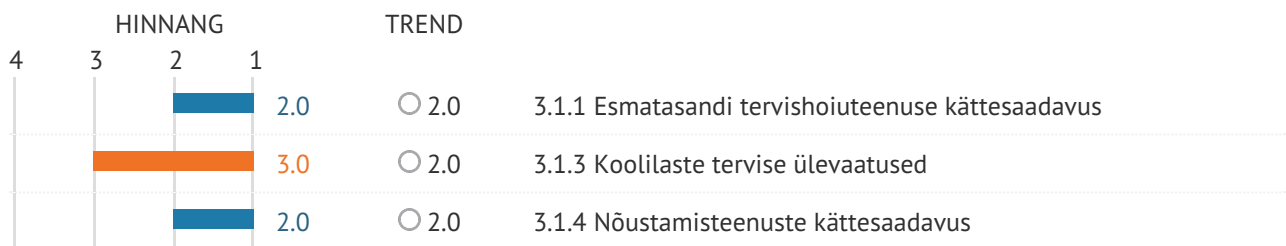
Rae vallas on samuti saadaval perenõustamine ja paariteraapia, kuhu enamasti suunatakse laste ja perede heaolu spetsialisti kaudu. Täiendavalt pakutakse sõltuvusprobleemidega isikutele ja peredele nõustamist, kasutades juhtumipõhist lähenemist ja riiklike teenuseid, kuid selle teenuse kättesaadavus on väga madal.

Kriisinõustamine on lahendatud juhtumipõhiselt koostöös kindlate partneritega, samuti on riiklikult korraldatud esmane kriisiabi. Grupinõustamine on seni olnud piiratud, kuid mõned kogemused on vallal olemas.

Rae vallas ei pakuta hetkel raseduskriisi nõustamist ega spetsiifilist noorte seksuaaltervise alast nõustamist, kuid need võiksid olla tuleviku plaanides. Pere- ja beebikooli teenust pakub erasektor, kuid see võiks elanikele koha peal laiemalt kätte saadav olla.

Teenuste mitmekesisus ja kättesaadavus Rae vallas on kasvav, kuid mitmed valdkonnad vajavad edasiarendamist ning edasiste arenduste eeldusena on tarvis täpsustada ka elanike vajadusi ja ootuseid ning senist rahulolu nõustamisteenustega.

3.1 Tervishoiuga seotud universaalsed teenused. Kokkuvõte

Kokkuvõte:

Esmatasandi tervishoiuteenuse kättesaadavus

Üldjoontes on esmatasandi tervishoiuteenused vallas tagatud: perearsti vastuvõtt toimub kahes kohas (Jüris ja Peetris), vallas tegutseb seitse apteeki ja on võimalik saada hambaravi ning füsioterapeudi teenuseid. Elanike keskmine rahulolu tervishoiuteenustega on siiski madal, seda eelkõige perearsti- ja apteegiteenuste koondumise tõttu kahte keskusse ning valla sisese ühistranspordi piiratuse tõttu. Kõige keerulisem on perearsti juurde pääseda Lagedi ja Vaida piirkonnas elavatel inimestel, kel puudub isikliku auto kasutamise võimalus.

Rae Vallavalitsus on püüdnud olukorda parandada, ehitades uue perearstikeskuse Jürisse ja luues võimaluse

Peetris, Vaidas ja Lagedis teenuseid osutavate perearstide toetamiseks. Samuti on vallas olemas toetusmehhanismid, mis hõlmavad tasuta ruumide ja kommunaalkulude pakkumist teise tegevuskoha perearstidele. Siiski on selge, et tervishoiuteenuste kättesaadavuse ja kvaliteedi parandamiseks on vajalik edasine töö, eriti arvestades elanike muret teenustele juurdepääsu mõjutavate ühistranspordiühenduste pärast.

Koolilaste tervise ülevaatused

Rae vallas on igas koolis tagatud kooliõe vastuvõtt, pakkudes ennetava profiiliga tervishoiuteenuseid, mille rahastamine sõltub Tervisekassa mehhanismidest. Koolides toimuvad vaksineerimised vastavalt riiklikule immuniseerimiskavale. Tervisekontrollid, mis hõlmavad põhjalikku ülevaadet õpilaste füüsilisest ja vaimsest tervisest, viiakse läbi kindlates klassides, pöörates erilist tähelepanu vaimsele tervisele ja elustiili teemadele, nagu toitumine, liikumine ja digiseadmete kasutus. Kõik terviseandmed, sealhulgas vaksineerimised ja tervisekontrollide tulemused, dokumenteeritakse ja on kättesaadavad digitaalselt. Kooliõed teevad tihedat koostööd lapsevanemate ja kooliperega, kaasates vajadusel ka teisi spetsialiste. Terviseedenduse ja -kontrollide keskmes on ennekõike riikliku vaksineerimiskava järgimine ja laste tervisekontrollid.

Kuna kooliõdede töötundide arv on piiratud, napib aega ennetustegevustesse panustamiseks, ehkki seda võimaluste piires siiski tehakse (nt loengud Jüri Gümnaasiumis). Tulevikus on plaanis terviseedenduse valdkonnas koostöö maakondliku terviseedendajaga, et veelgi paremini toetada õpilaste tervist ja heaolu.

Nõustamisteenuste kättesaadavus

Alates novembrist 2023 pakub Rae Sotsiaalkeskus kogukonna psühholoogide teenuseid, kuhu on oodatud kõik Rae valla elanikud vajadusel ärevuse, stressi, suhteprobleemide või lapse murede korral. Teenus on kättesaadav väikese tasu eest nii virtuaalselt kui ka kohapeal. Nõudlus on suur, tihtipeale on psühholoogid juba ette broneeritud.

Rae vallas on samuti saadaval perenõustamine ja paariteraapia, kuhu enamasti suunatakse laste ja perede heaolu spetsialisti kaudu. Täiendavalt pakutakse sõltuvusprobleemidega isikutele ja peredele nõustamist, kasutades juhtumipõhist lähenemist ja riiklikke teenuseid, kuid selle teenuse kättesaadavus on väga madal.

Kriisinõustamine on lahendatud juhtumipõhiselt koostöös kindlate partneritega, samuti on riiklikult korraldatud esmane kriisiabi. Grupinõustamine on seni olnud piiratud, kuid mõned kogemused on vallas olemas.

Rae vallas ei pakuta hetkel raseduskriisi nõustamist ega spetsiifilist noorte seksuaal terveise alast nõustamist, kuid need võiksid olla tuleviku plaanides. Pere- ja beebikooli teenust pakub erasektor, kuid see võiks elanikele koha peal laiemalt kätte saadav olla.

Teenuste mitmekesisus ja kättesaadavus Rae vallas on kasvav, kuid mitmed valdkonnad vajavad edasiarendamist ning edasiste arenduste eeldusena on tarvis täpsustada ka elanike vajadusi ja ootuseid ning senist rahulolu nõustamisteenustega.

TUGEVUSED

- Esmatasandi tervishoiuteenuste (apteek, perearsti vastuvõtt, hambaravi) on Peetris ja Jüris hästi tagatud.
- Rae vallas on igas koolis tagatud kooliõe vastuvõtt, regulaarselt toimuvad tervise ülevaatused ja vaksineerimised.
- Tänu kogukonnapsühholoogidele on oluliselt paranenud psühholoogiteenuse kättesaadavus. Hästi kättesaadavad on vajaduspõhine kriisinõustamine ja ka perenõustamine ja paariteraapia, seda vähemalt lastekaitse suunamise korral.

NÕRKUSED

- Elanike keskmine rahulolu tervishoiuteenustega on madal, seda eelkõige Lagedi ja Vaida elanike piiratud ligipääsu tõttu teenustele tulenevalt ühistranspordi korraldusest.
- Kooliõdedele pole eraldatud süsteemselt ressursse ennetuses osalemiseks, ehkki tulevane koostöö maakondliku terviseedendajaga võib olukorda parandada.
- Vallas puudub täpne ülevaade elanike vajadustest ja ootustest nõustamisteenuste osas. Suurim lünk tundub olevat seoses tulevate lapsevanemate ja noorte

peredega, sh noorte seksuaaltervise alane nõustamine, pere- ja beebikool, raseduskriisi nõustamine. Väga halb kättesaadavus on sõltuvusprobleemide nõustamisel.

3.2 Haridusega seotud teenused

3.2.1 Alushariduse ja lastehoiu kättesaadavus

Alushariduse ja lastehoiu kättesaadavus

Hinnangud

Nõudlus ja pakkumine

Alushariduses osalevate laste arv Rae vallas on 2023. aasta seisuga 2427 eelkooliealist last. 2022. õppeaastal oli see arv 2149 last, aastal 2021 oli 2092 last ja aastal 2020 oli 2015 last. Rae vallas pakub alusharidust 2023/2024 õppeaastal 11 munitsipaallasteaeda, kus õpib 1930 last. Lisaks on üks eralasteaed, kellele on väljastatud tegevusluba ja õpib 29 last. Eralasteaedades KOV-ist väljas, kellega on sõlmitud eralasteasutuse toetamise leping, õpib 147 last. Lisaks on Rae vallas 16 lastehoidu, kellele on väljastatud tegevusluba ning õpib 324 last. Lastehoidudes käis eelmisel õppeaastal (st laste arv, kes said Rae vallalt hoiuteenuse toetust) 309 last, aastal 2021 oli 281 last ja aastal 2020 oli 275 last. 04.10.2023 seisuga on Rae valla munitsipaallasteaedade järjekorras kokku 1141 last (kuni 7-aastased lapsed). See, kui palju on alla 18 kuu vanuseid lapsi erahoius ja eralasteaias, pole täpselt teada, kuna lasteaiakohta peab olema tagatud alates lapse 18. elukuust. Enne seda vanust ei saa vanem taotleda ka Rae valla poolt pakutavaid peretoetusi. Lisaks on peresid, kes eelistavad eralasteaeda, kuid eralasteaiatoetuse saamiseks peab laps olema Rae valla munitsipaallasteaia koha järjekorras. Rae valla kõige kiiremini kasvav piirkond on Peetri, kus elab 2022. aasta seisuga 6377 inimest ja sellest tulenevalt on lasteaiakohtade nõudlus suurim just selles teeninduspiirkonnas. Rahvastiku asustusedünaamika poolest järgnevad Peetri alevikule 3594 elanikuga Jüri alevik ja 3210 elanikuga Järveküla. Rae vallas on teeninduspiirkondade lõikes alushariduse ootejärjekorras lapsi järgmiselt: Peetri teeninduspiirkond 840 last; Jüri teeninduspiirkond 161 last; Lagedi teeninduspiirkond 107 last; Vaida teeninduspiirkond 33 last. Lähitulevikus on Rae vallas planeeritud Lagedi lasteaialaikendamine, kus avatakse 4 uut rühma, ning Uuesalu lasteaialaikendamine, kus avatakse 6 uut rühma.

Rahastusmudel

2023. aasta seisuga on Rae valla munitsipaallasteaedade kohamaksumus 488 eurot kuus, erahoiu toetus 547 eurot kuus ja eralasteasutuse toetus ligi 500 eurot kuus. Rae vald sõlmib eralasteaedadega eralasteasutuse toetamise lepingu ja hoidude puhul sõlmitakse lapsehoiuteenuse rahastamise leping. Teenusele kulunud vahendid (nelja aasta keskmine) ulatuvad peaaegu 2 miljoni euroni aastas. Näiteks aastal 2019. aastal oli see 1 477 805 eurot, 2020. aastal 1 820 886 eurot, 2021. aastal 2 222 154 ja 2022. aastal 2 705 562 eurot. Alushariduse rahastusmudel on muutuv ja vaadatakse regulaarselt üle. Kuni 31.08.2023 oli vanemale kohatasu 80 eurot kuus, kuid alates 01.09.2023 tõusis kohatasu 108 euroni (vanem tasub). Iga-aastaselt vaadatakse Rae valla munitsipaallasteaedade hoolekogus üle toidule kuluv raha ühe lapse kohta, mis tuleb vanemal tasuda. See on lasteaiadade lõikes erinev, kuid keskmine toidutasu lapse kohta on 2,20 eurot päev. Rae vald on kehtestanud peretoetuste korra: * Koduse mudilase toetus 180 eurot. Tingimused: laps on Rae valla lasteaialaikendades järjekorras ning ei käi munitsipaallasteaias või lastehoius; laps ja tema mõlemad vanemad on rahvastikuregistri andmetel Rae valla elanikud hiljemalt eelmise aasta 31. detsembri seisuga; laps peab olema vähemalt 18 kuud vana. * Eralasteaiatoetus. Rae valla poolt pakutud lasteaiakohtade loobumise korral

on toetus sõltuv eralasteaia kohamaksumusest, 2023.a. kuni 488 eurot. Kui lapsele ei ole pakutud kohta teeninduspiirkonna munitsipaallasteaia, on lapsevanema kohamaksu suurus (alates 01.09.2023) 108 eurot ning ülejäänud osa eralasteaia maksumusest tasub vald vastavalt sõlmitud lepingule. Tingimused: laps ja vähemalt üks vanem on Eesti Rahvastikuregistri andmetel Rae valla elanikud. * Lapsehoiuteenuse toetus. Alates 01.09.2023 on lapsevanema poolt makstav osa lapsehoiuteenuse osutajale 108 eurot. Tingimused: laps ja üks vanem on registri andmetel Rae valla elanikud. Lapsele ei ole pakutud kohta taotleja registrijärgse elukoha teeninduspiirkonna munitsipaallasteaia või kohta pakutakse õppeaasta keskel. Laps on 1,5–3 aastane (õppeaasta keskel 4 aastaseks saava lapse puhul kehtivad tingimused kuni õppeaasta lõpuni, õppeaasta lõpeb 31. augustil). * Lasteaia kohatasu soodustus. Soodustust saab, kui samast perest üheaegselt käib Rae valla munitsipaallasteaades mitu last: alates teisest lapsest on lasteaia tasu suuruseks 50% kohamaksumusest. Pere kolmas laps on tasuta. Kui peres on neli või enam last, puudega või eestkostel olev laps, siis on lasteaia kohatasu suurus 25% kehtestatud kohatasu suurusest. Vähekindlustatud pered, kus sissetulek ühe pereliikme kohta on väiksem kui 2-kordne riiklikult kehtestatud toimetulekupiir, saavad taotleda soodustus nii lasteaia kohatasu kui toidukulu tasumisel. Soodustuse määra ja perioodi otsustab vallavalitsus. * Lasteaia kohatasu soodustus Toidukulu tasumisel võivad taotleda soodustust vähekindlustatud lapsevanem(ad), eestkostja või hooldaja, kelle perekonna eelneva kolme kuu netosissetulek ühe pereliikme kohta on väiksem kui 2-kordne riiklikult kehtestatud toimetulekupiir. Laps ja üks lapsevanem peab elama Eesti rahvastikuregistri andmetel Rae vallas samal aadressil. Toetuse suuruse ja perioodi otsustab vallavalitsus Rae valla eelarvest isiku toimetuleku kindlustamiseks kodanike avalduste menetlemise komisjoni ettepanekul.

Inimkeskus

Rae valla munitsipaallasteaades on loodud üks rühm pervasiivsete arenguhäiretega lastele ja 2 tasandusrühma kõnehälvetega ja spetsiifiliste arenguhäiretega lastele ning 3 sobitusrühma, kus õpivad erivajadustega lapsed koos teiste lastega.

Teenuse nõudlust ja vajadustele vastavust ei analüüsita regulaarselt. Rahastusmudel ei ole jätkusuutlik ega arvesta kasutaja maksevõimet. Teenuse osutamisel ei ole piisavalt arvestatud inimkeskse lähenemise aspektidega.

○ ○ ○ ○
Väga halb Pigem halb Pigem hea Väga hea

Teenuse nõudlust ja vastavust vajadustega analüüsitakse regulaarselt ning vajadusel reageeritakse. Rahastusmudel on jätkusuutlik ja arvestab kasutaja maksevõimet. Teenuse osutamisel on arvestatud inimkeskse lähenemise aspektidega.

Analüüs

Hea tervis on tihedalt seotud haridustasemega ja seetõttu ei saa alahinnata alushariduse tähtsust, sest alusharidus annab olulise ettevalmistuse esimeseks haridusastmeks. 2022 aasta seisuga on Rae vallas 0-9 aastaseid lapsi kokku 4303. Koolieelikuid (0-6 k.a) on sama aasta seisuga 3141. [2] Käesolevast õppeaastast 2023/2024 võtab alusharidusest osa 2427 last, neist Rae valla munitsipaallasteaades 1930 last. Võrreldes paari aasta taguse ajaga on alushariduse vajadus ligi 400 õpilase võrra kasvanud. Hetkel on alushariduses kohata veel 80 last. Aastatega on kasvanud ka erahoidudes käivate laste arv, mis näitab Rae valla võimelisust ühe alternatiivina lasteaia kohtade

puudumisel maksta hoivetoetust. Viimastel aastatel on sündimuse üldkordaja olnud langustrendis ning see leevendab lasteaiakohtade survet. [4]

Õppeaasta	Lapsi
2023/24	2427
2022/23	2149
2021/22	2092
2020/21	2015

Tabel 1. Õppeaasta lõikes alusharidusest osa võtvad lapsed (Allikas: Rae Vallavalitus)

Rae valla kaks kõige suurema elanikkonnaga piirkoda on Peetri ja Jüri ning selle tõttu on nendes teeninduspiirkondades munitsipaallasteaedasid kõige rohkem: Peetri alevikus (7 lasteaeda) ja Jüri alevikus (4 lasteaeda). [1]

Lasteaiad	Lapsi	Rühmi
Munitsipaal lasteaiad		
Peetri teeninduspiirkond		
Aruheina lasteaed	191	9
Assaku lasteaed	190	11
Järveküla lasteaed	172	9
Leerimäe lasteaed	104	6
Sõnajala lasteaed	100	6
Peetri Lasteaed-Põhikool	350	18
Uuesalu lasteaed	50	3
Jüri teeninduspiirkond		
Taaramäe lasteaed	142	9
Õie lasteaed	98	6
Lasteaed Tõruke	108	6
Lasteaed Võsuke	229	12
Lagedi teeninduspiirkond		
Lagedi lasteaed	119	6
Vaida teeninduspiirkond		
Lasteaed Pillerpall	77	4
KOKKU	1930	105

Tabel 2: Laste jaotumine Rae valla lasteaedade vahel, seisuga 01.11.2023 (Allikas: Rae Vallavalitus)

Alushariduse teenuse nõudlus ületab hetkel pakkumise võimaluse, kuid Rae vald on loonud erinevaid peretoetuste võimalusi, mis leevendavad lasteaiakoha puudust. Peretoetused on järgmised: koduse mudilase toetus, eralasteaiatoetus, lapsehoiuteenuse toetus, lasteaiakohatasu ja toidukulu soodustus. [9]

Lisaks teeb KOV tihedat koostööd eralasteaedade ja erahoidudega sõlmides eralasteasutuse toetamise lepingu ja hoidudega lapsehoiuteenuse rahastamise lepingu. Lisaks on tõstetud alushariduse teenusele kuluvat raha viimase paari aastaga ligi 900 000 euro võrra. Rae vald on ehitanud viimastel aastatel mitu uut lasteaeda (2019 Leerimäe ja Järveküla lasteaiad, 2020 Assaku laiendus ja 2022 Sõnajala lasteaed) ning tehakse pingutusi motiveerimaks lasteaiatöötajaid rühmade arvu suurendamise suunas.

Erivajadustega lastele on loodud erineva spetsiifikaga rühmasid, kuigi oodatakse rohkem piirkonnapõhist lähenemist. Kindlasti väärib tunnustust, et on loodud rühmi, kus õpivad erivajadusega lapsed koos tavalastega, nõ sobitusrühm.

Lasteaed	Rühma kirjeldus	Rühmi
Taaramäe lasteaed	Pervasiivsete häiretega lastele	1
Taaramäe lasteaed	Tasandusrühm kõnehälvetega ja spetsiifiliste arenguhäiretega lastele	1
Leerimäe lasteaed	Tasandusrühm kõnehälvetega ja spetsiifiliste arenguhäiretega lastele	1
Tõrukese lasteaed	Sobitusrühm	1
Õie lasteaed	Sobitusrühm	1
Sõnajala lasteaed	Sobitusrühm	1

Tabel 3. Erivajadustega lastele loodud rühmad Rae vallas (Allikas: Rae Vallavalitsus)

Rae vallas analüüsitakse alushariduse kättesaadavust kogu aasta vältel.

3.2.2 Keskkhariduse ja kutsehariduse omandamise toetamine

Keskkhariduse ja kutsehariduse omandamise toetamine

Hinnangud

Nõudlus ja pakkumine

Rae vald ei paku kutsehariduse omandamise võimalust. Rae vallas on võimalik omandada üldkeskkharidust, mis on põhikooli ja gümnaasiumi riikliku õppekavaga kehtestatud nõuete kogum. Vallas on kokku kuus kooli, viis põhikooli (Lagedi Kool, Peetri Lasteaed-Põhikool, Järveküla kool, Vaida Põhikool ja Kindluse Kool) ning üks gümnaasium (Jüri Gümnaasium). 2024. aasta sügisel alustab tööd uus riigigümnaasium (Rae Gümnaasium), samas suletakse Jüri Gümnaasiumi gümnaasiumiaste ning planeeritakse uue põhikooli rajamist (Raemõisa Kool), mis avatakse 2026. aastal. 2022. aasta seisuga elab Rae valla piirkonnas 7631 alla 19-aastaseid lapsi ja noori, moodustades 33,3% kogu valla rahvastikust, mis on üle Eesti keskmise. Rae valla üldkeskkhariduse teenuse kasutajate arv on 2023/2024 õppeaastal 4056, kellest põhikoolides õpib 3630 ja gümnaasiumis 258 ning erakoolides õpivad 168 last ja noort. Väljaspool Rae valda on 01.11.2023 seisuga haridust omandamas 944 last, neist 600 munitsipaalkoolides, 101 riigikoolides ja 243 erakoolides. Vaatamata sellele, et laste ja noorte osakaal on kõrge, on kõikidele koolikohad tagatud. Oluline on ka asjaolu, et Rae vald pakub lastele ja noortele võimalust omandada huviharidust Rae Huvialakoolis.

Inimkesksus

Uuemates koolides on arvestatud ligipääsetavusega ning vanemad asutused on vastavalt kohandatud, et vastaksid nõuetele ja lähtuksid koolis õppivatest ja töötavatest inimestest ja nende vajadustest. Rae valla koolides on vastavalt vajadusele sisse viidud lihtsustatud õppekavaga klasse. Koolides toimub õppetöö eesti keeles, kuid koolid pakuvad erinevalt valikainete õppimise võimalusena võõrkeelte õppimist. Lisaks on muukeelsetele lastele mõeldes loodud nõ keelekümblustunnid, kus lapsed saavad täiendavalt eesti keelt õppida. Rae vald viis 2022. aastal läbi rahulolu uuringu. Lisaks on erinevaid rahulolu uuringuid viidud läbi ka koolide siseselt.

Teenuse nõudlust ja vajadustele vastavust ei analüüsita regulaarselt. Teenuse osutamisel ei ole piisavalt arvestatud inimkeskse lähenemise aspektidega.

Teenuse nõudlust ja vastavust vajadustega analüüsitakse regulaarselt ning vajadusel reageeritakse. Teenuse osutamisel on arvestatud inimkeskse lähenemise aspektidega.

Analüüs

Rae vallas ei ole ühtegi kutseõppeasutust ja need noored, kes soovivad erialakutset omandada peavad leidma võimaluse teistes KOV-ides.

Rae vallas on lapsi ja noori väga palju moodustades 33,3% kogu valla rahvastikust[2] Kindlasti ei taga ainult üks gümnaasium kohta kõikidele gümnaasiumi astmes õppijatele ja nad peavad leidma võimaluse õppida teistest KOV- idest. Lahendusena alustab õppetööd 2024. aasta sügisel Rae Gümnaasium, mis kindlasti leevendab konkurentsi gümnaasiumiõpilaste vahel, kuid Jüri Gümnaasiumi gümnaasiumi astme sulgemise tõttu 2024. aasta sügisest ei võimalda see siiski piisaval arvul gümnaasiumikohti pakkuda. [6] Lisaks planeeritakse avada uue põhikooli 2026. aastal (Raemõisa Kool). Oluline on esile tuua, et Rae vallas saavad lapsed ja noored omandada huviharidust Rae Huvialakoolis.

Rae vallas elab Eesti keskmisest rohkem kõrgharidusega inimesi (Rae vallas viimasel viiel aastal vahemikus 42,58 - 44,91% ja Eesti keskmine samal ajavahemikul 33,66 - 36,31 %). Seda suunda tugevdab kindlasti see asjaolu, et Rae valla põhikooli lõpetajad suuremas osas jätkavad õpinguid gümnaasiumis või kutsekoolis. Viimastel aastatel on sündimuse üldkordaja olnud langustrendis ning see leevendab koolikohtade survet. [4]

Ülthariduskoolid	Õpilasi
Munitsipaalkool	
Jüri Gümnaasium (gümnaasiumi osa)	259
Jüri Gümnaasium (põhikool osa)	1013
Lagedi Kool	238
Peetri Lasteaed-Põhikool kooliosa	736
Järveküla Kool	745
Vaida Põhikool	129
Kindluse Kool	669
KOKKU	3789

Tabel 1. Õpilaste jaotumine Rae valla üldhariduskoolide vahel, seisuga 01.11.2023 (Allikas: Rae Vallavalitsus)

	Põhikool	Gümnaasium	KOKKU
Rae lapsed väljaspool Rae valda erakoolides	168	75	243
Rae lapsed väljaspool Rae valda riigikoolides	14	87	101
Rae lapsed väljaspool Rae valda munitsipaalkoolides	219	381	600

Tabel 2: Väljaspool Rae valda õppivad Rae valla lapsed, seisuga 11.09.2023 (Allikas: Rae Vallavalitsus)

Koolihariduse kättesaadavuse huvides on oluline ühistranspordi kasutamise võimalus. Kui laps omandab haridust Rae valla koolis, siis on sõit valla poolt finantseeritud liinidel (kohalik avalik liinivedu) tasuta. Kui laps omandab gümnaasiumiharidust või õpib muukeelse kooli 1.-12. klassis või erivajadustega laste koolis väljaspool Rae valda naaberomavalitsuses (Tallinn, Jõelähtme vald, Raasiku vald, Kose vald, Kiili vald), pakub Rae vald sõidukompensatsiooni. Erivajadustega laste puhul, kellele Rae vald ei saa tagada koolivälise nõustamismeeskonna

soovitatud põhi- või üldkeskharidust oma vallas, kompenseeritakse sõidukulud ka juhul, kui sobiv kool asub kaugemal kui naabervallas. [9] Lisaks korraldab Rae vald nõ liinivedu taksoga ehk kui laps elab hajaasutusega piirkonnas ja liinivedu bussiga organiseerida ei ole mõistlik.

Lõunasöök on Rae valla õpilastele (1.-12.klassis) tasuta. Eraldi lisatasu eest (vanema poolt esitatud taotluse alusel) saab pakkuda hommikusööki ja pikapäevarühma toitlustamist, mida saavad vanema taotluse alusel kõik teised lapsed, mitte ainult pikapäevarühmast osa võtvad lapsed. 2023. aasta seisuga on toidumäär ühe lapse kohta 1.30 eurot, millest 1.0 eurot on riigipoolne tasu ja 0.30 eurot tasub KOV.

3.2.3 Koolikohustuse täitmine

Analüüs

Rae vallas elavatest lastest enamused omandavad haridust vallas asuvates koolides, kuid umbes 1/5 on neid lapsi, kes käivad koolis mujal (Tallinnas, mõnes muus omavalitsuses, erakoolis või omandavad haridust välismaal).

Põhihariduse omandamise osas on EHISest ja Haridussilmast on võimalik välja võtta andmed aastate kohta vaid piirkonna põhisel. Väljavõetavad on andmed laste kohta, kes Rae valla koolides märgitud aastatel omandasid põhihariduse. See aga ei anna kogu vaadet valla koolikohustuslike laste osas. Andmeid ei ole laste kohta, kes on saanud tabelis välja toodudu aastatel 17. aastaseks ning teadmata on nende edasine haridustee.

Tabelis on märgitud Rae valla rahvastikuregistri andmetel koolikohustuslikus eas olevate laste arv ning laste arv, kes märgitud aastatel koolikohustust täitsid. Koolikohustuse mitte täitjate arv jääb 43 ja 34 lapse vahele ning on langustrendis. Arvestada tuleb, et nende laste seas on õpilased, kes õpivad välismaal ehk koolikohustuse mittetäitjate arv on tegelikkuses veel väiksem.

Selgema ülevaate saamiseks kõikide Rae valla koolikohustuslike laste koolikohustuse täitmise ja põhihariduse omandamise osas tuleks edaspidi koguda järjepidevalt andmeid. Samuti ei ole täielikku ülevaadet laste kohta, kes on saanud 17. aastaseks ja kelle põhihariduse omandamine on jäänud pooleli - kas nad on omandanud hariduse kuskil mujal koolis või on nad sisenenud tööturule.

Koolikohustust mittetäitvate laste osakaalu ei ole võimalik tagasiulatuvalt tuvastada, kuid käesoleva aasta põhjal võib arvata, et see on väga väike, kümne lapse ringis. Arv ei pruugi olla täielikult õige, kuna see võib muutuda ajas, osad on võtnud koolist dokumendid välja ja jätkanud hariduse omandamist välismaal, mille osas puudub täielik ülevaade.

Rae vallas on üldine olukord pigem hea ja üldiselt stabiilne või paranemas.

Täpsustus: tabelis kajastuvad ainult Rae valla haridusasutuste õppijad.

3.2.4 Koolikohustust mittetäitvate lastega tegelemine

Valla või linna rakendatavad meetmed koolikohustuse täitmise tagamiseks

Hinnangud

Tark planeerimine

Valdkonna analüüs toimub koostöös koolidega ning juhtumipõhiselt. Lastekaitse spetsialistid omavad infot kogu juhtumikorralduse ajal ning juhtumite analüüs toimub kogu üksikmenetluse jooksul. Võttes arvesse kooli pöördumiste arvu tehakse järeldusi valdkonna perspektiividest ning vajaduspõhise sekkumise ulatuses. Pöördumiste arvu alusel tehakse andmekorje ning omatakse ülevaadet valdkonna sisulistest probleemidest ning pöördumiste algpõhjustest. Pöördumisi koolikohustuse mittetäitva lapse st abivajava lapse osas edastab haridusasutus terve õppeaasta jooksul. Iga kool saab ise hinnata, millal ja mis eesmärgil kaasatakse lastekaitse spetsialiste. Uute pöördumiste puhul võetakse ühendust lastekaitse peaspetsialistiga ning kirjeldatakse muret. Taotlus/teade on

vabas vormis ning kirjalik, mis fikseeritakse registris. Kõigepealt saab lastekaitsespetsialist perega lähemalt tutvavaks. Reeglina tehakse seda pere elukohas, kus saab vajadusel jälgida lapse käitumist kodustes tingimustes. Kodukülastuse tegemine toetab koostööd lastekaitsespetsialisti, vanemate ning lapsega. Koostöös vanematega kirjeldatakse ja hinnatakse lapse abivajadust, ning koostatakse tegevuskava.

Toetavad tegevused

Lapse abivajadust hinnatakse Lapse heaolu kolmnurga 13 valdkonna kaudu. Seejärel algab ühine tööprotsess, mis aitab toetada lapse arenguvajadusi. Lastekaitsetöös kasutatakse juhtumiplaani mõistet. Juhtumiplaan on kui lapse edulugu, elav dokument, mis aitab kaardistada lapse vajadusi. See kajastab edusamme, ressursse ja kaardistab spetsialistide võrgustiku. Koostöös perega püstitatakse eesmärged lapse parima arengu toetamiseks, tehakse vahehindamisi ja jälgitakse muutusi lapse arengus. Vajadusel saab kaasata teisi vajalikke spetsialiste. Näiteks suunata last teraapiasse või leida talle toetust ka väljastpoolt kodu, kooli ja lasteaeda. Kogu protsessi jooksul tagasisidestatakse ja informeeritakse teineteist lapse käekäigust, tema vajadustest ja edusammudest ning jälgitakse muutusi. Vanematel on oluline olla avatud koostööks nii lastekaitsetöötajaga kui teiste lapse heaks töötavate spetsialistidega. On oluline, et lapse ümber tekiks kindel toetav võrgustik. Eri siht- ja sidusrühmadega arvestamiseks tehakse järjepidevalt koostööd koolipersonali ja lapsevanematega toimuvad ühised võrgustikukohtumised ja infovahetused.

Valdkonna olukorda ja vastavust vajadustega ei analüüsita regulaarselt.

Väga halb **Pigem halb** **Pigem hea** **Väga hea**

Toetavate tegevuste planeerimine ja elluviimine ei ole kooskõlas vajadustega.

Valdkonna olukorda ja vastavust vajadustega analüüsitakse regulaarselt ning vajadusel reageeritakse. Toetavate tegevuste planeerimine ja elluviimine on kooskõlas vajadustega.

Analüüs

Koolikohustust mittetäitvate laste arv on iga aastaga vähenenud: 2020. aastal 43 last, 2021. aastal 41 last, 2023. aastal 34 last (sh õpilased, kes täidavad koolikohustust välisriigis). Sellest statistikast võib välja lugeda, et lastekaitsespetsialistide töö on mõjus. Lastekaitsespetsialistidel on tihe koostöö kõigi osapooltega ning vajadusel kaasatakse ka teisi spetsialiste. Olukorra muutmiseks tehakse tegevuskava ning lapse edusamme ja vajadusi jälgitakse ja tagasisidestatakse.

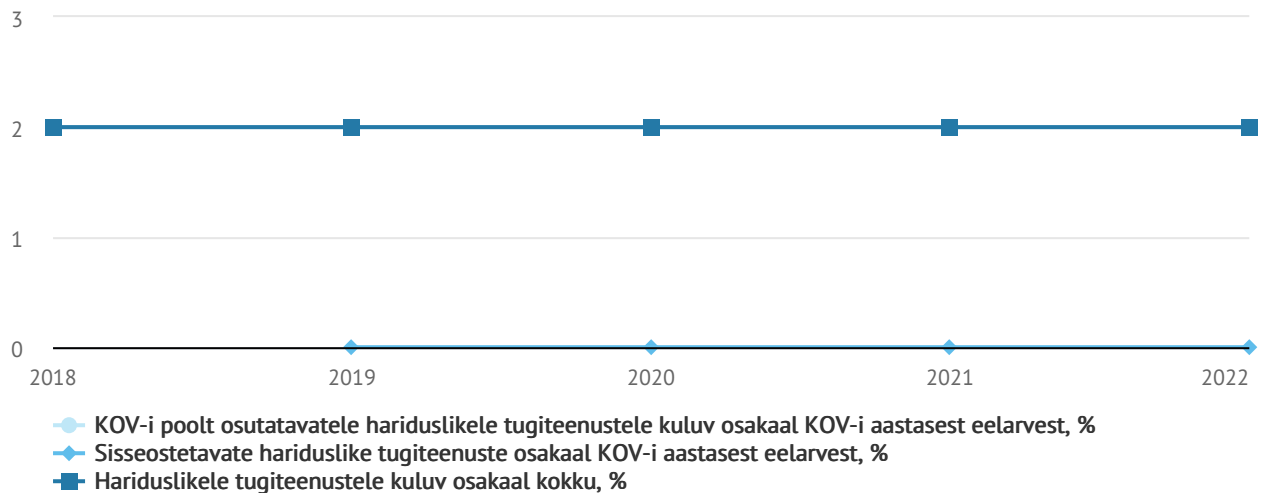
Statistikat selle kohta, kes jooksva aasta jooksul koolikohustust ei täida, ei ole. Koolidel on EHIS infosüsteemi ka keeruline jooksvalt andmeid sisestada, sest seal on tarvis sisestada andmeid veerandite järgi, aga ükski valla koolidest veerandite süsteemi ei kasuta. Seega on koolid EHIS-t täitnud erinevalt ja ebaregulaarselt.

Varamselat oli NEET-olukorras noorte juhtumikorraldajaks noorsootöö spetsialist, alates 2024. aastast aga noorte heaolu spetsialist. NEET-nimekirjas on pigem vanema vanuserühma noored, kel probleeme vaimse tervise ja töö otsimisega. Täpne tööjaotus haridus- ja sotsiaalvaldkonna ning uue spetsialisti vahel tuleb veel kokku leppida.

Vallas juba üle aasta ka kaasava hariduse spetsialist, kes panustab varase märkamise võimekuse tõstmisse haridusasutustes. Arenguvajadusteks haridusasutuste töötajate seas on endiselt varase märkamise ja reageerimise oskused seoses abivajavate õppijate ja perede märkamisega. Plaanis on üle vaadata haridusasutustes kasutusel olevad ennetusprogrammid ja hinnata nende koolide vajadustele vastavust. Uutest programmidest katsetatakse kahes haridusasutuses "Helge Kooli" programmi ning kaalutakse "Räägime lastest" meetoodika rakendamist.

3.2.5 Hariduslikud tugiteenused

Teenused

Joonis 3.2.5.a Hariduslike tugiteenuste protsent KOV eelarvest

Eripedagoog

Hinnangud

Nõudlus ja pakkumine

Eripedagoogide ametikohad on loodud kõikidesse haridusasutustesse ning on suures osas täidetud. Eripedagoogiteenust käesoleval õppeaastal saab 587 last/õpilast, kellest 167 on lasteaialapsed.

Rahastusmudel

Tagatud on spetsialistide ametikohad haridusasutustest struktuurides. 2023/2024 on kokku 26,5 ametikohta, brutopalgaga 1900 eurot kuus. Rahastusmudel ei ole muutunud, teenustele kuluv ressurss muutub seoses palgatõusu ja/või ametikohtade lisandumisega.

Inimekeskus

Haridusasutustes on tagatud ligipääs kõikidele haridusasutuste õpilastele/lastele. Teenust pakutakse eesti keeles. Tagasisidet/rahulolu hindavad haridusasutused rahuloluküsitlustes/sisehindamises.

Teenuse nõudlust ja vajadustele vastavust ei analüüsita regulaarselt. Rahastusmudel ei ole jätkusuutlik. Teenuse osutamisel ei ole piisavalt arvestatud inimkeskse lähenemise aspektidega.

○ ○ ○ ●
Väga halb **Pigem halb** **Pigem hea** **Väga hea**

Teenuse nõudlust ja vastavust vajadustega analüüsitakse regulaarselt ning vajadusel reageeritakse. Rahastusmudel on jätkusuutlik. Teenuse osutamisel on arvestatud inimkeskse lähenemise aspektidega.

Psühholoog

Hinnangud

Nõudlus ja pakkumine

Psühholoogide ametikohad on loodud kõikidesse koolidesse, lisaks ühes

lasteaias. Kohad on täidetud. Psühholoogiteenust koolides saavad käesoleval aastal (EHISe andmed, st regulaarne tugi) 120 õpilast, lasteaias laste arvu ei ole lisatud, selliseid andmed EHIS ei erista. Ennetustegevuste vaates on oluline vaadata üle ametikohtade arvu suurus vastavalt Eesti Koolipsühholoogide Ühingu soovitudele, ka lasteaias näha üha suuremat vajadust luua psühholoogide ametikohti ning pakkuda vastavat tuge.

Rahastusmudel

Tagatud on spetsialistide ametikohad haridusasutustest struktuurides. 2023/2024 on kokku 8,6 ametikohta, brutopalgaga 1900 eurot kuus. Rahastusmudel ei ole muutunud, teenustele kuluv ressurss muutub seoses palgatõusu ja/või ametikohtade lisandumisega.

Inimkesksus

Haridusasutustes on tagatud ligipääs kõikidele haridusasutuste õpilastele/lastele. Teenust pakutakse eesti keeles, võimalusel/vajadusel ka inglise või vene keeles. Tagasisidet/rahulolu hindavad haridusasutused rahuloluküsitlustes/sisehindamises.

Teenuse nõudlust ja vajadustele vastavust ei analüüsita regulaarselt. Rahastusmudel ei ole jätkusuutlik. Teenuse osutamisel ei ole piisavalt arvestatud inimkeskse lähenemise aspektidega.

Teenuse nõudlust ja vastavust vajadustega analüüsitakse regulaarselt ning vajadusel reageeritakse. Rahastusmudel on jätkusuutlik. Teenuse osutamisel on arvestatud inimkeskse lähenemise aspektidega.

Logopeed

Hinnangud

Nõudlus ja pakkumine

Logopeedide ametikohad on loodud kõikidesse asutustesse, paraku on täidetud neist alla poole, mitmes asutuses on ametikoht täiesti täitmata. Asutustel on võimalik täitmata ametikoha arvelt teenust kas sisse osta või tasuta vanema eest eralogopeedi arveid, paraku on sellisel moel võimalik teenust tasuta oluliselt vähematele lastele, kui täidetud ametikoha puhul. Logopeedilise õigeaegse abi kättesaadavus on seega keeruline paljudele toetust vajavatele lastele. Tulevikus on vajalik ümber vaadata/hinnata logopeediteenuse korraldus, vajadusel pakkuda seda keskselt vallaülel. Kasvab vajadus ka muukeelsete laste logopeediliseks toetamiseks, mida hetkel Rae vallas ei pakuta.

Rahastusmudel

Tagatud on spetsialistide ametikohad haridusasutustest struktuurides. 2023/2024 on kokku 17,05 ametikohta, brutopalgaga 1900 eurot kuus. Rahastusmudel ei ole muutunud, teenustele kuluv ressurss muutub seoses palgatõusu ja/või ametikohtade lisandumisega.

Inimkesksus

Haridusasutustes on tagatud ligipääs kõikidele haridusasutuste õpilastele/lastele. Teenust pakutakse eesti keeles, sisseostetav teenus või eralogopeedi teenus, kuhu lapsevanem suunatakse lasteaiast võib olla ka venekeelne. Tagasisidet/rahulolu hindavad haridusasutused rahuloluküsitlustes/sisehindamises.

Teenuse nõudlust ja vajadustele vastavust ei analüüsita regulaarselt. Rahastusmudel ei ole jätkusuutlik. Teenuse osutamisel ei ole piisavalt arvestatud inimkeskse lähenemise aspektidega.

Teenuse nõudlust ja vastavust vajadustega analüüsitakse regulaarselt ning vajadusel reageeritakse. Rahastusmudel on jätkusuutlik. Teenuse osutamisel on arvestatud inimkeskse lähenemise aspektidega.

Sotsiaalpedagoog

Hinnangud

Nõudlus ja pakkumine

Sotsiaalpedagoogide ametikohad on loodud kõikidesse koolidesse ja osaliselt ka nelja lasteaeda. Ametikohad on suures osas täidetud. Koolides saavad sel aastal (EHISe andmed, regulaarne nõustamine) sotsiaalpedagoogilist tuge 114 õpilast. Arvesse ei ole võetud lasteaedade andmeid korrektsete andmete puudumise tõttu (EHIS ei erista). Üha enam nähakse lasteaedades ka sotsiaalpedagoogiteenuse vajadust, seega on tulevikus vaja analüüsida, kuidas seda on kõige mõistlikum tagada ka lasteaedades.

Rahastusmudel

Tagatud on spetsialistide ametikohad haridusasutustest struktuurides. 2023/2024 on kokku 14 ametikohta, brutopalgaga 1900 eurot kuus. Rahastusmudel ei ole muutunud, teenustele kuluv ressurss muutub seoses palgatõusu ja/või ametikohtade lisandumisega.

Inimkesksus

Haridusasutustes on tagatud ligipääs kõikidele haridusasutuste õpilastele/lastele. Teenust pakutakse eesti keeles, võimalusel/vajadusel ka inglise või vene keeles. Tagasisidet/rahulolu hindavad haridusasutused rahuloluküsitlustes/sisehindamises.

Teenuse nõudlust ja vajadustele vastavust ei analüüsita regulaarselt. Rahastusmudel ei ole jätkusuutlik. Teenuse osutamisel ei ole piisavalt arvestatud inimkeskse lähenemise aspektidega.

Teenuse nõudlust ja vastavust vajadustega analüüsitakse regulaarselt ning vajadusel reageeritakse. Rahastusmudel on jätkusuutlik. Teenuse osutamisel on arvestatud inimkeskse lähenemise aspektidega.

Pikapäevarühm

Hinnangud

Nõudlus ja pakkumine

Pikapäevarühmad on loodud kõikides Rae valla koolides, vastavalt seadusele on vastav kord igal koolil eraldi ning seal on arvestatud hoolekogu ettepanekuid. Pikapäevarühmade käivad lapsed olenevalt koolist kas 1.-2.klassini või 1.-4.klassini. Käesoleval aastal kasutab pikapäevarühmas käimise võimalust 722 last. Pikapäevarühmas osalemise võimalus on eriti vajalik õpilastele, kes kasutavad koolis käimiseks koolitransporti.

rahastusmudel

Eraldi mudelit ei ole loodud, kokku on lepitud koolide üleselt pikapäevarühma juhendamise tasu, ametikohad on loodud vastavalt koolide vajadustele ja ettepanekutele.

Inimkesksus

Haridusasutustes on tagatud ligipääs kõikidele haridusasutuste vastava vanuse õpilastele. Teenust pakutakse eesti keeles. Teenust kasutatakse ka seadusest tuleneva mõjutusmeetmena. Tagasisidet/rahulolu hindavad haridusasutused rahuloluküsitlustes/sisehindamises.

Teenuse nõudlust ja vajadustele vastavust ei analüüsita regulaarselt. Rahastusmudel ei ole jätkusuutlik. Teenuse osutamisel ei ole piisavalt arvestatud inimkeskse lähenemise aspektidega.

Teenuse nõudlust ja vastavust vajadustega analüüsitakse regulaarselt ning vajadusel reageeritakse. Rahastusmudel on jätkusuutlik. Teenuse osutamisel on arvestatud inimkeskse lähenemise aspektidega.

Õpilaskodu

Hinnangud

Nõudlus ja pakkumine

Õpilaskodu puudub, hetkel puudub vajadus.

Rahastusmudel

Puudub.

Inimkesksus

Puudub.

Teenuse nõudlust ja vajadustele vastavust ei analüüsita regulaarselt. Rahastusmudel ei ole jätkusuutlik. Teenuse osutamisel ei ole piisavalt arvestatud inimkeskse lähenemise aspektidega.

Teenuse nõudlust ja vastavust vajadustega analüüsitakse regulaarselt ning vajadusel reageeritakse. Rahastusmudel on jätkusuutlik. Teenuse osutamisel on arvestatud inimkeskse lähenemise aspektidega.

Karjäärinõustamine ja karjääriinfo

Hinnangud

Nõudlus ja pakkumine

Keskset nõustamisteenust vallal loodud ei ole. Koolid viivad läbi ise karjäärinõustamist, III koolastmes karjääriõpetuse ainet, lisaks kasutatakse riiklike võimalusi - Töötukassa, Karjäärikeskus. Korraldatakse osalemist töötubades ja võimaldatakse põhikoolilõpetajatele karjäärinõustamisteenust. Karjääriinfot jagavad ka noortekeskused, korraldavad lisaks ka erinevaid karjääriteemalisi tegevusi. Vallas tegeletakse ka NEET noorte ja nende karjääritoetamisega, 2024.a algusest on loodud noorte heaolu spetsialisti ametikoht NEET noortega tegelemiseks.

Rahastusmudel

Eraldi rahastusmudelit loodud ei ole, kasutatakse kõiki riiklike teenuste

võimalusi. Koolides nõustavad sotsiaalpedagoogid ja psühholoogid.

Inimkeskus

Haridusasutustes on tagatud ligipääs kõikidele haridusasutuste vastava vanuse õpilastele. Teenust pakutakse eesti keeles. Tagasisidet/rahulolu hindavad haridusasutused rahuloluküsitlustes/sisehindamises.

Teenuse nõudlust ja vajadustele vastavust ei analüüsita regulaarselt. Rahastusmudel ei ole jätkusuutlik. Teenuse osutamisel ei ole piisavalt arvestatud inimkeske lähenemise aspektidega.

Teenuse nõudlust ja vastavust vajadustega analüüsitakse regulaarselt ning vajadusel reageeritakse. Rahastusmudel on jätkusuutlik. Teenuse osutamisel on arvestatud inimkeske lähenemise aspektidega.

Analüüs

Arvutuste aluseks on tugiteenustele kuluv rahastus, arvesse ei ole võetud erineva abipersonali (nt abiõpetajad koolis), individuaalõppe jm kulusid. Õpilaste arvud on nii üldtoe, tõhustatud toe kui eritoe õpilaste koondarvud lähtuvalt tugispetsialistide teenuste kasutamisest. Lasteaiaalist tugiteenust saavate laste arvud ei anna adekvaatset tagasisidet, sest EHISe täitmine ei ole toimunud ühtsetel alustel.

Koolides on lisaks loodud HEVKOde ametikohad, vastavalt kooli suurusele 0,5-1 ametikohta kooli kohta.

Lisaks 4,5 ametikohta tugiisikuid lasteaedades, 22,2 abiõpetaja ametikohta ja 5,73 õpiabi õpetaja ametikohta koolides. Ka nende ametikohtade raames osutatakse erinevaid tugiteenuseid ja lastele/õpilastele vajalikku tuge, mis eeltoodud arvudes ei kajastu.

Oluline on üle vaadata nii koolide kui lasteaedade tugiteenuste rahastamise alused, et hinnata efektiivsust ja tulemusi, samas, et lahendada puuduolevate spetsialistide probleemi, eelkõige puudutab see logopeedi teenust.

Rae vallas on planeerimisel HEV kompetentsikeskus, mis tulevikus lisaks toimetuleku ja hooldusõppe õppekohtade lahendamisele saab pakkuda vajalikku tuge ja tugiteenuseid nii haridusasutustele kui ka lastele/peredele väljaspool haridusasutusi.

3.2.6 Koolivägivalla ja koolikiusamise ennetamine

Koolivägivalla ja koolikiusamise ennetamine

Hinnangud

Ennetavad tegevused

Ennetustegevusteks Vaida Põhikoolis käsitlevad klassijuhatajad tundides vaimse- ja füüsilise tervise hoidmise teemasid. Koolis käivad külalislektorid ning ka koolijuht suhtleb lastega käitumise teemadel. Olukorra hindamiseks koostavad haridusliku erivajadusega õpilaste õppe koordineerija (HEVKO), psühholoog ja sotsiaalpedagoog aruandluse kahel korral aastas. Seal on kirjas juhtumite arv, analüüs ja ettepanekud. Iga-aastaselt viiakse personali, vanemate ja õpilaste seas läbi heaoluküsitlus. Peetri Koolis viiakse läbi koolitusi õpilastele ja vanematele, mis põhinevad hetkel aktuaalsetel teemadel. Käsitletud on erinevaid teemasid: küberkiusamist, enese kehtestamist, piiride seadmist jms. Samuti toimub lastele sotsiaalsete oskuste õpe, tehakse vaikusevahetunde ning vahetundides on korrapidajad. Koolis on abi leidmise info stendid, tehakse koostööd Peetri noortekeskusega ja üldkoosolekul tutvustatakse

tugiteenuseid lapsevanematele. Olukorra hindamiseks koguvad sotsiaalpedagoog ja koolipsühholoog juhtumid kokku ja analüüsivad neid kord aastas. Vastavalt vajadusele viiakse läbi küsitlusi klasside põhiselt. Lagedi Koolis viiakse läbi KiVa tunde, kus käsitletakse kiusamise teemat, kiusamisele vastu seismise põhimõtteid ning tegeletakse väärtuskasvatusega laiemalt. Koolis levitatakse kiusuennetuslikke sõnumeid KiVa plakatite ja erinevate temaatiliste ürituste vahendusel. Samuti on vahetundides korrapidajad ja lapsevanemaid kaasatakse kiusu ennetusse. Olukorda hinnatakse kord aastas õpilaste seas läbi viidava küsimustiku alusel. Jüri Gümnaasiumis tegutseb KiVa meeskond, kuhu kuuluvad sotsiaalpedagoogid, õppejuht ja klassiõpetajad. Kiusamise märkamise ja teada andmisega tegelevad koolis kõik täiskasvanud, ka turvatöötaja. Koolis levitatakse kiusuennetuslikke sõnumeid ja klassijuhatajad viivad läbi koostöö tunde, kus käsitletakse parasjagu aktuaalseid teemasid, ka kiusamise ennetust. Koolis määratakse uuele õpilasele tugiisik klassikaaslaste seast, kes tutvustab kooli ning aitab sisse elada selleks, et uus õpilane ei jääks üksi. Olukorra hindamiseks viiakse läbi kord aastas KiVa programmi kokkuvõte ja hindamine. Järvküla Koolis on kasutusel programmid Kiusamisest vabaks! ja VEPA, mille tegevusi viivad läbi klassiõpetajad. Õpilaste vaheliste suhetega tegelevad igapäevaselt klassijuhatajad. Koolis tegutseb HEVKO, kes haldab tugimeeskonna tööd. Koolivägivalla ennetuseks on ta nt suunanud õpilasi huviringidesse. Olukorra hindamiseks kogub HEVKO regulaarselt infot tugimeeskonnalt ning kajastab iganädalaselt seda juhtkonna koosolekutel. Vajadusel toimuvad erakorralised juhtumipõhised arutelud. Kindluse koolis on olemas tugispetsialistid. Koolis töötatakse välja sekkumine kiusamisjuhtumite osas. Õpilastele on mentortunnid, ennat juhtiva õppija tunnid, mille raames kiusamise teemat käsitletakse. Emotsioonide tundmise ja tunnetega toimetuleku infot jagatakse õpilastele. Olukorra hindamiseks tehakse kord aastas rahuloluküsitlus.

Juhtumi lahendamine

Vaida Põhikoolis pakuvad tuge sotsiaalpedagoog ja psühholoog. Koolikiusajatega tegelemise korralduseks on vanemate, sotsiaalpedagoogi ja psühholoogi teavitamine ja kaasamine, ümarlaud. Vajadusel õppetööst eemaldamine (tuginedes seadusandlusele), kuid seda kasutatakse äärmisel juhul. Vajadusel Rae valla politsei ja lastekaitsespetsialistide kaasamine. Kiusajale koostatakse tugikava, millele järgneb järjepidev jälgimine ja nõustamine. Peetri Koolis on esimesel tasandil toeks klassijuhataja (perevestlused, probleemvestlused ümarlaud). Edasi sotsiaalpedagoog, HEVKO ja koolipsühholoog. Korduvatel või karmimatel juhtumitel on kaasatud juhtkond. Koolikiusajatega tegelemise korraldus toimub juhtumipõhiselt. Juhtum kaardistatakse, tehakse tööd grupiga, klassiga või individuaalselt. Kaasatakse vanemad, õpetajad, tugispetsialistid ning vajadusel koolivälised spetsialistid. Lagedi Koolis pakuvad tuge sotsiaalpedagoog ja psühholoog. Lastekaitsespetsialisti kaudu suunatakse grupitreeningutele või muudele tasuta koolivälistele nõustamisteenustele. Koolikiusajatega tegelemise korralduseks juhtumid kaardistatakse, toimuvad vestlused individuaalselt, kõikide osapooltega korruga ja järelvestlused. Vestluste käigus sõlmitakse kokkulepped edaspidiseks käitumiseks. Järelvestlusel kontrollitakse varasemalt tehtud kokkulepetest kinnipidamist ning kiusamise lõppemist. Kõik vestlused dokumenteeritakse. Kasutusel on astmemeetod: 1. aste- KiVa- juhtumi lahendamine, kus sõlmitakse kokkulepped kiusamise lõpetamiseks; 2. aste- vestlus õpilase ja tema vanemate või seadusliku esindajaga; 3. aste- ümarlaud osapoolte ja vanematega; 4. aste- juhtumi üleandmine

politseile. Järgmist astet rakendatakse juhul, kui eelmise astme kokkulepetest pole kinni peetud või kui need pole andnud tulemusi. Kiusamise jätkumisel on kasutatud ka seadusest tulenevalt koolist eemaldamise meetet maksimaalselt kümneks päevaks. Jüri Gümnaasiumis pakuvad tuge sotsiaalpedagoog ja psühholoog. Kasutatakse ka Taastava õiguse teenust Sotsiaalkindlustusameti poolt. Koolikiusajatega tegeleb koolis moodustatud KiVa meeskond. Järveküla Koolis pakuvad tuge sotsiaalpedagoog ja kaks psühholoogi. Vallaga tehakse koostööd, õpilasi toetab kunstiterapeut ning vald aitab ka pereteraapiasse suunamisega. Koolikiusajatega tegelemise korraldus otsustatakse lähtuvalt olukorrast. Kõige rängemate juhtumite puhul on kasutatud koolist eemaldamist Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse kohaselt. Koolikiusaja ja tema perega tegeleb edasi keegi tugimeeskonnast lähtudes olukorrast. Olukorda koordineerib HEVKO. Kindluse koolis pakuvad tuge kooli tugispetsialistid (sotsiaalpedagoog ja psühholoogi koostöö koolis, psühholoogiline tugi õpilastele). Koostööd tehakse omavalitsuse spetsialistidega. Kiusajatega tegelemise korralduseks tehakse koostööd kohaliku tasandi omavalitsuse lastekaitse ja spetsialistidega.

Toetavad tegevused

Vaida Põhikoolis on toetavateks tegevusteks klassijuhataja poolne tähelepanu ja vestlused; psühholoogi ja sotsiaalpedagoogi rakendamine ja vanemate nõustamine (ümarlaud tugispetsialistide ja vanemate vahel). Ennetusprogrammidest on kasutusel Vaida Koolis Koolirahu. Koolivägivalla teemalisi sõnumeid kommuniqueeritakse kooli veebilehel ja/või Facebooki lehel. Spetsiifilistemade probleemide korral tehakse teavitustööd läbi Stuudiumi. Peetri Kool teeb koostööd Rae valla lastekaitsetöötajatega ja kohaliku politseinikuga. Valla poolt pakutakse teraapiaid, vanemakoolitusi ja perenõustamisi. Ennetusprogrammidest on kasutusel Peetri Koolis Liider Minus Eneses, õpetajad kasutavad VEPA ja KiVa tehnikaid. Koolivägivalla teemaline sõnum on järgmine- koolil on nulltolerants koolivägivalla suhtes. Lagedi Koolis koordineerib tegevusi HEVKO. Tugimeeskond teeb regulaarselt töökoosolekuid, kus tuginedes kogutud materjalidele, eelnevatele konsultatsioonide tulemusele ning spetsialistide arvamusele/soovitusele tehakse otsused. Ennetusprogrammidest on kasutusel Lagedi Koolis KiVa. Koolivägivalla teemalisi sõnumeid kommuniqueeritakse koolituste näol lapsevanematele ja kogukonnale. Kool on sõlminud koolirahu lepingu. Jüri Gümnaasium teeb koostööd kohaliku omavalitsuse ja lastekaitsega. Koolis pakub tuge sotsiaalpedagoog ja psühholoog. Ennetusprogrammidest on kasutusel Jüri Gümnaasiumis KiVa, Hooliv klass, TORE. Koolivägivalla teemalisi sõnumeid kommuniqueeritakse Stuudiumis ja Lapsevanemate Koolis (vestlusring vanematega, mis toetab lapsevanemaks olemist). Järveküla Koolis koordineerib tugiteenuseid HEVKO. Ennetusprogrammidest on kasutusel VEPA, Kiusamisest Vabaks! Koolivägivalla teemalisi sõnumeid kommuniqueeritakse maja siseselt hoolekogu koosolekul. Kindluse koolis on valla poolt pakutavad võimalused, kuid mitte piisavalt. Kool pole ühinenud kiusamise ennetamiseks ühegi programmiga. Koolivägivalla teemalisi sõnumeid kommuniqueeritakse vanemate loengutel.

Ennetavaid teenuseid ei ole piisavalt. Tugi abivajajatele ei ole piisav. Toetavad tegevused on ühekordsed.

Ennetavad teenuseid on piisavalt ja vastavad vajadustele. Tugi abivajajatele on kättesaadav ja vastab vajadustele. Toetavad tegevused on läbimõeldud ja järjepidevad.

Analüüs

Järveküla kooli väljakutseks on tööruumide puudus. Koolil on olemas vibroakustiline voodi, kuid puudub sobiv ruum teraapia läbiviimiseks. Samuti on koolil nõusolek võtta ametisse lisaks veel üks sotsiaalpedagoog, kuid puudub sobiv tööruum.

Normaliseerimist vajab nii laste, lapsevanemate kui ka laste pöördumine sotsiaalpedagoogi ning psühholoogi juurde. Samuti vajab tähelepanu lapsevanemate valmisolek pöörduda lastega väljaspool kooli vajaminevate spetsialistide poole.

Enamus ajaressursid läheb kriiside lahendamisele, mistõttu on kiusamise ennetus vaeslapse rollis. Koolikiusamiseni jõudmine on keerukas pretensioonikate lapsevanemate tõttu. Tulenevalt sellest ei taha õpetajad õpilastele märkuseid panna (kartes lapsevanemate reaktsiooni) enne, kui olukord ei muutu tõeliselt kriitiliseks.

Kindluse kooli murekohaks on vajalike tugiteenuste ebapiisavus. Samuti pole kool liitunud ka ühegi kiusamist ennetava programmiga. (Samas on ka "noor" kool. Asjade tasakaalu saamine võtabki aega. KiVa programmi on tutvustatud, see on plaanis. Igal ajahetkel ei pruugi olla kõigi tugispetsialistide kohad olla täidetud. Hetkel ka analüüs: tegeliku vajaduse võrdlus sellega, kes struktuuris praegu plaanitud.)

3.2 Haridusega seotud teenused. Kokkuvõte

Kokkuvõte:

Rae valda on viimase 7 aastaga lisandunud 7946 inimest ehk igal aastal on suurenenud Rae valla elanike arv ligikaudu tuhande inimese võrra. Võib öelda, et Rae vald on noor vald, sest selles piirkonnas elab palju alla 19 aastaseid lapsi ja noori. Kuni 19 aastased moodustavad 33,3% kogu valla rahvastikust, mis on üle Eesti keskmise. Eesti keskmine laste osakaal rahvastikust on 21,4%. Siiski peab tõdema, et Rae vallas on sündimus hetkel langustrendis. Vaatamata sellele peab KOV panustama tugevalt laste alushariduse kättesaadavusse, kuna hetkel ületab nõudlus pakkumise. 2023/2024 õppeaastal võtab Rae vallas alusharidusest osa 2427 last. 2023 aasta seisuga on Rae vallas 11 munitsipaallasteaeda, üks eralasteaed ja 16 lastehoidu. Lähitulevikus planeeritakse Lagedi lasteaia laiendamist nelja rühma näol ja kuue rühmaga Uuesalu lasteaia ehitust. Alternatiivina alushariduse ootejärjekorra leevendamiseks on KOV sisseviinud mitmeid peretoetusi nagu näiteks koduse mudilase toetus, eralasteaiatoetus, lapsehoiuteenuse toetus ja lasteaia kohatasu soodustus. Rae valla munitsipaallasteaedades on

loodud üks rühm pervasiivsete arenguhäiretega lastele ja 2 tasandusrühma kõnehälvetega ja spetsiifiliste arenguhäiretega lastele ning 3 sobitusrühma, kus õpivad erivajadustega lapsed koos teiste lastega.

Vaatamata sellele, et noorte osakaal on Rae vallas suur tagab vald koolikohad kõikidele soovijatele. Rae vald oma asukohaga soosib ka KOVist väljaspool õppimist, sest näiteks mitmekülgsete võimalustega Tallinn asub kohe Rae valla kõrval. Kuigi 2023. aasta seisuga on vallas ainult üks gümnaasium, mis tekitab konkurentsi, siis juba järgmisest õppeaastast avatakse uus riigigümnaasium (Rae Gümnaasium), mis toob koolikohti gümnaasiumiastmesse juurde, kuid ei lahenda kogu vajadust, sest samal ajal suletakse Jüri Gümnaasiumi gümnaasiumiaste. Hetkel on vallas kokku kuus kooli. Viis põhikooli (Lagedi Kool, Peetri Lasteaed-Põhikool, Järveküla Kool, Vaida Põhikool ja Kindluse Kool) ning üks gümnaasium (Jüri Gümnaasium). Lähitulevikus planeeritakse uue põhikooli rajamist (Raemõisa Kool), mis avatakse 2026. aastal. Oluline on esile tuua, et Rae vallas on õpilastele koolilõuna tasuta ning lapsed saavad kodust kooli ja tagasi sõita transpordiga tasuta või vajadusel kasutada sõidukompensatsiooni. Mittevähem tähtis ei ole asjaolu, et Rae vald pakub lastele ja noortele võimalust omandada huviharidust Rae Huvialakoolis. Positiivne tendents on läbi aastate seegi, et enamus põhikooli lõpetajaid asub edasi õppima gümnaasiumides ja kutsekoolides.

Kuigi kõikides Rae valla koolides rakendatakse nii tõhustatud kui erituge ning on avatud vastavalt vajadusele eriklassid, siis hetkel ei paku Rae vald kodulähedases koolis õppimise võimalust kõikidele õpilastele, üle 20ne erivajadusega õpilase õpib teise OV, riigi või era erikoolis, suures osas puudutab see toimetuleku ja hooldusõppe õpilasi. HEV kompetentsikeskuse rajamisega lähiaastatel on planeeritud ka selle kitsaskoha lahendamine.

Tugiteenused haridusasutustes on struktuurides ametikohtadena kõik kaetud, kuid alati ei ole piisavalt tugispetsialiste, et kõik ametikohad oleksid täidetud. Eriti puudutab see vajaliku logopeedilise abi kättesaadavust ja seda eriti lasteaias. Varajane märkamine lasteaiatasandil vajab terviklikult üle vaatamist ja kaardistamist, millist tuge on vaja veel lasteaiatasandil suurendada.

TUGEVUSED

- KOV laiendab olemasolevaid või ehitab juurde uusi lasteaedaid ning panustab tugevalt erinevate peretoetuste pakkumisse, mis on alternatiiviks lasteaiakoha ootejärjekorra leevendamisel.
- Erinevate ennetusprogrammide ja -tegevuste rakendamise kogemus haridusasutustes. Tugispetsialistide, nagu eripedagoogide, sotsiaalpedagoogide ja psühholoogide olemasolevate ametikohtade kõrge täidetus. Koolikohustuse mittetäitjate väike arv
- Lähiaastateks planeeritud HEV kompetentsikeskus lahendab õppimisvõimaluse ja õppekohtade puudumise suurele osale erivajadustega õpilastele, kes praegu peavad haridust omandama mujal. HEV kompetentsikeskuse rajamisega analüüsitakse põhjalikult erinevate tugiteenuste kättesaadavust ja vajadust ning selle lähtuvalt vaadatakse üle, milliseid ümberkorraldusi on vaja, et vajalik õigeaegne hariduse tugiteenus oleks kättesaadav kõikidele.

NÕRKUSED

- Suur puudus lasteaiakohtadest (nt üle 1000 lapse munitsipaallasteaedade järjekorras 2023. aasta sügisel).
- Tugispetsialistide puudus, eelkõige puudutab see logopeede. Haridusasutuste hinnangul oleks praegusel hetkel erinevaid tugispetsialiste/teenuseid vajalik veel umbes 30% suurendada.
- Rakendatavate ennetusprogrammide ja -tegevuste vajadustele vastavus on ebaselge, kuna tunnetuslikult keskendutakse haridusasutustes ikkagi kriiside lahendamisele. Õigeaegse märkamise ja reageerimise parandamise vajadus lasteaedades.

4. Haavatavate (riskis) sihtrühmadega tegelemine

4.1 Sotsiaalteenused ja -toetused

4.1.1 KOV osutatavad sotsiaalteenused

KODUTEENUS

Hinnangud

Nõudlus ja pakkumine

Koduteenus – teenuse eesmärk on täisealisele isiku iseseisva ja turvalise toimetuleku tagamine kodustes tingimustes, säilitades ja parandades tema elukvaliteeti. Koduteenuse osutamisel abistatakse isikut igapäeva elu toimingutes, nagu kütmine, eluruumi ja riiete korrastamine ning väljaspool eluruumi toiduainete ja majapidamistarvete ostmine ja muu asjaajamine. Koduteenusel olevatel klientidel on võimalus kasutada duši kasutamise ja pesupesemise teenust sotsiaalkeskuse ruumides Aaviku tee 1. Koduteenust võib taotleda isik, kes üldjuhul on võimeline harjumuspärasel keskkonnas ise hakkama saama, kuid vajab toimetulekuks teatud ulatuses kõrvalabi. Teenuse kirjeldus: Koduteenuse tegevuste käigus abistatakse isikut igapäeva eluks vajalike toimingute sooritamisel, välja arvatud füüsilist kontakti vajav abistamine. Teenust osutab Rae Sotsiaalkeskus (palgal olev kodutöötaja) Koduteenuse saamiseks tuleb esitada taotlus Rae vallavalitsuse sotsiaalametile, sotsiaalmeti teostab abivajaduse hindamise Nõudlus ja pakkumine: Sotsiaalkeskuse struktuuris on inimesed ette nähtud. Kui teenuse saajaid pole, siis ametikoht täitmata, kui olemasoleva inimese maht täis, siis värvatakse uus. 2024. alguses oli 24 koduteenuse saajat. Tegemist on pigem kasvava vajadusega (seoses üldhooldusreformiga). Kui abivajaduse hindamise tulemusena selgub, et tegemist on koduhoolduse vajadusega inimesega, siis inimene vallalt ka teenust saab.

Rahastusmudel

Isikule, kellel on seadusjärgsed ülalpidajad, on teenuse tunnihinnaks 2,50 eurot. Võimalik ka ainult valla poolne rahastus, kui teenuse saajal endal vahendid puuduvad.

Inimkeskus

Teenuse vajadusest annab vallale teada, kas isik ise või lähedane. Sotsiaalmeti ametnik viib läbi hindamise ja teenus määratakse vallavalitsuse korraldusega, teenus on kättesaadav kõikidele teenust vajavatele isikutele.

Teenuse pakkumise võimekus ei ole piisav nõudluse rahuldamiseks. Ootejärjekorrad on liiga pikad. Rahastusmudel ei ole jätkusuutlik ega arvesta inimese suutlikkust omaosalust tagada. Teenuse korraldamisel ja osutamisel ei ole piisavalt arvestatud inimkeskse lähenemisega.

○ ○ ○ ●
Väga halb **Pigem halb** **Pigem hea** **Väga hea**

Teenuse pakkumise võimekus ületab nõudluse. Ootejärjekordi ei ole või on need mõistliku pikkusega. Rahastusmudel on jätkusuutlik ja arvestab abivajaja maksevõimet. Teenuse osutamisel on arvestatud kõikide inimkeskuse aspektidega.

VÄLJASPOOL KODU OSUTATAV ÜLDHOOLDUSTEENUS

Hinnangud

Nõudlus ja pakkumine

Teenusele võib suunata eakaid ja puudega inimesi, kes terviseseisundist, tegevusvõimest või elukeskkonnast tulenevatel põhjustel ei suuda kodustes tingimustes iseseisvalt toime tulla ja kelle toimetulekut pole võimalik tagada mõne muu teenuse abil. Nõudlus ja pakkumine: teenuselt lahkub praegu rohkem inimesi kui tuleb juurde. Pigem ongi tegemist praegu kahaneva teenusega, mis tuleneb valla noorest elanikkonnast. Aga on esinenud juhtumeid, kus valda kirjutatakse sisse mõni eakas inimene seetõttu, et teine omavalitsus on teenust vähem kompenseerinud.

Rahastusmudel

Hoolduskulu tasumise piirmäär on 650 eurot ühe teenuse saaja kohta kalendrikuus. Väljaspool kodu osutatav üldhooldusteenus päevahoiuna hinnad Rae Sotsiaalkeskuses 2023. eelarveaastal: 1.1. rahvastikuregistrijärgse elukohaga Rae valla elanikule – 10 eurot / päev; 1.2. teise kohaliku omavalitsuse elanikule – 20 eurot / päev; 1.3. lõunasöögi maksumus – 3,50 eurot; 1.4. õhtuote maksumus – 2 euro.

Inimkeskus

Isik võib tema lähedane esitada vallavalitsusele vastava taotluse, üldhoolduskulude tasumises osalemine toimub vallavalitsuse korralduse alusel.

Teenuse pakkumise võimekus ei ole piisav nõudluse rahuldamiseks. Ootejärjekorrad on liiga pikad. Rahastusmudel ei ole jätkusuutlik ega arvesta inimese suutlikkust omaosalust tagada. Teenuse korraldamisel ja osutamisel ei ole piisavalt arvestatud inimkeskse lähenemisega.

Väga halb **Pigem halb** **Pigem hea** **Väga hea**

Teenuse pakkumise võimekus ületab nõudluse. Ootejärjekordi ei ole või on need mõistliku pikkusega. Rahastusmudel on jätkusuutlik ja arvestab abivajaja maksevõimet. Teenuse osutamisel on arvestatud kõikide inimkeskuse aspektidega.

TÄISEALISE ISIKU HOOLDUS

Hinnangud

Nõudlus ja pakkumine

Pigem on nõudlus väike ja hooldajaks on määratud üksikud isikud, kokku 4 isikut.

Rahastusmudel

Rae Vallavalitsus tasub täisealise isiku hooldajaks määratud isiku eest sotsiaalmaksu.

Inimkeskus

Hooldaja määramist on õigus taotleda raske või sügava puudega täisealisel isikul, kes oma vaimse või kehalise erivajaduse tõttu vajab igapäevast kõrvalist abi ja juhendamist ning turvalisuse tagamist ning kelle eelnimetatud vajadused on võimalik rahuldada hooldaja tegevusega. Isik, kes taotleb hoolduse seadmist ja hooldaja määramist, esitab vallavalitsusele kirjaliku taotluse, milles avaldab lisaks § 4 lõige 3 toodud andmetele võimalusel andmed isiku kohta, keda soovib hooldajaks. Taotlusele lisatakse järgmised dokumendid: 1) koopiad isikut tõendavatest dokumentidest; 2) koopia puude raskusastme tuvastamise otsusest selle olemasolul; 3) hooldaja nõusolek hooldajaks asumise kohta;

4) kui hooldust vajavale isikule on määratud eestkostja, siis esitada ka kohtuotsus eestkostjaks määramise kohta. Sotsiaalameti teenistuja kooskõlastab hooldusvajaduse hindamise käigus hooldust vajava isikuga hooldaja ülesanded. Hooldus seatakse ja hooldaja määratakse tähtajaliselt hooldust vajava isiku puude raskusastme kehtivuse tähtaja lõppemiseni, kui lühema tähtaja määramist ei tingi taotlejast või hooldust vajavast isikust tulenevad asjaolud. Hoolduse võib seada ja hooldaja määrata tähtajatult, kui hooldust vajava isiku puude raskusaste on määratud tähtajatult. Hooldaja tegevust hooldamisel ja hoolduse vastavust hooldatava vajadustele hinnatakse tähtajatult seatud hoolduse ja määratud hooldaja korral vähemalt üks kord kolme aasta jooksul alates hoolduse seadmisest ja hooldaja määramisest. Hooldust ei seata ja hooldajat ei määrata, kui: 1) hooldust taotleva isiku funktsioonihäiret on võimalik abivahendiga või tugiteenusega kompenseerida; 2) isikul ei ole tegelikku abi- ja hooldusvajadust; 3) esineb mõni muu põhjus.

Teenuse pakkumise võimekus ei ole piisav nõudluse rahuldamiseks. Ootejärjekorrad on liiga pikad. Rahastusmudel ei ole jätkusuutlik ega arvesta inimese suutlikkust omaosalust tagada. Teenuse korraldamisel ja osutamisel ei ole piisavalt arvestatud inimkeskse lähenemisega.

Väga halb
 Halb
 Pigem hea
 Väga hea

Teenuse pakkumise võimekus ületab nõudluse. Ootejärjekordi ei ole või on need mõistliku pikkusega. Rahastusmudel on jätkusuutlik ja arvestab abivajaja maksevõimet. Teenuse osutamisel on arvestatud kõikide inimkeskuse aspektidega.

TUGIISIKUTEENUS

Hinnangud

Nõudlus ja pakkumine

Tugiisikuteenust määratakse Rae Vallavalitsuses abi vajavatele isikutele aina enam eesmärgiga aidata abivajajatel väljaspool kodu hakkama saada. Nõudlus ja pakkumine: osutab Rae vallavalitsus alates 1. jaanuarist 2024 ise Rae sotsiaalkeskuse kaudu. Tugiisikuid on 25 ametikohta. Ametikohad on täidetud. Nõudlus on suurem kui suudame pakkuda, aga tegeleme pakkumise suurendamiseks võimaluste loomisega, sh ametikohtade liitmise plaan sotsiaalkeskuse struktuuris.

Rahastusmudel

Sotsiaalteenuste hindade kehtestamine: 1.1 lapse tugiisikuteenuse tunnihinnaks 0,10 eurot; 1.2. täiskasvanu tugiisikuteenuse tunnihinnaks 0,20 eurot.

Inimkesksus

Tugiisikuteenusele suunatakse sotsiaalameti teenistuja ettepanekul või isiku taotluse alusel. Aluseks vallavalitsuse vastavasisuline korraldus Tugiisikuteenust on õigus taotleda täisealisel isikul või suure hooldus- ja abivajadusega lapse hooldusõigust omaval isikul (lapsevanem ja eestkostja) või lapse perekonnas hooldajal, kes vajab kõrvalabi: 1) lapse eest hoolitsemisel ning lapsele turvalise ja toetava kasvukeskkonna loomisel; 2) puude, haiguse või raske sotsiaalse olukorra tõttu, mis kahjustab isiku või tema pere toimetulekut; 3) sotsiaalseks toimetulekuks kinnipidamiskohast vabanemisel; 4) iseseisvalt elama asumisel asendushooldusteenuse või eestkoste lõppemisel; 5) psüühika- ja käitumishäire tõttu. Teenuse taotlusele lisatakse vajadusel täiendavad

dokumendid. Kõrvalabi vajaduse määra hinnatakse iga isiku puhul eraldi. Abivajadus selgitatakse välja ning dokumenteeritakse sotsiaalteenuste ja -toetuste andmeregistris (STAR) ning on osa vajadusel koostatavast juhtumiplaanist. Teenuse saajal on õigus enne teenuse saamist kohtuda omavahelise sobivuse hindamiseks tugisikuga, kes teenust osutama hakkab. Tugisikuks ei määrata teenuse saaja esimese või teise astme ülenejat või alanejat sugulast või isikut, kes elab alaliselt või püsivalt samas eluruumis teenuse saajaga. Teenuse osutamine toimub vastavalt teenuseosutajaga sõlmitud lepingule. Teenuseosutaja sotsiaalametile igakuiselt teenuse osutamise aruande.

Teenuse pakkumise võimekus ei ole piisav nõudluse rahuldamiseks. Ootejärjekorrad on liiga pikad. Rahastusmudel ei ole jätkusuutlik ega arvesta inimese suutlikkust omaosalust tagada. Teenuse korraldamisel ja osutamisel ei ole piisavalt arvestatud inimkeskse lähenemisega.

○ ○ ○ ○
Väga halb Pigem halb Pigem hea Väga hea

Teenuse pakkumise võimekus ületab nõudluse. Ootejärjekordi ei ole või on need mõistliku pikkusega. Rahastusmudel on jätkusuutlik ja arvestab abivajaja maksevõimet. Teenuse osutamisel on arvestatud kõikide inimkeskuse aspektidega.

ISIKLIKU ABISTAJA TEENUS

Hinnangud

Nõudlus ja pakkumine

Isiklik abistaja abistab teenust saama õigustatud isikut lähtuvalt tema puudest tulenevatest vajadustest liikumisel, söömisel, riietumisel, suhtlemisel (raske kõnepuude puhul), hügieeniprotseduuride sooritamisel, kirjutamisel, lugemisel, samuti majapidamistöodes ja teiste toimingutes, milles isik puude tõttu abi vajab. Nõudlus ja pakkumine: pakutakse mitmel eesmärgil: mõnel abi vajavaid toiminguid rohkem, mõne vähem. Vajadus on (sarnaselt enamuse teenustega) kasvav.

Rahastusmudel

Isikliku abistaja tunnihind teenusesaajale on 1.50 eurot, kui teenuse saaja majanduslik olukord ei võimalda teenuse eest tasuda, tasub teenuse eest täismahus vald.

Inimkesksus

Isikliku abistaja teenuse saamiseks tuleb Rae vallavalitsuse ja sotsiaalametile esitada taotlus. Teenuse taotlusele lisatakse: 1) koopia puude raskusastme tuvastamise otsusest selle olemasolul; 2) kui isikliku abistaja määramist taotleval isikul on olemas konkreetne isik, keda ta soovib enda isiklikuks abistajaks, lisatakse taotlusele tema andmed ja kirjalik nõusolek. Kõrvalabi vajaduse määra hinnatakse iga isiku puhul eraldi. Teenuse saajal on õigus valida teenust vahetult osutavat isikut. Soovi esitamise korral abistatakse teenuse saajat teenust vahetult osutava isiku leidmisel. Teenuse saajal on õigus enne teenust vahetult osutava isiku kindlaksmääramist omavahelise sobivuse hindamiseks temaga kohtuda. Isiklikuks abistajaks ei määrata teenuse saaja esimese või teise astme ülenejat või alanejat sugulast või isikut, kes elab alaliselt või püsivalt samas eluruumis teenuse saajaga. Abivajaduse hindamist teostav sotsiaalmeti teenistuja koostab koostöös teenuse saajaga hooldusplaan. Teenuseosutaja sõlmib lähtuvalt teenusele suunamise haldusaktist ja hooldusplaanist teenuse saajaga teenuse osutamise lepingu.

Teenuseosutaja sotsiaalametile igakuiselt teenuse osutamise aruande.

Teenuse pakkumise võimekus ei ole piisav nõudluse rahuldamiseks. Ootejärjekorrad on liiga pikad. Rahastusmudel ei ole jätkusuutlik ega arvesta inimese suutlikkust omaosalust tagada. Teenuse korraldamisel ja osutamisel ei ole piisavalt arvestatud inimkeskse lähenemisega.

○ ○ ● ○
Väga halb Pigem halb Pigem hea Väga hea

Teenuse pakkumise võimekus ületab nõudluse. Ootejärjekordi ei ole või on need mõistliku pikkusega. Rahastusmudel on jätkusuutlik ja arvestab abivajaja maksevõimet. Teenuse osutamisel on arvestatud kõikide inimkeskuse aspektidega.

SOTSIAALTRANSPORT

Hinnangud

Nõudlus ja pakkumine

Sotsiaaltransporditeenus on Rae vallavalitsuse korraldatav sotsiaalteenus, mille eesmärk on võimaldada üldjuhul puuetega inimeste sotsiaaltoetuste seaduse § 2 lõike 1 tähenduses puudega ja liikumisraskustega isikul, kelle puue või muu liikumisraskus takistab isikliku või ühissõiduki kasutamist, kasutada tema vajadustele vastavat transpordivahendit tööle või õppeasutusse sõitmiseks või avalike teenuste kasutamiseks. Teenuse osutamise maht aastas hinnanguliselt 1332 korda. Kindel kord, 3 päeva ette teatada. Rae vald ise ei paku teenust, vaid selleks on vallal koostööpartnerid. 2 aastaga on teenuse saajate arv muutunud enam kui poole võrra (30 saajast on saanud 90).

Rahastusmudel

2023. eelarveaastaks sotsiaalteenuste eest makstava isiku omaosaluse hind: sotsiaaltransporditeenuse hinnaks 0,20 eurot/kilomeeter. Ülejäänud osalus KOV-il. Mudel ei ole viimastel aastatel muutunud.

Inimkesksus

Sotsiaaltransporditeenuse korraldamine Teenuse taotluses märgitakse lisaks § 4 lõige 3 toodud andmetele võimalusel ka lähte- ja sihtkoht ning saatja vajadus. Taotlusele lisatakse koopia puude raskusastme tuvastamise otsusest selle olemasolul. Teenust osutab vallavalitsuse poolt korraldatud hanke võitja või meditsiinilise transpordi osutaja. Liiniveona tagatud sotsiaaltransporditeenuse eest tasu ei maksta ning liiniveona korraldatava sotsiaaltransporditeenuse eest tasutakse valla eelarvest vastavalt vedajaga sõlmitud lepingule. Juhuveona osutatud sotsiaaltransporditeenuse eest võetakse teenuse kasutajalt tasu. Teenuse hinna arvestuse aluseks on vallavalitsuse kehtestatud hind ühe läbitud kilomeetri kohta. Sotsiaaltransporditeenust osutatakse: - arsti vastuvõtule sõitmiseks; - rehabilitatsiooniteenustele, haiglasse või haiglast koju sõitmiseks; - toimetulekuks hädavajalike asjaajamistoimingute teostamiseks; - erakorraliste juhtumite korral; - tööle või õppeasutusse sõitmiseks.

Teenuse pakkumise võimekus ei ole piisav nõudluse rahuldamiseks. Ootejärjekorrad on liiga pikad. Rahastusmudel ei ole jätkusuutlik ega arvesta inimese suutlikkust omaosalust tagada. Teenuse korraldamisel ja osutamisel ei ole piisavalt arvestatud inimkeskse lähenemisega.

Teenuse pakkumise võimekus ületab nõudluse. Ootejärjekordi ei ole või on need mõistliku pikkusega. Rahastusmudel on jätkusuutlik ja arvestab abivajaja maksevõimet. Teenuse osutamisel on arvestatud kõikide inimkeskuse aspektidega.

VÕLANÕUSTAMISTEENUS

Hinnangud

Nõudlus ja pakkumine

Rae Vallavalitsuse poolt tasustatava võlanõustamisteenuse järele nõudlus kasvanud. Elanikud on üha enam pöördunud oma probleemide lahendamiseks kohaliku omavalitsuse poole. Saajate arv ja maht aasta jooksul 4 inimest. Teenuse vajadus on kasvav.

Rahastusmudel

Rae Vallavalitsus tasub teatud arv kordi teenuse saaja eest teenuseosutajale. KOV tasub teenuse eest kuni 5h tunnihinnaga 25 eurot. Teenust ei osuta Rae vald, vaid koostööpartnerid.

Inimkeskus

Võlanõustamisteenust on õigus taotleda täisealise isikul, kellele on esitatud nõue täita võlaõiguslikust suhtest või seadusest tulenev sissenõutavaks muutunud rahaline kohustus, mida isik ei ole võimeline iseseisvalt täitma või kellel on võlgnevuse tekkimise oht. Ka toimetulekutoetuse taotlejaid suunatakse võlanõustamise teenusele. Kui vallavalitsuses on teenistuses sotsiaalhoolekande seaduse § 45 lõikes 1 sätestatud nõuetele vastav ametnik, osutab võlanõustamisteenust see teenistuja. Muul juhul osutatakse teenust haridus- ja sotsiaalameti kaudu leitud pädeva võlanõustamisteenuse osutaja kaudu. Piiratud teovõimega isiku puhul osutatakse teenust tema seaduslikule esindajale seadusliku esindaja taotluse alusel.

Teenuse pakkumise võimekus ei ole piisav nõudluse rahuldamiseks. Ootejärjekorrad on liiga pikad. Rahastusmudel ei ole jätkusuutlik ega arvesta inimese suutlikkust omaosalust tagada. Teenuse korraldamisel ja osutamisel ei ole piisavalt arvestatud inimkeskse lähenemisega.

Teenuse pakkumise võimekus ületab nõudluse. Ootejärjekordi ei ole või on need mõistliku pikkusega. Rahastusmudel on jätkusuutlik ja arvestab abivajaja maksevõimet. Teenuse osutamisel on arvestatud kõikide inimkeskuse aspektidega.

VARJUPAIGATEENUS

Hinnangud

Nõudlus ja pakkumine

Nõudlus on pigem väike. On esinenud üksikud korrad, mil Rae vallavalitsus on pidanud isikule varjupaigas kohta taotlema. Aasta jooksul 1 abivajaja. Rae vald ei paku ise teenust.

Rahastusmudel

Vastavalt teenuse saaja majanduslikule olukorrale osaleb Rae Vallavalitus teenuse eest tasumisel.

Inimkesksus

Varjupaigateenuse korraldamine Varjupaigateenust on õigus taotleda isikul, kes viibib abivajaduse hetkel Rae valla haldusterritooriumil, kellel puudub ööbimiskoht ja kes ei ole võimeline endale ööbimiskohta leidma ning kellele ei ole võimalik mõne muu sotsiaalhoolekandeline abiga ajutist ööbimiskohta tagada. Vallavalitsus on kohustatud teenuse korraldama ka taotlust esitamata. Varjupaigateenus tagatakse ajutiselt perioodiks, mis on vajalik teenust saama õigustatud isiku edasise elu korraldamiseks. Vallavalitsusel on kohustus pakkuda isikule nõustamist ja abi toimetulekut takistavate probleemide lahendamiseks. Juhul, kui teenust vajav isik tuleb suunata teenusele viivitamatult, korraldab haridus- ja sotsiaalmeti teenistuja abivajaja teenusele paigutamise koheselt. Isiku varjupaigateenusele jäämise otsustab vallavalitsus korraldusega järgmisel istungil. Võimalusel osaleb varjupaigateenust saama õigustatud isik varjupaigateenuse eest tasumisel vastavalt varjupaigateenuse osutaja kehtestatud hinnakirjale või kokkuleppele ning isiku majanduslikele võimalustele. Varjupaigateenuse hinna see osa, mille eest ei ole teenusesaaja oma varalisest seisukorrast lähtuvalt võimeline tasuma, tasutakse valla eelarvest. Teenuse eest tasumise aluseks on teenusele suunamise haldusakt või teenuse osutamiseks sõlmitud leping.

Teenuse pakkumise võimekus ei ole piisav nõudluse rahuldamiseks. Ootejärjekorrad on liiga pikad. Rahastusmudel ei ole jätkusuutlik ega arvesta inimese suutlikkust omaosalust tagada. Teenuse korraldamisel ja osutamisel ei ole piisavalt arvestatud inimkeskse lähenemisega.

○ ○ ● ○
Väga halb Pigem halb Pigem hea Väga hea

Teenuse pakkumise võimekus ületab nõudluse. Ootejärjekordi ei ole või on need mõistliku pikkusega. Rahastusmudel on jätkusuutlik ja arvestab abivajaja maksevõimet. Teenuse osutamisel on arvestatud kõikide inimkeskuse aspektidega.

ELURUUMI TAGAMISE TEENUS**Hinnangud****Nõudlus ja pakkumine**

Eluruumiteenusele on nõudlus pigem suur. Sotsiaalpindu vallas ei ole. Seega sõlmitakse järjekorra alusel leping munitsipaalaluruumi kasutamiseks. Järjekorras viibimise kestus sõltub ka sellest, kui suurt pinda soovitakse. Teenuse saajaid on ca 46.

Rahastusmudel

Sihtgrupipõhine koefitsent, mis on üüri arvestamise aluseks. Vald ei tasu üüri.

Inimkesksus

Eluruumi tagamise teenust on õigus taotleda täisealisel isikul, kes elukondlikest, sotsiaalmajanduslikest või tervislikest põhjustest tulenevalt ei ole võimeline endale ja oma perekonna vajadustele vastavat eluruumi tagama või ei ole suuteline senises eluruumis enam oma elu ja tervist ohtu seadmata iseseisvalt hakkama saama sh: 1) eakas isik, kelle suhtes puuduvad perekonnaseadusest tulenevad ülalpidamist andma kohustatud isikud ning kes ei suuda senises eluruumis toime tulla; 2) isik, kellel on tervislikel põhjustel raskusi eluruumis liikumise või endaga toimetulekuga;

3) puudega isik, kellel on raskusi eluruumis liikumise, endaga toimetuleku või suhtlemisega; 4) isik, kes ise või kelle pere kasutab regulaarselt sotsiaalhoolekandelisti hüvitisi ning kellel on raskusi laste kasvatamise ja lastele inimväärse kasvukeskkonna tagamisega; 5) isik, kelle elukoht enne asendushooldusteenusele suunamist või kinnipidamisasutusse määramist Eesti rahvastikuregistri andmetel oli Rae vald; 6) isik, kes tulekahju, loodusõnnetuse või muul sarnasel põhjusel on kaotanud eluaseme. Eluruumi tagamise teenuse taotlusele märgitakse lisaks §4 lõige 3 andmetele: 1) asjaolu puude ning selle raskusastme tuvastamise kohta, samuti puudest tingitud vajadused eluruumile või kõrvalabile; 2) andmed isiku igakuise sissetuleku (sh sotsiaalhoolekandelisti rahaliste hüvitiste) kohta; 3) andmed isiku perekonnaliikmete kohta; 4) eluruumi kasutamise aeg, kui isik vajab seda kindlaks ajaperioodiks. Kui eluruumi tagamise teenust vajavad täiskasvanud isikud, kes moodustavad ühise leibkonna, peavad isikud taotluse eluruumi tagamise teenuse saamiseks esitama koos, märkides taotlusele iga taotleja kohta põhjuse, milleks isik eluruumi tagamise teenust vajab andmed isiku igakuise sissetuleku (sh sotsiaalhoolekandelisti rahaliste hüvitiste) kohta. Eluruumi tagamise teenust osutatakse vastavalt Rae Vallavolikogu kehtestatud Rae valla omandis olevate eluruumide kasutamise korrale. Eluruumi kasutamise korral tasub teenuse saaja üüri ja eluruumiga seotud kõrvalkulud vallavalitsuse esitatud arvete alusel.

Teenuse pakkumise võimekus ei ole piisav nõudluse rahuldamiseks. Ootejärjekorrad on liiga pikad. Rahastusmudel ei ole jätkusuutlik ega arvesta inimese suutlikkust omaosalust tagada. Teenuse korraldamisel ja osutamisel ei ole piisavalt arvestatud inimkeskse lähenemisega.

Väga halb **Pigem halb** **Pigem hea** **Väga hea**

Teenuse pakkumise võimekus ületab nõudluse. Ootejärjekordi ei ole või on need mõistliku pikkusega. Rahastusmudel on jätkusuutlik ja arvestab abivajaja maksevõimet. Teenuse osutamisel on arvestatud kõikide inimkeskuse aspektidega.

MILLISEID TEENUSEID KOV LISAKS OSUTAB?

Hinnangud

Teenus 1

Teenuse nimi:

...

Teenuse kirjeldus:

...

Hinnang:

Pigem hea (3)

Teenus 2

Teenuse nimi:

...

Teenuse kirjeldus:

...

Hinnang:

Pigem hea (3)

Teenus 3

Teenuse nimi:

...

Teenuse kirjeldus:

...

Hinnang:

Pigem hea (3)

Analüüs

Rae vald pakub kõiki sotsiaalteenuseid ise, välja arvatud väga väikse nõudlusega varjupaigateenust, mida pakutakse koostööpartneri abiga.

Kõige keerulisem on olnud katta nõudlust tugisikuteenusele ja eluruumi tagamise teenusele, mõlemale teenusele on järjekord.

Nii koduteenus kui sotsiaaltranspordi nõudlus on suur ja kasvav, kuid vald on suutnud seda katta.

Isikliku abistaja teenusele ja võlanõustamisteenusele on olnud väike nõudlus ja vald on suutnud seda katta, sealjuures on nõudlus selgelt kasvav.

Tulenevalt eakate väiksest osakaalust rahvastikus on osadele teenustele nõudlus endiselt väike, näiteks üldhooldusteenus ja täisealise isiku hooldus.

Täpsem lühikokkuvõte:

Koduteenus: 2024. aasta alguses 24 saajat, kasvav vajadus. Tasu 2,50 eurot/tund, kui on seadusjärgseid ülalpidajaid; osaline või täielik valla rahastus, kui enda vahendid puuduvad.

Üldhooldusteenus: praegu kahanev nõudlus, piirmäär 650 eurot kuus.

Täisealise hooldus: väike nõudlus, 4 määratud hooldajat. Rae vallavalitsus tasub sotsiaalmaksu määratud hooldajale.

Tugisikuteenus: loodud 25 ametikohta, need on täidetud, suurem nõudlus kui pakkumine. Tasud: 0,10 eurot/tund lapsele; 0,20 eurot/tund täiskasvanule.

Isikliku abistaja teenus: kasvav vajadus. Hind 1,50 eurot/tund teenusesaajale.

Sotsiaaltransport: teenuse saajate arv kasvas 2023. aastal 30-lt 90-le. Tasud: 0,20 eurot/kilomeeter, KOV tasub puudujääva osa.

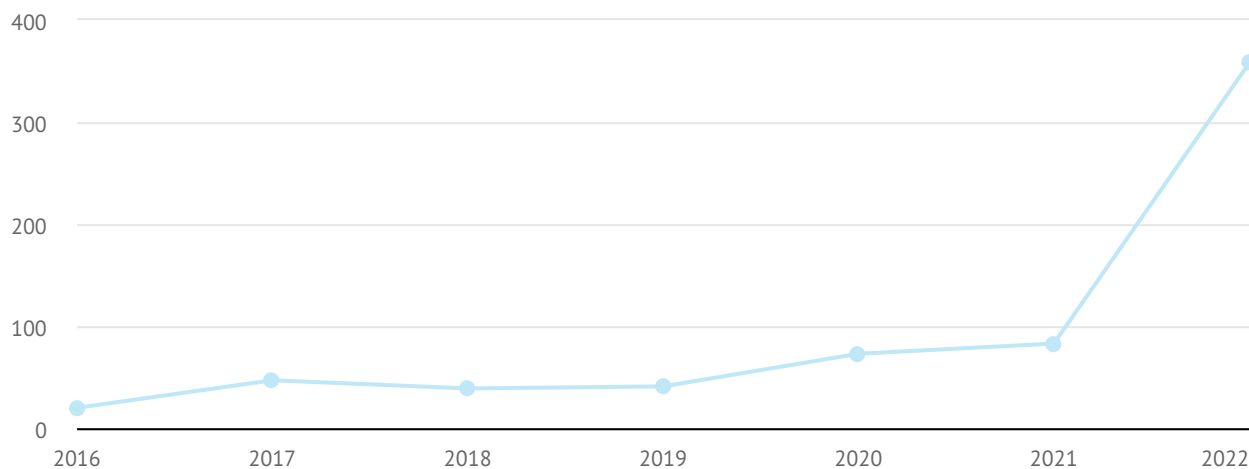
Võlanõustamisteenus: nõudlus on kasvav, praegu 4 saajat aastas. Tasud: Rae vald maksab kuni 5h, tunnihind 25 eurot.

Varjupaigateenus: väike nõudlus, aastas keskmisel 1 abivajaja. Tasumine: valla osalus vastavalt abisaaja majanduslikule olukorrale.

Eluruumi tagamise teenus: nõudlus on suur, hetkel ca 46 saajat. Teenusel on järjekord, mis sõltub ka soovitud pinna suurusest. Teenusesaaja maksab üüri ja kõrvalkulud.

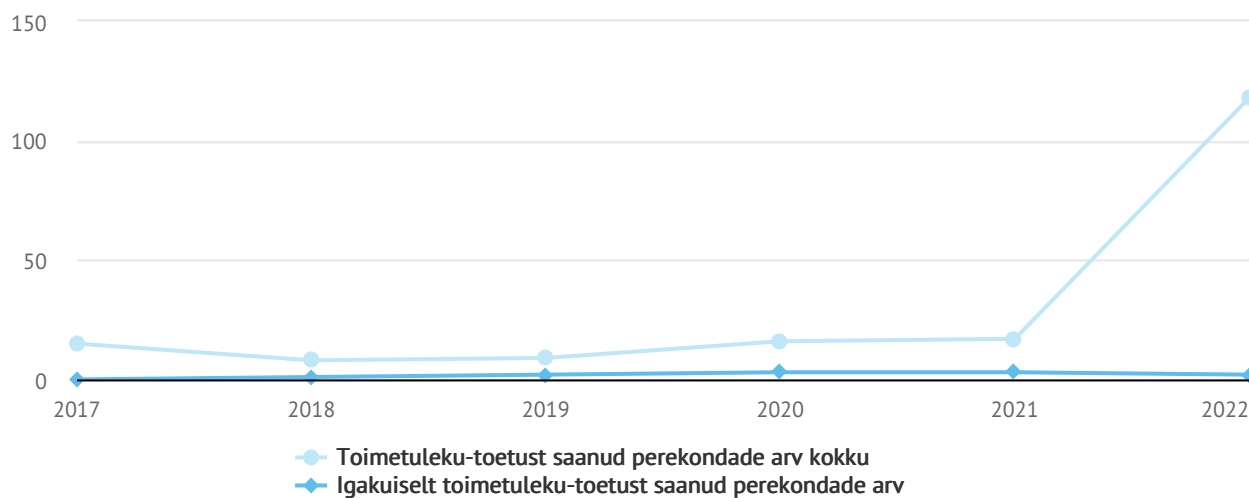
4.1.2 Toimetulekutoetuse saajad

Toimetulekutoetuse saajate hulk

Joonis 4.1.2 .a Toimetulekutoetuse saajate hulk

Toimetulekutoetust saanud perekonnad

Joonis 4.1.2 .b Toimetulekutoetust saanud perekonnad

Toimetulekutoetuste maksmise taust

Hinnangud

Ennetavad teenused

Toimetuleku toetuse saamiseks tuleb esitada taotlus sotsiaalmetile. Lisada juurde vajalikud dokumendid (kontoväljavõtte, arved). Kui toimetuleku toetuse saaja vastavad toetuse saamise aluseks olevate kriteeriumitele, siis toetus määratakse ja makstakse välja pangaarvele.

Tugi abivajajale

Toimetulekutoetuse saajad on enamasti paljulapselised pered, raskustesse sattunud pered ning Covid-19 tõttu töö kaotanud inimesed. Kokkuvõtvalt, kelle sissetulek on oluliselt vähenenud, ning leibkonna andmed ja

sissetulek vastavad toetuse saamise kriteeriumitele.

Toetavad tegevused

Nõustamise käigus pakutakse taotlejatele võlanõustamisteenust, jagatakse infot, kui teatakse mõnda vakantset töökohta jne.

Puudub regulaarne olukorra analüüs ja sellest lähtuv reageerimine. Ennetavaid teenuseid ei ole piisavalt. Tugi abivajajatele ei ole piisav. Toetavad tegevused on ühekordsed.

○ ○ ○ ○
Väga halb Pigem halb Pigem hea Väga hea

Toimub regulaarne olukorra analüüs ja vajadusel reageerimine. Ennetavad teenuseid on piisavalt ja vastavad vajadustele. Tugi abivajajatele on kättesaadav ja vastab vajadustele. Toetavad tegevused on läbimõeldud ja järjepidevad.

Analüüs

Toimetulekutoetuse saajate ning toimetulekutoetust saavate perede hulk tõusis hüppeliselt 2022. aastal. Võrreldes eelnenud aastaga kasvas rahuldatud taotluste arv 83-lt 358-ni (ehk üle 4 korra) ja toimetulekutoetust saanud perekondade arv 17-lt 118-ni (ehk liig 7 korda).

Peamised põhjused:

- Covid-19 pandeemia, millel oli suur mõju majandusele, inimesed kaotasid kriisiajal töö. Kriisis töö kaotanutest suur osa on jätkuvalt tööta;
- Ukraina sõjapõgenikud ja neile makstavate toetused.

4.1.3 KOV eelarvest makstavad sotsiaaltoetused

KOV eelarvest makstavad toetused

Hinnangud

Tugi abivajajale

Valla eelarves ettenähtud vahenditest makstakse toimetuleku soodustamiseks järgmisi toetusi: 1) vähekindlustatud pere lapse koolitoetus; 2) vanemliku hoolitsuseta jäänud lapse ülalpidamis- ja koolituskulude toetus; 3) asendushooldusteenusel oleva lapse/noore sünnipäeva-, jõulu-, koolilõpu- ja elluastumise toetus; 4) suurpere, eestkostepere ja puudega lapse vanema emadepäeva toetus; 5) suurpere, eestkostepere ja puudega lapse vanema jõulutoetus; 6) pensionäri, puudega täisealise ja puudega lapse ravimi-/või hambaravitoetus; 7) pensionäri ja puudega lapse prillitoetus; 8) toetus puudega täisealise ja puudega lapse küttekulude eest osaliseks tasumiseks; 9) invatehnilise abivahendi toetus; 10) eaka tähtpäevatoetus; 11) ravikindlustamata isiku ravikulude toetus; 12) kinnipidamisasutusest vabanenud isiku ühekordne toetus; 13) dokumenditoetus; 14) vältimatu sotsiaalabi toetus; 15) muu toimetulekut soodustav toetus; 16) matusetoetus.

Toetavad tegevused

Ühekordsete toetuste maksmisega saab KOV toetada valla elanikke erinevate toimingute eest tasumisel, arutatakse toetuse määramist ja maksmist sotsiaalkomisjonis, mis toimuvad 2 korda kuus.

Puudub regulaarne olukorra analüüs ja sellest lähtuv reageerimine. Ennetavaid teenuseid ei ole piisavalt. Tugi abivajajatele ei ole piisav. Toetavad tegevused on ühekordsed.

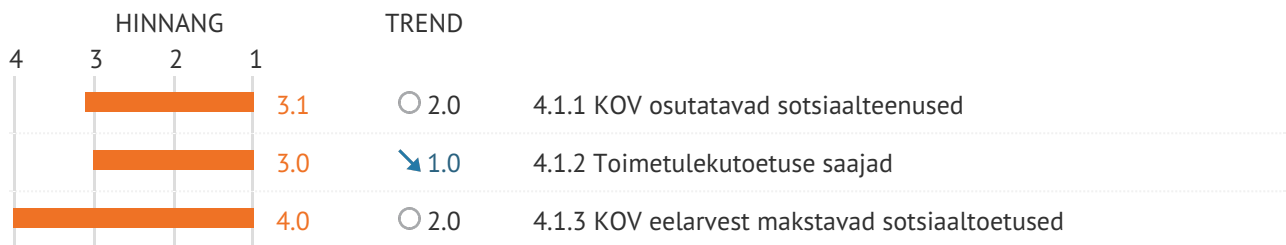
○ ○ ○ ●
Väga halb **Pigem halb** **Pigem hea** **Väga hea**

Toimub regulaarne olukorra analüüs ja vajadusel reageerimine. Ennetavad teenuseid on piisavalt ja vastavad vajadustele. Tugi abivajajatele on kättesaadav ja vastab vajadustele. Toetavad tegevused on läbimõeldud ja järjepidevad.

Analüüs

Kohaliku omavalitsuse eelarvest makstavaid toimetulekut soodustavaid toetuseid on mitmeid ning olukord on hetkel väga hea. Rae vald aitab tasuta ka ühekordsete toetustena erinevate toimingute eest eelnevalt vallaga kontakteerudes.

4.1 Sotsiaalteenused ja -toetused. Kokkuvõte

Kokkuvõte:

KOV osutatavad sotsiaalteenused

Rae vald pakub kõiki sotsiaalteenuseid ise, välja arvatud väga väikse nõudlusega varjupaigateenust, mida pakutakse koostööpartneri abiga.

Kõige keerulisem on olnud katta nõudlust tugiisikuteenusele ja eluruumi tagamise teenusele, mõlemale teenusele on järjekord.

Nii koduteenuse kui sotsiaaltranspordi nõudlus on suur ja kasvav, kuid vald on suutnud seda katta.

Isikliku abistaja teenusele ja võlanõustamisteenusele on olnud väike nõudlus ja vald on suutnud seda katta, sealjuures on nõudlus selgelt kasvav.

Tulenevalt eakate väiksest osakaalust rahvastikus on osadele teenustele nõudlus endiselt väike, näiteks üldhooldusteenus ja täisealise isiku hooldus.

Toimetulekutoetuse saajad

Toimetulekutoetuse saajate ning toimetulekutoetust saavate perede hulk tõusis hüppeliselt 2022. aastal. Võrreldes eelnenud aastaga kasvas rahuldatud taotluste arv 83-lt 358-ni (ehk üle 4 korra) ja toimetulekutoetust saanud perekondade arv 17-lt 118-ni (ehk liig 7 korda). Peamisteks eeldatavateks põhjusteks on Covid-19 epideemiaga seotud piirangute tõttu töö kaotanute pikaajaliselt töötuks jäämine ja Ukraina sõjapõgenikele toetuste maksmine.

KOV eelarvest makstavad sotsiaaltoetused

Rae vald pakub mitmekülgset toetuste paketti erinevatele sihtrühmadele lastest ja peredest eakate vallaelanikeni ning erinevateks eluolukordadeks. Rae vald aitab asjakohastel juhtudel ka ühekordsete toetustega, tasudes erinevate toimingute eest.

TUGEVUSED

- Rae vald pakub kõiki sotsiaalteenuseid ise, välja arvatud väga väikse nõudlusega varjupaigateenust, mida pakutakse koostööpartneri abiga. Enamuse teenuste nõudlust suudetakse hästi katta.
- Tulenevalt eakate väiksest osakaalust rahvastikus on osadele sotsiaalteenustele nõudlus endiselt väike, näiteks üldhooldusteenus ja täisealise isiku hooldus.
- Rae vald pakub oma eelarvest mitmekülgset toetuste paketti erinevatele sihtrühmadele lastest ja peredest eakate vallaelanikeni ning erinevateks eluolukordadeks.

NÕRKUSED

- Kahe sotsiaalteenuse nõudlust on vallal olnud keeruline katta, nimelt on järjekord tugiisikuteenusele ja eluruumi tagamise teenusele.
- Enamuse sotsiaalteenuste nõudlus on kasvav ja kulud neile suurenevad, näiteks koduteenus, sotsiaaltransport, isikliku abistaja teenus, võlanõustamine.
- Toimetulekutoetuse saajate ning toimetulekutoetust saavate perede hulk tõusis 2022. aastal kordades.

4.2 Abivajavate lastega tegelemine

4.2.1 Abivajava/ hädaohus oleva lapse toetamine

Abivajava/ hädaohus oleva lapse toetamine

Hinnangud

Ennetavad teenused

Tähtis on koostöö erinevate valdkondade spetsialistide vahel - sotsiaal, haridus, noosotöö, tervishoid. Kaardistamisel on oluline koostöö võrgustikega ning õigel ajal tehtud ennetustegevused, märkamine. Teabe kogumine toimub erinevate asutuste kaudu, kanaleid on palju (sõbrad, lähedased, kirik, kogukond laiemalt). Kaardistamine toimub osaliselt ka koostöös mobiilsete noorsootöötajatega.

Tugi abivajajale

Erinevad teenused/teraapiad, nõustamised vastavalt hinnatud abivajadusele. Laste- ja perede heaolu spetsialistid nõustavad ja suunavad teenustele.

Toetavad tegevused

Abi saamine vajadusel naaberomavalitsustest. Erivajadusega lapsed käivad näiteks teistes koolides. Sotsiaalse rehabilitatsiooni ja psühholoogi teenust on võimalik saada Jüris kohapeal, ei pea sõitma Tallinna või mõnda teise linna.

Puudub regulaarne olukorra analüüs ja sellest lähtuv reageerimine. Ennetavaid teenuseid ei ole piisavalt. Tugi abivajajatele ei ole piisav. Toetavad tegevused on ühekordsed.

○ ○ ● ○
Väga halb Pigem halb Pigem hea Väga hea

Toimub regulaarne olukorra analüüs ja vajadusel reageerimine. Ennetavad teenuseid on piisavalt ja vastavad vajadustele. Tugi abivajajatele on kättesaadav ja vastab vajadustele. Toetavad tegevused on läbimõeldud ja järjepidevad.

Analüüs

Abivajavaid lapsi märgatakse haridusasutustes ja kogukonnas (sõbrad, lähedased, kirik, kogukond laiemalt). Uueks kanaliks märkamisel ja esmakontakti loomisel on mobiilsed noorsootöötajad. Vastavalt hinnatud abivajadustele annavad laste ja perede heaolu spetsialistid nõu ja suunavad teenustele, sh nõustamised, teraapiad. Sotsiaalse rehabilitatsiooni ja psühholoogi teenust on võimalik saada Jüris kohapeal. Vajadusel küsitakse abi naaberomavalitsustest, näiteks erivajadustega lapsed käivad koolides väljaspool Rae valda.

4.2.2 Teenused ja toetused lastele ja peredele

TURVAKODUTEENUS

Hinnangud

Nõudlus ja pakkumine

Teenuse vajajaid on pigem vähem. 2023. aastal 2 last ja 1 ema, kes on tänaseks liikunud teise KOVi alla. Kriisiperede olemasolu on kaardistatud.

Rahastusmudel

Rahastusmudel on juhtumipõhine. Mudel ei ole ajas muutunud ning nelja aasta keskmist on keeruline välja tuua.

Inimkeskus

Erinevates keeltes teenuse pakkumine on raskendatud. Rahulolu uuringut laiemalt kõikide teenuste kohta korraldatakse kord aastas, mida

tutvustatakse ka elanikele.

Teenuse nõudlust ja vajadustele vastavust ei analüüsita regulaarselt. Rahastusmudel ei ole jätkusuutlik ega arvesta kasutaja maksevõimet. Teenuse osutamisel ei ole piisavalt arvestatud inimkeskse lähenemise aspektidega.

○ ○ ● ○
Väga halb **Pigem halb** **Pigem hea** **Väga hea**

Teenuse nõudlust ja vastavust vajadustega analüüsitakse regulaarselt ning vajadusel reageeritakse. Rahastusmudel on jätkusuutlik ja arvestab kasutaja maksevõimet. Teenuse osutamisel on arvestatud inimkeskse lähenemise aspektidega.

TUGIISIKUTEENUS

Hinnangud

Nõudlus ja pakkumine

2023. aastal on teenust saanud 37 last. Vald 2023 ostis teenust teenuseosutajalt Sotsiaalne Kaasatus. 2024. aastal osutatakse teenust läbi Rae Sotsiaalkeskuse. Tulenevalt puude raskusastmest erineb tugiisiku teenuse hind nii 2023 kui 2024. Lapsele koostatakse juhtumiplaan. Imelised aastad, Gordoni perekool. Rae Sotsiaalkeskuses alustab uus psühholoog.

Rahastusmudel

Omaosalus ja KOV. Aastas kulub teenusele rahalisi vahendeid ca 350 000 eurot. 2024. aastal on kavandatud üle 600 000 aastas.

Inimkesksus

Raskendatud eri keeltes teenuse võimaldamine. Tagasiside küsimine toimub. Vanemad ei ole protsessiga rahul (väga pikk), kuid teenusega ise ollakse rahul. Kokkuvõttes on teenus hea, kuid kättesaadavus halb, sest tahtjaid on rohkem kui teenuse pakkumiseks vajalikke tugiisikuid.

Teenuse nõudlust ja vajadustele vastavust ei analüüsita regulaarselt. Rahastusmudel ei ole jätkusuutlik ega arvesta kasutaja maksevõimet. Teenuse osutamisel ei ole piisavalt arvestatud inimkeskse lähenemise aspektidega.

○ ○ ● ○
Väga halb **Pigem halb** **Pigem hea** **Väga hea**

Teenuse nõudlust ja vastavust vajadustega analüüsitakse regulaarselt ning vajadusel reageeritakse. Rahastusmudel on jätkusuutlik ja arvestab kasutaja maksevõimet. Teenuse osutamisel on arvestatud inimkeskse lähenemise aspektidega.

PUUDEGA LASTE TUGITEENUSED/ LAPSEHOIUTEENUS

Hinnangud

Nõudlus ja pakkumine

Suure hooldusvajadusega raske ja sügava puudega kuni 17-aastastele lastele (kaasa arvatud) pakutakse lapsehoiu-, tugiisiku- ja toetava teenusena transporditeenust. Teenuste taotlemine algab kohalikus omavalitsusest, see tähendab, et lapse seaduslik esindaja peab kõigepealt pöörduma elukohajärgsesse kohalikku omavalitsusse. Lapsehoiuteenus 6 last aastas, kättesaadavusega ei ole hetkel probleeme. Vanemad annavad tagasisidet ja kinnitavad teenusele saades oma allkirjaga andmete

õigsuse. Lapsehoiuteenus on raske ja sügava puudega lastele, kes vajavad ööpäevaringset hooldust ja järelevalvet. Lapsehoiuteenus on lapsevanema töötamist, õppimist või toimetulekut toetav teenus, mille osutamise ajal tagab lapse hooldamise, arendamise ja turvalisuse lapsehoiuteenuse osutaja. Teenust osutatakse kas lapse kodus, hoidja kodus või hoiukodus (asutuses). Lapsehoiuteenust on võimalik saada eeldusel, et lapse hooldamine ei ole samal ajal tagatud teiste sotsiaalteenustega (v.a lapse perekonnas hooldamine) ning laps ei viibi samal ajal õppetööl haridusasutuses, vaid on kas koolieelsesel või koduõppel. Lapsehoiuteenust on võimalik kasutada nii ööpäevase kui ka päevase teenusena. Samuti saab teenust kasutada tundide arvestuses. Tugiisikuteenus Teenuse saajaid käesoleval aastal 37. Suure abivajadusega lastele abistaja hankimine raskendatud. Vanem annab jällegi allkirja, lisaks juhtumiplaan, mis on abiks hindamisel. Tugiisikuteenuse eesmärk on puudega lapse abistamine ja juhendamine õpi- ja arendusprotsessis osalemisel, millega laps erivajadusest tulenevalt ise toime ei tule. Oluline on lapsele turvalise ja toetava kasvukeskkonna tagamine. Tugiisik õpetab last enda eest hoolitsema, vajadusel abistab riietumisel, söömisel, hügieenitoimingute sooritamisel ja mängu- ja õppepaiga korrastamisel. Tugiisik abistab vajadusel last liikumisel, üritustel osalemisel jms. Vanemate laste puhul võib tugiisik abistada asjaajamisel, olla emotsionaalse toe pakkuja, kogemuste või teabe vahendaja, igapäevatööde õpetaja jne. Tugiisiku teenust on võimalik lapsel saada päevasel ajal kas kodus, hoius, haridusasutuses ja tervise- või rehabilitatsiooniteenusel käimisel, et lapsevanem saaks kas õppida, töötada või tööd otsida. Teenust korraldatakse igale lapsele individuaalselt ning tugiisiku täpsed tööülesanded pannakse kirja temaga sõlmitavas lepingusse. Transporditeenus Transporditeenust osutatakse lapsele, et ta saaks osaleda lapsehoiu- või tugiisikuteenusel. Transporditeenust saab taotleda üksnes koos teiste tugiteenustega, sest teenust ei osutata eraldiseisvana haridusasutuses, rehabilitatsiooniasutuses, terviseasutuses jne käimiseks, vaid üksnes juhtudel, kui laps on vaja edasi-tagasi transportida lapsehoiu- või tugiisikuteenusele.

Rahastusmudel

Sotsiaalteenuste osutamisega seotud kulud kaetakse täielikult või osaliselt valla eelarvest sotsiaaltoetusteks ja sotsiaalteenusteks ettenähtud vahenditest. Teenuse osutamiseks võidakse kasutada Euroopa Liidu struktuurifondide ja teiste asutuste toetusi ja sihtotstarbelisi eraldisi. Aasta keskmine summa, mis teenusele kulub on 350 000.-.

Inimkesksus

Tagasisidet teenuse kvaliteedile saadakse vanema kaudu. Ligipääsu tagamine üldjuhul teenusele saamise juures takistuseks ei saa.

Teenuse nõudlust ja vajadustele vastavust ei analüüsita regulaarselt. Rahastusmudel ei ole jätkusuutlik ega arvesta kasutaja maksevõimet. Teenuse osutamisel ei ole piisavalt arvestatud inimkeskse lähenemise aspektidega.

○ ○ ● ○
Väga halb **Pigem halb** **Pigem hea** **Väga hea**

Teenuse nõudlust ja vastavust vajadustega analüüsitakse regulaarselt ning vajadusel reageeritakse. Rahastusmudel on jätkusuutlik ja arvestab kasutaja maksevõimet. Teenuse osutamisel on arvestatud inimkeskse lähenemise aspektidega.

ASENDUSHOOLDUSTEENUS

Hinnangud

Nõudlus ja pakkumine

Teenusel on 2023. aasta novembrikuu seisuga 2 inimest, mis on tavapärase. Teenuse vajavate inimeste arvu on raske ennustada. Asukoht teenuse kättesaadavust ei mõjuta.

Rahastusmudel

Rahastus aja jooksul muutunud ei ole.

Inimkesksus

Kõik teenust vajavad inimesed saavad teenusele. Asukoht kättesaadavust ei mõjuta.

Teenuse nõudlust ja vajadustele vastavust ei analüüsita regulaarselt. Rahastusmudel ei ole jätkusuutlik ega arvesta kasutaja maksevõimet. Teenuse osutamisel ei ole piisavalt arvestatud inimkeskse lähenemise aspektidega.

 Väga halb Pigem halb Pigem hea Väga hea

Teenuse nõudlust ja vastavust vajadustega analüüsitakse regulaarselt ning vajadusel reageeritakse. Rahastusmudel on jätkusuutlik ja arvestab kasutaja maksevõimet. Teenuse osutamisel on arvestatud inimkeskse lähenemise aspektidega.

JÄRELHOOLDUSTEENUS

Hinnangud

Nõudlus ja pakkumine

Teenusel on novembrikuu seisuga 1 inimene, nõudlus ei ole suur.

Rahastusmudel

Mudel ei ole muutunud.

Inimkesksus

Kõik soovijad saavad teenusele, asukoht takistuseks ei ole.

Teenuse nõudlust ja vajadustele vastavust ei analüüsita regulaarselt. Rahastusmudel ei ole jätkusuutlik ega arvesta kasutaja maksevõimet. Teenuse osutamisel ei ole piisavalt arvestatud inimkeskse lähenemise aspektidega.

 Väga halb Pigem halb Pigem hea Väga hea

Teenuse nõudlust ja vastavust vajadustega analüüsitakse regulaarselt ning vajadusel reageeritakse. Rahastusmudel on jätkusuutlik ja arvestab kasutaja maksevõimet. Teenuse osutamisel on arvestatud inimkeskse lähenemise aspektidega.

SOTSIAALSE REHABILITATSIOONI TEENUS

Hinnangud

Nõudlus ja pakkumine

Teenust osutab Rae Sotsiaalkeskuse ruumides erinevate koostööpartnerite/teenuseosutajate poolt. Nõudlus on suur, tasuta SKA suunamise kaudu, teenuseosutajad on koha peal olemas, see aitab nõudlust paremini rahuldada, veidi ressursi on ka üle.

Rahastusmudel

Teenusele saab SKA suunamiskirjaga, laste- ja perede heaolu

spetsialistide poolt suunates ning tasub vald.

inimkesksus

Rahuloluuringuid tehakse ning need näitavad, et teenusega ollakse rahul.

Teenuse nõudlust ja vajadustele vastavust ei analüüsita regulaarselt. Rahastusmudel ei ole jätkusuutlik ega arvesta kasutaja maksevõimet. Teenuse osutamisel ei ole piisavalt arvestatud inimkeskse lähenemise aspektidega.

○ ○ ● ○
Väga halb **Pigem halb** **Pigem hea** **Väga hea**

Teenuse nõudlust ja vastavust vajadustega analüüsitakse regulaarselt ning vajadusel reageeritakse. Rahastusmudel on jätkusuutlik ja arvestab kasutaja maksevõimet. Teenuse osutamisel on arvestatud inimkeskse lähenemise aspektidega.

PSÜÜHIKA JA KÄITUMISHÄIRETEGA LASTELE SUUNATUD TEENUSED**Hinnangud****Nõudlus ja pakkumine**

Teenusel 2023. aasta novembrikuu seisuga 2 last. (KLAT - MTÜ Vlrumaa Tugiteenused ja MHK).

Rahastusmudel

Rahastus toimub osaliselt KOVi ning osaliselt riikliku rahastuse kaudu.

Inimkesksus

Puudu.

Teenuse nõudlust ja vajadustele vastavust ei analüüsita regulaarselt. Rahastusmudel ei ole jätkusuutlik ega arvesta kasutaja maksevõimet. Teenuse osutamisel ei ole piisavalt arvestatud inimkeskse lähenemise aspektidega.

○ ○ ● ○
Väga halb **Pigem halb** **Pigem hea** **Väga hea**

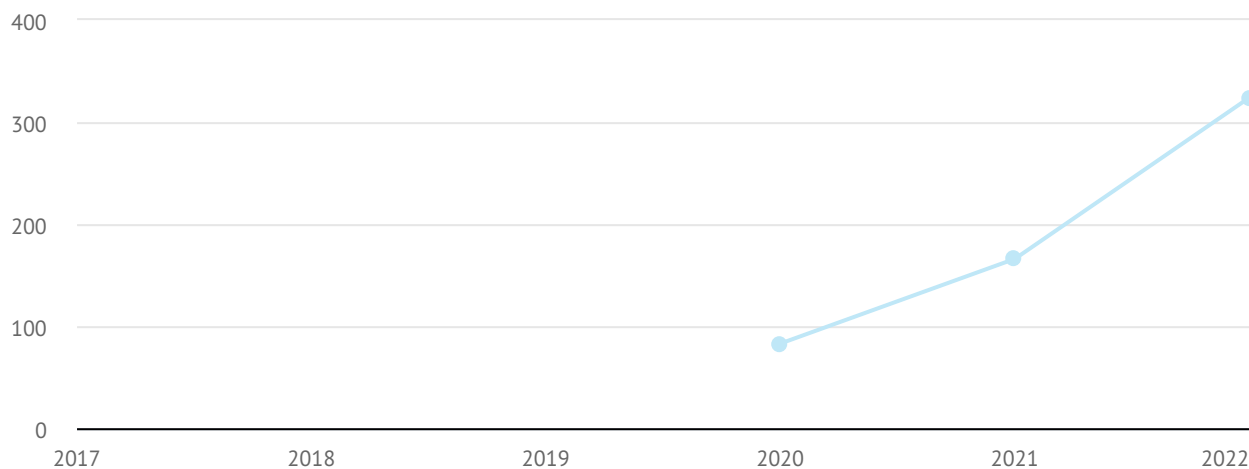
Teenuse nõudlust ja vastavust vajadustega analüüsitakse regulaarselt ning vajadusel reageeritakse. Rahastusmudel on jätkusuutlik ja arvestab kasutaja maksevõimet. Teenuse osutamisel on arvestatud inimkeskse lähenemise aspektidega.

Analüüs

Seni on olnud suured puudujäägid seoses tugiisikuteenusega kuna nõudlus/vajadus ületas olulisel määral koostööpartneri võimekust teenust tagada. Teenuse kättesaadavus peaks paranema olulisel määral alates 2024. aastast, kui teenust hakkab pakkuma vald. Ka sotsiaalse rehabilitatsiooni teenuse järele on nõudlus suur, kuidas seda on koostööpartneri abiga õnnestunud edukalt katta. Ülejäänud teenuste nagu turvakodu-, asendushooldus- ja järeelhooldusteenuse järele on vajadus olnud väga väike. Üheks süvenevaks murekohaks on võimekus pakkuda teenuseid erineva emakeelega lastele.

4.2.3 Kaasava hariduskorralduse rakendamine

Hariduslike erivajadustega õpilaste arv koolides

Joonis 4.2.3.a HEV lapsed

Kaasava hariduskorralduse rakendamine

Hinnangud

Nõudlus ja pakkumine

Lasteaia HEV andmed ei anna adekvaatset ülevaadet, sest märkimine EHI Sesse ei ole toimunud sarnastel alustel. Kõikides lasteaedades on loodud vähemalt eripedagoogi ja logopeedi ametikohad, mis ei ole kõik täidetud, sest puudub piisav arv logopeede. Seetõttu on logopeedi teenusele saamine piiratud ja ei vasta 100% nõudlusele. Logopeedilise abi otsimisel erasektorist saavad vanemad täiendavat toetust nii perearstide teraapiafondist kui ka läbi sotsiaalameti, kuid ka seal on mahud piiratud. Erirühmade arv suure toe vajadusega lastele lasteaias on aastatega kasvanud ning hetkel vastab pakkumine suures osas vajadusele, vallas on kokku 4 erirühma ja 2 sobitusrühma. Erirühmad paiknevad Jüri ja Peetri piirkonnas, mistõttu on vähem kättesaadavad Vaida ja Lagedi piirkonnale, Lagedi piirkonnas on planeeritud lasteaia laiendusega avada ka erirühm. Erivajadustega laste ja õpilaste arvud Rae vallas jäävad hetkel 1/5 - 1/4 vahele, mis on tavapärase tuge vajavate laste osakaal. Rae valla koolides on tagatud kõikide seadusest tulenevate tugispetsialistide teenused tugispetsialistide ametikohtadega struktuurides, suures osas on kohad ka täidetud. Kõikides koolides õpivad nii tõhustatud kui ka eritoe otsusega õpilased, avatud on eriklassid kõikides koolides vastavalt vajadusele (eeltoodud arvandmetes on võetud kolm aastat, sest tulenevalt EHI Sesse märkimise ja tuge nimetuste muudatustega pole eelnevad andmed võrreldavad, arvud näitavad tõhustatud ja eritoe otsusega lapsi, üldtoel olevaid õpilasi ei ole arvesse võetud). Õpet pakutakse ka lihtsustatud õppekava lihtsustatud tasemel, loodud on ka üks hooldusõppeklass, enamuse hooldusõppekava ja kõik toimetulekuõppekava õpilased õpivad hetkel teiste omavalitsuste, riigi või era erikoolides.

Rahastusmudel

Rae vallas on lahendatud hetkel kõik haridusasutustega seotud tugiteenused asutusepõhiselt, s.t ei ole keskseid ja ülevallalisi teenuseid

ega mitmes haridusasutuses töötavaid spetsialiste. Spetsialistid on haridusasutuste struktuurides ning töötavad töölepingute alusel. Lasteaedades ostetakse osaliselt teenuseid ka lisaks juurde. Tugiteenuste rahastamine tagatakse KOV eelarvest, koolides lisandub sellele ka riigipoolne toetus vastavalt tõhustatud ja eritoe koefitsientidele. Kulud on aja jooksul olnud pidevas kasvumises, kasvanud on nii laste ja õpilaste arv kui ka toevajadus (sh tuleb arvestada ka teadmiste ja pädevuste kasvu, kvaliteetsemat ja vajaduspõhist tugiteenuste pakkumist, mis omakorda suurendab kulusid). Tugiteenustele (haridus) kuluv rahastus on suurenenud 2019-st aastast 2023-ni kaks korda, olles 2019. aasta eelarves ca 750 000 ja 2023. aasta eelarves üle 1,5 miljoni. Nende aastate jooksul on juurde avatud uusi haridusasutusi, kasvanud järjepidevalt laste arv ning tõusnud on töötasud, mis selgitab ka rahastuse olulist suurenemist. Hetkel ei ole hariduses tugiteenuste rahastamiseks ühtset mudelit/alust, haridusasutused on struktuuri ettepanekutes lähtunud oma vajadustest, mudel/rahastamise alused on plaanis lähiajal luua.

Inimkesksus

Kõikides haridusasutustes on olemas ligipääs ka füüsilise puudega lastele, osades vanemates hoonetes ei ole võimalik tagada ligipääsu kõikidesse ruumidesse, korpustesse ja korrustele, kuid on loodud ümberehituste käigus osaline ligipääs selliselt, et kõikides asutustes on võimalik õppida ka füüsilise puudega lastel. Kooliõpilastele on korraldatud koolitransport - koolibussid. Erivajadustega lastele, kellel on vaja vallasiseselt kasutada eritransporti, on see korraldatud vajaduspõhiselt taksoteenusena. Lisaks korraldab vald transporti/hüvitamist erivajadustega õpilastele, kes omandavad põhiharidust Rae valla territooriumist väljaspool - hüvitamisele kuuluvad õpilase ja tema saatja ühistranspordi sõidupiletite soetamisega seotud kulud, isikliku sõiduauto kasutamise seotud kulud või taksoteenuse kasutamise seotud kulud.

Teenuse nõudlust ja vajadustele vastavust ei analüüsita regulaarselt. Rahastusmudel ei ole jätkusuutlik ega arvesta kasutaja maksevõimet. Teenuse osutamisel ei ole piisavalt arvestatud inimkeskse lähenemise aspektidega.

○ ○ ○ ○
Väga halb Pigem halb Pigem hea Väga hea

Teenuse nõudlust ja vastavust vajadustega analüüsitakse regulaarselt ning vajadusel reageeritakse. Rahastusmudel on jätkusuutlik ja arvestab kasutaja maksevõimet. Teenuse osutamisel on arvestatud inimkeskse lähenemise aspektidega.

Analüüs

Rae vallas on olnud pidevalt kasvav nii laste arv kui ka seeläbi vajadus enamate tugiteenuste pakkumiseks. Hariduse tugiteenuste rahastamise eelarve on viimase nelja aastaga tõusnud kaks korda

Oluline on luua rahastusmudel/rahastamise alused, mis toetub laste vajadustele ning samas arvestab ka ressursside võimalikult tõhusa kasutamisega. Oluline on toe ja abi pakkumine võimalikult varakult ehk lasteaia, vajalik on tagada tugi koheselt ja võimalusel kõikides valla piirkondades. Oluline on lisaks tugispetsialistide teenuse pakkumisele ka pidev haridustöötajate täiendkoolitus.

Hetkel saavad Rae valla haridusasutustes käia peaaegu kõikide erivajadustega lapsed/õpilased, lähiaastatel on lahendamisel ka toimetuleku- ja hooldusõppe õppekavade õppivate õpilaste koolikohtade loomine (HEV kompetentsikeskus Rae vallas).

4.2.4 Lapsed hariduslike erivajadustega õpilaste koolides

Tabel 4.2.4.1 Lapsed erivajadustega õpilaste koolides

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Lapsed erivajadustega õpilaste koolides	24	22	27	28	25	23

Allikad: KOV

Analüüs

Peamiselt käivad erikoolides lihtsustatud õppekaval õppivad õpilased, seda nii lihtsustatud õppe, toimetuleku õppe kui ka hooldusõppe tasemel. Lisaks nägemispuudega lapsed, kes õpivad riiklikul õppekaval ja üksikud meeleoluhäiretega lapsed.

KOVil on olemas läbi andmebaasi arvuline ülevaade, osade õpilaste (erakoolide) puhul ka lepingud õppemaksu, õpilaskodu tasumiseks. KOV toetab ka koolitranspordi osas ning vajadusepõhiselt ka tugisiku- ja lastehoiuteenuse osas.

Erinevaid teenuseid lisaks KOV haridusasutustes osutavatele teenustele lahendatakse juhtumipõhiselt, sh hinnatakse sotsiaalameti poolt vajadust lisateenusteks (tugispetsialistid, teraapiad, tugisik jms). Vallatasandil tehakse koostööd haridusameti ja sotsiaalametiga, kaasates nii pere, kui ka kooli, kuhu õpilane naaseb.

4.2 Abivajavate lastega tegelemine. Kokkuvõte

HINNANG		TREND				
4	3	2	1			
				3.0	○ 2.0	4.2.1 Abivajava/ hädaohus oleva lapse toetamine
				3.0	↗ 3.0	4.2.2 Teenused ja toetused lastele ja peredele
				3.0	↗ 3.0	4.2.3 Kaasava hariduskorralduse rakendamine
				3.0	○ 2.0	4.2.4 Lapsed hariduslike erivajadustega õpilaste koolides

Kokkuvõte:

Hariduses on tagatud vajalike tugispetsialistide olemasolu haridusasutuste struktuurides. Vajadusel (eriti lasteaias) ostetakse teenust ka sisse. Hariduse ja sotsiaali omavahelises võrgustikutöös lepatakse koostöös perega kokku ka lisateenused, mida pered saavad sotsiaalvaldkonnast. Kõige tavapärasem on (lisa)logopeedilise toe pakkumine haridusasutusele lisaks sotsiaalameti toel.

Rae vallas ei ole toimunud haridusvõrgu korrastamist ja iga kool on üles ehitanud oma kaasava hariduse korraldamise - tagatud HEVKOde ametikohad, kes teevad ka omavahel koostööd. Tugiteenused haridusasutustes kohapeal ja struktuurides on laste vajadustele kõige lähemal, kuluefektiivsuseks on vajalik edaspidi aga rahastusmudeli/aluste loomine, kuid aluseks jääma laste ja õpilaste heaolu ja toevajaduse rahuldamine.

Abivajava/ hädaohus oleva lapse toetamine

Abivajavaid lapsi märgatakse haridusasutustes ja kogukonnas (sõbrad, lähedased, kirik, kogukond laiemalt). Uueks kanaliks märkamisel ja esmakontakti loomisel on mobiilsed noorsootöötajad. Vastavalt hinnatud abivajadustele annavad laste ja perede heaolu spetsialistid nõu ja suunavad teenustele, sh nõustamised, teraapiad. Sotsiaalse rehabilitatsiooni ja psühholoogi teenust on võimalik saada Jüris kohapeal. Vajadusel küsitakse abi naaberomavalitsustest, näiteks erivajadustega lapsed käivad koolides väljaspool Rae valda. Töös on terviklahendus ehk HEV kompetentsikeskus.

Teenused ja toetused lastele ja peredele

Seni on olnud suured puudujäägid seoses tugisikuteenusega kuna nõudlus/vajadus ületas olulisel määral koostööpartneri võimekust teenust tagada. Teenuse kättesaadavus peaks paranema olulisel määral alates 2024. aastast, kui teenust hakkab pakkuma vald. Ka sotsiaalse rehabilitatsiooni teenuse järele on nõudlus suur, kuidas seda on koostööpartneri abiga õnnestunud edukalt katta. Ülejäänud teenuste nagu turvakodu-, asendushooldus- ja järelhooldusteenuse järele on vajadus olnud väga väike. Üheks süvenevaks murekohaks on võimekus pakkuda teenuseid erineva emakeelega lastele.

Kaasava hariduskorralduse rakendamine

Rae vallas on olnud pidevalt kasvav nii laste arv kui ka seeläbi vajadus enamate tugiteenuste pakkumiseks. Hariduse tugiteenuste rahastamise eelarve on viimase nelja aastaga tõusnud kaks korda

Oluline on luua rahastusmudel/rahastamise alused, mis toetub laste vajadustele ning samas arvestab ka ressursside võimalikult tõhusa kasutamisega. Oluline on toe ja abi pakkumine võimalikult varakult ehk lasteaias, vajalik on tagada tugi koheselt ja võimalusel kõikides valla piirkondades. Oluline on lisaks tugispetsialistide teenuse pakkumisele ka pidev haridustöötajate täiendkoolitus.

Hetkel saavad Rae valla haridusasutustes käia peaaegu kõikide erivajadustega lapsed/õpilased, lähiaastatel on lahendamisel ka toimetuleku- ja hooldusõppe õppekavade õppivate õpilaste koolikohtade loomine (HEV kompetentsikeskus Rae vallas).

Lapsed hariduslike erivajadustega õpilaste koolides

Peamiselt käivad erikoolides lihtsustatud õppekaval õppivad õpilased, seda nii lihtsustatud õppe, toimetuleku õppe kui ka hooldusõppe tasemel. Lisaks nägemispuudega lapsed, kes õpivad riiklikul õppekaval ja üksikud meeleoluhäiretega lapsed.

KOVil on olemas läbi andmebaasi arvuline ülevaade, osade õpilaste (erakoolide) puhul ka lepingud õppemaksu, õpilaskodu tasumiseks. KOV toetab ka koolitranspordi osas ning vajadusepõhiselt ka tugisiku- ja lastehoiuteenuse osas.

Erinevaid teenuseid lisaks KOV haridusasutustes osutavatele teenustele lahendatakse juhtumipõhiselt, sh hinnatakse sotsiaalmeti poolt vajadust lisateenusteks (tugispetsialistid, teraapiad, tugisik jms). Valla tasandil tehakse koostööd haridusameti ja sotsiaalametiga, kaasates nii pere, kui ka kooli, kuhu õpilane naaseb.

TUGEVUSED

- Kaasavat haridust on rakendatud vallas selle algusest peale (s.o eriklasside loomine RÕK õppekaval olevatele lastele), seega on see Rae valla koolides ja ka lasteaedades tavapärane. Võimalusel õpivad kõik lapsed oma kodukoha haridusasutustes.
- Sotsiaalse rehabilitatsiooni ja psühholoogi teenust on võimalik saada Jüris kohapeal.
- Osade teenuste nagu turvakodu-, asendushooldus- ja järelhooldusteenuse järele on vajadus olnud väga väike.

NÕRKUSED

- Toimetuleku- ja hooldusõppe lastele pole valla territooriumil õppimisvõimalused tagatud. Ka osa vajalikest nõustamisteenustest ja teraapiatest pole kohapeal kättesaadavad. Üheks süvenevaks murekohaks on võimekus pakkuda (sotsiaal)teenuseid erineva emakeelega lastele.
- Seni on olnud suured puudujäägid seoses tugisikuteenusega, kuna vajadus ületas olulisel määral koostööpartneri võimekust teenust tagada. Kättesaadavus peaks seoses teenuse pakkumise ümber korraldamisega paranema olulisel määral alates 2024. aastast.
- Rae vallas puudub ühtne mudel hariduse tugiteenuste korraldamiseks, ehkki vastav eelarve on viimase nelja aastaga tõusnud kaks korda.

4.3 Perede toetamine

4.3.1 Lastega leibkondade elamistingimused

Lastega leibkondade elamistingimused

Hinnangud

<u>Olukorra kirjeldus</u>	...
<u>Tark planeerimine</u>	...
<u>Toetavad tegevused</u>	...
Puudub regulaarne olukorra analüüs ja sellest lähtuv reageerimine.	Väga halb Pigem halb Pigem hea Väga hea
	Toimub regulaarne olukorra analüüs ja vajadusel reageerimine.

Analüüs

...

4.3.2 Toidupuuduses olevad lapsed

Toidupuuduses olevad lapsed

Hinnangud

<u>Olukorra kirjeldus</u>	Kui sotsiaalametile laekub info puudust kannatavast perekonnast/lapsest - määratakse toiduabi sagedusega 1-2 korda kuus toidupakk. Vanema taotluse alusel võimalus vabastada lasteaia toidurahast, et tagada lapsele võimalus saada sooja toitu regulaarselt. Peredele on toetused, sh 100% (või osa) lasteaia kohatasu ja toitlustus. Olemas 2x kuus annetatud toiduabi. Kui spetsialist märkab, et perel tuge vaja, suuname nimekirja ka avalduseta. Kui nt peres puudega lapsevanem, siis EL toiduabi raames Rimi kaart. Kui eelmises kvartalis hüvitus või toetus KOV-is, siis järgmisel kuul see võimalus.
<u>Tark planeerimine</u>	Vanemate nõustamine.
<u>Toetavad tegevused</u>	Vanemate nõustamine.
Puudub regulaarne olukorra analüüs ja sellest lähtuv reageerimine.	Väga halb Pigem halb Pigem hea Väga hea
	Toimub regulaarne olukorra analüüs ja vajadusel reageerimine.

Analüüs

Positiivsena saab välja tuua, et Rae vallas Rae Sotsiaalkeskuse eestvedamisel (mitte igal pool ei ole see võimalus ehk siis KOVid ei tegele sellega) toimub Toidupanga kaudu toiduabi jagamine toidupakkidena puudust kannatavatele peredele 1-2 korda kuus.

4.3.3 Vanemluse toetamine

Teismelise eas vanemaks saajatele suunatud tugi

Kirjeldused ja hinnangud

<u>Nõudlus ja pakkumine</u>	Need isikud on laste- ja pere heaolu spetsialistide vaateväljas ning toetamine toimub nende kaasabil. Abivajavad saavad kõik toetatud. Suurusjärg: mõned aastas.
<u>Rahastusmudel</u>	Kui ilmneb vajadus teenuse/ nõustamise järele sotsiaalameti ettepanekul, rahastab teenust vald.
<u>Inimkesksus</u>	Iga isikuga tegeletakse vastavalt tema vajadusele.
Teenuse nõudlust ja vajadustele vastavust ei analüüsita regulaarselt. Rahastusmudel ei ole jätkusuutlik ega arvesta kasutaja maksevõimet. Teenuse osutamisel ei ole piisavalt arvestatud inimkeskse lähenemise aspektidega.	Väga halb Pigem halb Pigem hea Väga hea
	Teenuse nõudlust ja vastavust vajadustega analüüsitakse regulaarselt ning vajadusel reageeritakse. Rahastusmudel on jätkusuutlik ja arvestab kasutaja maksevõimet. Teenuse osutamisel on arvestatud inimkeskse lähenemise aspektidega.

Lapse/ja või pere tugiisikud

Hinnangud

<u>Nõudlus ja pakkumine</u>	Nõudlus on pigem suur, kasutajaid 2023. aasta seisuga on 11 peret. Üldjuhul määratakse tugiisik perele sotsiaalameti ametniku ettepanekul, kui ta näeb vajadust vanemaid toetada. On esinenud juhtumeid, mil lapsevanem ise teeb avalduse perele tugiisiku saamiseks tema vanemlike oskuste toetamisega seonduvalt. Eraldi vorm - "Tugiisikud peredele" - eesmärgiks arendada vanemlikku oskuseid, nõustada ja suunata. Koostöös lastekaitse spetsialistiga määratakse tugiisik, eesmärgid kirja, tagasiside, kui meede ei toimi. Töölepinguga sotsiaalkeskuses.
<u>Rahastusmudel</u>	Rahastus tuleb KOVi poolt, lisaks pere omaosalus. Mudel on jäänud aastate lõikes samaks. Kui lastekaitse ettepanekul, siis perelt omaosalust ei küsita.
<u>Inimkesksus</u>	Teenuse pakkumine erinevates keeltes on raskendatud. Teenusega rahulolu hinnatakse läbi peredelt saadava tagasiside.

Teenuse nõudlust ja vajadustele vastavust ei analüüsita regulaarselt. Rahastusmudel ei ole jätkusuutlik ega arvesta kasutaja maksevõimet. Teenuse osutamisel ei ole piisavalt arvestatud inimkeskse lähenemise aspektidega.

Teenuse nõudlust ja vastavust vajadustega analüüsitakse regulaarselt ning vajadusel reageeritakse. Rahastusmudel on jätkusuutlik ja arvestab kasutaja maksevõimet. Teenuse osutamisel on arvestatud inimkeskse lähenemise aspektidega.

Pereteraapia

Hinnangud

Nõudlus ja pakkumine

Teenust on kirjeldatud eelnevas teemaplokis.

Rahastusmudel

Teenust on kirjeldatud eelnevas teemaplokis.

Inimkesksus

Teenust on kirjeldatud eelnevas teemaplokis.

Teenuse nõudlust ja vajadustele vastavust ei analüüsita regulaarselt. Rahastusmudel ei ole jätkusuutlik ega arvesta kasutaja maksevõimet. Teenuse osutamisel ei ole piisavalt arvestatud inimkeskse lähenemise aspektidega.

Teenuse nõudlust ja vastavust vajadustega analüüsitakse regulaarselt ning vajadusel reageeritakse. Rahastusmudel on jätkusuutlik ja arvestab kasutaja maksevõimet. Teenuse osutamisel on arvestatud inimkeskse lähenemise aspektidega.

Vanemlusprogrammid

Hinnangud

Pakutavad programmid

Rae Sotsiaalkeskuse kaudu korraldatavad vanemlusprogrammid Gordoni perekool ja Imelised aastad, samuti Unekool. "Imelised aastad" - 2 gruppi 2024. aasta II pooles. "Gordoni perekool" - 2024. aastal ei jätkata. "Unekool" - oli väga populaarne. Hetkel pole plaanis.

Nõudlus ja pakkumine

Nõudlus on suur ja suunatakse nii laste- ja perede heaolu spetsialistide kaudu kui ka vanemad ise pöörduvad ja registreerivad vaba koha olemasolul. Enamus osalejatest on ise huvilised.

Rahastusmudel

Tervise Arengu Instituut.

Inimkesksus

Koolitusel osalejatel on võimalik käia koolitusel oma elukohas ehk siis Rae Vallas.

Toetavad tegevused

Valla lasteaiad/koolid, kelle ruumides koolitus toimub, tagavad nii koolitusel viibivate vanemate laste hoidmise kui ka toitlustamise koolituse toimumise ajal.

Vanemate vajadusi, nõudlust pakutavate programmide vastavust vajadustega analüüsitakse regulaarselt ning vajadusel reageeritakse. Rahastusmudel ei ole jätkusuutlik ega arvesta pere maksevõimet. Programmide pakkumisel ei arvestata piisavalt inimkeskse lähenemisega. Toetavad tegevused on ühekordsed.

○ ○ ○ ○
Väga halb **Pigem halb** **Pigem hea** **Väga hea**

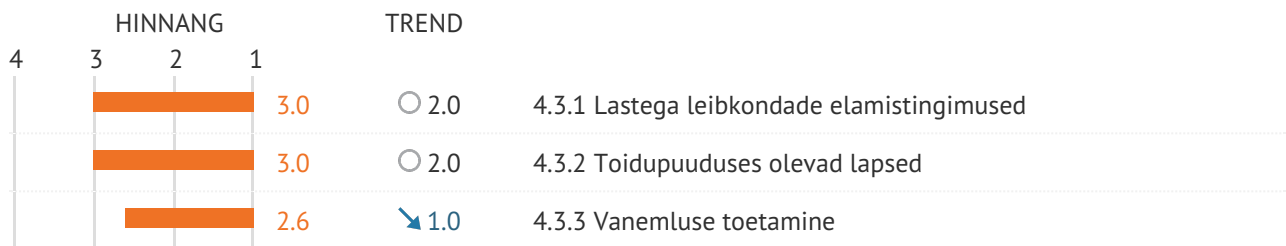
Vanemate vajadusi, nõudlust ning pakutavate programmide vastavust vajadustega analüüsitakse regulaarselt ning vajadusel reageeritakse. Rahastusmudel on jätkusuutlik ja arvestab pere maksevõimet. Programmide pakkumisel arvestatakse inimkeskse lähenemisega. Toetavad tegevused on läbimõeldud ja järjepidevad.

Analüüs

Vanemlusprogrammidest võetakse aktiivselt osa, kuid neid rahastatakse ja korraldatakse väga ebajärjepidevalt. Näiteks 2024. aasta II poolaastal avatakse kaks "Imeliste aastate" gruppi, kuid varasemalt vanemate seas populaarsete Gordoni perekooli ja Unekooliga ei jätkata. Rohkem võiks olla ka pere- ja beebikoole.

Vallas on olemas ka pere tugiisiku teenus vanemlike oskuste toetamiseks.

4.3 Perede toetamine. Kokkuvõte

Kokkuvõte:

Rae vallas toimub Rae Sotsiaalkeskuse eestvedamisel Toidupanga kaudu toiduabi jagamine toidupakkidena puudust kannatavatele peredele 1-2 korda kuus. Lisaks on vanema taotluse alusel võimalus vabastada pere lasteaia toidurahast, et tagada lapsele võimalus saada regulaarselt sooja toitu. Koolides on lõunasöök kõigile õppijatele tasuta.

Vanemlusprogrammidest võetakse aktiivselt osa, kuid neid rahastatakse ja korraldatakse väga ebajärjepidevalt. Näiteks 2024. aasta II poolaastal avatakse kaks "Imeliste aastate" gruppi, kuid varasemalt vanemate seas populaarsete Gordoni perekooli ja Unekooliga ei jätkata. Rohkem võiks olla ka pere- ja beebikoole.

Vallas on olemas ka pere tugiisiku teenus vanemlike oskuste toetamiseks.

TUGEVUSED

- Vald aitab Toidupanga abiga korraldada toiduabi jagamist toidupakkidena puudust kannatavatele peredele 1-2 korda kuus. Lisaks on võimalik vabastus lasteaia toidurahast ning kõigile kooliõpilastele on lõunasöök tasuta.
- Vallas on olemas võimalused nii pereteraapia kui

NÕRKUSED

- Vanemlusprogramme rahastatakse ja korraldatakse väga ebajärjepidevalt, sealjuures on lüngad populaarsete programmide pakkumises.
- Vallas ei korraldata piisavalt pere- ja beebikoole, ainus võimalus on eraettevõtte poolt pakutu.

pere tugisiku teenuse saamiseks.

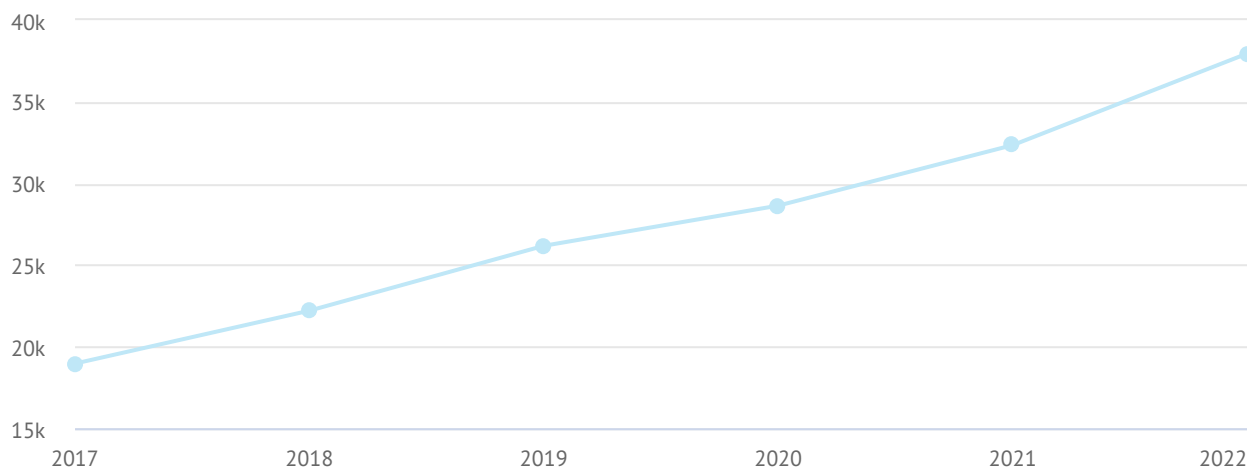
- Vallal on kogemus erinevate vanemlusprogrammide pakkumisega. Perede huvi nende vastu on olnud suur ja tagasiside positiivne.

- Vanemlust toetavate teenuste pakkumisel on keerukas töö eesti keelest erinevate emakeelega abivajajatega.

5. Kohaliku omavalitsuse toimimine ja ressursid

5.1 Kohaliku omavalitsuse toimimine

5.1.1 Füüsilise isiku tulumaksu laekumine KOV eelarvesse

Joonis 5.1.1.a Füüsilise isiku tulumaksu laekumine KOV eelarvesse

Allikad: [Statistikaameti andmebaas, tabel RR300](#)

Analüüs

Viimase viie aasta jooksul on füüsilise isiku tulumaksu laekumine KOV eelarvesse olnud järjepidevalt kasvamas. Vaadeldaval perioodil kokku ehk aastatel 2017-2022 kasvas laekumine veidi üle kahe korra.

Järgnevalt on esitatud ka põhjalikum **kokkuvõte Rae valla eelarvestrateegiast**.

Tuludest moodustab põhiosa (~ 70%) laekumine füüsiliste isikute tulumaksudest. Alates 2014. aastast laekub omavalitsustele füüsiliste isikute brutotulust 11,60%. 2019. aastal oli laekumise määraks 11,94%, alates 2020. aastast kuni 2023. aasta lõpuni kehtis eraldise määr 11,96%. Alates 2024. aastast eelarvestrateegia perioodi lõpuni kehtiv määr on 11,89%.

Tulumaksu prognoosimine põhineb kolmel teguril – maksumaksjate arvu muutus, sissetulekute muutus ning tulumaksu laekumise ja sissetulekute suhe.

Maksumaksjate arv on vallas pidevalt kasvanud, jäädes ligikaudu 6% piiridesse. 2020. aasta näitajates toimus majanduslangusest tingitult hetkeline trendi muutus – maksumaksjate arv kasv oli 4,8% ning ka 2023. aastal tõotab vastav näitaja tulla samasse suurusjärku. Keskmise sissetuleku kasv 2020. aastal oli 4,6%, mis on järgnevad aastad pidevalt tõusutrendis olnud. 2023. aastal prognoositakse majanduslanguseks 2%, kuid eelneva aasta suurest inflatsioonist tingituna on tugev surve palkade kasvuks ning Rahandusministeeriumi suveprognoos näitab 2023. aasta palgakasvuks 11,2%. Aastateks 2024 – 2027 on maksumaksjate arv ja nende sissetulekute kasv prognoositud suhteliselt konservatiivselt.

Laekumised toetusfondist, mis Rae vallas lähevad üle 90% ulatuses hariduskuludeks, kasvavad eelarvestrateegia perioodil tulenevalt õpilaste arvu pidevast ja olulisest kasvust. Eelarvestrateegia perioodil on toetusfondi summade arvutamisel võetud aluseks hetkel kehtiv haridustoetuste arvutamise meetodika ja õpilaste arvu prognoos. Kohalike teede hoiutoetus ja muud haridus-, kultuuri-, sotsiaal- ja keskkonnavaldkonna toetused on eelarvestrateegia perioodil kavandatud muutumatutena.

5.1.2 Kohaliku omavalitsuse eelarvetulud

Tabel 5.1.2.1 Kohaliku omavalitsuse eelarvetulud

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Eelarve tulud kokku (tuh eurodes)	28012,30	33036,25	38617,35	42927,04	46628,40	55231,90
Eelarve tulud inimese kohta	1721,08	1913,81	2062,73	2129,42	2199,14	2473,11

Allikad: [Statistikaameti andmebaas, tabel RR300](#)

Analüüs

Rae valla eelarvetulud on viimase viie aasta jooksul suurenenud ligi kaks korda ehk 97%. Aastal 2022 olid eelarvetulud kokku veidi 55 miljoni euro. Kui Tallinn välja arvata, on Rae valla tulud püsivad stabiilselt kõige kõrgemana võrreldes Harjumaa teiste omavalitsustega.

Sealjuures on rahvastiku juurdekasvu tingimustes suurenenud järjepidevalt ka eelarvetulud inimese kohta ehk aastatel 2017-2022 kokku 43%.

Mõlema eelpool mainitud näitaja osas toimus vaadeldava perioodi kõige järsem tõus aastate 2021 ja 2022 võrdluses. Siis suurenesid eelarvetulud ühe aastaga ca 19% ja eelarvetulud inimese kohta ca 13%.

Ka toetusfondi maht on igal aastal märkimisväärselt kasvanud kui välja arvata 2021. aasta, kui kasv oli minimaalne. Kokku suurenes toetusfond vaadeldaval perioodil üle kahe korra ehk 113%. Sealjuures on suurem 2022. aastal võrreldes eelmise aastaga 10%.

Tasandusfondi vahendeid kasutas Rae vald ainult ühe korra ehk 2020. aastal.

5.1.3 Sotsiaalse kaitse kulud KOV eelarves

Tabel 5.1.3.1 Sotsiaalse kaitse kulud KOV eelarves

	2018	2019	2020	2021	2022
Sotsiaalkaitsekulud kokku (tuh eurodes)	1292	1435	2171	1879	2439
Sotsiaalkaitsekulude osakaal KOV eelarves (%)	4	4	5	4	4
Sotsiaalkaitsekulu elaniku kohta	73	73	105	86	107

Allikad: KOV, [Statistikaameti andmetabel RR302 - Kohalike eelarvete põhitegevuse kulud ja investeerimistegevuse väljaminekud](#), [Statistika ja aruandlus | Sotsiaalkindlustusamet; https://riiqiraha.fin.ee/](#),

Analüüs

Viimase nelja aasta jooksul on Rae valla sotsiaalkaitsekulud tõusnud peaaegu kaks korda ehk ca 87%, olles 2022. aastal ligi 2,5 miljonit eurot.

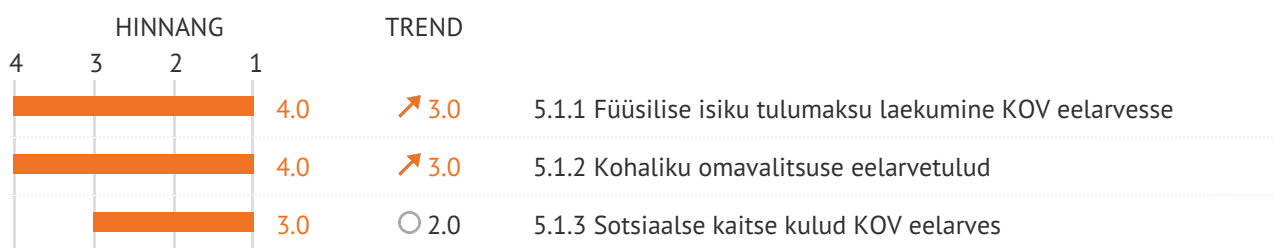
2020. aastal tõusid sotsiaalkaitsekulud hüppeliselt eeldatavalt epidemioloogilise olukorra tagajärjel tõttu ka 51%, ent vähenesid järgmisel aastal ca 13%. 2022. aastal toimus uus järsk tõus ca 30%. 2020. aastal on ühekordselt kõrged kulud kategoorias "Eakate sotsiaalhoolekande asutused", mis olid seotud hooldekodudesse paigutamise ja asutuste hinnatõusudega. 2022. aasta toimusid üsna võrdsed suured kasvud kategooriates "Eakate sotsiaalhoolekande asutused" (põhjuseks hooldekodudesse paigutamine, hinnatõusud, uued kõrgema hinnaga hoodekodud, energiatoetused), "Riiklik toimetulekutoetus" (põhjuseks toetuste maksmine Ukraina sõjapõgenikele)

ja "Muu sotsiaalne kaitse, sh sotsiaalse kaitse haldus" (põhjuseks Ukraina sõjapõgenikega seotud kulud).

Kokkuvõttes on sotsiaalkaitsekulud kasvanud valla rahvastikuga võrreldes kiiremas tempos. Kui veel 2019. aastal moodustasid sotsiaalkaitsekulud keskmisel 73 eurot elaniku kohta, siis 2022. aastal oli see näitaja suurenenud 107 euronni elaniku kohta, ületades veidi isegi tervisekriisist mõjutatud 2020. aastat. Kuna ka Rae valla eelarvetulud on kasvanud kiires tempos, siis on sotsiaalkaitsekulude osakaal sellest püsinud siiski stabiilsena ehk 4%.

Sotsiaalkaitsekuludest moodustavad olulise osa laste ja noorte sotsiaalkaitsekulud, mille osakaal kõigist sotsiaalkaitsekuludest on püsinud stabiilsena, näiteks 2017. aastal ca 45% ja 2022. aastal ca 47%. Absoluutarvudes on laste ja noorte sotsiaalkaitsekulud vaadeldaval perioodil kasvanud ca kaks korda, sealhulgas kulud laste ja noorte sotsiaalhoolekandeasutustele 200% ja muud perekondade ja laste sotsiaalse kaitse kulud ca 95%.

5.1 Kohaliku omavalitsuse toimimine. Kokkuvõte

Kokkuvõte:

Rae valla eelarvetulud on viimase viie aasta jooksul suurenenud ligi kaks korda ehk 97%. Aastal 2022 olid eelarvetulud kokku veidi 55 miljoni euro. Kui Tallinn välja arvata, on Rae valla tulud püsinud stabiilselt kõige kõrgematena võrreldes Harjumaa teiste omavalitsustega. Sealjuures on suurenenud järjepidevalt ka eelarvetulud inimese kohta ehk aastatel 2017-2022 kokku 43%.

Rae valla tuludest moodustab põhiosa (~ 70%) laekumine **füüsiliste isikute tulumaksudest**. Viimase viie aasta jooksul on füüsilise isiku tulumaksu laekumine KOV eelarvesse olnud järjepidevalt kasvamas. Vaadeldaval perioodil kokku ehk aastatel 2017-2022 kasvas laekumine veidi üle kahe korra. Peamisteks kasvuteguriteks on olnud nii tööealiste vallaelanike arvu kui keskmise brutopalgaga suuremine.

Ka **toetusfondi maht** on igal aastal märkimisväärselt kasvanud. Kokku suurenes toetusfond vaadeldaval perioodil üle kahe korra ehk 113%.

Viimase nelja aasta jooksul on Rae valla **sotsiaalkaitsekulud** tõusnud peaaegu kaks korda ehk ca 87%, olles 2022. aastal ligi 2,5 miljonit eurot. Sealjuures on sotsiaalkaitsekulud kasvanud valla rahvastikuga võrreldes kiiremas tempos. Kuna Rae valla eelarvetulud on samuti kiirelt kasvanud, siis on sotsiaalkaitsekulude osakaal sellest püsinud siiski stabiilsena ehk 4%. Sotsiaalkaitsekuludest moodustavad olulise osa laste ja noorte sotsiaalkaitsekulud, mille osakaal kõigist sotsiaalkaitsekuludest on püsinud stabiilsena.

Laekumised toetusfondist, mis Rae vallas lähevad üle 90% ulatuses hariduskuludeks, kasvavad eelarvestrateegia perioodil tulenevalt õpilaste arvu pidevast ja olulisest kasvust. Eelarvestrateegia perioodil on toetusfondi summade arvutamisel võetud aluseks hetkel kehtiv haridustoetuste arvutamise meetoodika ja õpilaste arvu prognoos. Kohalike teede hoiuetoetus ja muud haridus-, kultuuri-, sotsiaal- ja keskkonnavaldkonna toetused on eelarvestrateegia perioodil kavandatud muutumatutena.

TUGEVUSED

- Rae valla tulud püsinud stabiilselt kõige kõrgematena võrreldes Harjumaa teiste omavalitsustega (v.a Tallinn). Seda on soosinud nii tööealistest elanikest rahvastiku kiire juurdekasv kui ka Eesti kõrgeim brutotulu maksumaksja kohta.

NÕRKUSED

- Tööealiste lastevanemate suur osakaal valla rahvastiku juurdekasvust on ka väljakutseks, sest alaealistele tuleb tagada lasteaia ja koolikohad ning hoida ennetuse ning teenuste kvaliteeti. Seoses lasteaia- ja koolikohtade kiire juurde loomise vajadusega on tarvilikud kohesed suured

- Pealinna suhteline lähedus: valla territoorium on atraktiivne uute töökohtade loomiseks ja pealinna lähedus pakub valla kodanikele võimalust tööks kodu lähedal.

- (Sh toetusfondi) tulude kiire suurenemine on seni võimaldanud katta nii haridusvaldkonna kui sotsiaalkaitse kulude kiiret kasvu.

investeeringud kinnisvarasse, mis võib tulevikus laste arvu vähenedes jääda alakoormatuks.

- Sotsiaalkaitsekulud kasvavad valla rahvastikuga võrreldes kiiremas tempos.

- Suhteline lähedus pealinnale toob kaasa kulude kiire kasvu seoses taristu hooldusega, samas pole riik töötanud välja toetusmeetmeid valdadele, kus luuakse töökohti.

5.2 Kvalifitseeritud spetsialistid ja koostöö heaolu edendamiseks

5.2.1 KOV'i juhitud võrgustikud ennetuse, tervise ja heaolu edendamiseks

Kirjeldada järgmisi aspekte valdkonnaülese koostöö korraldamisel:

Hinnangud

Tark planeerimine

Sotsiaalametis korraldavad ametnikud erinevate ametite/isikutega juhtumi/valdkonna põhiseid ümarlaudu ja koostöökohtumisi. Laste ja noorte heaolu spetsialistid korraldavad koostöös Rae Noortekeskusega iga-aastaselt lastekaitsepäeva. Tänu sellele koostööle on suur osa vallast tegevustega kaetud, sh mobiilsed tegevused. Noorsootöö spetsialisti eestvedamisel on taaselustatud noortevaldkonna koostöötoad. 2. novembril 2023 toimub kolmas koostöötuba sellel aastal. Seekordse kohtumise teema: „Turvalisus- koostöö ja ennetus“. Paigas on ka järgmiste noortevaldkonna koostöötubade kohtumiste ajad: 11. jaanuaril 2024 on teemaks ülevallaline karjäärpäev; 21. märts 2024 on teemaks NEET-riskis olevad noored. Vastavalt teemadele ning vajadusele on kohtumistele kaasatud Rae valla noorsootöötajad, koolide huvijuhid, lastekaitse spetsialistid, politsei, sotsiaalpedagoogid, õpetajad, treenerid ja teised spetsialistid väljaspool valda (nt SKA-st, teistest KOV-idest, noortekeskustest jne). Noortevaldkonna koostöötubadesse panustab aktiivselt ka Rae Vallavalitsuse kaasava hariduse spetsialist. Koostöö toimub ka üldhariduskoolide ja noortevaldkonna vahel. Näiteks on korraldatud koolide klassiõhtuid noortekeskustes, teisalt on noorsootöötajad koolides tunde andnud, panustanud koolide iseõppepäevadel ja saanud võimaluse tutvustada Noortekeskuse tegevusi lastevanemate koosolekul. Kui toimus laager erivajadustega noortele, pakkus Noortekeskus ka seal tegevusi. Seega toimub vastavalt vajadusele üksteise töötajate kaasamine ja ruumide kasutamine. Politsei või laste ja perede heaoluspetsialistide poolt on õigust rikkunud noorte mõjutusvahendina palutud noortevaldkonnal kaasata vastavaid noori näiteks suursündmuste korraldamisse, kuid see praktika pole noorte mõjutamisel seni veel edukalt toiminud. Lisaks on sotsiaalvaldkonnas suunatud riskirühma kuuluvaid noori Noortekeskuse tegevustest osa saama, et neil tekiks kuuluvustunne ja positiivselt arendavas tegevuskohas regulaarse kohal käimise harjumus. Koostöö toimub ka kodanikuühenduste ja valla asutuste vahel, näiteks pöördub Rae Valla Alevike ja Külavanemate Selts külade päeva korraldamisel ka Rae Noortekeskuste poole, et neil oleks võimalus osaleda tegevuste läbiviimisel ja telgiga kohal olles noorsootöö kohta infot levitada. Plaanis on on haridusasutuste tugispetsialistide võrgustiku järk-järguline loomine. Seda hakkavad eest vedama kogukonnapsühholoogid.

Rahastusmudel

Noortevaldkonna koostöötubade läbiviimiseks on planeeritud eelarvelised vahendid valla eelarvesse.

Koostöö asutuste ning valdkondade vahel ei vasta osapoolte ootustele ja vajadustele. Valdkondadeülese ennetuse planeerimine ei toimu selge süsteemi alusel. Juhid ei ole piisavalt protsessidesse kaasatud.

○ ○ ● ○
Väga halb Pigem halb Pigem hea Väga hea

Koostöö asutuste ning valdkondade vahel vastab osapoolte ootustele ja vajadustele. Valdkondadeülese ennetuse planeerimine toimub selge süsteemi alusel. Juhid on protsessidesse aktiivselt kaasatud.

Analüüs

Vallas on sotsiaal-, haridus-, noortevaldkonna ja ka kodanikuühenduste vahel mitmeid koostööformaate. Enamusest puudutab kaasamist üksteise jooksva kalendriaasta tegevustesse. Samas on algatatud noortevaldkonna töötubade raames valdkondadeüleste kohtumiste formaat, millel on lisaks osapoolte teavitamisele ja koolitamisele potentsiaali panustada ka ennetusvaldkonna strateegilisemasse planeerimisse ning arendusse. Lisaks on plaanis järk-järgult luua haridusasutuste tugispetsialistide võrgustik.

5.2.2 Juhtumitöö võrgustikud

Kirjeldada ja anda hinnang olukorrale KOV-is:

Hinnangud

Toimivad lahendused

Sotsiaalvaldkonna ja haridusasutuste vahel toimuvad regulaarsed juhtumipõhised kohtumised. Esmasteks kontaktisikuteks on koolide tugispetsialistid (eelkõige sotsiaalpedagoog, HEVKO). Vajadusel osalevad ka haridusasutuse juht ja juhtumiga seotud õpetaja. Õpiraskuste puhul teavitatakse valla kaasava hariduse spetsialisti, nt väärkohtlemise tundemärkide puhul aga politseid ja sotsiaalosakonda. Rae vald on liitunud Noortegarantii tugisüsteemiga ning saab läbi seire ja STAR-keskkonna aastas kahel korral NEET-noorte nimekirja. Hetkel on NEET-noorte juhtumiskorraldajaks vallas noorsootöö spetsialist, kes saadab seire alguses hiljemalt kahe nädala jooksul noortele välja e-kirjad läbi STAR-keskkonna, eesmärgiga leida üles abivajavad noored. Kirjale ning kirjas olevale küsitlusele vastavad väga vähesed noored. Tavaks on, et juhtumikorraldaja saadab noortele välja ka korduskirja. Need noored, kes vastavad, et vajavad abi, nendega võetakse veel eraldi ühendust ning juhtumikorraldaja proovib noori võimaluste piires aidata (nt töö otsimisega, haridustee jätkamisega, vaimse tervise toetamisega vms).

Tark planeerimine

Koostöövõrgustike suurus ning liikmed tekivad vastavalt vajadusele ja juhtumitele. Koostöövõrgustikku juhib NEET-noorte juhtumikorraldaja ehk hetkel KOV noorsootöö spetsialist.

Koostöö

Seoses varasemalt töös olnud juhtumitega on NEET-noorte juhtumikorraldaja teinud koostööd KOV lastekaitse- ja erivajadustega inimeste spetsialistiga, Töötukassa ning Rae Noortekeskuse mobiilsete noorsootöötajatega. Kindlasti on koostöövõrgustik veelgi suurem, kuid selle suurus ning liikmed tekivadki vastavalt vajadusele ja juhtumitele.

Koostöö asutuste ning valdkondade vahel ei vasta osapoolte ootustele ja vajadustele. Valdkondadeülese ennetuse planeerimine ei toimu selge süsteemi alusel. Juhid ei ole piisavalt protsessidesse kaasatud. Koostöö teiste KOVide ja riigiasutustega ei ole olnud piisav.

○ ○ ● ○
Väga halb Pigem halb Pigem hea Väga hea

Vajaminevad juhtumitöö võrgustikud on loodud ja toimivad eesmärgipäraselt. Loodud on selge süsteem juhtumipõhiste koostöövõrgustike loomiseks. Koostöö teiste KOVide ja riigiasutustega on hea.

Analüüs

Konkreetsete juhtumite raames haridusasutuste, sotsiaalvaldkonna, valla kaasava hariduse spetsialisti ja teiste osapoolte nagu politsei koostöö toimib. Mõnikord on olnud keeruline täita ootuseid sotsiaalvaldkonna poolse reageerimise kiiruse osas. Teisalt vajab haridusasutustega läbi rääkimist ja täpsemat kokku leppimist, milliseid riskitegureid tuleb õppijate ja perede puhul tähele panna, millal tuleb olukorda jälgida ja mis hetkel sellest teavitada, kuidas tuleb sekkuda haridusasutuses ning millal võtta ühendust majaväliste osapooltega.

Rae vallas toimib NEET-olukorras noorte juhtumikorraldus, samas noortega ühenduse saamine on olnud seni väga keeruline. Plaanis on luua ka töörühm noortevaldkonna ennetustööks, mida hakkab eest vedama Rae Noortekeskus.

5.2.3 Rahvatervise tegevuste korraldus kohalikus omavalitsuses

Rahvatervise korraldus KOVis

Hinnangud

Ametikoht

Rae Vallavalitsuses on alates 2021. aasta kevadest tööl spordi- ja rahvatervise spetsialist, kelle ametijuhendis on märgitud tööülesannetes: • valdkondlike analüüside, arengusuundade ja eesmärkide kavandamine ning nende elluviimise korraldamine; • iga-aastase tööplaani koostamine ning eelarveprojektide ja õigusaktide eelnõude ettevalmistamine; • tervise- ja heaoluprofiili koostamine, uuendamine ning seotud tegevuste koordineerimine; • vallaelanike tervise edendamisele suunatud tegevuste planeerimine ja koordineerimine; • spordivaldkonnas tegutsevate valla hallatavate asutuste ja organisatsioonide tegevuse ja koostöö koordineerimine, infovahetus ja nõustamine; • spordi- ja tervisealaste projektide kirjutamine, algatamine ja juhtimine; • valdkondlike taotluste (ruumide rent, avalikud üritused, spordipreemiad, toetused jms) menetlemine, eelnõude ettevalmistamine ja komisjonide töös osalemine; • valla eelarvest mittetulundusliku tegevuse sihtotstarbelise toetamise korra alusel spordiprojektide taotluste menetlemine, aruannete kontrollimine ning eraldatud toetuste üle arvestuse pidamine; • spordi- ja rahvatervisealaste statistiliste andmete kogumine, koondamine ja analüüsimine; • isikute vastuvõtt ja nõustamine oma teenistuskohustustega seotud küsimustes, nende avaldustele, märgukirjadele ja teabenõuetele vastuste koostamine ja edastamine ning tõstatatud probleemide lahendamine; • oma valdkonna vallavalitsuse lepingute ettevalmistamises ja lepingutingimuste läbirääkimistel osalemine, lepingute täitmise ja kehtivuse jälgimine ning ettepanekute tegemine nende muutmiseks; • spordi- ja rahvaterviseürituste aastakalendri koostamine, valdkondlike sündmuste koordineerimine sh

valla paimate sportlaste vastuvõtu korraldamine; • Rae valla spordiobjektide haldamine Eesti Spordiregistri andmebaasis; muude käesolevas ametijuhendis nimetatata ülesannete erikorralduseta täitmine, mis tulenevad õigusaktidest, töö iseloomust või selle üldisest käigust; • muude otsese juhi poolt antud ühekordsete teenistusülesannete täitmine. 2022 oktoobris asus Rae Vallavalitsuses tööle uus spordi- ja rahvatervise spetsialist, kelle tööülesanded jäid samaks. Spetsialisti töölaual on igapäevaselt mitmeid eri tööülesandeid, mis põhiliselt puudutavad spordivaldkonda, sest sporditegevust Rae vallas on üsna suures mahus, lisaks erinevad määruste muudatused, mittetulundustegevuste rahalised toetuste taotlused korra kvartalis, kuid millega seoses on menetlustegevusi nii taotluste esitamisel, kuid ka hilisemal aruandluse päris suures mahus tööd, lisaks Rae valla esindusvõistkondade toetuse taotlused, avaliku ürituse loa taotlused (spordivaldkond) jne. Kuna rahvatervise valdkond on eraldi päris mahukas töö osas, siis selle poolega ei ole oktoobris 2023 tööle asunud spetsialist aja nappuse tõttu jõudnud tegeleda. Osalenud on mitmetel (sh TAI, SKA, HOL) koolitustel enese täiendamiseks ja harimiseks nii liikumis- kui ka rahvatervise valdkonnas. 2023 aasta detsembri seisuga puudub Rae Vallavalitsuses regulaarselt koos käiv ja tegus meeskond, kelle ülesannete hulka kuulub esmajärjekorras rahvatervise tegevuste planeerimine ja elluviimine.

Töörühm

Rahvatervise alane töörühm vallavalitsuses puudub.

Tark planeerimine

KOV arengukavas on punktid: • kaasaegne, kvaliteetne ja turvaline elukeskkond; • kvaliteetsed ja kättesaadavad avalikud teenused; • tugev kogukondlik; • identiteet ja kodanikuühiskond; • kõrge haldusvõimekus. Kõik need puudutavad omakorda rahvatervise edendamist, kuid konkreetselt antud valdkond arengukavas puudub.

Puudub ametikoht valdkonna arendamiseks. Puudub toimiv töörühm. KOV arengukava ei pööra tähelepanu rahvatervise teemadele.

○ ○ ○ ○
Väga halb Pigem halb Pigem hea Väga hea

Loodud ametikoht ja selle maht on vastavuses tegelike vajadustega. Toimib töörühm, mille korraldus on vastavuses osapoolte ootuste ja vajadustega. Valdkonna eest vastutajad on kaasatud KOV arengukava koostamise protsessi ja arengukava keskendub muuhulgas ka rahvatervise teemadele.

Analüüs

Rae vallas töötab täiskohaga spordi- ja rahvatervise spetsialist, kellel on olnud võimalus regulaarselt osaleda mõlema valdkonna täienduskoolitustel. Vallas puudub aga regulaarselt koos käiv ja tegus meeskond, kelle ülesannete hulka kuuluks esmajärjekorras just rahvatervise tegevuste planeerimine ja elluviimine.

Valla heaoluprofiili valmides on hea võimalus luua vastavalt vajadusele meeskonna(d) või töörühma(d), kelle ülesanneteks on üldise strateegia kavandamine ja juhtimine või konkreetse(te) projekti(de) kavandamine ning elluviimine. Vajadus- ja tegevusplaani põhine töörühmade moodustamine ja arengustrateegia loomine ning elluviimine aitaks kaasata erinevaid huvigruppe ja spetsialiste ning tegutseda suurema motivatsiooniga, efektiivsemalt ja eesmärgipärasemalt.

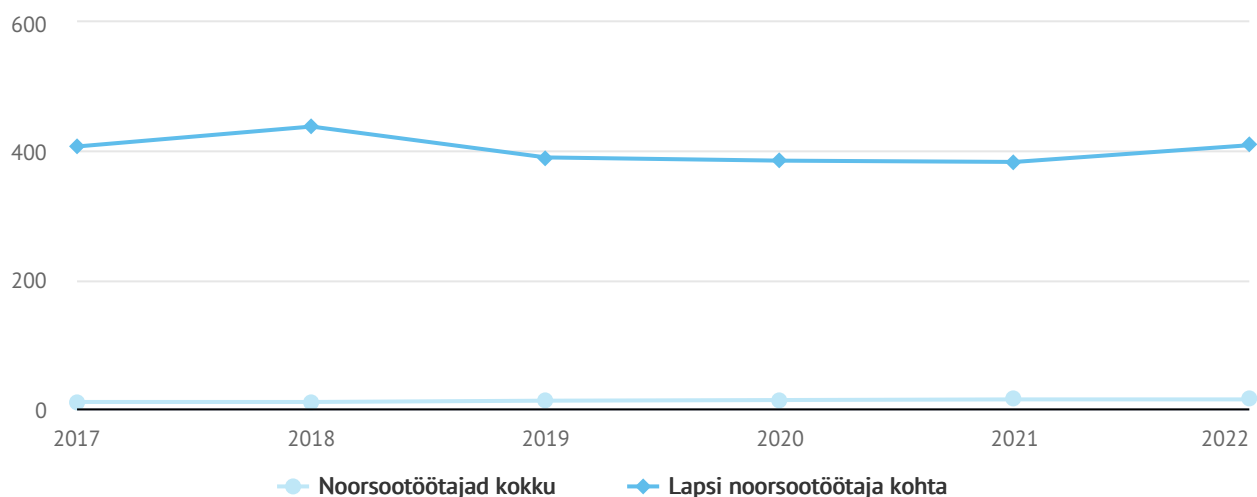
Võttes arvesse valla elanike arvu, koolide ja lasteaedade suurus, pidevat laienevat spordirajatiste planeerimist-ehitamist ning vallaelanike kõrget sportlikku aktiivsust, võib vallal olla mõistlik kaaluda kahe spetsialisti ametikoha loomist, s.o eraldi spordi- ja rahvatervise valdkondade jaoks. See tooks kaasa suurema keskendumise mõlemale valdkonnale ja nende jätkusuutliku arendamise.

5.2.4 Spetsialistid heaolu edendamiseks ja nende kvalifikatsioon

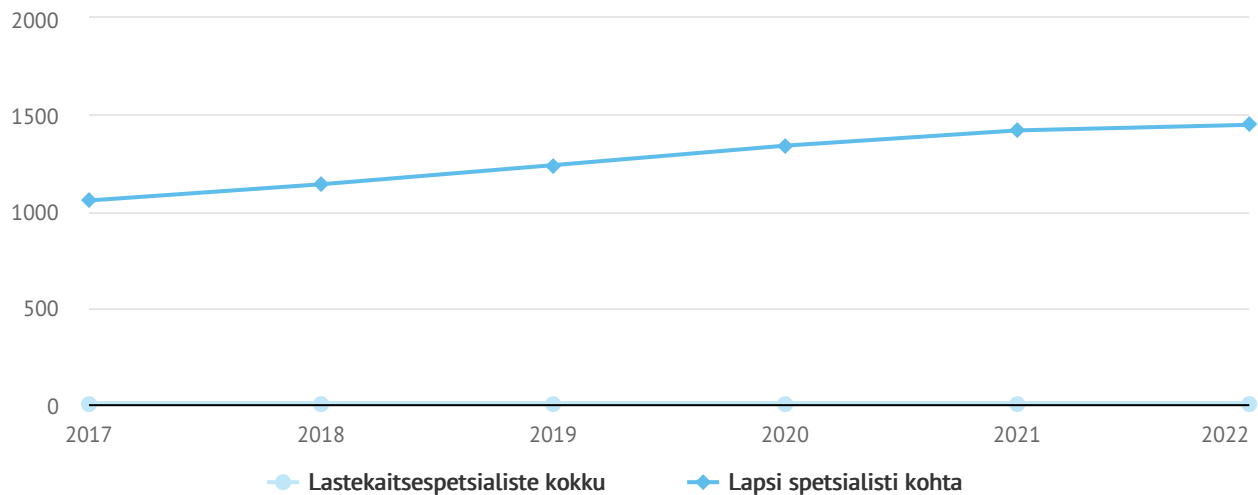
Spetsialistide ülevaade

Tabel 5.2.4.0 Õpetajate arv

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Õpetajate arv alushariduses	161	166	193	196	193	192
Alusharidust omandavate laste arv ühe õpetaja kohta		9	9	9	10	10
Õpetajate arv põhihariduses	416	454	504	552	595	632
Põhiharidust omandavate õpilaste arv ühe õpetaja kohta		6	6	6	6	6
Kvalifikatsiooninõuetele vastavate õpetajate osakaal kõikidest (%)	77	78	72	72	73	68

Joonis 5.2.4. Noorsootöötajate arv

Joonis 5.2.4.a Lastekaitsetöötajate arv

Õpetaja

Hinnangud

Nõudlus ja pakkumine

Õpetajate arv on üldjoontes suutnud õppijate arvu kiire kasvuga sammu pidada. Alusharidust omandavate laste arv ühe õpetaja kohta on viimastel aastatel küll suurenenud üheksalt kümneni, kuid põhiharidust omandavate õpilaste arv ühe õpetaja kohta on püsinud stabiilsena (s.o kuus õpilast).

Kvalifikatsioon

Õpilaste arvu kiire kasvuga põhihariduses on kaasnenud märgatav langus kvalifikatsiooninõuetele vastavate õpetajate osakaalus. Kui veel 2017. aastal vastas nõuetele 77% õpetajatest, siis 2022. aastaks oli vastav näitaja langenud 68%-ni. Oluline on nõuetele mittevastavate õpetajate arvu kasv ka absoluutarvudes: kui 2017. aastal oli see ca 95 õpetajat, siis 2022. aastal oli nõuetele mittevastavaid õpetajaid üle poole rohkem ehk ca 204. Uutes koolides (Kindluse ja Järveküla) on palju õppivaid õpetajaid, kes on kvalifikatsiooni omandamas. Vanemates koolides on kvalifikatsiooniga õpetajate osakaal suurem.

Ennetus

Koolides rakendatakse erinevaid ennetusprogramme. 3-4 korda aastas toimuvad haridusvaldkonna osalusel koostööpäevad teiste valdkondadega. Valla poolt korraldatakse tegevusi nagu mentorprogramm õpetajatele, sündmuseid nagu konverents ja suvekool. Lisaks toetatakse õpetajate sportimist toetamine.

Olemasolevate spetsialistide arv ei vasta vajadusele. Spetsialistide arengut ja heaolu ei toetata.

○ ○ ○ ○
Väga halb **Pigem halb** **Pigem hea** **Väga hea**

Olemasolevate spetsialistide arv vastab vajadusele. Toetatakse järjepidevalt spetsialistide arengut ja heaolu tuginedes vajadusele.

Noorsootöö spetsialist

Hinnangud

Nõudlus ja pakkumine

Juba pikemat aega on Rae Vallavalitsuse struktuuris olemas noorsootöö spetsialisti ametikoht. Noorsootöö spetsialisti töö on ajas pisut muutunud:

nt varasemalt sisaldas töö väga suures mahus erinevate taotluste menetlemist ja nt ka Rae Õpilasmaleva korraldamist. Kuna noorsootöö spetsialisti teenistuskoha põhieesmärk on korraldada ja koordineerida Rae valla noorsootööd ning töökoormus on kasvanud, siis eelnevalt välja toodud tööülesanded on antud nii referendi, kui ka Rae Noortekeskuse vastutusalasse. Noorsootöö spetsialist korraldab ja koordineerib valla noorsootööd, on noortevolikogu mentor. Menetleb noorte omaalgatusprojektide, välisõppe stipendiumi ning noortele suunatud mittetulundusliku tegevuse toetuse taotlusi. Tegeleb huvihariduse ja huvitegevuse toetusega ning noorte ettevõtlikkuse arendamisega. Noorte arv on pidevalt kasvamas (1.10.22 seisuga oli meil 5846 7-26 aastast noort), struktuuris aga endiselt ikkagi ainult üks noorsootöö spetsialist. Haridus- ja kultuuriametisse on aastate jooksul uusi töökohti loodud, kes ka noorsootöö spetsialisti tema töös toetavad, kuid üha rohkem hakkab tunduma, et uute ametikohtade vajadus on jätkuvalt õhus.

Kvalifikatsioon

Teenistuskohale esitatavad nõuded: 5.1 Erialane kõrgharidus või kesk- või kõrgharidus ja vastav väljaõpe ja enesetäiendus; 5.2 eesti keele oskus C1 tasemel ja vähemalt ühe võõrkeele oskus B2 tasemel ametialase sõnavara valdamisega; 5.3 teenistuskohal vajalike arvutiprogrammide ja andmekogude käsitlemise oskus; 5.4 teadmised õigusaktide ja dokumentide vorminõuetest ning oma valdkonna üksikaktide koostamise oskus; 5.5 õigusaktidega valla pädevusse antud küsimustes oma töövaldkonna piires orienteerumise oskus; 5.6 Eesti Vabariigi ja Rae valla õigusaktide tundmine ja tööks rakendamise oskus; 5.7 väga hea suhtlemis-, eneseväljendus- ja läbirääkimisoskus, hea pingetaluvus, empaatiavõime, kohuse- ja vastutustunne, algatus- ja otsustusvõime. Rae Vallavalitsus on loonud head tingimused spetsialisti täiendkoolitusteks ning väliskoolitustel osalemiseks, mida spetsialist tihti ka hea meelega kasutab.

Ennetus

Noorsootöö spetsialist kuulub Rae valla noortevaldkonna ennetusgruppi. Lisaks koordineerib spetsialist Rae valla noortevaldkonna koostöövõrgustikku, mille raames kutsub kokku 3-4 aastast koostöötubadeks noortevaldkonna spetsialistid. Koostöötubadel on alati ka oma fookus, nt ka ennetustöö. Noorsootöö spetsialist teeb tihedalt koostööd noorte heaolu spetsialistiga, kes tegeleb NEET-noortega.

Spetsialistide arv ei rahulda tegeliku vajadust. Spetsialistide kvalifikatsiooni hindamisega ei tegeleta. Spetsialistide kvalifikatsiooni tõstmise ja individuaalse arengu tagamine ei ole järjepidev ega piisav.

Väga halb **Pigem halb** **Pigem hea** **Väga hea**

Olemasolevate spetsialistide arv vastab vajadusele. Spetsialistide kvalifikatsiooni hindamisega tegeletakse järjepidevalt. Toetatakse spetsialistide kvalifikatsiooni tõstmist ja individuaalset arengut vastavalt vajadustele.

Lastekaitse spetsialist

Hinnangud

Nõudlus ja pakkumine

Laste arv lastekaitse spetsialisti kohta on tõusnud viimase viie aasta jooksul 37%. Nimetatud perioodil kasvas ka aruandeaastal algatud juhtumitega seotud laste arv 103% ja aasta jooksul menetletavate

juhtumitega seotud laste arv kokku ca 124%. Hetkel on spetsialistide koormus väga kõrge, sest Ilmnenu on varasemaid juhtumeid, mis vajavad rohkem tähelepanu. (Peale abivajaduse hindamist ja teenuste leidmist on lootus koormuse vähenemisele). Peaspetsialisti ametikoht on 2023. novembrist muudetud laste- ja perede heaolu spetsialisti ametikohaks, et tagada võrdsem töökoormus ja vajaduspõhisem operatiivne sekkumine ja tugi.

Kvalifikatsioon

Lastekaitse ametnikud peavad teenistusse asudes omandama 2 aasta jooksul vastava kutse spetsialiseerumisega lastekaitsele, mida tuleb iga 5 aasta möödudes uuendada.

Ennetustöö

Spetsialistid osalevad ennetustöös, tehes koostöökohtumisi koolides, lasteaedades, korraldades või osaledes teabepäevadel jne.

Spetsialistide arv ei rahulda tegelikku vajadust. Spetsialistide kvalifikatsiooni hindamisega ei tegeleta. Spetsialistide kvalifikatsiooni tõstmine ja individuaalse arengu tagamine ei ole järjepidev ega piisav. Spetsialistidel ei ole ressursse, et panustada ennetustöösse.

Olemasolevate spetsialistide arv vastab vajadusele. Spetsialistide kvalifikatsiooni hindamisega tegeletakse järjepidevalt. Toetatakse spetsialistide kvalifikatsiooni tõstmist ja individuaalset arengut vastavalt vajadustele. Spetsialistid panustavad süsteemselt ennetustöösse.

Sotsiaaltöötaja

Hinnangud

Nõudlus ja pakkumine

Kuni 2022. aastani oli ametis 3 sotsiaaltöötajat, alates 2022. aastast 4 sotsiaaltöötajat ja keskuse juhataja. Kui kõik ametikohad on täidetud, on spetsialistide arv põhjendatud ning iga ametnik jõuab tegeleda tähtaegselt oma tööülesannetega.

Kvalifikatsioon

Tööle asumise eelduseks on vastav omandatud haridus, samuti on võimalik taotleda sotsiaaltöötaja järgmist taset.

Ennetustöö

Sotsiaaltöös spetsialistid panustavad ennetusse osaledes erinvaltel koostöökohtumistel ja võrgustikutöös.

Spetsialistide arv ei rahulda tegelikku vajadust. Spetsialistide kvalifikatsiooni hindamisega ei tegeleta. Spetsialistide kvalifikatsiooni tõstmine ja individuaalse arengu tagamine ei ole järjepidev ega piisav. Spetsialistidel ei ole ressursse, et panustada ennetustöösse.

Olemasolevate spetsialistide arv vastab vajadusele. Spetsialistide kvalifikatsiooni hindamisega tegeletakse järjepidevalt. Toetatakse spetsialistide kvalifikatsiooni tõstmist ja individuaalset arengut vastavalt vajadustele. Spetsialistid panustavad süsteemselt ennetustöösse.

Analüüs

Õnnetiaate arv nõuab hariduses on suutnud õnniiaate arvu kiire kasvuga sammu pidada. Samas on laste arv õnnetia

Õpetajate arv põhihariduses on suurenenud õppijate arvu kiire kasvuga samana paralleelselt. Samas on laste arv õpetaja kohta alushariduses viimastel aastatel suurenenud (üheksalt lapselt õpetaja kohta kümneni). See trend võib vajada tähelepanu, et vältida võimalikke riske nii alushariduse kvaliteedi kui õigeaegse märkamise ja ennetustöö perspektiivist.

Õpilaste arvu kiire kasvuga põhihariduses on kaasnenud märgatav langus kvalifikatsiooninõuetele vastavate õpetajate osakaalus. 2022. aastal ei vastanud põhihariduses nõuetele ca 204 õpetajat ehk ligi kolmandik kõigist õpetajatest.

Laste arv lastekaitse spetsialisti kohta on tõusnud viimase viie aasta jooksul 37% ehk ligi 1450 lapseni. Spetsialistide arv on selle aja jooksul samaks jäänud (s.o 5 spetsialisti). Seoses tähelepanu vajavate varasemate juhtumitega on kuni nende lahenemiseni töökoormus väga kõrge.

Alates 2022. aastast töötavad vallas 4 sotsiaaltöötajat ja keskuse juhataja. Vallavalitsuse hinnangul vastab töötajate arv vajadusele.

Juba pikemat aega on Rae Vallavalitsuse struktuuris olemas noorsootöö spetsialisti ametikoht. Noorsootöö spetsialist korraldab ja koordineerib valla noorsootööd, on noortevolikogu mentor. Menetleb noorte omaalgatusprojektide, välisõppe stipendiumi ning noortele suunatud mittetulundusliku tegevuse toetuse taotlusi. Tegeleb huvihariduse ja huvitegevuse toetusega ning noorte ettevõtlikkuse arendamisega.

Haridus- ja kultuuriametisse on aastate jooksul uusi töökohti loodud, kes ka noorsootöö spetsialisti tema töös toetavad, kuid üha rohkem hakkab tunduma, et uute ametikohtade vajadus on jätkuvalt õhus, sest 1.10.2023 seisuga oli meil juba 6202 7-26-aastast noort ehk noorte arv pidevalt kasvab ning noorsootöö spetsialisti tööpõld laieneb samuti.

5.2 Kvalifitseeritud spetsialistid ja koostöö heaolu edendamiseks. Kokkuvõte

HINNANG		TREND	
4	3	2	1
	3.0	↗ 3.0	5.2.1 KOV'i juhitud võrgustikud ennetuse, tervise ja heaolu edendamiseks
	3.0	○ 2.0	5.2.2 Juhtumitöö võrgustikud
	2.0	○ 2.0	5.2.3 Rahvatervise tegevuste korraldus kohalikus omavalitsuses
	2.8	↘ 1.0	5.2.4 Spetsialistid heaolu edendamiseks ja nende kvalifikatsioon

Kokkuvõte:

Vallas on sotsiaal-, haridus-, noortevaldkonna ja ka kodanikuühenduste vahel mitmeid koostööformaate. Enamus nendest puudutab kaasamist üksteise jooksva kalendriaasta tegevustesse. Samas on algatatud noortevaldkonna töötubade raames valdkondadeüleste kohtumiste formaat, millel on lisaks osapoolte teavitamisele ja koolitamisele potentsiaali panustada ka ennetusvaldkonna strateegilisemasse planeerimisse ning arendusse. Lisaks on plaanis järk-järgult luua haridusasutuste tugispetsialistide võrgustik.

Konkreetsete juhtumite raames haridusasutuste, sotsiaalvaldkonna, valla kaasava hariduse spetsialisti ja teiste osapoolte nagu politsei koostöö toimib. Mõnikord on olnud keeruline täita ootuseid sotsiaalvaldkonna poolse reageerimise kiiruse osas. Teisalt vajab haridusasutustega läbi rääkimist ja täpsemat kokku leppimist, milliseid riskitegureid tuleb õppijate ja perede puhul tähele panna, millal tuleb olukorda jälgida ja mis hetkel sellest teavitada, kuidas tuleb sekkuda haridusasutuses ning millal võtta ühendust majaväliste osapooltega.

Rae vallas toimib NEET-olukorras noorte juhtumikorraldus, samas noortega ühenduse saamine on olnud seni väga keeruline. Plaanis on luua ka tööühm noortevaldkonna ennetustöök, mida hakkab eest vedama Rae Noortekeskus.

Rae vallas töötab täiskohaga spordi- ja rahvatervise spetsialist, kellel on olnud võimalus regulaarselt osaleda mõlema valdkonna täienduskoolitustel. Vallas puudub aga regulaarselt koos käiv ja tegus meeskond, kelle ülesannete hulka kuuluks esmajärjekorras just rahvatervise tegevuste planeerimine ja elluviimine. Ka pole tulenevalt rahvastiku kasvust ühe spordi- ja rahvatervise spetsialisti ametikoht piisav mõlema valdkonna katmiseks.

Õpetajate arv põhihariduses on suutnud õppijate arvu kiire kasvuga sammu pidada. Samas on laste arv õpetaja kohta alushariduses viimastel aastatel suurenenud (üheksalt lapselt õpetaja kohta kümneni). See trend võib vajada tähelepanu, et vältida võimalikke riske nii alushariduse kvaliteedi kui õigeaegse märkamise ja ennetustöö perspektiivist.

Õpilaste arvu kiire kasvuga põhihariduses on kaasnenud aga märgatav langus kvalifikatsiooninõuetele vastavate õpetajate osakaalus. 2022. aastal ei vastanud põhihariduses nõuetele ca 204 õpetajat ehk ligi kolmandik kõigist õpetajatest.

Laste arv lastekaitse spetsialisti kohta on tõusnud viimase viie aasta jooksul 37% ehk ligi 1450 lapseni. Nimetatud perioodil kasvas ka aruandeaastal algatud juhtumitega seotud laste arv 103% ja aasta jooksul menetletavate juhtumitega seotud laste arv kokku ca 124%. Spetsialistide arv on selle aja jooksul samaks jäänud (s.o 5 spetsialisti). Vallavalitsuse hinnangul vastab spetsialistide arv siiski vajadusele.

Alates 2022. aastast töötavad vallas 4 sotsiaaltöötajat ja keskuse juhataja. Vallavalitsuse hinnangul vastab töötajate arv vajadusele.

TUGEVUSED

- Vallas on sotsiaal-, haridus-, noortevaldkonna ja ka kodanikuühenduste vahel mitmeid koostööformaate. Enamus nendest puudutab siiski vaid kaasamist üksteise jooksva kalendriaasta tegevustesse või teavitamist-koolitamist, mitte ühist strateegilisemat planeerimist ning pikemaajalisi arendustegevusi. Konkreetsete juhtumite raames haridusasutuste, sotsiaalvaldkonna, valla kaasava hariduse spetsialisti ja teiste osapoolte nagu politsei koostöö toimib.
- Rae vallas töötab täiskohaga spordi- ja rahvatervise spetsialist. Vallavalitsuse hinnangul vastab nii sotsiaaltöötajate arv praegusele vajadusele.
- Õpetajate arvu kasv on suutnud nii alus- kui põhihariduses õppijate arvu kiire kasvuga sammu pidada ja laste arv ühe õpetaja kohta on püsinud stabiilsena, ehkki alushariduses on see veidi suurenenud.

NÕRKUSED

- Õpilaste arvu kiire kasvuga põhihariduses on kaasnenud märgatav langus kvalifikatsiooninõuetele vastavate õpetajate osakaalus. Uuemates koolides on õpetajad küll kvalifikatsiooni omandamas, samas on vald avamas veel uusi haridusasutusi. Laste arv õpetaja kohta alushariduses viimastel aastatel suurenenud (üheksalt lapselt õpetaja kohta kümneni). See trend võib vajada tähelepanu, et vältida võimalikke riske nii alushariduse kvaliteedi kui õigeaegse märkamise ja ennetustöö perspektiivist.
- Haridus- ja sotsiaalvaldkonna koostöö arengukohad on täpsemate kokkulepete tegemine varase märkamise, reageerimise, teavitamise ja osapoolte rollijaotuse kohta ning ootuste ja võimaluste läbi rääkimine seoses sotsiaalvaldkonna reageerimise kiirusega vähem pakilistele juhtumitele.
- Laste arv ja nendega seotud juhtumite hulk lastekaitse spetsialisti kohta on viimastel aastatel järsult tõusnud, spetsialistide arv on püsinud aga samana. Töökoormus on väga suur, sealhulgas varasemalt ebapiisavat tähelepanu saanud juhtumitega tegelemise tõttu. Tulenevalt rahvastiku kasvust pole ühe spordi- ja rahvatervise spetsialisti ametikoht piisav mõlema valdkonna katmiseks.

Koondhinnang olukorrale

1. Demograafiline olukord ja rahvastiku tervis. Kokkuvõte

	HINNANG	TREND
1.1 Demograafiline olukord	3.9 Väga hea	○ 2.1 Stabiilne
1.2 Rahvastiku tervise seisund	2.8 Pigem hea	○ 1.9 Stabiilne
1.3 Haavatavad sihtrühmad	2.0 Pigem halb	▼ 1.3 Halvenemas
1.4 Tööturg	3.3 Pigem hea	▲ 3.0 Paraneb
Keskmine:	3.0 Pigem hea	○ 2.1 Stabiilne

Kokkuvõte:

Elanikkonna kasv: 2015. aastal oli elanike arv 14,955, mis 2022. aastaks tõusis 22,901 inimeseni, suurenedes ligikaudu 53%. Enamik kasvust tulenes tööealisest rahvastikust, rändesaldo oli positiivne.

Vanuseline koosseis: Elanikkond on noor, 0-14-aastaste osakaal on 28%, 65-aastaste ja vanemate osakaal püsib 8% juures. Järgmisel kümnendil siseneb tööturule rohkem inimesi kui seal vanaduse tõttu välja langeb.

Sündimus ja haridus: 0-4-aastaste arv on langustrendis, sündimus väheneb kiiremini kui Eesti keskmiselt. Samas suureneb vanemate vanuserühmade arv. Õpilaste arv kohalikes haridusasutustes on viimase viie aasta jooksul tõusnud, lasteaia- ja koolikohtadele on suurenenud nõudlus.

Elanike suremus: Suremuse näitajad on Rae vallas madalad. Vereringeelundite haigustesse sureb vähem inimesi kui Eesti keskmiselt, samas on pahaloomulistest kasvajatest tingitud surmade osakaal kõrgem.

Tervisenäitajad: Harju maakonnas on tõusnud alkoholist põhjustatud surmade arv. Varajane suremus (alla 65-aastased) on naistel ja meestel Harjumaal ja Eestis sarnane. Harjumaal elavad tervena kauem kui Eesti keskmiselt.

Töövõime ja puudega inimesed: Rae vallas on vähenenud töövõimega isikute osakaal tööealisest elanikkonnast veidi suurem kui Eesti keskmiselt. Liikumispuudega inimesed moodustavad suurima osa puuetega inimestest, seejärel psüühikahäire tõttu määratud puudega inimesed, kelle osakaal oli 2022. aastal 23% ja kelle arv on kiiresti kasvavas trendis.

Lastekaitse: Lastekaitsejuhtumitega seotud laste arv on kasvutrendis. Lõpetatud lastekaitsejuhtumite osakaal juhtumite koguarvust on väga madal, s.o alla 10%. Kõigist lõpetatud juhtumitest on vaadeldaval perioodil lapse abivajaduse rahuldamise tõttu lõpetatud juhtumite osakaal tugevalt varieerunud, seda vahemikus 25-60%. Lapsi eraldatakse peredest väga harva.

Tööturg ja ettevõtlus: Töötuse määr on madalam kui Eesti keskmine. Palgatöötajate keskmine brutotulu on oluliselt kõrgem kui Eesti keskmiselt, kuid sooline palgalõhe on veidi suurem. Ettevõtete arv on kasvanud, eriti mikro- ja väikeettevõtete osas.

TUGEVUSED

- Valla elanikkond suureneb ja seda eelkõige tööealiste elanike arvelt. Sealjuures elab Rae vallas Eesti keskmisega võrreldes rohkem kõrge haridustasemega ja vähem keskmise ning madala haridustasemega inimesi. Valla elanikkond on suhteliselt noor. Järgmisel kümnendil siseneb valla

NÕRKUSED

- Peale Covid-19 kriisi on Harjumaal elanike oodatav eluiga 2022. aasta seisuga endiselt languses, olles siiski jätkuvalt kõrgem Eesti keskmisest. Nii Eestis keskmiselt kui Harju maakonnas on tõusmas alkoholist põhjustatud surmade arv nii meeste kui naiste lõikes ja ka alkoholist põhjustatud surmade osakaal kõigist

elanike hulgast tööturule rohkem inimesi kui sealt vanaduse tõttu potentsiaalselt välja langeb. Ehkki sarnaselt Eestile tervikuna on sündimus ka Rae vallas vähenemas, on omavalitsuse sündimuse ja iibega seotud näitajad võrreldes Eesti keskmisega kordades paremad.

- 64% Harjumaa elanikest hindab oma tervist heaks või väga heaks ning elavad tervena kauem kui Eestis keskmiselt. See kehtib väga suure tõenäosusega ka Rae vallas. Ka elanike oodatav eluiga on Harjumaal kõrgem Eesti keskmisest. Rae vallas sureb vereringeelundite haigustesse vähem inimesi võrreldes Eesti keskmisega, suremus välispõhjustesse on stabiilne. Puuetega inimeste koguarv Rae vallas on aastate lõikes vähenenud. Vähenenud töövõimega isikute osakaal Rae valla tööealisest elanikkonnast on kolmel viimasel aastal olnud stabiilne.
- Töötuse määr on Rae vallas olnud Eesti keskmisest stabiilselt 1-2 protsenti madalam. Meeste ja naiste keskmine brutotulu on iga aasta kasvanud ning olnud neljandiku võrra kõrgem Eesti keskmisest. Sooline palgalõhe on aeglaselt vähenemas. Mikro- ja väikeettevõtete arv on Rae vallas pidevalt kasvanud. 2022. aastal lisandusid mitmed ettevõtted majanduslikult kõige kaalukamasse ehk suurettevõtete kategooriasse.

surmajuhtumitest. Pahaloomulistest kasvajatest tingitud surmade osakaal on Rae vallas võrreldes Eesti keskmisega suurem, sealjuures on märkimisväärselt kõrgem naiste suremus. Välispõhjuste puhul on Rae vallas aga 72% surnutest olnud mehed.

- Võrreldes 2019. aastaga on töötute absoluutarv vallas suurem ca 98%, ehkki seoses tööealise elanikkonna lisandumisega pole töötute osakaal tööealisest elanikkonnast kasvanud.
- Vähenenud töövõimega isikute absoluutarv on Rae vallas järjepidevalt suurenenud. Stabiilses kasvutrendis on inimeste arv, kellele on puue määratud psüühikahäire tõttu. Lastekaitsejuhtumitega seotud laste arv on kindlas kasvutrendis, samas lastekaitsejuhtumeid lõpetatakse lapse abivajaduse rahuldamise tõttu väga vähe.

2. Tervist toetav ja turvaline elukeskkond ning osalusvõimalused. Kokkuvõte

	HINNANG	TREND
2.1 Turvaline elukeskkond	2.5 Pigem hea	○ 2.2 Stabiilne
2.2 Elukeskkond ja planeeringud	2.8 Pigem hea	○ 2.2 Stabiilne
2.3 Osalusvõimalused	3.7 Väga hea	▲ 2.7 Paranemas
Keskmine:	3.0 Pigem hea	○ 2.3 Stabiilne

Kokkuvõte:

2.1 Turvaline elukeskkond

Umbes 52% Rae valla elanikest kvaliteedi nõuetele vastavat joogivett avalikust veevõrgust. Näiteks Rae külas, Jüri aleviku EMV piirkonna veevõrgus ja Patika elurajooni joogivee kvaliteet ei vasta nõuetele.

Vaskjala veehoidla kui Rae valla ainsa ametliku ujumiskoha suplusvee kvaliteet on ohutuse nõuetele vastanud stabiilselt. Populaarsete ujumiskohtade juures on infotahvlid ja poid. Kasu oleks valla suuremast koostööst Päästeameti ja teiste asutustega veeohutusega seotud erinevate probleemide lahendamisel.

Üldjoontes on aastate lõikes tulekahjude arv langenud ja tulesurmad on Rae vallas harvad. Suuremat tähelepanu tuleb pöörata eluhoonetulekahjudele, kuna nende arv on jõudnud 2017. aasta tasemele tagasi. Paljud tuleohutuse probleemid on seotud inimeste üleüldise toimetulekuga, seetõttu on tarvilik valla sotsiaalvaldkonna ja Päästeameti senisest tihedam koostöö. Mitteeluhoonetulekahjustest on kõige enam grillimise, lõkke tegemise ning prügi põletamisest tekkinud tulekahjusid, milles osas on samuti tarvis ennetusele tähelepanu pöörata. Kasutuseta hoonete osas Rae vallas järelevalvet ei teostata, sest selle jaoks pole eraldatud vajalikku ressursi.

Registreeritud väärtegede arv on viimase viie aasta jooksul oluliselt vähenenud. Vaid joores juhtumise juhtumite arv püsib kõrge ning on aastate lõikes kõikumine, ehkki 2022. aasta näitaja oli samuti vaadeldava perioodi madalaim. Varavastaste süütegude kordaja on Rae vallas võrreldes Eesti keskmisega kaks korda väiksem ja sealjuures on trend positiivne. Kelmuste puhul saab täheldada siiski kasvutrendi, seda ka digikelmuste osas.

Avalik ruum on Rae vallas suhteliselt turvaline. Senisega võrreldes tuleb regulaarseks muuta paigaldatud kaamerate töötamise kontrollimise.

Rae vallal ei olnud kuni 2023. aasta lõpuni eraldi korrakaitsekomisjoni, liikluskomisjoni ega järelvalveametnikke, ehkki valla rahvaarv on pidevalt kasvanud. 2024. aastal loodi järelevalveosakond. Plaanis on luua liikluskomisjon. Jaanuaris 2024 loodi ka Rae valla noorte valdkonna ennetusgrupp, mille eesmärk on noorte riskikäitumise ennetamine.

Pere- ja lähisuhtevägivalla käigus toime pandud kuriteojuhtumite arv on viimastel aastatel tugevalt kõikunud, kuid jäänud keskmiselt 60 ringi aastas. Arvestades lähisuhtevägivalla väga negatiivset mõju sellest mõjutatud inimeste elu, on oluline probleemi teadvustada ning sellega süstemaatiliselt ja järjepidevalt tegeleda. Ennetavaid teenuseid KOV ei paku, ent juhtumite järgselt sekkub tüüpiliselt lastekaitse ja suunab lapsevanemad paariteraapiasse ning paarilepitusse. Rae vallas turvakodu pole, ent teenust on võimalik kasutada Tallinnas. Kohtulahenditega saadetakse ka sageli inimesi nõustamisele, aga need koolitused võivad tihti siiski pooleli jääda, kui inimesel puudub soov olukorda parandada ning vägivaldaprobleemi iseendas teadvustada ja muuta.

Inimkannatanutega liiklusõnnetuste arv on stabiilne, ainult kergliikuri osalusel toimunud õnnetuste arv on suurenenud. Liikluskindlustuse statistika järgi on Jüri ring alates 2021. aastast üks sagedasemate liiklusõnnetustega ristmikke. Tänavavalgustuse osas on kaetud vähemalt 95% ulatuses, mõned üksikud kohad Rae vallas on valgustuse poolest katmata. Jalgrattalubade koolitusi viiakse läbi Rae valla koolides iga-aastaselt. KOV-i ennetustegevus on siiski ebapiisav, kaasama peaks enam valla elanikke, tegema tegevusi rohkem koolides/lasteaedades ning seda kõike regulaarselt, sest Rae vald on pidevalt kasvav. Oluline on algatada KOV ja

Transpordiameti vaheline liiklusohutuse alane suhtlus, sh olukorra analüüsi, ennetustegevuste, vajalike muudatuste (nt ülekäiguradade lisamise) jne osas.

Tabatud joobes sõidukijuhtide arv on aastate vältel kõikunud. Enamikul aastatel on joobes sõidukijuhtide kordaja 100 000 elaniku kohta Rae vallas väiksem kui Eestis keskmiselt.

2.2 Elukeskkond ja planeeringud

Ühistranspordi korraldus

Rae valla 2022. aasta elanike rahulolu-uuringust selgus, et kuigi üldine rahulolu eluga vallas on kõrge, valmistab valla sisene ühistransport elanikele muret, eriti ühendused naaberomavalitsustega ja vallasisene transport. Rahastamine toimub riigieelarvest eraldatava sihtotstarbelise toetuse ja piletitulu arvelt, kusjuures omavalitsustel on võimalus tellida täiendavaid veomahte, mis rahastatakse valla eelarvest.

Arvestades transpordivahendite kohandamist erivajadustega sõitjatele, vastutavad peatuste seisukorra eest nii Transpordiamet kui ka kohalikud omavalitsused, olenevalt peatuste asukohast. Vaatamata majanduskeskkonna ja korona mõjudele on avalike liinide teenus püsitud stabiilne, tänu REMilt saadud lisavahenditele on võimalik teenuse mahtu suurendada, mis peaks parandama teenuse kvaliteeti ja stabiilsust.

Rae valla ühistranspordi arenguvajadused on kasvavad, eriti soovitakse uusi liine, mis vähendaksid vajadust sõita läbi kesklinna. Hajaasustusega piirkondades oodatakse tihedamat ühistranspordi teenust ning Rae valla sisesed liinid, mis aitaksid liikuda valla eri osades ilma autota.

Koolitransport Rae vallas korraldatakse avalike siseliinidega, mille haldamine on antud üle PEÜTK-le. Siseliinide teenuse planeerimine põhineb õpilaste elukohtadel ja kooli-kodu ühenduste vajadusel. Rahastamine toimub KOV eelarvest ja siseliinide korraldamisega seotud tegevusteks eraldatakse sihtotstarbelist toetust. Sõidukite kohandamine ja peatuste seisukorra parandamine on olulised, et tagada teenuse kättesaadavus kõigile, sealhulgas erivajadustega inimestele.

Rae vallas on erilist tähelepanu pööratud koolide ja lapsevanemate tagasisidele, et teenust vastavalt vajadustele kohendada. Lisaks on erilahendused HEV-lastele ja neile, kes elavad ühistranspordi peatustest kaugel või kellele ühistranspordi kasutamine on ebaturvaline. Uute koolide avamine toob kaasa vajaduse uute sise- ja maakonnaliinide järele, mis on kavandatud arvestades koolide tunniplaanide ja õpilaste vajadusi. Samas ei näe vald võimalusi siseliinide sidumist huvihariduse graafikutega, sest see vajaks täiendavaid rahalisi ressursse. Arenguvajadusteks on ka kooliteekondade jätkuv lühendamise ja busside enamate väljumiste lisamine.

Avaliku ruumi ligipääsetavus ja heakord

Rae vallas pööratakse suurt tähelepanu avaliku ruumi, sealhulgas ühisalade ja rohealade, planeerimisele, lähtudes elanike vajadustest ja eelarvelistest võimalustest. Elanike kaasamiseks korraldatakse rahulolu-uuringuid ning kohtumisi, et leida parimad lahendused avaliku ruumi kvaliteedi tõstmiseks. 2022. aasta rahulolu-uuring näitas, et elanikud on üldiselt rahul prügiveo, jäätmekäitluse, üldise korra, turvalisuse, spordirajatiste, kergliiklusteede ja avalike mänguväljakutega. Kõige vähem rahulolu põhjustasid lemmikloomade jalutusalad ja talvise hoolduse kvaliteet tänavatel.

Võrreldes varasemate aastatega on märgata paranemist lemmikloomade jalutuskohtade, mänguväljakute, haljasalade ja prügiveo valdkonnas, samal ajal kui teede ja tänavate talvine hooldus on halvenenud. Avaliku ruumi ligipääsetavuse ja heakorra osas ei toimu Rae vallas regulaarset seiret, kuid spordiregistri andmed näitavad, et vallas on mitmeid spordiobjekte ja 36 mänguväljakut, mis on kõigile elanikele ligipääsetavad.

Avaliku ruumi valgustus on hea, kuid vanemate alade valgustus vajab ülevaatamist. Kaamerate paigaldamine on toimunud vastavalt vajadusele, kuid eelarve seab piiranguid. Avalikud alad hoitakse korras, kuid mõnedes piirkondades võivad suured kaubanduskeskused ja tanklad prügi teket soodustada. Avalike tualettide ja istepinkide paigutus on piiratud, et vältida turvalisusprobleeme. Väljakute ohutust kontrollitakse pidevalt, ja probleemidele reageeritakse kiiresti.

Teede ja taristu planeerimisel arvestatakse ligipääsetavusega, sh madaldatakse äärekivid ja braikividega lahendused.

Avalikud mänguväljakud on mõeldud erinevatele vanusegruppidele, kuid mõnedes kohtades võib puududa sobiv varustus teatud vanuserühmadele. Avalikus ruumis puuduvad hetkel joogivee kohad, kuid see võiks olla arengusuund tulevikus, eriti suuremates parkides ja ühisaladel.

Tervisekäitumine

Alkohol on vabalt kättesaadav ning KOVi territooriumil pole võimalik saada sõltuvushäirete ravi, samuti on puudu muudest vajalikest teenustest. Tegeletakse keerulisemate juhtumitega, kus inimesel on juba probleemid süvenenumad ning kus toimetulek puudulik.

Rae valla koolides toimuvad alkoholi ja narkootikumide ennetustegevused nagu loengud ja kogemuslugude jagamised koolides, kuid need tegevused pole tõendatult mõjusad. Haridusasutuste õppekavades sõltuvusainete teemad kajastuvad, samuti osalenad asutused osalevad erinevates programmides, nagu Taimne tervis ja Liikuma Kutsuv Kool. Noortekeskused osalevad üleriigilistes kampaaniates ja viivad noortega läbi individuaalseid vestluseid. Rae vallas KOV-i poolset haridus- ja noorsootööasutuste tegevuste koordineerimist pole toimunud, mistõttu ei ole välja kujunenud strateegilist lähenemist ega sünergiat ennetustöös.

Rae vallas, mis asub Tallinna külje all, on elanikele kättesaadavad rikkaliku valikuga toidukauplused, mis soosivad tervislikku ja mitmekülgset toitumist. Enamik suuremaid toidupoode asub alevikes, kuid mõnes külas on kaupluste puudus tuntuks. Rae valla elanikel on samuti võimalus osaleda kohalikul taluturul "Rae valla OTT", mis toimub soojemal ajal välitingimustes ja pakub võimalust osta tooteid otse tootjalt tarbijale. Taluturg ja koduaias saaduste kasvatamine toetavad värsket ja kodumaise toidu tarbimist, mis omakorda mõjutab positiivselt inimeste tervist.

Üliõpilase 2022. aastal tehtud diplomitöö "Rae valla täisealiste elanike tervisekäitumine" näitas, et kuigi keskmine kehamassiindeks (KMI) on normi piires, on probleemideks liigne magusatarbimine ja vähene marjade ning puu- ja köögiviljade söömine. Rae valla haridusasutused osalevad mitmesugustes programmides, mis propageerivad tervislikku toitumist ja kohalikul tasandil jagatakse toiduabi vajaduspõhiselt.

Lisaks tervislikule toitumisele pööratakse Rae vallas tähelepanu ka kehalisele aktiivsusele, millele viitab järjest laienev kergliiklusteede võrgustik, mis ühendab valla erinevaid osi turvaliste teedega. Spordi- ja liikumisharrastus on vallas hästi toetatud, sealhulgas mitmekesiste spordiklubide ja -rajatistega, mis pakuvad võimalusi erinevateks tegevusteks. Rae Valla Spordikeskus ning mitmesugused spordiüritused, nagu "Rae valla mängud" ja Eestimaa Spordiliit Jõud korraldatavad omavalitsuste suve- ja talimängud, toetavad kogukonna sportlikku aktiivsust.

Rae valla elanikud on üldiselt rahul oma elukeskkonnaga, mida kinnitab rahulolu-uuring. Siiski on teatud valdkondades, nagu ühistranspordiühendused ja teede talvine hooldus, ruumi parendusteks. Rae valla arengu keskmes on tervislik eluviis, kus tervislik toitumine, aktiivne liikumine ja kogukonna heaolu on olulisel kohal.

2.3 Osalusvõimalused

Aktiivne kogukond ja kaasamine

Rae vallas toetatakse kodanikuaktiivsust, mida näitab ka kodanikuühenduste arvu järjepidev kasv – 2017-2022 suurenes see ligikaudu 37%, jõudes 299 organisatsioonini. Küla- ja alevikuseltsid, mis on koondunud Rae Valla Alevike- ja Külavanemate Seltsi (RVAKS) alla, korraldavad erinevaid ühistegevusi, toetades kogukondlikku aktiivsust. RVAKS, olles vallavalitsuse strateegiline partner, saab toetust kodanikuaktiivsuse edendamiseks ja pakub omakorda rahalist toetust kogukondadele läbi mitmesuguste rahastusvõimaluste. Vallavalitsus lisaks kogukondadele ja mittetulundusühingutele ka noorte omaalgatusprojekte, pakkudes lihtsat taotlusvormi ja kuni 500 euro suurust toetust.

Osades lasteaedades toimivad mudilasnõukogud, kõigis koolides õpilasmavalitsused. Rae valla noortevolikogu tegutseb aktiivselt juba üle 5 aasta, näiteks korraldades valla noortele osaluskohtvikuid. Vallavalitsus kaasab noortevolikogu seadusloome juures. Ka noortekeskused kaasavad noori aktiivselt oma tegevuste läbiviimisse: näiteks nii Rae noortefestivali korraldamisse kui programmi koostamiseks sisendi küsimisse.

Lisaks korraldatakse igal aastal mitmeid konkursse ja tänuüritusi, et tunnustada ja innustada kodanikuaktiivsust erinevates valdkondades, nagu kultuur, sport ja haridus. Alates 2024. aastast toimib Rae valla vaimse tervise ja heaolu võrgustik, eesmärgiga tõsta teadlikkust ja edendada heaolu kõigi vallakodanike seas.

Kohalik kultuurielu

Rae valla kultuurielu pakub elanikele mitmekesiseid kultuuriväljundeid nagu kino, teater, kontserdid, festivalid ja laadad, toetudes oluliselt Rae Kultuurikeskuse tegevusele. Rae Kultuurikeskuse ruumide ja sündmuste küllastamine on vaadeldaval perioodil jõudsalt kasvanud ehk ca 76%, kui jätta arvestamata epideemiaaegsetest piirangutest mõjutatud aastad 2020 ja 2021.

Keskus koordineerib kultuurielu, korraldades üritusi ja toetades rahvakultuuri, ning on oluline koht kogukonnakultuuri edendamisel, pakkudes ruume ja toetust erinevatele kultuuriühendustele. Rae Kultuurikeskuse suurimad ettevõtmised hõlmavad Jüri Klunkerit, Rae valla jaanituld ja koostööd Eesti Kultuurkapitaliga, mille raames antakse välja kohalike autorite teoseid.

Keskusel on tihe koostöö mitmete haridus- ja kultuuriinstitutsioonidega ning korraldatakse rahvusvahelisi sündmusi, nagu "EES: Sirakas". Keskuse rahastusmudel on mitmekesine, toetudes valla, riiklike ja rahvusvaheliste fondide ning erakapitali panusele, tagades teenuste jätkusuutlikkuse ja mitmekülsuse.

Lisaks kultuurikeskusele panustavad kultuurielusse koolid, huvikoolid, küla- ja alevikuseltsid ning muud MTÜd.

Kultuurielu mõjutab tugevalt Tallinna lähedus, mis vähendab oluliselt kohalike elanike nõudlust kohalike kultuuritegevuste järele.

Võimalused noorsootöös osalemiseks ning osalus- ja kuuluvuskogemuse saamiseks

Rae vallas on huvihariduse keskseks asutuseks Rae Huvialakool, mis pakub laia valikut erialasid ja tegutseb mitmes piirkonnas.

Rae Vallavolikogu on kehtestanud toetuste andmise korra huvihariduse ja huvitegevuse edendamiseks, sealhulgas erivajadustega ja riskikäitumisega lastele. Lisaks on loodud noortevolikogu, et kaasata noori otsustusprotsessidesse, ning toetatakse noorte omaalgatusprojekte.

Rae Noortekeskus, hallates viit noortekeskust, pakub mitmekesiseid arendavaid tegevusi ja korraldab aastaringelt suursündmusi. Noortekeskus on käivitanud ka mobiilse noorsootöö teenuse, mis on suurendanud kontakti noortega ning pakkunud individuaal- ja grupidoid. Arenguruumi on aga näiteks 15+ vanuses noorte kaasamisel, rahvusvahelises noorsootöös ning noortekeskuste rajamisel uutesse piirkondadesse.

Noorsootöö valdkonna rahastamine toimub peamiselt valla enda eelarvest, kuid otsitakse ka lisavahendeid projektikonkurssidelt. Noorsootöö teenustega rahulolu on tõusnud, nagu näitab Rae vallaelanike seas läbi viidud uuring.

Nii huvikoolis kui noortekeskuses osalevate noorte arv on vaadeldaval perioodil kasvanud, vastavalt 27% ja ca 45%. Noorsootöös oli epideemiast tulenevate piirangute tõttu erandlikuks aastaks 2020/21, kui osales tavapäraselt oluliselt vähem noori. Tulenevalt Rae valla demograafilisest omapärasest ehk noorte vanuserühma järsust suurenemisest huviharidusest ja noorsootööst osa saavate noorte osakaal on siiski vähenemas.

TUGEVUSED

- Uppumise ja tulekahjude tagajärjel hakkab Rae vallas inimesi väga harva. Avalik ruum on Rae vallas suhteliselt turvaline. Inimkannatanutega liiklusõnnetuste arv on stabiilne. 2024. aastal loodi järelevalveosakond. Plaanis on luua liikuvuskomisjon. Registreeritud väärtegade arv on viimastel aastatel langenud. (Samas 2023. aastal varavastaste süütegude arv taas kasvas.) 2024. aastal loodi noorte valdkonna ennetusgrupp.
- Elanike kaasamine ja rahulolu: Rae valla elanikud on üldiselt rahul oma elukeskkonnaga, mis kajastub 2022.

NÕRKUSED

- Omavalitsuse mitmete piirkondade elanike joogivee kvaliteet ei vasta nõuetele. Rae vallas ei olnud kuni 2023. aasta lõpuni eraldi korrakaitsekomisjoni, liikluskomisjoni ega järelvalveametnike. Paigaldatud kaameraid kontrollitakse ebaregulaarselt. Koostöö ennetuse planeerimisel ja läbiviimisel erinevate osapooltega nagu Päästeamet ja Transpordiamet on ebapiisav. Kasutuseta hoonete osas Rae vallas järelevalvet ei teostata. Pere- ja lähisuhtevägivalla käigus toime pandud kuriteojuhtumite arv on kõrge (keskmiselt ca 60 aastast). Vastavad ennetavad teenused puuduvad. Juhtumite järgne sekkumine ei

aasta rahulolu-uuringus. Elanike kaasamine otsustusprotsessidesse, nagu ühisalade ja rohealade planeerimine, ning nende vajaduste arvestamine näitab valla pühendumust kogukonna heaolule. Avaliku ruumi ja spordirajatiste kvaliteet: vallas on mitmeid spordiobjekte ja mänguväljakuid, mis on kõigile elanikele ligipääsetavad. Avaliku ruumi, sealhulgas kergliiklusteede, spordirajatiste ja mänguväljakute hea seisukord ning nende pidev arendamine ja hooldus on valla strateegiline tugevus. Tervisliku eluviisi toetamine: Rae vallas on rikkaliku valikuga toidukauplused, mis soosivad tervislikku toitumist. Kohalik taluturg "Rae valla OTT" ja koduaias saaduste kasvatamine toetavad värsket ja kodumaise toidu tarbimist. Lisaks pööratakse tähelepanu kehalisele aktiivsusele, mida toetavad spordiüritused ja laienev kergliiklusteede võrgustik.

- Vallas tegutsevad aktiivsed kodanikuühendused, sh küla- ja alevikuseltsid, kellele on loodud mitmekülgseid toetus- ja kaasatusvõimalused. Rae valla kultuurielul on rikkalik, pakkudes nii valla poolt korraldatud kui eraalgatuslikke võimalusi. Sealjuures on külastajate arv kasvutrendis. Noorte kaasatuseks ja osaluseks on vallas mitmekülgseid võimalused, mida toetavad välja kujunenud kaasamisformaadid, noortekeskuse struktuur ja valla rahastusvõimalused. Noorsootöö teenustega rahulolu on tõusnud.

pruugi olla piisav positiivse tulemuse saavutamiseks.

- Ühistranspordi korraldus: vallasisene ühistransport ja ühendused naaberomavalitsustega on elanikele murekohaks. Arenguvajadused on kasvavad, eriti soovitakse uusi liine, et parandada ligipääsetavust ja vähendada vajadust sõita läbi kesklinna. Lahendamata on nii huvihariduse kättesaadavusega kui mõningad kooliteekonna ajalise lühendamise seotud transpordiküsimused. Alkoholi- jt sõltuvusainete ennetustegevusi vald pole seni koordineerinud. Haridusasutused ja Rae Noortekeskus korraldavad küll omal algtusel tegevusi ja osalevad kampaaniates ning programmides, kuid osa tegevustest pole tõenduspõhised (loengud, kogemuslood). Talvise hoolduse kvaliteet: teede ja tänavate talvine hooldus on elanike hinnangul halvenenud. See valdkond vajab tähelepanu, et tagada aastaringne ligipääsetavus ja turvalisus avalikus ruumis. Avaliku ruumi valgustuse ja turvalisuse parandamise vajadus: kuigi avaliku ruumi valgustatus on üldiselt hea, vajavad vanemad alad valgustuse ülevaatomist. Kaamerate paigaldamine ja turvalisuse tagamine avalikus ruumis on piiratud eelarve tõttu väljakutseks.

- Kui välja arvata Rae Valla Alevike- ja Külavanemate Selts, napib kodanikuühenduste seas strateegilisi partnereid vallale, seda eriti sotsiaalvaldkonnas. Hoolimata suurenevast külastajate arvust ületab kultuuriliste võimaluste pakkumine nõudlust (Tallinna läheduse tõttu). Noorte vanusegrupi kiire kasvu tõttu on huviharidusest ja noorsootööst osa saavate noorte osakaal vähenemas.

3. Universaalsete teenuste kättesaadavus ja kvaliteet. Kokkuvõte

	HINNANG	TREND
3.1 Tervishoiuga seotud universaalsed teenused	2.3 Pigem halb	○ 2.0 Stabiilne
3.2 Haridusega seotud teenused	3.0 Pigem hea	▲ 2.7 Paraneb
Keskmine:	2.7 Pigem hea	○ 2.3 Stabiilne

Kokkuvõte:

Esmatasandi tervishoiuteenuse kättesaadavus

Üldjoontes on esmatasandi tervishoiuteenused vallas tagatud: perearsti vastuvõtt toimub kahes kohas (Jüris ja Peetris), vallas tegutseb seitse apteeki ja on võimalik saada hambaravi ning füsioterapeudi teenuseid. Elanike keskmine rahulolu tervishoiuteenustega on siiski madal, seda eelkõige perearsti- ja apteegiteenuste koondumise tõttu kahte keskusse ning valla sisese ühistranspordi piiratuse tõttu. Kõige keerulisem on perearsti juurde pääseda Lagedi ja Vaida piirkonnas elavatel inimestel, kel puudub isikliku auto kasutamise võimalus. Rae Vallavalitsus on püüdnud olukorda parandada, ehitades uue perearstikeskuse Jürisse ja luues võimaluse

Peetris, Vaidas ja Lagedis teenuseid osutavate perearstide toetamiseks. Samuti on vallas olemas toetusmehhanismid, mis hõlmavad tasuta ruumide ja kommunaalkulude pakkumist teise tegevuskoha perearstidele. Siiski on selge, et tervishoiuteenuste kättesaadavuse ja kvaliteedi parandamiseks on vajalik edasine töö, eriti arvestades elanike muret teenustele juurdepääsu mõjutavate ühistranspordiühenduste pärast.

Koolilaste tervise ülevaatused

Rae vallas on igas koolis tagatud kooliõe vastuvõtt, pakkudes ennetava profiiliga tervishoiuteenuseid, mille rahastamine sõltub Tervisekassa mehhanismidest. Koolides toimuvad vaksineerimised vastavalt riiklikule immuniseerimiskavale. Tervisekontrollid, mis hõlmavad põhjalikku ülevaadet õpilaste füüsilisest ja vaimsest tervisest, viiakse läbi kindlates klassides, pöörates erilist tähelepanu vaimsele tervisele ja elustiili teemadele, nagu toitumine, liikumine ja digiseadmete kasutus. Kõik terviseandmed, sealhulgas vaksineerimised ja tervisekontrollide tulemused, dokumenteeritakse ja on kättesaadavad digitaalselt. Kooliõed teevad tihedat koostööd lapsevanemate ja kooliperega, kaasates vajadusel ka teisi spetsialiste. Terviseedenduse ja -kontrollide keskmes on ennekõike riikliku vaksineerimiskava järgimine ja laste tervisekontrollid.

Kuna kooliõdede töötundide arv on piiratud, napib aega ennetustegevustesse panustamiseks, ehkki seda võimaluste piires siiski tehakse (nt loengud Jüri Gümnaasiumis). Tulevikus on plaanis terviseedenduse valdkonnas koostöö maakondliku terviseedendajaga, et veelgi paremini toetada õpilaste tervist ja heaolu.

Nõustamisteenuste kättesaadavus

Alates novembrist 2023 pakub Rae Sotsiaalkeskus kogukonna psühholoogide teenuseid, kuhu on oodatud kõik Rae valla elanikud vajadusel ärevuse, stressi, suhteprobleemide või lapse murede korral. Teenus on kättesaadav väikese tasu eest nii virtuaalselt kui ka kohapeal. Nõudlus on suur, tihtipeale on psühholoogid juba ette broneeritud.

Rae vallas on samuti saadaval perenõustamine ja paariteraapia, kuhu enamasti suunatakse laste ja perede heaolu spetsialisti kaudu. Täiendavalt pakutakse sõltuvusprobleemidega isikutele ja peredele nõustamist, kasutades juhtumipõhist lähenemist ja riiklikke teenuseid, kuid selle teenuse kättesaadavus on väga madal.

Kriisinõustamine on lahendatud juhtumipõhiselt koostöös kindlate partneritega, samuti on riiklikult korraldatud esmane kriisiabi. Grupinõustamine on seni olnud piiratud, kuid mõned kogemused on vallas olemas.

Rae vallas ei pakuta hetkel raseduskriisi nõustamist ega spetsiifilist noorte seksuaal terveise alast nõustamist, kuid

need võiksid olla tuleviku plaanides. Pere- ja beebikooli teenust pakub erasektor, kuid see võiks elanikele koha peal laiemalt kätte saadav olla.

Teenuste mitmekesisus ja kättesaadavus Rae vallas on kasvav, kuid mitmed valdkonnad vajavad edasiarendamist ning edasiste arenduste eeldusena on tarvis täpsustada ka elanike vajadusi ja ootuseid ning senist rahulolu nõustamisteenustega.

Haridusega seotud teenused

Viimase seitsme aasta jooksul on Rae valla elanikkond kasvanud ligi 8000 inimese võrra, mis teeb keskmiseks aastaseks kasvuks umbes tuhat inimest. Rae vald, kus elab suur hulk alla 19-aastaseid noori, kes moodustavad üle kolmandiku elanikkonnast, paistab silma kõrge noorte osakaaluga võrreldes Eesti keskmisega. Kuigi sündimus on langustrendis, nõuab kasvav rahvaarv tugevat panustamist alusharidusele, kus nõudlus ületab pakkumist. Rae vallas on 11 munitsipaallasteaeda ja mitmed eralasteaiad ning lastehoiud, kuid planeeritakse veelgi laiendusi ja uusi asutusi.

Lisaks lasteaedadele tagab Rae vald koolikohad kõigile soovijatele, kasutades ära oma asukoha eeliseid Tallinna lähedal. Kuigi 2023. aasta seisuga on vallas ainult üks gümnaasium, mis tekitab konkurentsi, siis juba järgmisest õppeaastast avatakse uus riigigümnaasium (Rae Gümnaasium), mis toob koolikohti gümnaasiumiastmesse juurde, kuid ei lahenda kogu vajadust, sest samal ajal suletakse Jüri Gümnaasiumi gümnaasiumiaste. Hetkel on vallas kokku kuus kooli. Viis põhikooli (Lagedi Kool, Peetri Lasteaed-Põhikool, Järveküla Kool, Vaida Põhikool ja Kindluse Kool) ning üks gümnaasium (Jüri Gümnaasium). Lähitulevikus planeeritakse uue põhikooli rajamist (Raemõisa Kool), mis avatakse 2026. aastal. Rae vald toetab haridust tasuta koolilõuna, transpordi ja huviharidusega, kuid seisab silmitsi väljakutsetega erivajadustega õpilaste kodulähedase koolis õppimise võimaldamisel. Planeeritud HEV kompetentsikeskus peaks pakkuma lahendusi neile väljakutsetele, kuigi hetkel õpib suur osa erivajadustega õpilasi väljaspool oma koduvalda. Haridusasutustes on tugiteenused ametikohtadena kaetud, kuid spetsialistide puudus, eriti logopeedide osas, ja õigeaegse märkamise vajadus lasteaiatasandil nõuavad täiendavat tähelepanu ja ressursse.

TUGEVUSED

- Esmatasandi tervishoiuteenuste (apteek, perearsti vastuvõtt, hambaravi) on Peetris ja Jüris hästi tagatud. Rae vallas on igas koolis tagatud kooliõe vastuvõtt, regulaarselt toimuvad tervise ülevaatused ja vaktsineerimised. Tänu kogukonnapsühholoogidele on oluliselt paranenud psühholoogiteenuse kättesaadavus. Hästi kättesaadavad on vajaduspõhine kriisinõustamine ja ka perenõustamine ja paariteraapia, seda vähemalt lastekaitse suunamise korral.
- KOV panustab tugevalt lasteaiakohtade ootejärjekorra leevendamisse. Valla lasteaedades on mitmeid rühmasid erivajadustega lastele. Rae vallas on planeerimisel HEV kompetentsikeskus, mis võimaldab suuremal osal erivajadustega õppijatel saada haridust koduvallas. Üldhariduskoolide õppekohad on soovijatele tagatud ja neid luuakse lähiajal ka juurde. Koolides pakutakse tasuta lõunasööki. Huviharidust on võimalik omandada Rae Huvikoolis.
- Mitmete oluliste tugispetsialistide ametikohad on haridusasutustes täielikult või suurel määral täidetud (sh eripedagoogid, sotsiaalpedagoogid, psühholoogid). Haridusasutustes rakendatakse mitmesuguseid ennetusprogramme ja -tegevusi. Koolikohustuse

NÕRKUSED

- Elanike keskmine rahulolu tervishoiuteenustega on madal, seda eelkõige Lagedi ja Vaida elanike piiratud ligipääsu tõttu teenustele tulenevalt ühistranspordi korraldusest. Kooliõdedele pole eraldatud süsteemselt ressursse ennetuses osalemiseks, ehkki tulevane koostöö maakondliku terviseedendajaga võib olukorda parandada. Vallal puudub täpne ülevaade elanike vajadustest ja ootustest nõustamisteenuste osas. Suurim lünk tundub olevat seoses tulevate lapsevanemate ja noorte peredega, sh noorte seksuaaltervise alane nõustamine, pere- ja beebikool, raseduskriisi nõustamine. Väga halb kättesaadavus on sõltuvusprobleemide nõustamisel.
- Lasteaiakohtadest on suur puudus, nt 2023. aasta sügisel oli munitsipaallasteaedade järjekorras üle 1000 lapse.
- Suur puudus on logopeedidest. Vajadus teistegi tugispetsialistide järele on suurem võrreldes praeguste ametikohtadega. Haridusasutustes rakendavate ennetusprogrammide vajadustele vastavus on ebaselge, kuna hinnanguliselt tegeletakse ikkagi enamuses kriiside lahendamise. Lasteaedades vajab parandamist õigeaegne märkamine.

mittetäitjate arv on suhteliset väike ja langustrendis.

4. Haavatavate (riskis) sihtrühmadega tegelemine. Kokkuvõte

	HINNANG	TREND
4.1 Sotsiaalteenused ja -toetused	3.4 Pigem hea	○ 1.7 Stabiilne
4.2 Abivajavate lastega tegelemine	3.0 Pigem hea	↗ 2.5 Paranemas
4.3 Perede toetamine	2.9 Pigem hea	○ 1.7 Stabiilne
Keskmine:	3.1 Pigem hea	○ 1.9 Stabiilne

Kokkuvõte:

4.1 Sotsiaalteenused ja -toetused

KOV osutatavad sotsiaalteenused

Rae vald pakub kõiki sotsiaalteenuseid ise, välja arvatud väga väikse nõudlusega varjupaigateenust, mida pakutakse koostööpartneri abiga.

Kõige keerulisem on olnud katta nõudlust tugiisikuteenusele ja eluruumi tagamise teenusele, mõlemale teenusele on järjekord.

Nii koduteenuse kui sotsiaaltranspordi nõudlus on suur ja kasvav, kuid vald on suutnud seda katta.

Isikliku abistaja teenusele ja võlanõustamisteenusele on olnud väike nõudlus ja vald on suutnud seda katta, sealjuures on nõudlus selgelt kasvav.

Tulenevalt eakate väiksest osakaalust rahvastikus on osadele teenustele nõudlus endiselt väike, näiteks üldhooldusteenus ja täisealise isiku hooldus.

Toimetulekutoetuse saajad

Toimetulekutoetuse saajate ning toimetulekutoetust saavate perede hulk tõusis hüppeliselt 2022. aastal. Võrreldes eelnenud aastaga kasvas rahuldatud taotluste arv 83-lt 358-ni (ehk üle 4 korra) ja toimetulekutoetust saanud perekondade arv 17-lt 118-ni (ehk liig 7 korda). Peamisteks eeldatavateks põhjusteks on Covid-19 epideemiaga seotud piirangute tõttu töö kaotanute pikaajaliselt töötuks jäämine ja Ukraina sõjapõgenikele toetuste maksmine.

KOV eelarvest makstavad sotsiaaltoetused

Rae vald pakub mitmekülgset toetuste paketti erinevatele sihtrühmadele lastest ja peredest eakate vallaelanikeni ning erinevateks eluolukordadeks. Rae vald aitab asjakohastel juhtudel ka ühekordsete toetustega, tasudes erinevate toimingute eest.

4.2 Abivajavate lastega tegelemine

Hariduses on tagatud vajalike tugispetsialistide olemasolu haridusasutuste struktuurides. Vajadusel (eriti lasteaias) ostetakse teenust ka sisse. Hariduse ja sotsiaali omavahelises võrgustikutöös lepatakse koostöös perega kokku ka lisateenused, mida pered saavad sotsiaalvaldkonnast. Kõige tavapärasem on (lisa)logopeedilise toe pakkumine haridusasutusele lisaks sotsiaalmeti toel.

Rae vallas ei ole toimunud haridusvõrgu korrastamist ja iga kool on üles ehitanud oma kaasava hariduse korraldamise - tagatud HEVKOde ametikohad, kes teevad ka omavahel koostööd. Tugiteenused haridusasutustes kohapeal ja struktuurides on laste vajadustele kõige lähemal, kuluefektiivsuseks on vajalik edaspidi aga rahastusmudeli/aluste loomine, kuid aluseks jääma laste ja õpilaste heaolu ja toevajaduse rahuldamine.

Abivajava/ hädaohus oleva lapse toetamine

Abivajavaid lapsi märgatakse haridusasutustes ja kogukonnas (sõbrad, lähedased, kirik, kogukond laiemalt). Uueks kanaliks märkamisel ja esmakontakti loomisel on mobiilsed noorsootöötajad. Vastavalt hinnatud abivajadustele annavad laste ja perede heaolu spetsialistid nõu ja suunavad teenustele, sh nõustamised, teraapiad. Sotsiaalse rehabilitatsiooni ja psühholoogi teenust on võimalik saada Jüris kohapeal. Vajadusel küsitakse abi naaberomavalitsustest, näiteks erivajadustega lapsed käivad koolides väljaspool Rae valda. Töös on terviklahendus ehk HEV kompetentsikeskus.

Teenused ja toetused lastele ja peredele

Seni on olnud suured puudujäägid seoses tugiisikuteenusega kuna nõudlus/vajadus ületas olulisel määral koostööpartneri võimekust teenust tagada. Teenuse kättesaadavus peaks paranema olulisel määral alates 2024. aastast, kui teenust hakkab pakkuma vald. Ka sotsiaalse rehabilitatsiooni teenuse järele on nõudlus suur, kuidas seda on koostööpartneri abiga õnnestunud edukalt katta. Ülejäänud teenuste nagu turvakodu-, asendushooldus- ja järelhooldusteenuse järele on vajadus olnud väga väike. Üheks süvenevaks murekohaks on võimekus pakkuda teenuseid erineva emakeelega lastele.

Kaasava hariduskorralduse rakendamine

Rae vallas on olnud pidevalt kasvav nii laste arv kui ka seeläbi vajadus enamate tugiteenuste pakkumiseks. Hariduse tugiteenuste rahastamise eelarve on viimase nelja aastaga tõusnud kaks korda

Oluline on luua rahastusmudel/rahastamise alused, mis toetub laste vajadustele ning samas arvestab ka ressursside võimalikult tõhusa kasutamisega. Oluline on toe ja abi pakkumine võimalikult varakult ehk lasteaia, vajalik on tagada tugi koheselt ja võimalusel kõikides valla piirkondades. Oluline on lisaks tugispetsialistide teenuse pakkumisele ka pidev haridustöötajate täiendkoolitus.

Hetkel saavad Rae valla haridusasutustes käia peaaegu kõikide erivajadustega lapsed/õpilased, lähiaastatel on lahendamisel ka toimetuleku- ja hooldusõppe õppekavade õppivate õpilaste koolikohtade loomine (HEV kompetentsikeskus Rae vallas).

Lapsed hariduslike erivajadustega õpilaste koolides

Peamiselt käivad erikoolides lihtsustatud õppekaval õppivad õpilased, seda nii lihtsustatud õppe, toimetuleku õppe kui ka hooldusõppe tasemel. Lisaks nägemispuudega lapsed, kes õpivad riiklikul õppekaval ja üksikud meeleoluhäiretega lapsed.

KOVil on olemas läbi andmebaasi arvuline ülevaade, osade õpilaste (erakoolide) puhul ka lepingud õppemaksu, õpilaskodu tasumiseks. KOV toetab ka koolitranspordi osas ning vajadusepõhiselt ka tugiisiku- ja lastehoiuteenuse osas.

Erinevaid teenuseid lisaks KOV haridusasutustes osutavatele teenustele lahendatakse juhtumipõhiselt, sh hinnatakse sotsiaal ameti poolt vajadust lisateenusteks (tugispetsialistid, teraapiad, tugiisik jms). Valla tasandil tehakse koostööd haridus ameti ja sotsiaal ametiga, kaasates nii pere, kui ka kooli, kuhu õpilane naaseb.

4.3 Perede toetamine

Rae vallas toimub Rae Sotsiaalkeskuse eestvedamisel Toidupanga kaudu toiduabi jagamine toidupakkidena puudust kannatavatele peredele 1-2 korda kuus. Lisaks on vanema taotluse alusel võimalus vabastada pere lasteaia toidurahast, et tagada lapsele võimalus saada regulaarselt sooja toitu. Koolides on lõunasöök kõigile õppijatele tasuta.

Vanemlusprogrammidest võetakse aktiivselt osa, kuid neid rahastatakse ja korraldatakse väga ebajärjepidevalt. Näiteks 2024. aasta II poolaastal avatakse kaks "Imeliste aastate" gruppi, kuid varasemalt vanemate seas populaarsete Gordoni perekooli ja Unekooliga ei jätkata. Rohkem võiks olla ka pere- ja beebikoole.

Vallas on olemas ka pere tugiisiku teenus vanemlike oskuste toetamiseks.

TUGEVUSED

- Vald pakub sotsiaalteenuseid ise, v.a minimaalse nõudlusega varjupaiga-teenust. Enamuse teenuste nõudlust suudetakse hästi katta. (Eakate väikse osakaalu tõttu) on osadele sotsiaalteenustele nõudlus endiselt väike, nt üldhooldusteenus ja täisealise isiku hooldus. Rae vald pakub oma eelarvest mitmekülgset toetuste paketti erinevatele sihtrühmadele ning erinevateks eluolukordadeks.
- Kaasavat haridust on rakendatud vallas selle algusest peale. Võimalusel õpivad kõik lapsed oma kodukoha haridusasutustes. Sotsiaalse rehabilitatsiooni ja psühholoogi teenust on võimalik saada vallas kohapeal. Osade teenuste nagu turvakodu-, asendushooldus- ja järelhooldus-teenuse järele on olnud minimaalne vajadus.
- Vald aitab Toidupanga abiga korraldada toiduabi jagamist puudust kannatavatele peredele. Võimalik on vabastus lasteaia toidurahast, kõigile kooliõpilastele on lõunasöök tasuta. Olemas võimalused nii pereteraapia kui pere tugisiku teenuse saamiseks vallas koha peal. Kogemus erinevate vanemlus-programmidega: perede poolt suur huvi ja positiivne tagasiside.

NÕRKUSED

- Kahe sotsiaalteenuse nõudlust on vallas keeruline katta (s.o järjekord tugiisikuteenusele, eluruumi tagamise teenusele). Enamuse sotsiaalteenuste nõudlus on kasvav, nt koduteenus, sotsiaal-transport, isikliku abistaja teenus, võlanõustamine. Toimetulekutoetuse saajate, sh toimetulekutoetust saavate perede hulk tõusis 2022. aastal kordades.
- Toimetuleku- ja hooldusõppe lastele ei ole vallas õppimisvõimalusi, samuti puuduvad kohapeal mõned vajalikud nõustamisteenused ja teraapiad. Esineb raskusi (sotsiaal)-teenuste pakkumisel erineva emakeelega lastele, see on süvenem murekoht. Tugiisikuteenuse suur nõudlus on ületanud võimekust teenust pakkuda, kuid teenuse kättesaadavus peaks 2024. aastast oluliselt paranema. Kuigi hariduse tugiteenuste eelarve on kahekordistunud viimase nelja aasta jooksul, puudub Rae vallas ühtne mudel nende teenuste korraldamiseks.
- Vanemlusprogramme rahastatakse ja korraldatakse väga ebajärjepidevalt, sealjuures jäävad lüngad populaarsete programmide pakkumises. Vallas ei korraldata piisavalt pere- ja beebikoole, ainus võimalus on eraettevõtte poolt pakutu. Vanemlust toetavate teenuste pakkumisel on keerukas töö eesti keelest erinevate emakeelega abivajajatega.

5. Kohaliku omavalitsuse toimimine ja ressursid. Kokkuvõte

	HINNANG	TREND
5.1 Kohaliku omavalitsuse toimimine	3.7 Väga hea	↗ 2.7 Paranemas
5.2 Kvalifitseeritud spetsialistid ja koostöö heaolu edendamiseks	2.7 Pigem hea	○ 2.0 Stabiilne
	Keskmine: 3.2 Pigem hea	○ 2.3 Stabiilne

Kokkuvõte:

5.1 Kohaliku omavalitsuse toimimine

Rae valla eelarvetulud on viimase viie aasta jooksul suurenenud ligi kaks korda ehk 97%. Aastal 2022 olid eelarvetulud kokku veidi 55 miljoni euro. Kui Tallinn välja arvata, on Rae valla tulud püsivad stabiilselt kõige kõrgemana võrreldes Harjumaa teiste omavalitsustega. Sealjuures on suurenenud järjepidevalt ka eelarvetulud inimese kohta ehk aastatel 2017-2022 kokku 43%.

Rae valla tuludest moodustab põhiosa (~ 70%) laekumine **füüsiliste isikute tulumaksudest**. Viimase viie aasta jooksul on füüsilise isiku tulumaksu laekumine KOV eelarvesse olnud järjepidevalt kasvamas. Vaadeldaval perioodil kokku ehk aastatel 2017-2022 kasvas laekumine veidi üle kahe korra. Peamisteks kasvuteguriteks on olnud nii tööealiste vallaelanike arvu kui keskmise brutopalgaga suurenemine.

Ka **toetusfondi maht** on igal aastal märkimisväärselt kasvanud. Kokku suurenes toetusfond vaadeldaval perioodil üle kahe korra ehk 113%.

Viimase nelja aasta jooksul on Rae valla **sotsiaalkaitsekulud** tõusnud peaaegu kaks korda ehk ca 87%, olles 2022. aastal ligi 2,5 miljonit eurot. Sealjuures on sotsiaalkaitsekulud kasvanud valla rahvastikuga võrreldes kiiremas tempos. Kuna Rae valla eelarvetulud on samuti kiirelt kasvanud, siis on sotsiaalkaitsekulude osakaal sellest püsivad siiski stabiilsena ehk 4%. Sotsiaalkaitsekuludest moodustavad olulise osa laste ja noorte sotsiaalkaitsekulud, mille osakaal kõigist sotsiaalkaitsekuludest on püsivad stabiilsena.

Laekumised toetusfondist, mis Rae vallas lähevad üle 90% ulatuses hariduskuludeks, kasvavad eelarvestrateegia perioodil tulenevalt õpilaste arvu pidevast ja olulisest kasvust. Eelarvestrateegia perioodil on toetusfondi summade arvutamisel võetud aluseks hetkel kehtiv haridustoetuste arvutamise meetoodika ja õpilaste arvu prognoos. Kohalike teede hoiutoetus ja muud haridus-, kultuuri-, sotsiaal- ja keskkonnavaldkonna toetused on eelarvestrateegia perioodil kavandatud muutumatutena.

5.2 Kvalifitseeritud spetsialistid ja koostöö heaolu edendamiseks

Vallas on sotsiaal-, haridus-, noortevaldkonna ja ka kodanikuühenduste vahel mitmeid koostööformaate. Enamus nendest puudutab kaasamist üksteise jooksva kalendriaasta tegevustesse. Samas on algatatud noortevaldkonna töötubade raames valdkondadeüleste kohtumiste formaat, millel on lisaks osapoolte teavitamisele ja koolitamisele potentsiaali panustada ka ennetusvaldkonna strateegilisemasse planeerimisse ning arendusse. Lisaks on plaanis järk-järgult luua haridusasutuste tugispetsialistide võrgustik.

Konkreetsete juhtumite raames haridusasutuste, sotsiaalvaldkonna, valla kaasava hariduse spetsialisti ja teiste osapoolte nagu politsei koostöö toimib. Mõnikord on olnud keeruline täita ootuseid sotsiaalvaldkonna poolse reageerimise kiiruse osas. Teisalt vajab haridusasutustega läbi rääkimist ja täpsemat kokku leppimist, milliseid riskitegureid tuleb õppijate ja perede puhul tähele panna, millal tuleb olukorda jälgida ja mis hetkel sellest teavitada, kuidas tuleb sekkuda haridusasutuses ning millal võtta ühendust majavälise osapooltega.

Rae vallas toimib NEET-olukorras noorte juhtumikorraldus, samas noortega ühenduse saamine on olnud seni väga keeruline. Plaanis on luua ka töörühm noortevaldkonna ennetustöök, mida hakkab eest vedama Rae Noortekeskus.

Rae vallas töötab täiskohaga spordi- ja rahvatervise spetsialist, kellel on olnud võimalus regulaarselt osaleda mõlema valdkonna täienduskoolitustel. Vallas puudub aga regulaarselt koos käiv ja tegus meeskond, kelle ülesannete hulka kuuluks esmajärjekorras just rahvatervise tegevuste planeerimine ja elluviimine. Ka pole tulenevalt rahvastiku kasvust ühe spordi- ja rahvatervise spetsialisti ametikoht piisav mõlema valdkonna katmiseks.

Õpetajate arv nii alus- kui põhihariduses on suutnud õppijate arvu kiire kasvuga sammu pidada, samas on õppijate arv õpetaja kohta alushariduses kõrge, viimastel aastatel isegi veidi suurenenud.

Õpilaste arvu kiire kasvuga põhihariduses on kaasnenud aga märgatav langus kvalifikatsiooninõuetele vastavate õpetajate osakaalus. 2022. aastal ei vastanud põhihariduses nõuetele ca 204 õpetajat ehk ligi kolmandik kõigist õpetajatest.

Laste arv lastekaitse spetsialisti kohta on tõusnud viimase viie aasta jooksul 37% ehk ligi 1450 lapseni. Nimetatud perioodil kasvas ka aruandeaastal algatud juhtumitega seotud laste arv 103% ja aasta jooksul menetletavate juhtumitega seotud laste arv kokku ca 124%. Spetsialistide arv on selle aja jooksul samaks jäänud (s.o 5 spetsialisti). Vallavalitsuse hinnangul vastab spetsialistide arv siiski vajadusele.

Alates 2022. aastast töötavad vallas 4 sotsiaaltöötajat ja keskuse juhataja. Vallavalitsuse hinnangul vastab töötajate arv vajadusele.

TUGEVUSED

- Rae valla tulud püsivad stabiilselt kõige kõrgematena võrreldes Harjumaa teiste omavalitsustega (v.a Tallinn). Seda on soosinud nii tööealistest elanikest rahvastiku kiire juurdekasv kui ka riigi Eesti kõrgeim brutotulu maksimumsja kohta. Pealinna suhteline lähedus aitab kaasa valla territooriumi atraktiivsusele uute töökohtade loomiseks ja pealinna lähedus pakub valla kodanikele võimalust tööks kodu lähedal. Siiani on tulude (sh toetusfondi) kiire suurenemine võimaldanud katta nii haridusvaldkonna kui sotsiaalkaitse kulude kiiret kasvu.
- Vallas on sotsiaal-, haridus-, noortevaldkonna ja ka kodanikuühenduste vahel mitmeid koostööformaate. Enamus nendest puudutab siiski vaid kaasamist üksteise jooksva kalendriaasta tegevustesse või teavitamist-koolitamist, mitte ühist strateegilisemat planeerimist ning pikemaajalisi arendustegevusi. Konkreetsete juhtumite raames haridusasutuste, sotsiaalvaldkonna, valla kaasava hariduse spetsialisti ja teiste osapoolte nagu politsei koostöö toimib.
- Õpetajate arvu kasv on suutnud nii alus- kui põhihariduses õppijate arvu kiire kasvuga sammu pidada ja laste arv ühe õpetaja kohta on püsivad stabiilsena, ehkki alushariduses on see veidi suurenenud.

NÕRKUSED

- Sotsiaalkaitsekulud kasvavad valla rahvastikuga võrreldes kiiremas tempos. Seoses lasteaia- ja koolikohtade kiire juurde loomise vajadusega on tarvilikud kohesed suured investeeringud kinnisvarasse, mis võib tulevikus laste arvu vähenedes jääda alakoormatuks. Suhteline lähedus pealinnale toob kaasa kulude kiire kasvu seoses taristu hooldusega.
- Õpilaste arvu kiire kasvuga põhihariduses on kaasnenud märgatav langus kvalifikatsiooninõuetele vastavate õpetajate osakaalus. Uuemates koolides on õpetajad küll kvalifikatsiooni omandamas, samas on vald avamas veel uusi haridusasutusi. Lisaks on toimunud laste arvu väike suurenemine alushariduses ühe õpetaja kohta (sh muudab keerulisemaks varase märkamise ja ennetustöö ning võib vähendada alushariduse kvaliteeti). Laste arv ja nendega seotud juhtumite hulk lastekaitse spetsialisti kohta on viimastel aastatel järsult tõusnud, spetsialistide arv on püsivad aga samana. Töökoormus on väga suur, sealhulgas varasemalt ebapiisavat tähelepanu saanud juhtumitega tegelemise tõttu. Tulenevalt rahvastiku kasvust pole ühe spordi- ja rahvatervise spetsialisti ametikoht piisav mõlema valdkonna katmiseks.
- Haridus- ja sotsiaalvaldkonna koostöö arengukohad on täpsemate kokkulepete tegemine varase märkamise, reageerimise, teavitamise ja osapoolte rollijaotuse kohta ning ootuste ja võimaluste läbi rääkimine seoses sotsiaalvaldkonna reageerimise kiirusega vähem pakilistele juhtumitele.

Kasutatud allikad

- [1] Arno tarkvarasüsteem haridusteenuste haldamiseks. Rae valla munitsipaallasteaiad 2023/2024. [www] <https://piksel.ee/arno/rae/lasteaed/> (14.10.2023).
- [2] Eesti Statistikaamet. RV0240: RAHVASTIK 2017. AASTA HALDUSREFORMI JÄRGSELT, 1. JAANUAR | Sugu, Elukoht, Aasta ning Vanus. [www] https://andmed.stat.ee/et/stat/rahvastik__rahvastikunaitajad-ja-koosseis__rahvaarv-ja-rahvastiku-koosseis/RV0240/table/tableViewLayout2 (07.10.2023).
- [3] Eesti Statistikaamet. RV0282U: RAHVASTIK 2017. AASTA HALDUSREFORMI JÄRGSELT, 1. JAANUAR | Sugu, Elukoht, Aasta ning Vanuserühm. [www] https://andmed.stat.ee/et/stat/rahvastik__rahvastikunaitajad-ja-koosseis__rahvaarv-ja-rahvastiku-koosseis/RV0282U/table/tableViewLayout2 (08.10.2023).
- [4] Eesti Statistikaamet. RV112U: ELUSSÜNDINUD. HALDUSJAOTUS SEISUGA 01.01.2018 | Haldusüksus/asustuspiirkonna liik, Aasta ning Sugu. [www] https://andmed.stat.ee/et/stat/rahvastik__rahvastikusundmused__sunnid/RV112U/table/tableViewLayout2 (08.10.2023).
- [5] Eesti Statistikaamet. SD29: Surmad soo, põhjuse ja elukoha kohaliku omavalitsuse järgi, haldusjaotus seisuga 01.01.2018. [www] https://statistika.tai.ee/pxweb/et/Andmebaas/Andmebaas__01Rahvastik__04Surmad/SD29.px/ (08.10.2023).
- [6] Eesti Statistikaamet. TH754: TERVENA ELADA JÄÄNUD AASTAD | Aasta, Haridus, Vanus ning Sugu. [www] https://andmed.stat.ee/et/stat/sotsiaalelu__tervishoid__tervislik-seisund/TH754/table/tableViewLayout2 (10.10.2023).
- [7] Euroopa Parlament. Sooline palgalõhe Euroopas: faktid ja arvud (infograafika). [www] <https://www.europarl.europa.eu/news/et/headlines/society/20200227STO73519/sooline-palgalõhe-euroopas-faktid-ja-arvud-infograafika> (31.10.2023).
- [8] Euroopa Parlament. Sooline palgalõhe Euroopas: faktid ja arvud (infograafika). [www] <https://www.europarl.europa.eu/news/et/headlines/society/20200227STO73519/sooline-palgalõhe-euroopas-faktid-ja-arvud-infograafika> (31.10.2023).
- [9] Politsei- ja Piirivalveamet. Varavastased süüteod. [www] <https://www.politsei.ee/et/juhend/politseitoeoega-seotud-avaandmed/varavastased-suuteod> (07.10.2023).
- [10] Rae Gümnaasium. Vastuvõtu ajakava. [www] <https://www.rae.edu.ee/et> (14.10.2023).
- [11] Rae vald. Ettevõtetus Rae vallas. [www] <https://www.rae.ee/arengukavad1> (31.10.2023).
- [12] Rae Vald. Rae Vald kodulehekülg. [www] <https://www.rae.ee/koolid> (07.10.2023).
- [13] Rae Vald. Rae Valla koolid. [www] <https://www.rae.ee/koolid> (07.10.2023).
- [14] Rae Vald. Rae Valla lasteaiad. [www] <https://lasteaiad.rae.ee/> (08.10.2023).
- [15] Rae valla peretoetused. Peretoetused. [www] <https://www.rae.ee/peretoetused2> (14.10.2023).
- [16] Sotsiaalministeerium. Rahvastiku tervise arengukava 2020-2023. [www] https://www.sm.ee/sites/default/files/content-editors/Tervishoid/rta_05.05.pdf (15.10.2023).
- [17] Terviseinfo. Maakonna tervise ja heaolu ülevaadete tõlgendamine. [www] https://www.terviseinfo.ee/images/M_images/Makekonna_terviseylevaadete_t6lgendamine_2018.pdf (10.10.2023).
- [18] Tervisstatistika ja terviseuuringute andmebaas. SD21: Surmad põhjuse, soo ja vanuserühma järgi. [www] https://statistika.tai.ee/pxweb/et/Andmebaas/Andmebaas__01Rahvastik__04Surmad/SD21.px/table/tableViewLayout1/ (09.10.2023).

[Statistikaameti andmebaas, tabel RV0282U](#)

[Statistikaameti andmebaas, tabel RV0282U](#)

[Statistikaameti andmebaas, tabel RV0282U](#), [Statistikaameti andmebaas, tabel RV0240](#) (Vanuserühmad 0-6, 0-17 ning 7-26)

[Statistikaameti andmebaas, tabel RV06U](#)

[Statistikaameti andmebaas, tabel RV112U](#)

[Statistikaameti andmebaas, tabel RV49U](#)

[Statistikaameti andmebaas, tabel RV112U](#), [Statistikaameti andmebaas, tabel RV49U](#)

[Statistikaameti andmebaas, tabel RV063U](#)

[Statistikaameti andmebaas, tabel RVR02](#)

[Statistikaameti andmebaas, tabel RV0232U](#)

[Haridussilm](#); KOV enda kogutud info lastehoidude kohta

HaridusSilm

[Tervise Arengu Instituudi Tervisestatistika andmebaas, tabel SD29](#)

[Tervise Arengu Instituudi Tervisestatistika andmebaas, tabel SD29](#)

[Tervise Arengu Instituudi Tervisestatistika andmebaas, tabel SD29](#)

[Tervise Arengu Instituudi Tervisestatistika andmebaas, tabel SD40](#)

[Statistikaameti andmebaas, tabel RV59U](#)

[Tervise Arengu Instituudi Tervisestatistika andmebaas, tabel OE0452](#)

[Tervise Arengu Instituudi Tervisestatistika andmebaas, tabel TE753](#)

[Statistikaameti andmebaas, tabel TH88](#)

Töötukassa andmed: <https://www.tootukassa.ee/et/statistika-ja-uuringud/peamised-statistilised-naitajad/toovoimetoetus>, Sotsiaalkindlustusamet: töövõimetusel töttu pensioni saajad (andmepäring)

SoM (S-veeb); STAR andmebaas KOV

[Statistikaameti andmebaas, tabel TT064](#)

[Statistikaameti andmebaas, tabel ST004](#)

[Statistikaameti andmebaas, tabel ST004](#)

[Statistikaameti andmebaas, tabel ER032](#)

[Terviseamet](#)

[Tervise Arengu Instituudi Tervisestatistika andmebaas, tabel TUL04](#), [Päästeameti statistika](#) (tulekahjus hukkunute info)

KOV

[Politsei- ja Piirivalveamet](#)

Politsei- ja Piirivalveamet (andmepäring)

[Tervise Arengu Instituudi Tervisestatistika andmebaas, tabel LO01](#), [Kindlustusjuhtumite virtuaalne kaart](#)

[Tervisestatistika ja terviseuuringute andmebaasi tabel PO02](#)

KOV, EHIS

KOV

[Statistikaameti andmebaas, tabel RR300](#)

[Statistikaameti andmebaas, tabel RR300](#)

KOV, [Statistikaameti andmetabel RR302 - Kohalike eelarvete põhitegevuse kulud ja investeerimistegevuse väljaminekud](#), [Statistika ja aruandlus | Sotsiaalkindlustusamet;https://riiqiraha.fin.ee/](#),